

OSBiH: JEDNA VOJNA SILA ZA 21. VIJEK

Komisija za reformu odbrane Izvještaj 2005.

Podnesen od strane Komisije za reformu odbrane

**OSBiH: JEDNA VOJNA SILA
ZA
21. VIJEK**

**Komisija za reformu odbrane
Izvještaj 2005.**

Podnesen od strane Komisije za reformu odbrane

Sarajevo

septembar, 2005. godine

Članovi Komisije za reformu odbrane

g. Nikola Radovanović	<i>kopredsjedavajući</i>	<i>ministar odbrane BiH</i>
dr Raffi Gregorian	<i>kopredsjedavajući</i>	<i>NATO štab u Sarajevu</i>
gen. major (u penziji) John Drewienkiewicz	<i>zamjenik kopredsjedavajućih</i>	<i>direktor OSCE-ovog Odjela za sigurnosnu saradnju</i>
g. Miroslav Nikolić	<i>član</i>	<i>ministar odbrane Federacije BiH</i>
g. Milovan Stanković	<i>član</i>	<i>ministar odbrane RS</i>
g. Boško Šiljegović	<i>član</i>	<i>predsjedavajući Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost</i>
gđa Seada Palavrić	<i>član</i>	<i>zamjenica predsjedavajućeg Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost</i>
g. Branko Zrno	<i>član</i>	<i>zamjenik predsjedavajućeg Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost</i>
g. Vahid Karavelić	<i>član</i>	
gen. puk. Sifet Podžić	<i>glavni savjetnik za vojna pitanja</i>	<i>načelnik Zajedničkog štaba BiH</i>
pom. gen. sek. John Colston	<i>predstavnik</i>	<i>NATO, pomoćnik generalnog sekretara za odbrambeno planiranje i operacije [viši predstavnik za reformu odbrane u Komisiji za reformu odbrane]</i>
brig. gen. Steven Schook	<i>predstavnik</i>	<i>komandant NATO štaba u Sarajevu</i>
gen. maj. David Leakey	<i>predstavnik</i>	<i>komandant EUFOR-a</i>
amb. Martin Ney	<i>predstavnik</i>	<i>viši zamjenik visokog predstavnika, OHR</i>
amb. Matthew Rycroft	<i>predstavnik</i>	<i>Predsjedništvo EU [Britanska ambasada]</i>
amb. Shuvalov Konstantin Victorovich	<i>posmatrač</i>	<i>Ambasada Ruske federacije</i>
amb. Douglas McElheney	<i>posmatrač</i>	<i>Ambasada Sjedinjenih Američkih Država</i>
amb. Sina Baydur	<i>posmatrač</i>	<i>Organizacija Islamske konferencije [Turska ambasada]</i>
g. Bruce McLane	<i>posmatrač</i>	<i>Centar George C. Marshall</i>
g. Slavko Marin	<i>savjetnik za vojna pitanja</i>	<i>Predsjedništvo BiH</i>
g. Dragan Kapetina	<i>savjetnik za vojna pitanja</i>	<i>Predsjedništvo BiH</i>
g. Mensur Delija	<i>savjetnik za vojna pitanja</i>	<i>Predsjedništvo BiH</i>

Sadržaj

1. Sažetak.....	01
2. Koncept za Oružane snage za 21. vijek.....	11
3. Koncepti i informacije	
3.1. Konceptni dokumenat o sistemu pukova.....	21
3.2. Koncept rezerve.....	29
3.3. Informacije o regrutnom i rezervnom sastavu.....	33
4. Preporuke za izmjene i dopune zakona	
4.1. Pravni osnov.....	37
4.2. Izmjene i dopune Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine	
4.2.1. Uvod.....	41
4.2.2. Obrazloženje.....	41
4.2.3. Analiza članova.....	44
4.3. Zakon o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine	
4.3.1. Uvod.....	89
4.3.2. Obrazloženje.....	90
4.3.3. Analiza dio po dio.....	92
4.3.4. Preporuke za izmjene i dopune zakona.....	111
4.4. Ostale preporuke za izmjene i dopune zakona	
4.4.1. Amandmani na ustave i zakone entiteta.....	155
4.4.2. Preporuke za izmjene i dopune zakona.....	157

5. Dodaci

<i>5.1. Odluka Visokog predstavnika od 31. decembra 2004. g.....</i>	<i>167</i>
<i>5.2. Izjava Visokog predstavnika od 16. decembra 2004. g.....</i>	<i>173</i>
<i>5.3. Pismo generalnog sekretara NATO-a Predsjedništvu BiH.....</i>	<i>179</i>
<i>5.4. Izveštaj BiH MO Visokom predstavniku – Sažetak preporuka.....</i>	<i>181</i>
<i>5.5. Dijagram lanca komandovanja.....</i>	<i>185</i>
<i>5.6. Prijedlog lokacija bh. brigada i pješadijskih pukova.....</i>	<i>187</i>

1. Sažetak

Komisija za reformu odbrane zasniva svoje preporuke na kontinuiranom nastojanju da se osigura vjerodostojna kandidatura Bosne i Hercegovine za članstvo u Partnerstvu za mir, zakonskoj obavezi Bosne i Hercegovine i entitetskih institucija da rade na pristupanju NATO-u u skladu sa članom 80. Zakona o odbrani, pismu generalnog sekretara NATO-a od 16. decembra 2004. g. predsjedavajućem Predsjedništva Bosne i Hercegovine, mandatu Komisije koji je sadržan u odluci Visokog predstavnika od 31. decembra 2004.g., te odluci Predsjedništva BiH od 23. februara 2005.g. u kojoj se izražava opredjeljenje za članstvo u NATO-u.

Preporuke Komisije za reformu odbrane tiču se dva široka područja: stvaranja *jedne odbrambene strukture i jedne vojne sile* u Bosni i Hercegovini pod punom funkcionalnom državnom komandom i kontrolom, i reorganizacije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine kako bi se ispunili kriteriji državnih težnji u pogledu vanjske, odbrambene i sigurnosne politike, a posebno kolektivne odbrane i sigurnosti. Premisa koja se provlači kroz oba ova područja je dostizanje NATO standarda kako bi se pomogla integracija Bosne i Hercegovine u euroatlantske procese i organizacije – prvenstveno Partnerstvo za mir, a onda i NATO i Evropsku uniju, vodeći pri tome računa o specifičnim okolnostima u Bosni i Hercegovini, kao državi tri konstitutivna naroda i ostalih, te potrebi da njene Oružane snage pripadaju svim njenim narodima i štite sve njene narode.

Jedna odbrambena struktura

Preporukama Komisije za reformu odbrane iz 2003.g. bila su predviđena dva lanca komandovanja, administrativni i operativni, na čelu sa Predsjedništvom BiH i državnim Ministarstvom odbrane kao odgovornim tijelom izvršne vlasti. Takva struktura je poboljšala prethodne aranžmane, koji su podrazumijevali odvojene odbrambene strukture prije donošenja zakona iz oblasti odbrane 2003.g. Bez obzira na to, kontrola nad svakodnevnim funkcioniranjem oružanih snaga se zadržala na nivou entiteta, koji su zadržali većinu funkcija u vezi personala, logistike i obuke. Nadležnost države u administrativnim područjima bila je ograničena na uspostavljanje standarda, a do kraja 2004.g. postalo je

jasno da pokušaji provođenja, čak i ovako ograničene nadležnosti nailaze na značajnu institucionalnu inerciju. Ovakva situacija, zajedno sa dokazima da elementi operativnog i administrativnog lanca komandovanja nisu pod punom ni državnom ni entitetskom kontrolom, rezultirali su sadašnjim mandatom Komisije za reformu odbrane s ciljem konsolidacije dva lanca komandovanja i njihovog stavljanja pod punu državnu kontrolu, prenošenja preostalih entitetskih nadležnosti na državu i ukidanje entitetskih institucija iz domena odbrane.

Za ispunjenje ovog mandata potrebne su značajne izmjene odbrambenog sektora, kao što je navedeno u preporukama Komisije za reformu odbrane, pošto država ne može preuzeti odgovornost za personal, logistiku i obuku bez dodavanja novih kapaciteta. Postojeća državna struktura je prvenstveno napravljena da bi izvršavala operativne zadatke i u tom području bi ona zahtijevala ograničeno pojačanje; međutim, ova struktura je bila napravljena za vrlo ograničeni broj administrativnih zadataka i stoga bi bila potrebna značajna pojačanja za te svrhe. Osoblje za ove pojačane institucije na državnom nivou bi se, kadgod je to moguće, preuzimalo iz postojećeg entitetskog osoblja iz odbrambenog sektora, ali buduće državne institucije neće biti tako velike kao što su današnje državne i entitetske institucije zajedno. Pravilno određivanje veličine postojećih odbrambenih institucija je još jedan važan elemenat za ovaj paket reformi. Upravo je to u srži priuštivosti i efikasnosti, a vrijedni resursi bi ostali na raspolaganju za druga područja odbrane i državne prioritete.

Preporučene odbrambene strukture također moraju biti u skladu sa političkom realnošću, najprije sa potrebom da buduće institucije za personal, logistiku i obuku budu jasno odvojene od postojećih entitetskih institucija i pod izričitom državnom kontrolom. Preporukama Komisije za reformu odbrane predviđa se da ove nove državne odgovornosti preuzmu novi elementi, uz razuman dijapazon kontrole. Osim toga, fizički smještaj odbrambenih institucija u Bosni i Hercegovini mora odražavati policentričnu, geografski reprezentativnu osnovu za smještaj ključnih elemenata. Decentralizirani smještaj odbrambenih institucija je standardna praksa koja se primjenjuje u većini vodećih zapadnih zemalja. Imperativ je, međutim, da ove institucije budu decentralizirane samo u

geografskom smislu, a da budu jako dobro povezane putem adekvatnih komunikacijskih kanala jer one zajedno predstavljaju sastavne dijelove lanca komandovanja i njegove infrastrukture.

Nakon pažljivog razmatranja svih relevantnih faktora, Komisija za reformu odbrane je predložila novu strukturu komande i kontrole Oružanih snaga Bosne i Hercegovine iznad nivoa brigada. U toj strukturi ostaju Ministarstvo odbrane, Zajednički štab i Operativna komanda, a dodaje joj se nova Komanda za podršku. Ministarstvo odbrane bi ostalo pretežno civilna organizacija zadužena za cjelokupnu strategiju i politiku, dok bi Zajednički štab i dalje bio zadužen da pretoči ove politike u detaljne planove. Operativna komanda, sa komandom nad svim brigadama i mobilnim jedinicama, bi imala primarnu odgovornost za realizaciju planova koji se odnose na operacije i kolektivnu terensku obuku (obuka grupa na nivou voda, čete, bataljona i brigade). Komanda za podršku, sa podređenim elementima za upravljanje personalom, logistikom i obukom, imala bi primarnu odgovornost za realizaciju planova koji se odnose na upravljanje personalom, logistiku i individualnu “školsku” obuku (obuka novih vojnih lica, individualne vojne vještine, profesionalni razvoj – općenito, one funkcije koje je prije imao administrativni lanac komandovanja).

Komisija za reformu odbrane je predložila koncept potpune profesionalizacije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, kao i novi koncept za rezervne snage. Ovim konceptom predviđaju se rezervne snage veličine 50% od ukupne veličine aktivnih snaga, a zadatak će im biti pružanje sljedećih vidova pojačanja aktivnim snagama: pojedinci koji će popunjavati planirana ili neplanirana upražnjena mjesta (npr. upražnjene pozicije koje se popunjavaju po potrebi ili pozicije upražnjene zbog bolesti i neočekivanih dešavanja); vodovi i čete koje će pružati pojačanje aktivnim jedinicama (npr. pješadijske čete pješadijskim bataljonima); i specijalističke jedinice koje će pružati posebne kapacitete po potrebi (npr. sanitetske jedinice). Rezervisti će biti grupirani u dvije kategorije: opća rezerva, za osobe koje će popunjavati planirana i neplanirana upražnjena mjesta, i rezerva za pojačanje, za osobe koje će popunjavati čete, vodove ili specijalističke jedinice. Rezervisti će dolaziti iz dva izvora: direktno odabranih

specijalista i bivših aktivnih vojnih lica koja su se po završetku aktivne vojne službe pridružila rezervnim snagama.

Neće biti potrebe za obaveznim služenjem vojnog roka jer će svi aktivni vojnici biti dobrovoljci. Obavezni vojni rok više neće biti potreban kao način popune Oružanih snaga Bosne i Hercegovine personalom, a sadašnji sistem obaveznog služenja vojnog roka će biti ukinut.

Naravno, veličina i nivo obučenosti rezervnih snaga ovise o priuštivosti. Zapravo, vjerovatno će se Oružane snage, i aktivne i rezervne, smanjiti po završetku procesa reorganizacije i profesionalizacije, ali će te manje snage biti daleko efikasnije. Oružane snage će se riješiti zastarjelog i viška naoružanja, opreme, municije i doktrine. Oružane snage bi se sastojale od dobro obučениh i adekvatno opremljenih jedinica koje bi davale doprinos kolektivnoj sigurnosti pružajući odgovarajuće kapacitete savezima i partnerstvima. Oružane snage bi bile sposobne pružati vojnu pomoć civilnim organima vlasti, a mogle bi pozvati i male, korisne rezervne snage kao pojačanje svojim kapacitetima. Što je još važnije, oružane snage bile bi pod direktnom državnom kontrolom, služeći potrebama države u domenima vanjske politike i sigurnosti, a njeni pripadnici bi se ponosili svojom profesijom.

Budu li usvojene, preporuke Komisije za reformu odbrane bi raskinule političku vezu između naimenovanja na funkciju ministra odbrane i generala na visokim komandnim mjestima. Preporuke Komisije za reformu odbrane iz 2003.g. su propisale vertikalnu distribuciju mjesta između konstitutivnih naroda Bosne i Hercegovine i ministra odbrane, načelnika Zajedničkog štaba i komandanta Operativne komande Bosne i Hercegovine. Ovo bi moglo dovesti do situacije da događaji u državnoj političkoj areni utiču na raspored generalskih pozicija u državnim institucijama odbrane. Do toga bi dolazilo barem svake četiri godine zbog dužine trajanja izbornih mandata, ali bi se u demokratskom okruženju moglo dešavati i češće, ukoliko bi vlada pala ili parlament izglasao svoje raspuštanje. Prednost raskidanja veze između ovih funkcija je dvostruka. Kao prvo, to bi omogućilo veću stabilnost i kontinuitet odbrambenih struktura i ključnih generalskih pozicija. Kao drugo, to znači da generali neće biti politizirani – tj. da niti će biti uključeni u stranačke političke aktivnosti u vlasti

niti će nastupati kao glasnogovornici naroda koji zastupaju u okviru vertikalne raspodjele mjesta.

I, konačno, usvajanje koncepta pukova ispod nivoa brigade moglo bi privesti kraju tranziciju ka jednoj odbrambenoj strukturi i jednoj vojnoj sili. Prema ovom konceptu, pješadijski elementi dviju komponenti Vojske Federacije Bosne i Hercegovine (VF) i Vojske Republike Srpske (VRS) bili bi organizirani u tri pješadijska puka. Svaki pješadijski puk sastojao bi se od tri pješadijska bataljona, a ukupno devet pješadijskih bataljona bi bilo dodijeljeno trima multietničkim brigadama – tri bataljona po brigadi – tako da bi svaka brigada imala po jedan bataljon iz svakog puka. Komanda i kontrola (npr. za operacije, obuku, administrativna pitanja i logistiku) bi išla od Predsjedništva Bosne i Hercegovine, preko ministra odbrane, načelnika Zajedničkog štaba BiH i načelnika Operativne komande, pa nadole prema štabovima brigada i njima podređenim bataljonima. Pukovi bi bili zaduženi za očuvanje vojnog naslijeđa i tradicije VF i VRS, a svaki bi imao mali štab puka koji bi se bavio ceremonijalnim i drugim zadacima puka. Pješadijski pukovi bili bi jedini element OSBiH porijeklom iz bivših entitetskih vojski. Drugi rodovi (npr. artiljerija, inženjerija, veza itd.) stvorili bi jedinstvene pukove čije bi podjedinice bile formirane od postojećih jedinica bivše VF i bivše VRS. Operativna komanda bi onda podjedinice pukova dodjeljivala kao podršku manevarskim brigadama, po potrebi.

Kako je brigada osnovna formacija NATO vojski, to bi vrijedilo i za Oružane snage Bosne i Hercegovine. Sa svoje tri brigade, Oružane snage mogu se fokusirati na to da imaju jednu brigadu kao “borbeno spremnu brigadu” po principu rotiranja, čime bi se zadovoljio kriterij NATO-a da otprilike 40% snaga mora biti spremno za razmještanje. Za Bosnu i Hercegovinu nije moguće biti punom članicom NATO-a, a imati međunarodne vojne snage koje nadgledaju i kontroliraju Oružane snage. Kada jedna vojna sila, bazirana na brigadama sa komandama manevarskih brigada u Mostaru, Banjoj Luci i Tuzli, postane potpuno operativna, omogućit će se zaokruživanje vojnih aspekata Dejtonskog sporazuma, a Bosna i Hercegovina će preuzeti kontrolu nad vlastitim Oružanim

snagama, bez potrebe da međunarodne snage osiguravaju vojne aspekte Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Zaključak

Cilj mandata Komisije za reformu odbrane u 2005.g. je unaprijediti reforme otpočete 2003. i 2004. g. uspostavom stvarne državne komande i kontrole nad Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. U isto vrijeme, mandat nalaže Komisiji za reformu odbrane da promijeni fokus oružanih snaga kako bi se podržala deklarirana vanjska politika i sigurnosni ciljevi Bosne i Hercegovine, a posebno članstvo u Partnerstvu za mir, NATO-u i Evropskoj uniji. Ovo su složeni i dalekosežni ciljevi, a Komisija smatra da ovaj Izvještaj zacrtava put ka njihovom ostvarenju. Međutim, izvještaj sam po sebi nije dovoljan. Predsjedništvu BiH i Vijeću ministara BiH bit će potrebna stručna pomoć i puna podrška svih pripadnika odbrambenog sistema, kao i izabраних predstavnika naroda Bosne i Hercegovine da bi zajedno izgradili sigurnu i prosperitetnu budućnost za sve.

Ključne činjenice

Komanda i kontrola

- Postoji jedan lanac komandovanja. On polazi od Predsjedništva BiH, koje odlučuje konsenzusom, preko ministra odbrane, načelnika Zajedničkog štaba, komandanta Operativne komande i komandanta Komande za podršku, a preko njih do njima podređenih elemenata.
- Ministarstvo odbrane, zajedno sa Zajedničkim štabom je nadležno za politike i planove. Operativna komanda, Komanda za podršku i njima podređeni elementi su nadležni za provođenje planova i politika koje donese Ministarstvo odbrane i Zajednički štab, u skladu sa zakonima i propisima.
- Parlamentarna skupština BiH zadržava svoju nadležnost za parlamentarni nadzor nad institucijama odbrane u skladu sa Zakonom o odbrani iz 2003. godine.

Regrutni sastav, rezervni sastav i profesionalizacija

- Nove Oružane snage BiH će biti sastavljene isključivo od profesionalnih lica. Regrutni sastav će se ukinuti 1. januara 2006. godine. Obaveza regruta u slučaju mobilizacije (40 godina u RS i 60 godina u Federaciji) ukida se 1. januara 2006. godine.

- Evidencije o regrutnom sastavu i druga dokumentacija o vojnoj službi koje se trenutno nalaze u općinskim uredima entitetskih MO bit će prebačene na civilne općinske organe vlasti tako da svi dokazi o obuci i zvanična dokumentacija koju bi mogli potraživati građani budu na raspolaganju.
- Komisija predlaže da entiteti poduzmu neophodne korake na brisanju iz svojih krivičnih zakona svih krivičnih djela koja se odnose na neispunjavanje obaveze prema vojnoj službi i predlože da se amnestiraju sva lica koja, iz nekog razloga, nisu od 1992. g. ispunila obavezu služenja vojnog roka.
- Pasivna rezerva od 60.000 pripadnika (40.000 u Federaciji i 20.000 u RS) organiziranih u šest divizija ukinut će se 1. januara 2006. godine.
- Nova aktivna rezerva će se formirati u narednih nekoliko godina i njena veličina će biti 50% od aktivnog sastava. Njeni prvi pripadnici bit će angažirani iz reda profesionalnih vojnika koji su napustili službu nakon 2002. godine.
- Aktivna rezerva će se popunjavati profesionalcima koji su završili sa aktivnom službom i pojedinačnim specijalistima koji će se angažirati među civilnim stanovništvom i koji će morati proći vojnu obuku.
- Od pripadnika aktivne rezerve će se očekivati da svake godine prolaze kroz periodičnu obuku, za šta će biti plaćeni.
- Aktivna rezerva će se sastojati od elemenata koji će predstavljati podjedinice aktivnih formacija, specijaliziranih jedinica kao što su sanitetska ili ABHO jedinica, te pojedinačnih specijalista.

Sistem pukova OSBiH kao jedne vojne sile kompatibilne sa NATO-om

- Postojat će tri pješadijska puka, od kojih će svaki biti odgovoran za očuvanje i njegovanje vojnog nasljeđa i identiteta jedinica od kojih potiču, tj. komponenti ARBiH i HVO bivše Vojske Federacije i bivše VRS.
- Ostali, manji rodovi OSBiH, poput inženjerije, veze i artiljerije, bit će organizirani u pojedinačne pukove i u njihovom sastavu će biti jedinice dodijeljene trima brigadama kao podrška.
- Pripadnici svih pukova na lijevom ramenu nosit će obilježja svojih pukova, a na desnom ramenu zastavu BiH. Nazive i obilježja pješadijskih pukova tek treba odobriti i oko toga bi se trebalo posavjetovati sa visokim vojnim oficirima.
- Pukovi nemaju operativne niti administrativne ovlasti. Oni imaju male komande pukova sa manje od 10 vojnih lica koja se bave ceremonijalnim i drugim zadacima pukova.

- Svaki puk može imati “pukovnika” puka, što je isključivo počasna uloga načelnika puka. “Pukovnik” je obično visoko vojno lice značajno za puk i može biti aktivni, rezervni ili penzionisani oficir.
- Popuna novih potpuno profesionalnih OSBiH vršit će se iz cijele BiH i na osnovu konkursa u kojem će biti naznačena lokacija, jedinica i puk za svako upražnjeno mjesto. Kandidati koji se prijave moći će navesti u kojem puku i jedinici bi željeli da služe i bit će im ponuđeno mjesto u tom puku ili jedinici, ukoliko mjesto bude na raspolaganju. Ukoliko se na konkurs javi veći broj kandidata nego što ima raspisanih mjesta, onda kandidat može izabrati mjesto u nekom drugom puku ili jedinici, ali ni u kojem slučaju kandidat neće biti raspoređen u neki puk protiv svoje volje.

Aktivni sastav Oružanih snaga BiH

- Veličina aktivnog sastava OSBiH bit će smanjena ukidanjem onih pozicija na kojima rade lica koja su trenutno angažirana na poslovima obuke i upravljanja regrutnim sastavom i pasivnom rezervom. Veličina će biti negdje između 9.000 i 10.000.
- OSBiH će se sastojati od tri manevarske brigade, jedne brigade za taktičku podršku i jedne avijacijske brigade, a sve će biti pod kontrolom Operativne komande.
- Svaka od tri manevarske brigade će se sastojati od tri pješadijska bataljona, po jedan iz svakog od tri nova pješadijska puka.
- Svaka manevarska brigada će imati rodove podrške, poput artiljerije, inženjerije, veze itd.
- Komande brigada će biti u Banjoj Luci, Tuzli i Mostaru, ali će bataljoni i jedinice dodijeljene brigadama biti raspoređene širom zone odgovornosti svake brigade.

Nacionalna zastupljenost u OSBiH

- OSBiH pripadaju BiH i trebaju odražavati sastav BiH kao države tri konstitutivna naroda i ostalih.
- Tri konstitutivna naroda su jednako zastupljena na svim visokim nivoima na kojima se donose odluke, počevši od Predsjedništva, pa do Operativne komande i Komande za podršku.
- Ministar odbrane, načelnik Zajedničkog štaba, komandant Operativne komande i komandant Komande za podršku svaki imaju po dva zamjenika čije su odgovornosti definirane zakonom. On i njegovi zamjenici ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda.

- Predsjedništvo će biti odgovorno za utvrđivanje nivoa nacionalne zastupljenosti u OSBiH, uzimajući u obzir ustav, zakone, posljednji popis stanovništva, operativnu gotovost, popunu, moral i koheziju OSBiH. Posebnu pažnju će posvetiti nacionalnoj zastupljenosti unutar pukova koji nisu pješadijski, kako bi se osigurala minimalna zastupljenost svih konstitutivnih naroda.

Prenos funkcija koje obavljaju entitetska ministarstva odbrane i vojne komande

- Funkcije koje trenutno obavljaju entitetska ministarstva odbrane i vojne komande će ili preuzeti Ministarstvo odbrane BiH, odnosno Zajednički štab BiH, ili će biti prebačene na nove odjele za ljudstvo, logistiku i obuku i doktrinu Komande za podršku.
- Entitetska ministarstva odbrane i vojne komande bit će zakonski ukinuti 1. januara 2006. g. Njihovi uposlenici će postati uposlenici BiH i nastaviti će raditi dok se ne izrade novi poslovnici i opisi poslova za konsolidirane pozicije za sve funkcionalne oblasti. To će se uraditi po fazama i trebat će do dvije godine da se to postigne.
- Sa ukidanjem regrutnog sastava neće više biti potrebe za općinskim odjelima niti kantonalnim upravama entitetskih MO. Međutim, sva kvalificirana lica koja su trenutno uposlena u entitetskim MO će ući u razmatranje za nove konsolidirane pozicije u MO BiH i drugim institucijama.
- Imenovanja i postavljenja na nove konsolidirane pozicije obaviti će se pomoću internih mehanizama definiranih u zakonu. Samo kvalificirana lica koja su trenutno uposlena u entitetskim MO i MO BiH, te institucijama ispunjavati će uslove za postavljenja na te pozicije dok se ne završi proces transformacije.

Budžet za odbranu

- Od 1. januara 2006. godine, postojati će jedinstveni budžet za odbranu na nivou države.
- Stabilno finansiranje u naredne 3-4 godine bit će od ključnog značaja za provođenje reformi u oblasti odbrane.
- Troškovi za odbranu su već smanjeni za 55% od 2002. godine i daljnja smanjenja bi ozbiljno ugrozila reformu odbrane.
- Finansijska sredstva koja bi se trošila na regrutni sastav trebalo bi reinvestirati u OSBiH kako bi se provela reforma odbrane i poboljšao kvalitet života vojnika.

Rokovi

- Provedba će početi sa stupanjem novih zakona na snagu, ali će prvi značajniji datum biti 1. januar 2006. godine kada će institucije odbrane BiH preuzeti entitetska MO i vojne komande i kada će se početi primjenjivati novi jedinstveni budžet za odbranu.
- Predsjedništvo treba do 1. jula 2006. godine odobriti novu strukturu snaga, veličinu i lokacije OSBiH.
- Do 1. jula 2007. godine komande novih brigada, njima dodijeljeni pješadijski bataljoni, novi pješadijski pukovi i komande pukova bi trebali biti formirani i razmješteni na svojim lokacijama.
- Do 31. decembra 2007. godine svi ostali rodovi trebali bi formirati komande svojih pukova i biti na svojim novim lokacijama.

2. Koncept za Oružane snage za 21. vijek

Uvod

Skoro je decenija prošla otkad je Opći okvirni mirovni sporazum parafiran u Dejtonu, Ohio. Tokom ovog perioda, Bosna i Hercegovina morala je razriješiti dva glavna izazova. Prvi je bio obnova nakon razornih sukoba između 1992. i 1995. godine. Drugi je bio transformacija od postkomunističke, dirigirane ekonomije u modernu parlamentarnu demokraciju sa tržišnom ekonomijom. Nijedna druga tranzicijska zemlja u istočnoj ili jugoistočnoj Evropi nije se morala suočiti sa ovakvim izazovima.

Tokom ove decenije, regionalna i globalna sigurnosna situacija su se dramatično promijenile. Bipolarni svijet Hladnog rata i globalna prijetnja nuklearnog rata ustupili su mjesto novom, multipolarnom svijetu kojeg karakteriziraju transnacionalne prijetnje sigurnosti, kao što su širenje oružja za masovno uništenje, globalni terorizam i organizirani kriminal, cyber ratovanje i nestabilnost koju izazivaju propale države. Sve demokratske države susreću se sa ovim izazovima, ali nijedna država nema sposobnost da sama s njima izađe na kraj. Budući da su ove prijetnje po prirodi globalne, moraju se i rješavati kolektivno.

Istovremeno se regionalna pozicija Bosne i Hercegovine popravila. U susjednim zemljama su demokratski izabrane vlade zamijenile autokratske režime. Ove nove vlade žele ući u euroatlantske integracije i uspostaviti dobre odnose sa Bosnom i Hercegovinom. One su svoje vojske stavile pod demokratsku, civilnu kontrolu, drastično smanjile njihovu veličinu i počele ih reformirati u sklopu svojih vlastitih napora da se pridruže NATO savezu. U nedostatku prijetnje konvencionalnog napada iz susjedstva, Bosna i Hercegovina se sada može koncentrirati na razvijanje odbrambenih snaga za 21. vijek, koje će zemlju i njene građane braniti kroz kolektivne sigurnosne aranžmane, a posebno kroz članstvo u NATO-u.

Članstvo u NATO-u je zakonski i politički cilj Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 80. Zakona o odbrani i odlukom Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Iz tog razloga, izazov za Komisiju za reformu odbrane bio je pronaći način kako

razviti moderne snage koje će zadovoljiti NATO standarde, a pri tome uzeti u obzir i jedinstvene okolnosti koje postoje u BiH, kao državi tri konstitutivna naroda i ostalih. Komisija je isto tako morala uzeti u obzir da Bosna i Hercegovina ima na raspolaganju ograničena sredstva za reformu odbrane i da nove strukture moraju biti što je moguće efikasnije i održivije.

Smanjuje se brojnost međunarodnih sigurnosnih snaga koje u BiH održavaju sigurno i stabilno okruženje koje je zemlji bilo potrebno da se oporavi od konflikta. Ako Bosna i Hercegovina želi postati normalna zemlja kakvu njeni građani žele, ona mora stvoriti uvjete u kojima međunarodni vojni nadzor više neće biti potreban. Kako bi ovo ostvarila, BiH mora imati moderne, relevantne, vjerodostojne i priuštive snage koje doprinose stabilnosti i odbrani zemlje i njenih građana. Oružane snage Bosne i Hercegovine moraju biti jedna vojna sila da bi ušle u NATO ili učestvovala u operacijama kolektivne sigurnosti. Iz tog razloga brigade će biti glavna formacija Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Brigade su kompatibilne sa NATO strukturama i mogu služiti ili kao samostalna formacija u većim operacijama ili čak uključiti i snage iz druge države. U Oružanim snagama Bosne i Hercegovine postojat će tri manevarske brigade, jedna brigada za taktičku podršku i jedna avijacijska brigada.

Osnovni element brigade je bataljon. Postoji vjerovatnoća da će se u budućim operacijama kolektivne sigurnosti pojedinačni bataljoni ili njihove podjedinice raspoređivati kao dio multinacionalnih brigada. Međutim, bez obzira na nivo na kojem će se Oružane snage Bosne i Hercegovine angažirati, sigurnosni izazovi 21. vijeka zahtijevaju visoko-profesionalne i osposobljenje vojnike koji mogu djelovati u zbunjujućem okruženju današnjih sukoba, što stavlja glavni akcenat na koheziju i moral jedinice. Iz tog razloga, Komisija za reformu odbrane podržava pretvorbu entitetskih vojski u tri pješadijska puka.

Pukovi nemaju operativne ili administrativne nadležnosti, ali omogućavaju postojanje duha zajednice (*esprit de corps*), morala i kohezije jedinice, kroz očuvanje i njegovanje vojnog naslijeđa i identiteta. Oni će biti “žive” institucije koje će i nove tradicije koje su se razvile iz nedavnih iskustava, kao što su misije u Iraku i Eritreji, integrirati sa postojećim tradicijama naslijeđenim od jedinica od kojih potiču.

Nove Oružane snage Bosne i Hercegovine za 21. vijek detaljno su opisane u konceptnim dokumentima, šemama i nacrtima zakona u prilogu ovog Izveštaja. Ako parlamenti usvoje zakone, proces transformacije potrajat će oko dvije godine. Na kraju tog procesa, Bosna i Hercegovina imat će jednu modernu i profesionalnu vojnu silu koja odražava sastav zemlje, pripada svim njenim narodima i u službi je njihovih interesa.

Hronologija: Proces reforme odbrane u 2003. godini

Reforma odbrane je stalan proces u Bosni i Hercegovini od 1996. godine. Nakon perioda velikih smanjenja snaga, postalo je i moguće i potrebno razmotriti pitanje državne komande i kontrole nad oružanim snagama. Bilo je to moguće zbog poboljšanja u oblasti sigurnosti i stabilnosti, a potrebno zbog želje Bosne i Hercegovine da se pridruži zajednici euroatlanskih zemalja, zajednici koju, između ostalog, karakteriziraju demokratska kontrola države nad oružanim snagama i usmjerenje prema vanjskoj politici i sigurnosnim ciljevima države.

Odluka Visokog predstavnika da osnuje Komisiju za reformu odbrane u maju 2003. godine ubrzala je proces reforme. Komisija je pripremila preporuke za jačanje državne komande i kontrole nad oružanim snagama. Ovaj posao obavljen je u kontekstu postojećih obaveza Bosne i Hercegovina u oblasti odbrane i sigurnosti, kao što su one koje se primjenjuju na članice Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi (OSCE), a posebno je bio usredotočen na korake koje je potrebno poduzeti da se osigura vjerodostojna kandidatura zemlje za članstvo u NATO-ovom programu Partnerstvo za mir.

Preporuke Komisije za reformu odbrane se odnose na mnogobrojne slabosti odbrambenih struktura Bosne i Hercegovine, posebno u području komande i kontrole na državnom nivou, demokratskog civilnog nadzora, poštivanja međunarodnih obaveza, učinkovitosti i efikasnosti. U nove zakone i amandmane na važeće zakone na državnom i entitetskom nivou ugrađena je većina ovih preporuka. Cilj članstva u NATO savezu postavljen je u odredbama Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine. Najočigledniji rezultat je bilo uspostavljanje strukture odbrane na državnom nivou, koju sačinjava Ministarstvo odbrane, uključujući i Zajednički štab i Operativnu komandu na državnom nivou.

Iako je osnova za reforme u oblasti odbrane iz 2003. godine bio cilj zemlje da postane vjerodostojan kandidat za članstvo u Partnerstvu za mir, postizanje tog statusa vjerodostojnog kandidata je više od samog ispunjenja uvjeta koje je odredio NATO. Dostizanje tog statusa zavisi od stvarne primjene zakonskih odredbi i funkcionalnosti provedenih reformi u oblasti odbrane, a ne samo od nominalnog izvršavanja zadataka navedenih na spisku. Primarni problem ostaje to što je primjena ili pokušaj primjene ovih reformi istakao postojeće slabosti u sistemu odbrane. Zbog tih slabosti nije ostvaren glavni cilj reformi u oblasti odbrane iz 2003. godine, a to je da država Bosna i Hercegovina postigne punu sposobnost vršenja komande i kontrole nad svojim oružanim snagama.

Savremeno sigurnosno okruženje

Jedan od osnovnih principa državnosti je sposobnost države da zaštiti svoje međunarodne granice u odbrani suvereniteta, teritorijalnog integriteta i političke nezavisnosti. Ovi principi su zagarantirani Ustavom Bosne i Hercegovine i važećim državnim Zakonom o odbrani. Uz to, integralni element strukture jedne države je njena sposobnost da uspostavlja odnose sa drugim državama i tako definira svoju vanjsku politiku - i ovaj zakonski princip je sadržan u Ustavu Bosne i Hercegovine.

Međutim, u savremenom, globalnom sigurnosnom okruženju, značaj koji ima tradicionalni pristup sigurnosnim pitanjima, kao npr. uloga oružanih snaga u odbrani teritorije i suvereniteta, jednostrani dogovori u oblasti sigurnosti i odbrane i sposobnost jedne zemlje da ispuni ovu ulogu, smanjuje se u korist mehanizama i organizacija za kolektivnu odbranu i sigurnost. Osim toga, zbog visokih troškova održavanja velikih vojnih sistema sposobnih da izađu na kraj sa svim prijetnjama, mnoge države pretpostavljaju multilateralne dogovore u oblasti odbrane i sigurnosti tradicionalnim, jednostranim naporima. Ukratko, potreba za velikim ofanzivnim i defanzivnim vojnim kapacitetima se uveliko smanjila. Zbog globalizacije, porasta ne-državnih aktera i višedimenzionalnih, transnacionalnih prijetnji, kao što su terorizam i organizirani kriminal, države kombiniraju svoje odbrambene, sigurnosne i obavještajne aktivnosti, što dovodi do širenja NATO-a i dogovora o sigurnosnoj saradnji. Zbog toga su oružane snage postale dio šireg pristupa kolektivnoj odbrani i sigurnosti, koji se ne bavi

samo sigurnošću i dobrostanjem države i njenih građana, nego i globalnim aspektima sigurnosti.

Bosna i Hercegovina je napravila cijeli niz pozitivnih koraka u smislu suočavanja sa rizicima savremenog, globalnog sigurnosnog okruženja. Formiranjem Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA) , kao ključnog operativnog odjela Ministarstva sigurnosti, uspostavljena je glavna operativna policijska organizacija na državnom nivou za borbu protiv organiziranog kriminala, međunarodnog terorizma i nezakonite migracije. Državna granična služba (DGS) vrši kontrolu međunarodnih granica Bosne i Hercegovine, posebno protiv krijumčarenja, kriminala i nezakonite migracije. Uz Obavještajno-sigurnosnu agenciju Bosne i Hercegovine, koja je obavještajni kapacitet na državnom nivou, Oružane snage Bosne i Hercegovine kao jedna, profesionala vojna sila, organizirana u skladu za legitimnim odbrambenim i sigurnosnim potrebama Bosne i Hercegovine, bit će sredstvo za rješavanje izazova savremenog, globalnog sigurnosnog okruženja.

Koncept kolektivne odbrane i sigurnosti je ugrađen u širi koncept vanjske, sigurnosne i odbrambene politike Bosne i Hercegovine. Propisno dokumentirana i osnovna komponenta sigurnosne politike Bosne i Hercegovine, pa prema tome implicitno i element njene vanjske politike, je težnja Bosne i Hercegovine da se integrira u euroatlanske organizacije i procese, prvenstveno u Partnerstvo za mir, a nakon toga u NATO i Evropsku uniju. Oružane snage Bosne i Hercegovine su instrument države i kao takve moraju biti sposobne da podržavaju i održavaju tu politiku; međutim, s obzirom na sadašnji sastav oružanih snaga, one ne ispunjavaju i ne mogu ispuniti tu ulogu. Osim toga, sadašnje uređenje i strukture odbrane Bosne i Hercegovine su zasnovani na zastarjelim premisama koje više nisu primjenljive u regionu, a ni u samoj zemlji. U savremenom sigurnosnom okruženju, Bosni i Hercegovini nisu potrebne konvencionalne oružane snage čiji je isključivi cilj potisnuti oružane snage koje napadaju, a ni teritorijalna odbrana. Osim toga, država ne može sebi priuštiti održavanje velikih konvencionalnih mehaniziranih snaga sa velikim brojem regruta i rezervista, a koje, s vojne tačke gledišta, malo doprinose sposobnostima zemlje. Sadašnje uređenje nije garant sigurnosti, a NATO-u je

od male koristi, pošto NATO od svojih članica traži da imaju relevantne, vjerodostojne i održive snage, koje su mobilne i mogu se razmiještati.

Osim toga, geopolitičko okruženje Bosne i Hercegovine je nesumnjivo stabilno: gotovo sve zemlje u Evropi su članice NATO-a ili Partnerstva za mir; većina njih imaju tijesne ekonomske veze, a većina njih su i bliže povezane preko Evropske unije. U podregionu je došlo do značajnog poboljšanja u oblasti sigurnosti: vlade u regionu su izabrane demokratskim putem i njihove vojske su stavljene pod civilnu kontrolu; neke zemlje su već članice NATO-a ili Partnerstva za mir, a sve druge su opredijeljene da postanu dio porodice NATO-a/Partnerstva za mir što prije. Osim toga, sve zemlje u regionu su odredile pristupanje Evropskoj uniji kao glavni cilj svoje vanjske politike. U takvom okruženju, ne postoji opasnost od konvencionalnog napada, a ni direktna prijetnja teritorijalnom integritetu i suverenitetu.

Reforme za kolektivnu sigurnost

Bosna i Hercegovina je već na pragu Partnerstva za mir, pa iako partnerstvo ne nosi sobom iste ugovorne garancije kao članstvo u NATO-u, to je prvi korak u tom smjeru. Ključ za postizanje neupitne vojne sigurnosti je članstvo u NATO-u, pošto bi tada cijeli Savez garantirao teritorijalni integritet i suverenitet Bosne i Hercegovine.

Ako Bosna i Hercegovina želi da se pridruži NATO-u, njene oružane snage moraju imati kapacitete kojima bi podržale napore kolektivne odbrane. Posebno je jasno da NATO neće prihvatiti Bosnu i Hercegovinu u Savez sa dvije vojske i tri ministarstva odbrane. Iz tog razloga NATO je pozvao Bosnu i Hercegovinu da ostvaruje kontinuirani napredak ka jednoj vojnoj sili – kao što je rečeno na samitu NATO-a u junu 2004. godine i kao što je to naknadno generalni sekretar ponovio Predsjedništvu Bosne i Hercegovine.

U svjetlu gorenavedenog, potrebno je provesti ozbiljnu i obimnu reorganizaciju sadašnje strukture i sposobnosti triju brigada Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Reorganizacija bi se trebala usmjeriti na razvijanje jedinica koje će zadovoljiti potrebe Bosne i Hercegovine, a istovremeno biti pogodne za operacije kolektivne sigurnosti koje zadovoljavaju potrebe NATO-a. Primjeri

mogu uključivati laku pješadiju opće namjene koja može obavljati “policijske” dužnosti i jedinice za uništavanje ubojnih eksplozivnih sredstava i deminiranje, dakle ono u čemu BiH posjeduje specijalistička znanja, a čega nedostaje NATO snagama. Ovo zahtijeva reorganizaciju postojeće strukture brigada tako da se Oružane snage mogu koncentrirati na to da uvijek imaju jednu “brigadu u pripravnosti”, po principu rotacije, i tako zadovoljiti kriterij NATO-a da oko 40% snaga mora biti spremno za razmještanje.

Pošto si Bosna i Hercegovina ne može priuštiti održavanje velikih stalnih snaga, odnosno specijaliziranih jedinica koje se rijetko koriste, rezervne snage se moraju reorganizirati kako bi se dobili korisni elementi za pojačanje Oružanih snaga Bosne i Hercegovine sa relativno malim troškovima. Na primjer, rezervne pješadijske čete i vodovi mogu biti pojačanje aktivnim pješadijskim bataljonima; rezervne specijalističke jedinice (npr. inženjerija ili civilno-vojna saradnja) mogu se angažirati po potrebi; individualni rezervisti sa posebnim vještinama (npr. komunikacije) mogu biti angažirani u aktivnim jedinicama. Rezervne snage mogle bi se popuniti bivšim profesionalnim vojnim licima koja su prešla u rezervu nakon završetka aktivne vojne službe ili rezervistima koji se direktno regrutiraju.

To znači da su postojeće regrutne i rezervne strukture suvišne, jer one troše oko 53 miliona KM godišnje, što je gotovo jedna petina odbrambenog budžeta za 2005. godinu, a rezultat su vojnici koji nisu dobro obučeni i opremljeni, koji ne doprinose sigurnosti građana Bosne i Hercegovine i koji ne mogu izvršiti ni jednu valjanu misiju. [Loši rezultati postojećeg sistema rezultat su nedostatka sredstava. Bosna i Hercegovina ne može osigurati finansijska sredstva potrebna za stvaranje održivog regrutnog sistema i rezervnih snaga zasnovanih na takvom regrutnom sistemu.] Zbog toga se mora ukinuti obavezno služenje vojnog roka, a Oružane snage Bosne i Hercegovine transformirati u profesionalne snage koje se sastoje od aktivnog i rezervnog sastava, čije osoblje se regrutira, obučava, oprema i isplaćuje u skladu sa standardima profesionalne vojne službe.

Prelazak Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u jednu modernu vojnu silu pod punom državnom komandom i kontrolom je politička, vojna i ekonomska nužnost. To ostaje glavni dugoročni razlog na kome se temelje preporuke

Komisije za reformu odbrane, kao i to da državne institucije od entiteta preuzmu sve nadležnosti u oblasti odbrane.

Preporuke Komisije za reformu odbrane za 2005. godinu

Mandat Komisije za reformu odbrane za 2005. godinu posebno se bavi pitanjem funkcioniranja svih institucija odbrane, sposobnošću vršenja komande i kontrole i sposobnošću odbrambenih i sigurnosnih struktura da pomognu pri ispunjenju međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine. To implicitno uključuje sposobnost tih struktura, posebno oružanih snaga, da podrže odbrambenu i sigurnosnu politiku države: prvenstveno ostvarivanje članstva u Partnerstvu za mir, a zatim u NATO-u.

Šesnaestog decembra 2004. godine, generalni sekretar NATO-a je uputio pismo predsjedavajućem Predsjedništva Bosne i Hercegovine u vezi sa ovim pitanjima. Naveo je da će biti potrebne dodatne sistemske reforme kako bi se omogućilo ispunjenje uvjeta za ulazak u Partnerstvo za mir, a koji se odnose na saradnju sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju. Generalni sekretar NATO-a je još naveo da će to iziskivati daljnje mjere za jačanje državne komande i kontrole tako što će država preuzeti postojeće nadležnosti entiteta u oblasti odbrane.

Važno je razumjeti da ovo nisu dodatni uvjeti za Partnerstvo za mir. Mandat Komisije za reformu odbrane za 2005. godinu treba shvatiti kao produženje ovih uvjeta. Namjera nije dodavanje novih koraka koje treba napraviti, nego da se osigura realizacija preporuka iz 2003. godine na način na koji je to i planirano: uspostavljanje istinske državne komande i kontrole nad Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Visoki predstavnik je ovu namjeru naglasio u svojoj izjavi od 16. decembra 2004. godine, koja je bila reakcija na događaje koji su se pokazali kao simptomi sistemskih slabosti sigurnosnih struktura Bosne i Hercegovine. Ovi događaji nastali su kao direktna posljedica nedostatka državne kontrole nad Oružanim snagama. Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira je to također istakao u svojoj izjavi od 3. februara ove godine, kada je i on ukazao na osnovne sistemske

slabosti u sigurnosnim strukturama u Bosni i Hercegovini na kojima treba raditi, ako zemlja želi ispuniti svoje međunarodne obaveze.

Osim toga, u martu ove godine, nakon istraga o sistemskim slabostima u komandi i kontroli nad Oružanim snagama, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine uputilo je Visokom predstavniku izvještaj sa detaljnim rezultatima istrage i predložilo mjere za jačanje komande i kontrole nad oružanim snagama. Mnogi rezultati i mjere su bili podudarni sa onima iz izvještaja Komisije za reformu odbrane iz 2003. godine.

Napokon, glavna pretpostavka i element na temelju kojih su sastavljene preporuke Komisije za reformu odbrane je opredjeljenje Bosne i Hercegovine za punopravno članstvo u NATO savezu, kako je i Predsjedništvo Bosne i Hercegovine ponovilo u februaru ove godine. U Izvještaju Komisije za reformu odbrane iz 2003. godine stoji da će u budućnosti biti potrebne dodatne reforme kako bi se dostigli NATO standardi. U tadašnjim preporukama, Komisija je predvidjela moguće opcije za buduće reforme, nastojeći olakšati buduće promjene. Preporuke Komisije za reformu odbrane za 2005. godinu su zasnovane na istim stavovima. Predloženi zakoni (novi Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine, novi Zakon o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine i amandmani na ključne entitetske zakone) osiguravaju strukture koje su usklađene sa NATO standardima i pomoću kojih će se ostvariti odluka Bosne i Hercegovine da postane punopravna članica NATO saveza. Osim toga, razvoj sistema pukova daje okvir za jednu vojnu silu, a što je ključna sastavnica NATO kriterija za buduću integraciju.

Prema tome, preporuke Komisije za reformu odbrane jasno slijede utvrđeno obrazloženje i cilj: osigurati punu državnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama, razviti Oružane snage koje odgovaraju legitimnim odbrambenim i sigurnosnim potrebama i uspostaviti strukturu Oružanih snaga koja će omogućiti buduće integracije, prvo u Partnerstvo za mir, a potom i u NATO.

3. Koncepti i informacije

Ovaj odjeljak predstavlja niz koncepata i informacija koji su poslužili ili kao osnov za sastavne dijelove zakonskih preporuka ili kao obrazloženje za njih. Konceptni dokument o sistemu pukova odgovara prvobitno distribuiranoj verziji ovog koncepta, uz nekoliko manjih gramatičko-pravopisnih izmjena. Koncept rezerve i informacije o rezervnom i regrutnom sastavu skraćeni su u odnosu na svoje prvobitno distribuirane verzije da bi na taj način obuhvatili samo ključne činjenice iz obrazloženja preporuka Komisije za reformu odbrane.

3.1. Konceptni dokument o sistemu pukova

1. Cilj

Cilj ovog materijala je opisati način na koji bi se model pukova mogao iskoristiti za stvaranje jedne vojne sile za Bosnu i Hercegovinu (BiH) koja bi bila kompatibilna sa NATO-om.

2. Opće informacije

Iskazani i pravno definirani cilj BiH je ulazak u NATO. NATO je jasno dao do znanja da BiH treba transformirati svoje oružane snage u jednu vojnu silu prije ulaska u Savez. Trenutno BiH ima tri u osnovi jednonacionalne brigade u operativnom statusu. Međutim, uzimajući u obzir ustavne odredbe o tri konstitutivna naroda u BiH (i ostalim), stvaranje jedne vojne sile je suočeno sa izazovom: kako to postići, a u isto vrijeme očuvati vojno naslijeđe i identitet?

U ovom materijalu je objašnjeno rješenje za očuvanje vojnog naslijeđa i identiteta unutar jedne vojne sile putem usvajanja sistema pukova koji je u skladu sa multietničkim ustavom i zakonima BiH. Najvažnije od svega je da je ovaj koncept u skladu sa jednim, jedinstvenim lancem komandovanja, što ostaje temeljni zahtjev za odbrambeni sistem BiH.

3. Ka jednoj vojnoj sili u Bosni i Hercegovini

Koncept za osnovnu vojnu strukturu Bosne i Hercegovine

U cilju ispunjavanja uslova NATO-a, dijelovi strukture Oružanih snaga BiH (OSBiH) moraju biti modularni, razmjestivi, a dijelovi istog roda službe međusobno zamjenjivi.

Kako bi se postigle ove karakteristike, OSBiH će imati standardnu strukturu brigade, sastavljenu od tri pješadijska bataljona i odgovarajućih dijelova za podršku, što predstavlja osnovu svih snaga NATO-a. Komande brigada će biti popunjene ljudstvom iz više pukova i rodova. Ovim se osigurava da snage BiH budu u mogućnosti uzeti najbolje kandidate za komandne pozicije, a istovremeno postiže uravnotežena kombinacija stručnjaka za pojedine oblasti potrebnih na nivou komande brigade.

Kao što je slučaj u drugim državama članicama NATO-a, brigade su odgovorne jednom lancu komandovanja. Operativna komanda bit će nivo iznad brigada. Zajednički štab će osigurati viši vojni nivo komande na osnovu uputa Ministarstva odbrane i, na kraju, Predsjedništva kao glavnokomandujućeg OSBiH. Jedan pravilnik o vojnoj disciplini će se primjenjivati na sve pripadnike OSBiH.

Kako bi se osigurala fleksibilnost koja se traži od brigada za različite uloge i zadatke, bataljoni će biti standardizirani u najvećoj mogućoj mjeri. Pravedna raspodjela opreme, ljudstva i resursa za podršku će biti ključna kako bi se brigadama i njihovim bataljonima omogućilo da postignu status pune sposobnosti razmještanja u kontekstu NATO-a.

Priroda modernih vojnih operacija, posebno učešće u operacijama kolektivne sigurnosti, zahtijeva visoko modularne snage – na primjer, od nekog bataljona iz BiH se može tražiti da bude integriran u multinacionalnu brigadu, ili bataljoni iz drugih država mogu služiti u okviru brigade iz BiH – a struktura brigade ostaje najbolji način za postizanje tog cilja.

Upravljanje resursima brigade

Brigadama iz BiH će biti dodijeljeni dovoljni unutrašnji resursi u okviru svakog od njihovih bataljona kako bi se ispunili ciljevi obuke i misije. Ti resursi će biti jednako raspoređeni među svim BiH brigadama i bataljonima. Izrada i korištenje standardnih tabela organizacije i opreme koje preciziraju prirodu i količinu materijala potrebnih za održavanje svakog bataljona će biti ključni u osiguranju uravnoteženih, modulariziranih snaga. Ovaj koncept će se primijenjivati na sve rodove službe.

Brigade će rukovoditi glavnim svakodnevnim zadacima, a bataljoni će u tom pogledu slijediti upute svojih brigada. Ti zadaci uključuju:

- (i) Obuku i gotovost bataljona;
- (ii) Održavanje radnih kopija evidencije o obuci ljudstva;
- (iii) Nabavku osnovne vojničke opreme i odjeće;
- (iv) Upravljanje internim sredstvima za prevoz vojnika;
- (v) Skladištenje i sigurnost naoružanja bataljona;
- (vi) Upravljanje objektima za ishranu i smještaj.

Ovi zadaci će se izvršavati u skladu sa politikama, planovima i uputama koje izdaju više nadređene komande unutar lanca komandovanja (Ministarstvo odbrane, Zajednički štab, Operativna komanda i Komanda za podršku), koje zajednički daju okvir za:

- (i) Obuku i standarde;
- (ii) Angažiranje;
- (iii) Upravljanje plaćama i ljudstvom;
- (iv) Zakon o službi u vojsci; i,
- (v) Nivo opremljenosti.

Oružje će biti dodijeljeno svakom bataljonu u zavisnosti od njegove uloge. U slučaju pješadijskog bataljona, to uključuje pješadijsko naoružanje, oružje za posade kao što su mitraljezi, protivoklopno oružje i minobacače. Skladišta oružja bi najčešće bila locirana u garnizonima bataljona. Isti opći pristup će se primijenjivati i za drugu opremu kao što su vozila, sredstva veze itd.

Angažiranje i personalna politika u jednoj vojnoj sili Bosne i Hercegovine

Privlačenje, raspoređivanje i zadržavanje ljudstva su ključne značajke profesionalne i održive vojne sile. Angažiranjem će se rukovoditi sa jednog mjesta za cijelu BiH, a sve osobe će ući u službu na dobrovoljnoj osnovi. Kandidati za profesionalne Oružane snage Bosne i Hercegovine će se angažirati na osnovu objavljenih konkursa u pukovima i potom prolaziti osnovnu vojnu obuku. Nakon završetka osnovne vojne obuke osobi se pruža mogućnost da izabere puk u kojem želi služiti.

Kao što je slučaj u svim profesionalnim vojskama, ne može se očekivati da sve osobe završe osnovnu vojnu obuku tako da se mora angažirati više ljudi nego što ima slobodnih pozicija. Prema tome, moguće je da kada osoba završi osnovnu vojnu obuku bude više kandidata za određeni puk nego što ima slobodnih pozicija u tom puku. Iako će se nastojati udovoljiti prvom izboru kandidata, raspoređivanje će se zasnivati na sveukupnim potrebama OSBiH. Ako se prvom izboru ne može udovoljiti, osobi će biti ponuđena pozicija u drugom puku ili rodu, u zavisnosti od slobodnih mjesta. U takvoj situaciji osoba može odgoditi početak službe i čekati dok se ne pojavi slobodna pozicija u puku koji je njegov prvi izbor ili može izabrati otpust iz službe bez ikakvih daljnjih obaveza. Ovakav sistem će osigurati transparentan i pošten metod za pojedinačni ulazak u službu u Oružane snage Bosne i Hercegovine.

Rukovođenje ljudstvom će se zasnivati na centraliziranom personalnom sistemu. Kompletan vojni dosije za svakog pojedinca će se čuvati i voditi na jednom mjestu kako bi se dodatno olakšalo donošenje odluka u rasponu od prelaska između bataljona (obično unutar bataljona istog puka) i posebnih zadataka do sveukupne potrebe za održavanjem uravnoteženih snaga širom BiH. Centralizirani sistem ima značajnu vrijednost u smislu uvida, ali, pored

toga, osigurava i veoma ekonomičan metod eliminacije dupliciranja aktivnosti. Međutim, iz praktičnih razloga bataljoni će zadržati radne kopije personalnih dosijea svojih pripadnika u cilju osiguranja tačne evidencije o ciklusima obuke pojedinca. Odgovarajućim mehanizmom će se osigurati redovno ažuriranje centralnih dosijea, uključujući i nadzor.

4. Usvajanje modela pukova za Oružane snage Bosne i Hercegovine

Struktura brigade zadovoljava osnovne strukturalne operativne potrebe, ali ne i potrebu za očuvanjem vojnog naslijeđa i identiteta. Kako bi se zadovoljila ova potreba, devet pješadijskih bataljona OSBiH će, za potrebe svečanosti i vojnog naslijeđa, biti grupirano u tri puka, svaki sa po tri bataljona, u okviru kojih će se njegovati vojno naslijeđe i identitet.

Ovaj sistem će zamijeniti trenutno rješenje tri jednonacionalne brigade koje su organizirane kao komponente, što sprečava BiH da postane kandidat sa dobrim izgledima za članstvo u NATO-u. Pukovi su isključivo organizacije za svečanosti i, za razliku od brigada, nemaju nikakvu operativnu, administrativnu ulogu niti ulogu u obuci. Brigade su “poslovne” organizacije koje se sastoje iz po jednog bataljona iz svakog puka (tri bataljona po brigadi) i odgovarajućih dijelova za podršku.

Lokacije bataljona i brigade će se odrediti na takav način da stalne mirnodopske lokacije jednog puka budu na teritoriji Republike Srpske, a druga dva puka na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Međutim, u skladu sa postojanjem jedne vojne sile, neće biti ograničenja u pokretu bataljona za potrebe obuke ili operativne potrebe na osnovu odobrenja koje dođe iz lanca komandovanja.

Sistem pukova predstavlja historijsko vojno porijeklo komponente iz koje potiče. On odražava simbole i postignuća sa kojima se vojnici identificiraju i kroz koje se zadržava vojno naslijeđe. Pripadnik puka će najčešće zadržati doživotnu vezu sa svojim pukom, čak i nakon prestanka aktivne službe, te može nastaviti učestvovati u poslovima koji se tiču puka. Sistemi pukova postoje vijekovima i već dugo usađuju osjećaj ponosa vojnicima, ali se i fleksibilno prilagođavaju promjenjivim potrebama vojnog okruženja.

Tokom prelaza na sistem pukova, davanje naziva, brojeva i odgovarajuće vojno porijeklo za pukove i bataljone će se preuzeti iz postojećih snaga, uz odobrenje jedinstvenog lanca komandovanja i u skladu sa Ustavom i zakonima BiH. Kad su u pitanju obilježja pukova, koristit će se isti metod u skladu sa važećim zakonima i sudskim odlukama, te uputama koje stižu od lanca komandovanja. Mogući razmještaj pukova za BiH je prikazan u Aneksu 5.6 ovog Izveštaja i predstavlja koncept za očuvanje vojnog naslijeđa i identiteta u oružanim snagama ove zemlje.

NB: Iako se ovaj materijal fokusira na pješadiju, drugi rodovi službe će također usvojiti sistem pukova, prema kojem pripadnici svakog roda formiraju jedan puk OSBiH, poput artiljerije ili inženjerije. Dijelovi tih pukova će biti dodijeljeni brigadama na isti način kao i pješadijski bataljoni. Važe isti faktori – mogućnost razmještaja, modularnost, zamjenjivost itd.

Sastav, struktura i funkcije pukova

Pukovi će zadržati fizičko prisustvo putem formiranja komandi pukova. Major puka kome podršku pruža mali štab od pet do šest osoba komandovat će komandom puka. Osoblju u komandi puka će biti dodijeljena jedna ili više glavnih funkcija puka, uključujući i:

- (i) Upravljanje muzejom puka;
- (ii) Kontrola finansijskih sredstava puka (koja se koriste za potrebe svečanosti, npr. nabavka trofeja za sportska takmičenja);
- (iii) Priprema, istraživanje i njegovanje historije puka;
- (iv) Očuvanje rukotvorina puka;
- (v) Upute o izvođenju posebnih svečanosti;
- (vi) Upute o običajima, odjeći i ponašanju; i
- (vii) Rad oficirskih, podoficirskih i vojničkih klubova.

U sistemu pukova, “pukovnik” puka služi kao počasni vođa puka. Ta osoba, obično bivši pripadnik puka, rukovodi svim bitnim proslavama i događajima u

puku. Također služi i kao nezavisni i nepristrasni savjetnik o poslovima puka. Ta pozicija je isključivo dobrovoljna i smatra se velikom čašću imati tu ulogu.

Puk će biti vojni dio koji daje upute i savjete o svim pitanjima koja se tiču svečanosti, običaja, naslijeđa i državnih ili historijskih događaja. Ključno je shvatiti da puk nema operativni status niti izdaje operativne naredbe. Ovo “razdvajanje ovlasti” će osigurati primat lanca komandovanja, počevši od Ministarstva odbrane, preko Zajedničkog štaba, Operativne komande, pa do brigada i bataljona. Zaključak je da će svrha puka biti očuvanje vojnog naslijeđa i identiteta, kao i osiguranje kontinuirane podrške u održavanju morala vojnika.

Komunikacija u puku

Komunikacija sa pripadnicima puka će imati ključnu ulogu u tome da svi pripadnici budu informirani o bitnim svečanostima, aktivnostima pripadnika i društvenim događajima. U drugim oružanim snagama koje imaju sistem pukova, bilteni i godišnji izvještaji pomažu u prenošenju ovakve vrste informacija na organiziran način, mada usmeni način prenošenja informacija i dalje predstavlja efikasno sredstvo komunikacije. Izraz “porodica puka” se često koristi u komunikaciji, opisujući istinski osjećaj pripadnosti koji posjeduju pripadnici puka.

Lokacija, oprema i stvari u posjedu puka

Komanda svakog puka će biti na istoj lokaciji kao i jedan od bataljona tog puka, po mogućnosti na istoj lokaciji kao i komanda brigade. Odabir lokacija puka će zavisi od više faktora npr. jednostavnost pristupa ili to što je lokacija od značaja za puk. Zbog veličine komande puka, potrebe za smještajem su minimalne. Međutim, postavlja se pitanje potrebe za prostorom za muzej puka, a možda i objekta za klub. Komande puka su važne jer vojnicima omogućavaju da se fizički identificiraju sa domom i muzejom puka, objektima kluba i drugim simbolima puka koji jačaju osjećaj ponosa zbog pripadnosti puku i lojalnost puku.

Međudjelovanje personalnog sistema i sistema pukova

Nakon završetka osnovne obuke, novim pripadnicima će se dati prilika da izaberu puk u kojem će služiti. Poštivanje individualnog izbora će, kao što je naglašeno, biti ključna značajka OSBiH, i niko nikada neće biti prisiljen služiti u puku koji nije njegov izbor. Pojedinci će biti privučeni u pukove iz raznih razloga, iako će blizina mjesta stanovanja i prijateljstva vjerovatno ostati ključni faktori prilikom odlučivanja o pripadnosti puku.

5. Zaključak

U reformi odbrane u BiH se nastoje postići izvediva rješenja kako bi se došlo do jedne standardizirane vojne sile koja je u stanju zastupati interese svih građana. Cilj stvaranja jedne vojne sile koja ujedno njeguje i vojno naslijeđe i identitet, dosada je bio teško ostvariv cilj.

Međutim, koncept sistema pukova na način opisan u ovom materijalu daje nam mehanizme za ostvarenje ovog cilja. Model pukova omogućava stvaranje jedne vojne sile koja zadovoljava standarde NATO-a vezane za operativnu spremnost, ali i njeguje vojno naslijeđe i različite identitete. Dokazano je da je sistem pukova uspješan vojni model u jačanju ponosa zbog službe u vojsci i vojnog naslijeđa. Ovaj sistem pruža nadu za budućnost.

3.2. Koncept rezerve

1. Cilj

Cilj ovog koncepta je opisati na koji način će rezervni element Oružanih snaga Bosne i Hercegovine doprinijeti realizaciji profesionalnih, relevantnih i održivih vojnih kapaciteta koji mogu sadržajno doprinijeti operacijama kolektivne sigurnosti u kontekstu saveza i partnerstava.

2. Uvod

Postojeći rezervni sistem utemeljen na obaveznom služenju vojnog roka ne zadovoljava buduće potrebe Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Ovaj sistem troši skoro 20% odbrambenog budžeta i proizvodi veliki broj loše obučanih vojnika koji su odslužili vojni rok, a koji potom ne prolaze obuku za obnavljanje stečenih vještina i koji su organizirani u divizije koje postoje samo na papiru. Bosna i Hercegovina ne raspolaže resursima da bi opremala i obučavala ove snage na realističan način tako da je novac koji se na njih troši jednostavno rasipanje ograničenih sredstava. Postojeći rezervni sistem je i neodrživ i neprimjeren u svjetlu budućih potreba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Komisija za reformu odbrane zaključila je da bi buduće Oružane snage trebale biti profesionalna vojska dobrovoljnih vojnika, organizirana i obučena tako da zadovolji očekivanja, zahtjeve i standarde NATO-a. Ovo zahtijeva razvoj dobro opremljenih i dobro obučanih jedinica koje mogu pružiti kapacitete za opće borbene svrhe, specijalističke kapacitete (kao što su jedinice za deminiranje ili jedinice vojne policije) ili kombinaciju obiju kategorija. Iz tog razloga, rezervni element Oružanih snaga Bosne i Hercegovine mora se uklopiti u ovaj kontekst.

3. Obrazloženje

U prošlosti je tipična uloga rezervnih snaga bila da vojsku dovede do nivoa punog ratnog kapaciteta kroz dodatne divizije ili brigade. Brojne zemlje članice NATO-a koristile su ovaj model, a on još uvijek predstavlja temelj postojećeg modela rezervnih snaga u Bosni i Hercegovini. Međutim, održavanje ovakvog modela rezerve je skupo jer zahtijeva sredstva za adekvatnu obuku i opremanje. Ako nema adekvatnog nivoa finansiranja, od takve rezerve ima malo koristi.

Osim toga, ovaj model rezerve, zasnovan na općoj mobilizaciji i konfliktu velikih razmjera, ne zadovoljava zahtjeve tekuće sigurnosne politike zemlje, a ni bilo koje operativne potrebe NATO-a.

Danas je u zemljama članicama NATO-a osnovna misija rezervnih snaga ojačati aktivne snage preko dodatnog obučenog ljudstva i/ili dodatnih jedinica. Pripadnici rezerve doprinose operativnoj gotovosti nadopunjujući operativne kapacitete i poboljšavajući održivost aktivnih snaga. U najširem smislu postoje dva načina kako se to može postići: korištenjem pojedinačnih rezervista za popunu upražnjenih mjesta u aktivnim jedinicama i korištenjem grupa rezervista, organiziranih i obučavanih u takvim grupama, za davanje vodova, četa ili drugih jedinica aktivnim snagama. U oba slučaja nema potrebe niti uloge za velike rezervne divizije ili posebne komande rezerve.

1. U slučaju pojedinačnih upražnjenih mjesta, ona mogu biti planirana, tako da aktivne snage imaju otvorene pozicije koje se popunjavaju pripadnicima rezerve samo u slučaju konkretne potrebe (npr. dodatno sanitetsko osoblje za operativna razmještanja), odnosno neplanirana, tako da se rezervisti koriste za popunu mjesta u aktivnim jedinicama koja su upražnjena zbog nepredviđenih okolnosti (npr. gubici u ljudstvu).
2. U slučaju organiziranih i obučanih grupa rezervista, sva bi prazna mjesta bila planirana: aktivni bataljoni imali bi prazna mjesta za rezervne vodove ili čete koje bi ih popunjavale po potrebi (npr. vodovi ili čete) ili bi, s druge strane, specijalističke rezervne jedinice po potrebi davale aktivnim snagama posebne kapacitete (npr. jedinica za uništavanje MES-a).
3. Ovaj pristup zahtijeva relativno mali broj rezervista, ne više od polovine aktivnih snaga, a možda i puno manje od toga, imajući na umu da ukupna uloga, veličina, struktura i oprema rezervnih snaga zavise od ekonomske stabilnosti oružanih snaga kao cjeline. Ovako male rezervne snage znače da svi rezervisti, poput pripadnika aktivnih snaga, mogu biti dobrovoljci, kao što je trenutno trend u NATO-u.
4. Dobrovoljci se mogu ili izravno angažirati u rezervu ili se mogu odabrati među pripadnicima aktivnih snaga koji žele služiti u rezervi po završetku

svojih obaveza u aktivnim snagama. Kao pripadnici profesionalne vojske, rezervisti moraju primati platu i dodatke koji će biti adekvatni potrebi da se privuče i zadrži potreban kvalitet i kvantitet ljudstva.

5. Rezervni element profesionalnih vojnih snaga mora biti obučen po standardima koji će pripadnicima omogućiti da funkcioniraju efikasno dok služe kao pojačanje aktivnim snagama. Većina NATO zemalja su usvojile sistem koji rezervistima pruža odgovarajuću osnovnu obuku i periodični nastavak obuke – npr. godišnje po jednu ili dvije sedmice. Kao i kod ostalih faktora obrane, učestalost, trajanje i kompleksnost te obuke zavisi od priuštivosti.

6. Koncept

Rezerva Oružanih snaga Bosne i Hercegovine bit će organizirana, opremljena i obučena tako da omogući sljedeća pojačanja za aktivne snage:

- a. Individualna pojačanja za popunu planiranih upražnjenih mjesta u aktivnim jedinicama.
- b. Individualna pojačanja za popunu neplaniranih upražnjenih mjesta u aktivnim jedinicama.
- c. Vodovi i čete za popunu planiranih upražnjenih mjesta u aktivnim jedinicama, i
- d. Specijalističke jedinice za pružanje specijalističkih kapaciteta aktivnim snagama.

Rezervne snage neće veličinom prelaziti polovinu aktivnih snaga. Predsjedništvo BiH će propisati njihovu veličinu i strukturu, kao dijela sveukupne strukture Oružanih snaga.

Rezervisti će se anagažirati iz dva izvora: određeni specijalisti (npr. doktori) regrutirat će se direktno u rezervne snage, ali će većina rezervista biti pripadnici aktivnih snaga koji žele služiti u rezervi po napuštanju aktivne vojne službe.

Pripadnici rezerve će se dijeliti u dvije kategorije: *Rezerva za pojačanje* koja će davati pojedince, vodove, čete i specijalističke jedinice za popunu planiranih

slobodnih mjesta i *Opća personalna rezerva* koja će davati pojedince za popunu neplaniranih slobodnih mjesta.

Rezervisti će proći kroz osnovnu obuku (za direktno angažirane specijaliste) i periodične obuke za obnavljanje stečenih vještina u granicama raspoloživih resursa Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Isto tako, rezervisti i rezervne jedinice će biti opremljeni u mjeri u kojoj je to moguće u okvirima sveukupnog konteksta potreba i resursa Oružanih snaga. *Rezerva za pojačanje* bit će prvi prioritet za opremanje i obuku rezervnih snaga.

Rezervne snage neće biti organizirane pod zasebnom komandom. Funkcije upravljanja personalom vršit će Komanda za podršku, a pripadnike i jedinice će kontrolirati Operativna komanda u svjetlu potreba za dodatnom obukom ili operacijama.

7. Zaključak

Male, koncentrirane rezervne snage tipa kakav je opisan u ovom konceptu ojačat će kapacitete Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i na taj način omogućiti BiH da ostvari svoje sigurnosne ciljeve kroz uspostavu i održavanje profesionalnih i relevantnih Oružanih snaga.

3.3. Informacije o regrutnom i rezervnom sastavu

1. Svrha

Svrha ovog dokumenta je opisati sadašnju organizaciju i strukturu regrutnog i rezervnog sastava u Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj.

2. Opći podaci

Do 1992.g., odbrana SFRJ bila je zasnovana na konceptu “općenarodne odbrane”. U skladu sa ovim konceptom, svi radno sposobni muškarci su imali obavezu služenja vojnog roka od 12 mjeseci, nakon koje su imali obavezu služenja u velikim rezervnim snagama do starosne dobi od 60 godina. Planovi za mobilizaciju pravili su se na nivou Saveznog sekretarijata za odbranu, a podaci o svakom pojedincu čuvani su u općinskim sekretarijatima. Ovi uredi bili su zaduženi za pozivanja regruta i njihovo slanje na odsluženje vojnog roka, vođenje evidencije i dokumentacije o svim vojnim sredstvima i resursima (tvornicama, prevoznim sredstvima, čak i o stočnom fondu) koji bi mogli zatrebati u svrhu općenarodne odbrane. Postojeće strukture regrutnog i rezervnog sastava u Bosni i Hercegovini uvelike proizilaze iz ovog koncepta.

U skladu sa odlukom Predsjedništva BiH o veličini i strukturi Oružanih snaga Bosne i Hercegovine (br. 01-414-6/04 od 24. marta 2004.g.), definiran je broj regruta u Oružanim snagama. Ovaj broj definiran je kao ukupan godišnji kontingent regruta od 12,600; do 8,400 u Vojski Federacije Bosne i Hercegovine i do 4,200 u Vojski Republike Srpske. Maksimalan broj regruta u Vojski Federacije Bosne i Hercegovine podrazumijeva do 6,416 pripadnika bošnjačke komponente i 1,986 pripadnika hrvatske komponente. Ova odluka također definira i veličinu rezervnog sastava Oružanih snaga Bosne i Hercegovine od 60,000: 40,000 u Vojski Federacije Bosne i Hercegovine i 20,000 u Vojski Republike Srpske.

Federacija Bosne i Hercegovine

Kontingenti od po 1,400 regruta se svakih dva mjeseca pozivaju na odsluženje vojnog roka u trajanju od četiri mjeseca putem osam-devet uprava/odjela za odbranu na kantonalnom i općinskom nivou. U tom periodu, regruti se dva

mjeseca obučavaju u jednom od šest centara za obuku (postoji pet centara za bošnjačku komponentu i jedan za hrvatsku). U toku drugog dijela vojnog roka, regruti se uglavnom koriste kao radna snaga i za stražarske dužnosti. Imaju samo osnovnu vojnu obuku, a zbog nepovoljne finansijske situacije radni i životni uvjeti ne zadovoljavaju standarde (regruti se šalju kući preko vikenda kako bi se smanjili troškovi). Zbog ovih ograničenja, nakon služenja vojnog roka se ne dobivaju obučene vojne snage. Osim toga, broj osoba koje su odslužile vojni rok i tako postale nominalni dio rezervnog sastava (56,666 od 1999.g.) prelazi odobreni broj rezervista za Federaciju Bosne i Hercegovine (40,000), tako da nema potrebe za pozivanjem novih regruta.

Direktni troškovi regrutnog sastava u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji podrazumijevaju troškove administracije, odjeće, ishrane, smještaja, osiguranja i obuke, procjenjuju se na 13,8 miliona KM. Indirektni troškovi – osoblje u odjelima za odbranu (623) i centrima za obuku (706) - procjenjuju se na 24,6 miliona KM (11,1 milion KM za odjele za odbranu i 13,5 miliona za centre za obuku). Ove sume ne uključuju troškove potrebne za funkcioniranje centara za obuku (gorivo, održavanje, municija i drugo). Ukupni troškovi regrutnog sastava u Federaciji Bosne i Hercegovine se procjenjuju na više od 38,4 miliona KM, uključujući i gotovo 9% profesionalnog vojnog osoblja koje radi u centrima za obuku i 65% osoblja Ministarstva odbrane koje radi u terenskim odjelima za odbranu.

Za rezervne snage koje proizvodi ovaj sistem potrebno je angažirati 379 aktivnih lica, a to iziskuje godišnji trošak od 7,5 miliona KM. Ukupni troškovi regrutnog i rezervnog sastava u Federaciji su preko 46 miliona KM. Ovi troškovi nisu opravdani sa sigurnosne tačke gledišta jer je obuka regruta loša, a rezervisti ne prolaze dodatnu obuku.

Republika Srpska

Regruti se pozivaju dva puta godišnje na odsluženje vojnog roka u trajanju od četiri mjeseca, u kontingentima od oko 1,400 ljudi. Šezdeset regionalnih i općinskih ureda nadzire proces služenja vojnog roka. Regruti se obučavaju u dva centra, ali obuka je nedovoljna i regruti stižu samo minimum najosnovnijih

vojnih vještina. Nakon osnovne obuke, regruti uglavnom obavljaju stražarske dužnosti ili se koriste kao radna snaga, a loši radni i životni uslovi negativno utiču na njihov vojni učinak. U pismu od 17. marta 2005. godine, ministar odbrane Republike Srpske je naveo da "tokom četvoromjesečne obuke regruti nisu obavljali nikakve dodatne dužnosti, osim obuke koja je izvedena u skladu sa Planom i programom obuke regruta".

Direktni troškovi regrutnog sastava u Republici Srpskoj, koji uključuju troškove obuke, administracije, odjeće, ishrane, smještaja i grijanja, se procjenjuju na 3 miliona KM za 2005. godinu. Indirektni troškovi osoblja u regionalnim i općinskim odjelima (broj osoblja 312) i centrima za obuku (broj osoblja 144) su oko 5,9 miliona KM. Dakle, ukupni troškovi regrutnog sastava su najmanje 8,9 miliona KM, što čini oko 13% budžeta za odbranu Republike Srpske.

Rezervni sistem Republike Srpske sastoji se od 658 profesionalnih vojnih lica (16,5% aktivnog sastava) i 20,000 "papirnih" rezervista. Obuka rezervnih snaga se ne izvodi i njihova vojnička vrijednost je zanemarljiva. Troškovi personala samo za rezervni sastav iznose 7,8 miliona KM godišnje, a ukupni troškovi za regrutni i rezervni sastav se procjenjuju na 15 miliona KM, što je 22% entitetskog budžeta za odbranu za 2005. godinu. Tu nisu uključeni troškovi za objekte i opremu koji su potrebni za centre za obuku, regionalne i općinske odjele za odbranu i rezervne jedinice.

Zaključak

Generalni i općeprihvaćeni princip u međunarodnoj zajednici je da su snage koje se temelje na obaveznom služenju vojnog roka pogodne uglavnom za teritorijalnu odbranu. Niti jedna zemlja članica NATO-a ne šalje svoje vojne obveznike u inostranstvo, osim ako se oni nisu izričito prijavili na dobrovoljnoj osnovi. Regrutni sastav bi bio gotovo beskoristan za većinu očekivanih budućih misija Oružanih snaga Bosne i Hercegovine zbog toga što postoji mala mogućnost da bi veliki kontingenti regruta mogli sudjelovati u misijama podrške miru.

U vrijeme kada sve svoje napore usmjerava ka učlanjenju u Program NATO-a Partnerstvo za mir i, u konačnici, punopravnom članstvu u NATO-u, Bosna i

Hercegovina nema puno koristi od staromodnog sistema općenarodne odbrane. Danas su Bosni i Hercegovini potrebne finansijski održive, sposobne, dobro opremljene i mobilne oružane snage, uključujući i male, sposobne rezervne snage, koje su kompatibilne i interoperabilne sa NATO snagama. Odbrana BiH treba se zasnivati na principu kolektivne sigurnosti, a to će se realizirati učlanjenjem u euroatlantske sigurnosne strukture.

4. Preporuke za izmjene i dopune zakona

4.1. Pravni osnov

Kao temeljno načelo državnosti, država mora imati sposobnost da izrazi i brani svoj suverenitet, teritoriju, političku nezavisnost i međunarodni subjektivitet. Važan aspekt ove sposobnosti su instrumenti očuvanja i, što je još važnije, održavanja ovih faktora i izražavanja subjektiviteta države u kontaktima s drugim državama. Prema međunarodnom pravu, osnovna konsenkvencija ovog principa je da država mora imati sposobnost da uspostavlja odnose sa drugim državama. Stoga, ovo podrazumijeva da država mora imati sposobnost da definiira vanjsku politiku koja određuje njene odnose sa drugim državama. Prema tome, međunarodni subjektivitet čini ključnu komponentu države. Integralni aspekt instrumenata očuvanja međunarodnog subjektiviteta je i zaštita teritorije, suvereniteta i političke nezavisnosti. Ove pretpostavke su uključene u Ustav Bosne i Hercegovine. Na osnovu njih, Ustav Bosne i Hercegovine osigurava pravni osnov za novi Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine i Zakon o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Ovaj osnov je eksplicitno i implicitno sadržan u njegovim odredbama.

Što se tiče eksplicitnog dijela, državni Ustav daje sljedeći osnov za zakonski prijedlog Komisije za reformu odbrane: član III.5 predviđa nadležnost države za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta. Pored toga, ovaj član propisuje da država može preuzeti one nadležnosti koje su neophodne da bi se ispunili ovi zadaci. Osim toga, član III.5 također predviđa da, po potrebi, mogu biti uspostavljene dodatne institucije za vršenje ovih nadležnosti, što daje osnov za prijedlog da se prošire institucije na državnom nivou kako bi se zaključilo preuzimanje nadležnosti u oblasti odbrane. Opredijeljenost za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta i političke nezavisnosti također je sadržana u preambuli Ustava.

Što se tiče implicitnog dijela, Ustav BiH navodi sljedeći osnov za zakonski prijedlog Komisije: član III.1 propisuje da je vanjska politika u nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine. Provođenje vanjske politike uključuje i

sposobnost države da brani svoje granice i šalje snage izvan zemlje. Prema tome, i provođenje vanjske politike i potpuna komanda i kontrola nad oružanim snagama su neophodne komponente za očuvanje suvereniteta, teritorijalnog integriteta i političke nezavisnosti države Bosne i Hercegovine. Pored toga, jasno izraženi cilj sigurnosne politike Bosne i Hercegovine je kolektivna sigurnost – prvenstveno kroz euroatlantske organizacije. U skladu s tim, sastavni dio vanjske politike Bosne i Hercegovine je njeno nastojanje da se integriira u NATO, njegove procese i Evropsku uniju. Oružane snage Bosne i Hercegovine su instrument države i stoga moraju biti sposobne da podržavaju i održavaju tu politiku, a država, dakle, mora u potpunosti biti u stanju vršiti komandu i kontrolu nad tim snagama.

Član IV.4 osigurava ustavni osnov kojim se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, između ostalog, daje nadležnost da donosi zakone neophodne za provođenje odluka Predsjedništva Bosne i Hercegovine i nadležnost za druga pitanja neophodna za provođenje svojih dužnosti. Pored toga, u članu 36. važećeg Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini je data vrhovna ovlast za donošenje zakona koji se odnose na sva pitanja vezana za organizaciju, finansiranje, popunu, obuku, opremanje, raspoređivanje i upotrebu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Članovi III.2 i III.5 izričito propisuju nadležnost entiteta za pružanje sve potrebne pomoći državi kako bi joj se omogućilo da ispoštuje međunarodne obaveze. Ovo podrazumijeva da država mora preuzeti sve ovlasti i nadležnosti koje joj omogućavaju da ispoštuje međunarodne obaveze. Ovo za Bosnu i Hercegovinu podrazumijeva obaveze koje ona ima kao članica Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi, obaveze prema Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju, obaveze koje ima u okviru evropskih institucija i organizacija, kao što je Vijeće Evrope, i druge obaveze koje proizilaze iz širih međunarodnih sporazuma i konvencija čija je supotpisnica. Ove ustavne odredbe uključuju sposobnost uspostavljanja dodatnih institucija i nadležnosti neophodnih za zaštitu suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine. Predloženi

novi Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine i Zakon o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine su prirodna posljedica ovog imperativa.

Dodatni pravni osnov leži u zakonodavnim aktivnostima poduzetim 2003. godine. Izmjene entitetskih ustava donesene u to vrijeme odrazile su preuzimanje nadležnosti u pitanjima odbrane od strane države. Daljnim izmjenama i dopunama entitetskih zakona o odbrani i zakona o službi, entitetske su vojske stavljene čvrsto pod kontrolu države, pod kišobran Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Aktivnosti entiteta u 2003. godini podržale su preuzimanje nadležnosti u oblasti odbrane od strane države.

Nedvojbeno je da postoji dovoljan zakonski osnov za zakonske preporuke Komisije za reformu odbrane. Zakonske preporuke Komisije iz 2003. godine donesene su prema istom pravnom načelu. Ustav Bosne i Hercegovine je u to vrijeme sadržavao dovoljno pravne utemeljenosti da država od entiteta preuzme nadležnosti u oblasti odbrane. Preuzimanje preostalih nadležnosti u oblasti odbrane je prirodni nastavak procesa iz 2003. godine i može se provesti u skladu sa istim načelom. Pravo države da brani svoj suverenitet, teritorijalni integritet, nezavisnost i međunarodni subjektivitet, te preuzimanje nadležnosti koje bi osigurale instrumente da se ova zaštita ostvari, izričito su sadržani u Ustavu. Ovo su nedvojbeni prava i bitna načela međunarodnog prava. Ovo načelo osigurava osnovnu pravnu utemeljenost novog Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine i Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

4.2. Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine

4.2.1. Uvod

Iako Komisija za reformu odbrane predlaže promjene na postojećem Zakonu o odbrani Bosne i Hercegovine, Komisija je te promjene predstavila kao nov zakon i time ispoštovala Jedinstvena pravila za izradu zakona u institucijama Bosne i Hercegovine, usvojena početkom 2005. godine. Konkretno, član 46.(3) ovih pravila propisuje pokretanje postupaka za usvajanje potpuno novog zakona kada se donose izmjene na više od polovine postojećeg zakona. Prijedlog izmijenjenog Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine uključuje promjene na preko pedeset posto zakona. Kao rezultat toga, Komisija za reformu odbrane se potrudila da njene preporuke za dopune i izmjene Zakona budu u skladu sa ovim pravilima, pa je prema tome Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine podnijela kao novi zakon.

4.2.2. Obrazloženje

Predloženi novi Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine odražava preporuke Komisije za reformu odbrane kako bi se osigurala puna komanda i kontrola nad svim elementima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine na državnom nivou i formiranje jedne vojne sile. Ovaj zakon ima za cilj da se integriraju postojeći operativni i administrativni lanci komandovanja kroz prenos preostalih entitetskih nadležnosti u oblasti odbrane na državni nivo, istodobno stvarajući novi institucionalni okvir za izvršavanje ovih, isključivo državnih nadležnosti. Što je značajno, ovaj zakon propisuje proširene državne nadležnosti koje sada obuhvataju ranije administrativne komandne funkcije entiteta. Nadalje, ovaj zakon daje državnim institucijama i zvaničnicima nadležnosti i funkcije koje će im biti neophodne nakon dokidanja uloge entiteta u odbrani.

Paket reformi Komisije za reformu odbrane, kao što je opisano u ovom izvještaju, ima za cilj stvaranje modernog, efikasnog i priuštivog sistema odbrane u skladu sa principima utvrđenim mandatom Komisije za reformu odbrane, kao što je propisano Odlukom Visokog predstavnika od 31. decembra 2004. godine. Komisija za reformu odbrane smatra da će predloženi Zakon o

odbrani ostvariti te ciljeve, te ga preporučuje vladama i parlamentima Bosne i Hercegovine i njenih entiteta.

Primarni cilj novog Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine jeste stvoriti jednu vojnu silu i jedan sistem odbrane koji utjelovljava isključivo državnu nadležnost nad odbranom. Ovaj zakon omogućava institucijama na državnom nivou vršenje svih funkcija odbrane proisteklih iz prenosa preostalih nadležnosti nad odbranom sa entiteta na državu.

Ovaj zakon predviđa uspostavljanje nove strukture Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, organiziranih u jednu vojnu silu. Nova struktura predviđa da se Oružane snage sastoje od rodova organiziranih na principu sistema pukova. Ovakva struktura omogućila bi integraciju snaga na osnovu odbrambenih i sigurnosnih potreba države i bila usmjerena ka ispunjavanju misija i zadataka Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Zakonom se uređuje uspostava Komande za podršku na državnom nivou, čime bi se ojačali postojeći državni odbrambeni kapaciteti u svrhu vršenja preuzetih funkcija. Komanda za podršku čini integralni dio zakonskih preporuka. Uz dodjeljene joj nadležnosti za osoblje, logistiku, te obuku i doktrinu, Komanda za podršku bi vršila administrativne i logističke funkcije u pogledu oružanih snaga koje su se ranije vršile na entitetskom nivou. Osim toga, imala bi primarnu odgovornost za realizaciju planova vezanih za upravljanje personalom, logistiku, te pokretanje obuke u svrhu pojedinačnog obrazovnog i profesionalnog razvoja i usavršavanja. Uspostava Komande za podršku je novi element od suštinskog značaja koji će omogućiti državi da izvršava sve preuzete nadležnosti u oblasti odbrane.

Pozicija komandanta nove Komande za podršku uključena je u vertikalnu i horizontalnu distribuciju pozicija u skladu sa premisom naznačenom još 2003. godine, kako se nijedan od naroda ne bi našao u nepovoljnoj poziciji i kako bi se njihovi interesi uzimali u obzir pri donošenju odluka. U skladu s tim, načelnik Zajedničkog štaba, komandant Operativne komande i komandant Komande za podršku bi podliježali vertikalnoj distribuciji pozicija među konstitutivnim narodima Bosne i Hercegovine. Isto tako, na ove visoke zvaničnike i njihove

zamjenike bi se primjenjivala i horizontalna distribucija pozicija. Time bi se postigla odgovarajuća distribucija ovlasti među konstitutivnim narodima radi održavanja jednakosti i ravnoteže.

S druge strane, predloženi Zakon o odbrani bi raskinuo vezu između imenovanja ministra odbrane i generala na najvišim komandnim položajima. To bi značilo da promjene na položaju ministra odbrane ne bi uticale na trajanje dužnosti visokih vojnih zvaničnika i njihovih zamjenika na čelu državnih institucija odbrane. Razlog za ovu preporuku je dvojak: prvo, ponuditi stabilnost i kontinuitet sistema odbrane u situacijama do kojih bi prirodno moglo doći uslijed ustavnog položaja Bosne i Hercegovine kao parlamentarne demokratije, a drugo, time bi postalo izglednije da će generali izbjeći politizaciju tako što će se prekinuti veza između njihovih pozicija i političkih promjena na položaju ministra.

Osim toga, novi Zakon o odbrani nastoji ojačati postojeće institucije odbrane na državnom nivou i tako im omogućiti izvršavanje novopreuzetih funkcija odbrane. Posebno su proširene nadležnosti Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine kako bi se obuhvatile i sve administrativne funkcije koje su ranije vršila entitetska ministarstva odbrane.

Novi Zakon o odbrani obuhvata koncept profesionalnih oružanih snaga i proces profesionalizacije i modernizacije. U tom smislu, ovaj zakon sadrži i potpuno novi koncept rezervnih snaga koje će biti sasvim integrirane unutar Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Te bi rezervne snage bile aktivni element oružanih snaga i predstavljale bi pozitivan odmak od ranijeg koncepta pasivne rezerve koji je bio od male vojne ili finansijske vrijednosti. Isto tako, Komisija za reformu odbrane se složila da ukine regrutaciju kako bi omogućila razvoj oružanih snaga i struktura odbrane koje će biti profesionalne u pravom smislu riječi. Ovo će značajno doprinijeti nastojanjima Bosne i Hercegovine da stvori oružane snage koje će omogućiti njeno stupanje u članstvo Partnerstva za mir i NATO-a u budućnosti.

Konačno, paralelno sa prenosom novih nadležnosti u oblasti odbrane na državne institucije, iz teksta zakona se brišu nadležnosti entiteta u oblasti odbrane.

4.2.3. Analiza članova

Ovaj dio Izveštaja predstavlja analizu predloženog Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine. Ovaj metod analize je izabran kako bi se objasnio svaki član posebno. U tekstu zakona iz 2003. godine promijenjeni su određeni termini i unesene pravne korekcije, uključujući i novi format i novu numeraciju članova i odjeljaka. Ipak, ovaj komentar se neće baviti objašnjavanjem članova koji su ostali isti ili su tek neznatno promijenjeni u odnosu na verziju zakona usvojenu u decembru 2003. godine. Svrha većine ovih odredbi se nije promijenila. Nove politike i koncepti, kao i objašnjenja novih članova, tema su komentara koji slijedi. Tekst zakona ubačen je u komentar.

Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Predmet zakona)

Ovaj zakon regulira jedinstven odbrambeni sistem Bosne i Hercegovine, uspostavlja i definiše lanac komandovanja i ulogu svih elemenata kako bi Bosna i Hercegovina imala pun kapacitet u civilnom nadzoru i zaštiti suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine. Zakon utvrđuje prava, dužnosti i postupke institucija Bosne i Hercegovine, entitetskih organa i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Oružane snage) za odbranu suvereniteta i teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine kao i pružanje pomoći civilnim vlastima.

Član 2.

(Oružane snage)

(1) Oružane snage su profesionalna, jedna vojna sila koju organizira i kontrolira država Bosna i Hercegovina. Oružane snage imaju aktivnu i rezervnu komponentu. Oružane snage, kao instituciju države Bosne i Hercegovine, čine pripadnici iz reda sva tri konstitutivna naroda i reda ostalih u skladu sa Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine.

(2) Oružane snage se sastoje iz rodova organiziranih po sistemu pukova. Postoje tri pješadijska puka koji su organizacije odgovorne za vojno nasljeđe i identitet jedinica i naroda iz kojih potiču. Oni nemaju operativne niti administrativne ovlasti.

(3) Brigada je osnovna formacija Oružanih snaga. Komande brigada sastoje se od pripadnika više pukova. Brigade se sastoje od bataljona iz više od jednog pješadijskog puka

Član 3.
(Vojne snage)

Vojnim snagama, u smislu ovog zakona, smatraju se sve formacije i jedinice, borbene i za podršku, kopnenih, zrakoplovnih i snaga za protuzračnu odbranu organizirane od institucija Bosne i Hercegovine. Vojne snage ne mogu biti organizirane, obučavane, opremljene ili mobilizirane na teritoriji Bosne i Hercegovine osim u skladu s ovim zakonom i Zakonom o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH __/05).

Član 4.
(Zadaci Oružanih snaga)

Zadaci Oružanih snaga su:

- a) učešće u operacijama kolektivne sigurnosti, uključujući operacije za podršku miru,*
- b) pružanje vojne odbrane državi i njenim državljanima u slučaju napada, uključujući i borbu protiv terorizma,*
- c) pomoć civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće,*
- d) protivminsko djelovanje u Bosni i Hercegovini,*
- e) ispunjenje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.*

Član 5.
(Zabrana političkog angažiranja)

Oružane snage ne mogu se koristiti u političke svrhe niti za aktivnosti političkih stranaka.

Ovi članovi donose osnovne definicije i definiraju Oružane snage Bosne i Hercegovine. Članovi 1. i 3. se najvećim dijelom nisu promijenili u odnosu na 2003. godinu, osim manjih tehničkih promjena u članu 3.

Član 2. je suštinski izmijenjen da bi se uzele u obzir izmjene u strukturi i sastavu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Ovim članom, naime, uređuje se transformacija Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u jednu vojnu silu. On sadrži razloge za transformaciju Oružanih snaga u profesionalne snage sa elementom aktivne rezerve, čime se implicitno ukida bivša pasivna rezerva Oružanih snaga. Postojeći sistem i organizacija tri jednoetničke brigade spriječava Bosnu i Hercegovinu da bude kredibilan kandidat za članstvo u NATO-u, a ovaj član omogućava takve Oružane snage čija struktura bi se slagala sa vanjskopolitičkim, odbrambenim i sigurnosnim težnjama Bosne i Hercegovine da se priključi NATO-u. Struktura brigada ostala bi osnovna strukturalna i operativna formacija. Međutim, imajući u vidu heterogenu prirodu Bosne i Hercegovine, uspostavio bi se sistem pukova koji bi njegovao vojno naslijeđe i identitet. U skladu s tim, ovaj član propisuje da bi se Oružane

snage BiH sastojale od rodova organiziranih u pukove. Postojala bi tri pješadijska puka porijeklom iz bivše Vojske Federacije Bosne i Hercegovine i Vojske Republike Srpske. Ovi pješadijski pukovi jedini bi bili odgovorni za njegovanje vojnog naslijeđa i identiteta jedinica i naroda od kojih potiču, a ne bi imali nikave operativne ili administrativne nadležnosti. Drugi rodovi Oružanih snaga, kao što su artiljerija, inženjerija, veza i ostali, također bi bili organizirani po principu sistema pukova. Brigade bi se sastojale od bataljona iz svakog pješadijskog puka. Dio 3.1 ovog izvještaja detaljnije objašnjava sistem pukova i njegovu primjenu.

Član 4. je prečišćen da bi se odrazile premise odbrambene i sigurnosne politike Bosne i Hercegovine i savremeno sigurnosno okruženje. Ovaj član sada odražava činjenicu da bi misije Oružanih snaga uključivale i učešće u operacijama kolektivne sigurnosti, uključujući i operacije podrške miru i odbranu države, uključujući i borbu protiv terorizma.

Član 5. je neznatno izmijenjen. Ranije je tu bilo riječi o zabrani upotrebe Oružanih snaga u stranačkim aktivnostima, što je sada prepravljeno kako bi se time obuhvatile sve generalne političke aktivnosti, a ne samo one koje se tiču stranačkih politika. Time se podvlači princip prema kojem oružane snage moraju biti apolitične i nepristrane.

POGLAVLJE II – PRAVA I DUŽNOSTI INSTITUCIJA BOSNE I HERCEGOVINE

ODJELJAK A. – Nadležnosti Bosne i Hercegovine

Član 6. (Ciljevi)

Bosna i Hercegovina organizira, razvija i održava vojni kapacitet i spremnost Oružanih snaga u cilju:

- a) osiguranja njenog suvereniteta, teritorijalne cjelovitosti, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta,*
- b) unapređenja ciljeva njene vanjske politike,*
- c) ispunjenja međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine,*
- d) zaštite državljana Bosne i Hercegovine.*

Član 7. (Civilna kontrola)

Bosna i Hercegovina osigurava transparentnu, demokratsku, civilnu kontrolu nad Oružanim snagama.

Član 8.
(Komandovanje i kontrola)

(1) Bosna i Hercegovina vrši komandovanje i kontrolu nad Oružanim snagama.

(2) Lanac komandovanja i kontrole nad Oružanim snagama počinje od Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Predsjedništvo) do ministra odbrane Bosne i Hercegovine, zatim preko načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, komandanata Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine do komandanata podređenih komandi i jedinica.

Ovi članovi propisuju nadležnosti Bosne i Hercegovine koje se tiču svrhe Oružanih snaga, civilne kontrole nad Oružanim snagama, te komande i kontrole nad ovim snagama. Članovi 6. i 7. ostaju nepromijenjeni u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine. Ipak, član 8. je značajno promijenjen kako bi se u obzir uzelo preuzimanje nadležnosti u oblasti odbrane od entiteta i isključiva nadležnost države nad pitanjima odbrane.

Zakon o odbrani iz 2003. godine definirao je dva lanca komandovanja, operativni i administrativni. Entitetska ministarstva odbrane su dobila samo odgovornosti unutar administrativnog lanca komandovanja. Sa dokidanjem entitetskih nadležnosti nad odbranom nema više nikakve potrebe da se pravi razlika između operativnog i administrativnog lanca komandovanja. Kao rezultat toga, tekst člana 8. je izmijenjen u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine, i to kako bi se definirao jedan lanac komandovanja koji počinje sa Predsjedništvom Bosne i Hercegovine i ide preko ministra odbrane, načelnika Zajedničkog štaba i komandanata Operativne komande i Komande za podršku, pa do podređenih vojnih komandi i jedinica. I u drugim članovima iz Zakona o odbrani iz 2003. godine su napravljene tehničke izmjene kako bi se odrazila ova promjena.

Član 9.
(Vojnoobavještajni poslovi)

(1) Planiranje, nadzor i obavljanje svih vojnoobavještajnih poslova spada u nadležnost države. Vojno obavještavanje je rod Oružanih snaga koji prikuplja, obrađuje i distribuira informacije vezano za Oružane snage, u cilju podrške vojnih misija Oružanih snaga.

(2) Pored dužnosti propisanih u stavu (1) ovog člana Vojnoobavještajni rod Oružanih snaga će pružiti pomoć Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine u prikupljanju strateških vojnih podataka i vršenju protuobavještajnih aktivnosti.

(3) Prikupljanje strateških vojnih podataka i vršenje protuobavještajnih aktivnosti iz stava (2) ovog člana koje zahtijeva posebne istražne aktivnosti i upotrebu

tehničkih sredstava za nadgledanje obavlja isključivo Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 12/04 i 20/04).

(4) Koordinacija između Vojnoobavještajnog roda Oružanih snaga i Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine se detaljnije uređuje sporazumom koji će ministar odbrane Bosne i Hercegovine i Generalni direktor Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine potpisati najkasnije 30 dana nakon stupanja na snagu ovog zakona.

Ovaj član propisuje nadležnost nad vojnoobavještajnim radom kao isključivo državnu funkciju. Zakon o odbrani iz 2003. godine dodijelio je državi nadležnost nad strateškim i operativnim obavještajnim radom, dok je odgovornost za taktički obavještajni rad ostala na nivou entiteta. Ukidanje entitetskih nadležnosti nad odbranom nalaže da država preuzme sve vojnoobavještajne aktivnosti.

Osim toga, godine 2003., kada je ova nadležnost po prvi put dodijeljena državi, Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine još nije bila uspostavljena. Skupa sa ovim novim odredbama, usvajanje Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine stvorilo je mogućnost da se obavještajni rad stavi u jedan dinamičan pravni i organizacioni okvir. Kao takav, vojnoobavještajni rod oružanih snaga bi se angažirao samo u aktivnostima koje imaju za cilj podršku vojnim misijama Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Isto tako, vojnoobavještajni rod oružanih snaga sada ima obavezu da pomaže Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine u prikupljanju strateških vojnih obavještajnih podataka i u protivobavještajnim aktivnostima. Ovom odredbom se vojnoobavještajnom rodu zabranjuje angažman u posebnim istražnim aktivnostima i upotreba tehničkih sredstava nadzora. Ova je odredba posebno značajna za državnu kontrolu i nadzor, konkretno zato što se njome vojnoobavještajni rad smješta u pravni i organizacijski okvir koji podliježe demokratskom nadzoru i odgovornosti.

ODJELJAK B. – Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine

Član 10.

(Nadležnost Parlamentarne skupštine)

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Parlamentarna skupština) nadležna je:

- a) proglasiti ratno stanje na zahtjev Predsjedništva u slučaju direktnog napada na državu ili dio države,*

- b) *proglasiti vanredno stanje na zahtjev Predsjedništva kada postoji prijetnja postojanju države, prijetnja napada na državu ili bilo koji dio države ili neposredna ratna opasnost,*
- c) *da vrši demokratsku parlamentarnu kontrolu nad Oružanim snagama i svim institucijama odbrane na državnom nivou,*
- d) *za donošenje zakona koji se odnose na organizaciju, finansiranje, popunu, obuku, opremanje, razmještaj i upotrebu Oružanih snaga,*
- e) *da potvrđuje postavljenja načelnika i zamjenike načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga, komandanta i zamjenike komandanta Operativne komande Oružanih snaga, komandanta i zamjenike komandanta Komande za podršku Oružanih snaga i svih oficira s činom generala u Oružanim snagama,*
- f) *da nadzire i istražuje sva pitanja koja se odnose na organizaciju, finansiranje, popunu, obuku, opremanje, razmještaj i upotrebu Oružanih snaga,*
- g) *da donosi propise o čuvanju tajnih podataka tokom istraga i razmatranja.*

Ovaj član propisuje nadležnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Suština ovog člana ostala je ista u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine, osim manjih tehničkih izmjena koje se tiču postavljenja visokorangiranih vojnih oficira. Osim toga, ove su odredbe sada objedinjene u jednom članu, za razliku od sedam koliko ih je bilo u Zakonu o odbrani iz 2003. godine, a promijenjen mu je i redoslijed, te je prebačen na početak zakona kako bi se naglasio značaj ustavnog položaja Parlamentarne skupštine.

ODJELJAK C. - Predsjedništvo Bosne i Hercegovine

Član 11.

(Komanda i kontrola)

Predsjedništvo, djelujući prema konsenzusu, ima vrhovnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama.

Član 12.

(Nadležnosti Predsjedništva)

Predsjedništvo donosi odluke konsenzusom i nadležno je da:

- a) *zahtijeva proglašenje ratnog stanja od Parlamentarne skupštine,*
- b) *zahtijeva proglašenje vanrednog stanja od Parlamentarne skupštine,*
- c) *uputi Oružane snage u operacije tokom rata, vanrednog stanja ili mirovnih operacija izvan zemlje u skladu sa zakonom,*
- d) *ovlasti ministra odbrane da naredi upotrebu i razmještaj Oružanih snaga,*
- e) *obaveže vojne snage na pomoć civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće,*
- f) *određuje i mijenja veličinu i strukturu Oružanih snaga,*
- g) *utvrdi odgovarajuću nacionalnu zastupljenost unutar Oružanih snaga uzimajući u obzir posljednji popis stanovništva, operativnu gotovost, potrebe za popunom, moral i koheziju Oružanih snaga. Predsjedništvo će se posebno pobrinuti da se osim u pješadiji odgovarajuća nacionalna zastupljenost osigura i unutar jedinica u drugim rodovima putem preciznog definiranja minimalne zastupljenosti lica u tim jedinicama,*

- h) *odobri organizaciju vojnih snaga za zadatke i misije,*
- i) *postavlja načelnika i zamjenike načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, komandanta i zamjenike komandanta Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i komandanta i zamjenike komandanta Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,*
- j) *unapređuje profesionalna vojna lica u činove generala u Oružanim snagama,*
- k) *postavlja i smjenjuje generale u Oružanim snagama,*
- l) *smijeni načelnika ili zamjenike načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, komandanta ili zamjenike komandanta Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i komandanta i zamjenike komandanta Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, na prijedlog ministra odbrane,*
- m) *imenuje i smjenjuje vojno-diplomatske predstavnike i vojne predstavnike u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine i u međunarodnim organizacijama kao i vojne predstavnike Bosne i Hercegovine u stranim, multinacionalnim ili međunarodnim vojnim komandama i drugim stranim, multinacionalnim ili međunarodnim institucijama,*
- n) *informiše Parlamentarnu skupštinu o strateškim sigurnosnim i odbrambenim pitanjima,*
- o) *usvoji Sigurnosnu politiku i Odbrambenu politiku Bosne i Hercegovine u cilju pružanja strateških smjernica u vanjskim poslovima i pitanjima odbrane.*

Članovi 11. i 12. definiraju nadležnosti i odgovornosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Spisak nadležnosti ostaje većim dijelom nepromjenjen u odnosu na verziju Zakona o odbrani iz 2003. Najvažnija suštinska izmjena tiče se dodavanja Komande za podršku strukturi odbrane Bosne i Hercegovine. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine dobija nadležnost da postavlja i smjenjuje komandanta Komande za podršku i zamjenike, slično nadležnostima za postavljenje i smjenu komandanta Operativne komande i njegovih zamjenika. Osim toga, Predsjedništvu BiH je sada dodijeljena i nadležnost da utvrdi odgovarajuću zastupljenost konstitutivnih naroda (i *ostalih*) u svim jedinicama i rodovima Oružanih snaga. Na kraju, načinjene su još neke manje izmjene s ciljem da se tekst iz 2003. godine pojasni i popravi.

ODJELJAK D. - Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine

Član 13.

(Nadležnosti Ministarstva odbrane)

Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Ministarstvo odbrane) nadležno je za:

- a) *stvaranje i održavanje odbrambenog kapaciteta kako bi se osigurala zaštita suvereniteta, teritorijalnog integriteta, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine,*
- b) *predlaganje budžeta za odbranu Bosne i Hercegovine i izdavanje odobrenja za rashode iz državnog budžeta za odbranu,*

- c) organizaciju, opremanje i snabdijevanje Oružanih snaga,
- d) reguliranje organizacije i vođenja pukova, njihovih komandi i osoblja,
- e) provođenje definiranih politika i smjernica i osiguranje provođenja zakona, ostalih propisa i općih akata iz oblasti odbrane,
- f) izvršavanje obaveza u vezi sa izgradnjom i održavanjem vojnih i drugih objekata, kao i objekata od posebnog značaja za odbranu Bosne i Hercegovine,
- g) upravljanje i korištenje sredstava namijenjenih za potrebe Oružanih snaga,
- h) nabavljanje, čuvanje i obnavljanje rezervnih proizvoda posebne namjene za potrebe Oružanih snaga,
- i) izrađivanje kriterija o uvjetima i načinu skladištenja, čuvanja i održavanja naoružanja i vojne opreme i stara se o zaštiti materijalnih sredstava i objekata u Oružanim snagama,
- j) ispitivanje, kontrola kvaliteta i verifikacija naoružanja i vojne opreme za potrebe Oružanih snaga,
- k) planiranje, izvođenje geodetskih, fotogrametrijskih i kartografsko-reprodukcijских poslova od interesa za odbranu, provođenje nadzora nad izvođenjem tih poslova i staranje o čuvanju, skladištenju i distribuciji geodetskih, fotogrametrijskih i kartografskih materijala i dokumenata značajnih za odbranu,
- l) organiziranje veze, protivelektronskog osiguranja i kriptozastite Oružanih snaga,
- m) organiziranje i vršenje inspekcijaskog nadzora nad Oružanim snagama,
- n) organiziranje i provođenje mjera sigurnosti i zaštite odbrambenog sistema, kao i tajnih podataka odbrane,
- o) izradu općih i osnovnih pravila za Oružane snage,
- p) donošenje propisa o školovanju, odgoju i obrazovanju u Oružanim snagama,
- q) donošenje propisa o vojnoj disciplini
- r) predstavljanje Bosne i Hercegovine u međunarodnom odnosima vezanim za pitanje odbrane,
- s) nadzor nad svim subjektima Oružanih snaga,
- t) Upućuje prijedlog Vijeću ministara Bosne i Hercegovine sa inicijativom o učešću u operacijama podrške miru kao i druge nadležnosti propisane Zakonom o učešću pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, policijskih službenika, državnih službenika i ostalih zaposlenika u operacijama podrške miru i drugim aktivnostima u inostranstvu („Službeni glasnik BiH“ 14/05),
- u) izradu, pregled i ažuriranje Odbrambene politike Bosne i Hercegovine koju odobrava Predsjedništvo, a usvaja Parlamentarna skupština,
- v) izradu i odobravanje politika i propisa u pogledu organizacije, administracije, personala, obuke, opremanja i upotrebe Oružanih snaga,
- w) osiguravanje da Bosna i Hercegovina poštuje međunarodne obaveze vezane za pitanja odbrane,
- x) uspostavu postupka za odobravanje vojne pomoći civilnim vlastima u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća, po ovlaštenjima datim od Predsjedništva,
- y) osiguravanje transparentnosti funkcija Ministarstva odbrane,

- z) *utvrđivanje politike stambenog zbrinjavanja pripadnika Ministarstva odbrane i Oružanih snaga,*
 - aa) *planiranje i organiziranje naučno-istraživačkog rada od značaja za odbranu,*
 - bb) *davanje stručnih mišljenja o nastavnim programima koji se tiču isključivo vojnih aspekata civilne odbrane, a na zahtjev nadležnih institucija,*
 - cc) *ostale nadležnosti definirane u zakonu.*
- (2) *Ministar odbrane donosi propise za koje je nadležan i izdaje uputstva radi izvršavanja dužnosti navedenih u stavu (1) ovog člana.*

Član 14.
(Popunjavanje Ministarstva odbrane)

Ministarstvo odbrane popunjava se državnim službenicima, zaposlenicima i profesionalnim vojnim licima raspoređenim u Ministarstvo odbrane u skladu sa važećim zakonima.

Ove odredbe određuju nadležnosti Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine. Član 13., koji navodi konkretne nadležnosti i funkcije, značajno je preformuliran. Administrativne nadležnosti, kao što su one vezane za personal, obuku i opremanje entitetskih vojski, a koje su 2003. godine ostavljene entitetskim ministarstvima odbrane, sada preuzima državno ministarstvo. U ovoj odredbi se sada ogleda prenos odbrambenih nadležnosti sa entiteta na državu, a posebno konkretne tehničke funkcije i odgovornosti propisane entitetskim zakonima o odbrani koje su sada obuhvaćene nadležnostima državnog ministarstva. Osim toga, sada je ova odredba bolje usklađena sa načinom pisanja zakonske regulative u Bosni i Hercegovini tako što definira sveobuhvatniji i detaljniji spisak nadležnosti ministarstva.

Član 14. propisuje sastav personala Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine. Formulacija iz Zakona o odbrani iz 2003. godine prema kojoj je Zajednički štab postojao kao integralni dio Ministarstva odbrane je sad izbrisana. Svrha ove izmjene jeste dati Zajedničkom štabu veću autonomiju u vršenju njegovih funkcija na strateškom nivou Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Mada je još uvijek podređen Ministarstvu odbrane, novom formulacijom ovog člana se jasno propisuje da Ministarstvo odbrane ne upravlja svakodnevnim zadacima Zajedničkog štaba. Izmjene u članu 24. ovog zakona [član 28. Zakona o odbrani iz 2003. godine] u vezi distribucije pozicija među konstitutivnim narodima Bosne i Hercegovine koje su opisane kasnije u ovim komentarima, a koje pravno

razdvajaju Zajednički štab od ministarstva, imaju za svrhu smanjiti mogućnost političkog uticaja na rad Zajedničkog štaba.

ODJELJAK E. - Ministar odbrane Bosne i Hercegovine

Član 15.

(Organizacione i administrativne nadležnosti)

Ministar odbrane Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: ministar odbrane) ima sljedeće organizacione i administrativne nadležnosti, koje su predmet vrhovne komande i kontrole Predsjedništva:

- a) predlaže i donosi propise, izdaje direktive i naređenja, koja se odnose na organizaciju, administraciju, personal, obuku, opremanje, razmještaj i upotrebu Oružanih snaga kako bi se osigurala maksimalna interoperabilnost unutar Oružanih snaga i interoperabilnost sa snagama NATO-a,
- b) obavlja ulogu međunarodnog predstavnika Bosne i Hercegovine za pitanja odbrane na ministarskom nivou,
- c) daje preporuke Predsjedništvu vezano za veličinu i strukturu Oružanih snaga,
- d) utvrđuje organizaciju i formaciju komandi i jedinica Oružanih snaga na prijedlog načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga,
- e) daje preporuke Predsjedništvu vezano za organizaciju vojnih snaga za zadatke i misije,
- f) uspostavlja strateško planiranje za oružane sukobe, operacije podrške miru i reagiranje u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća,
- g) predlaže postavljenje, unapređenje i smjenu generala u skladu s odredbama ovog zakona,
- h) planira i vrši nadzor nad provođenjem svih vojnoobavještajnih aktivnosti za Oružane snage,
- i) daje preporuke Predsjedništvu vezano za postavljanje vojno-diplomatskih predstavnika i vojnih predstavnika,
- j) angažiranje profesionalnog vojnog osoblja na popuni odobrenih upražnjenih mjesta u Oružanim snagama,
- k) unapređenja, postavljenja i razrješenja vojnih lica ispod čina generala,
- l) regulira nabavku roba i usluga za Oružane snage koje su izuzete Zakonom o javnim nabavkama BiH („Službeni glasnik BiH“ 49/04 i 19/05),
- m) upravlja i donosi propise o korištenju pokretne i nepokretne imovine.

Član 16.

(Komandne nadležnosti)

Ministar odbrane ima sljedeće komandne nadležnosti, koje su predmet vrhovne komande i kontrole Predsjedništva:

- a) izdaje naređenje načelniku Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine za razmještaj ili upotrebu bilo koje jedinice Oružanih snaga u zemlji ili izvan zemlje da bi se omogućilo provođenje odluka Predsjedništva,
- b) izdaje naređenje načelniku Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine za aktiviranje rezervnih jedinica i kategorija rezervista, u skladu s ovim zakonom,
- c) izdaje uputstva za razmještaj ili upotrebu bilo kojeg dijela Oružanih snaga u cilju pomoći civilnim organima u reagiranju na prirodne i druge katastrofe i nesreće u skladu s članom 44. ovog zakona,

- d) *vrši komandu i kontrolu nad svim vojnoobavještajnim poslovima koje obavljaju Oružane snage.*

Ovi članovi definiraju organizacijske, administrativne i komandne nadležnosti ministra odbrane Bosne i Hercegovine. One su većim dijelom ostale iste kao u Zakonu o odbrani iz 2003. Načinjene su manje tehničke izmjene u kojima se ogleda činjenica da neke od funkcija spadaju u nadležnosti Ministarstva odbrane, a ne ministra. Kao rezultat toga, neke su nadležnosti prebačene iz ovog dijela zakona u prethodni. Ostale manje izmjene su načinjene u skladu sa prenosom administrativnih nadležnosti nad odbranom sa entiteta na državu. To se posebno odnosi na odredbe koje ministru omogućavaju da upravlja i donosi propise o korištenju pokretne i nepokretne imovine. Riječ je o važnoj odredbi sa administrativne tačke gledišta i o važnom elementu za uspostavu kapaciteta za upravljanje i kontrolu odbrambenim resursima na državnom nivou.

Član 17.
(Kontrola i inspekcija)

(1) Ministar odbrane ima ovlaštenje da nadgleda, prati i vrši inspekciju nad Oružanim snagama kako bi se osiguralo poštivanje ovog zakona, te njegovih naređenja, uputstava i direktiva. ministar odbrane će imenovati osobe za vršenje inspekcija kako bi se potvrdilo takvo poštivanje i osigurala transparentnost.

(2) Ministar odbrane bit će odgovoran Parlamentarnoj skupštini i njenim komisijama za odbranu i na njihov zahtjev će se pred njima pojaviti i podnijeti izvještaj o pitanjima koja su u nadležnosti Ministarstva odbrane. Ministar odbrane osigurat će učešće i pomoć osoblja Ministarstva odbrane ako se bude tražila podrška parlamentarnim procesima.

Član 18.
(Nemogućnost imenovanja)

Osoba ne može biti imenovana na dužnost ministra odbrane ili zamjenika ministra odbrane u periodu od tri godine nakon prestanka profesionalne vojne službe u Oružanim snagama.

Član 19.
(Odgovornosti zamjenika ministra)

(1) Ministar odbrane imat će dva zamjenika: zamjenika ministra odbrane za politiku i planiranje i zamjenika ministra odbrane za upravljanje resursima.

(2) Zamjenik ministra odbrane za politiku i planiranje odgovoran je za:

- a) politiku i planiranje,*
- b) međunarodnu saradnju,*
- c) vojnoobavještajne poslove i sigurnost,*
- d) komandu, kontrolu i komunikacije.*

(3) Zamjenik ministra odbrane za upravljanje resursima odgovoran je za:

- a) upravljanje personalom,*

- b) finansije i budžet,
- c) nabavku i logistiku.
- (4) Ministar odbrane i njegova dva zamjenika neće biti iz istog konstitutivnog naroda.

Ovi članovi uglavnom ostaju isti kao i u Zakonu o odbrani iz 2003. godine, ali su napravljene manje izmjene kako bi se tekst učinio jasnijim i boljim. Član 19. je promijenjen kako bi se uzela u obzir nova organizacijska jedinica u Ministarstvu odbrane. Shodno tome, zamjenik ministra za politiku i planiranje bi sad bio odgovoran i za međunarodnu saradnju.

ODJELJAK F. - Zajednički štab Oružanih snaga Bosne i Hercegovine

Član 20. (Nadležnosti)

- (1) Zajednički štab Oružanih snaga Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zajednički štab) je stručni štabni organ potčinjen ministru odbrane.
- (2) Zajednički štab odgovoran je za planiranje, organizovanje i sprovođenje direktiva i naredbi ministra odbrane, uključujući sljedeće:
 - a) pripremanje i nadgledanje izvršenja vojnih naredbi po uputstvu ministra odbrane,
 - b) izradu vojnih strategija za implementaciju Sigurnosne politike i Odbrambene politike Bosne i Hercegovine, po uputstvu ministra odbrane,
 - c) planiranje i implementacija angažovanja vojnih snaga u skladu sa zakonom,
 - d) izradu politika kao podrška direktivama i naređenjima koje izda ministar odbrane,
 - e) pružanje pomoći u vojnom osoblju Ministarstvu odbrane.
- (3) Zajednički štab čine načelnik Zajedničkog štaba, zamjenik za operacije, zamjenik za resurse i vojno osoblje iz Oružanih snaga.

Član 21. (Popunjavanje Zajedničkog štaba)

- (1) Načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine predlaže ministru odbrane popunu Zajedničkog štaba u skladu sa organizacijsko-formacijskom strukturom i procedurama koje uspostavi Predsjedništvo.
- (2) Najviše dva najviša člana vojnog osoblja koji su direktno podređeni načelniku i zamjenicima načelnika Zajedničkog štaba bit će iz istog konstitutivnog naroda. Ostalo osoblje bira se na osnovu principa profesionalne stručnosti i prikladne zastupljenosti konstitutivnih naroda i reda ostalih u skladu s posljednjim popisom.

Član 22. (Nadležnosti načelnika)

- (1) Načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine ima sljedeće nadležnosti u okviru lanca komandovanja, pod vrhovnom komandom i kontrolom Predsjedništva:
 - a) vrši dužnost vojnog savjetnika Predsjedništva i ministra odbrane,

- b) osigurava operativnu gotovost Oružanih snaga,
- c) izdaje naredjenja u skladu sa nadležnostima Zajedničkog štaba,
- d) nadgleda i osigurava izvršavanje direktiva i naredbi ministra odbrane,
- e) daje preporuke i mišljenje ministru odbrane u vezi sa unapređenjem i postavljenjem lica u činu pukovnika, brigadira i generala,
- f) predstavlja Bosnu i Hercegovinu u pitanjima odbrane u svim međunarodnim organizacijama i u svim zemljama na nivou načelnika zajedničkog štaba-načelnika odbrane,
- g) usmjerava, nadgleda i odgovara za aktivnosti osoblja Zajedničkog štaba.

(2) Načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga, služeći u tom svojstvu, imat će čin general-pukovnika i bit će oficir s najvišim činom u Oružanim snagama.

Član 23. (Odgovornosti zamjenika)

(1) U okviru Zajedničkog štaba, zamjenik načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine za operacije odgovoran je za:

- a) vojnoobavještajne poslove, kontraobavještajne poslove i sigurnosne operacije,
- b) razvijanje kapaciteta za provođenje operativnih komandi i planova, razvoj snaga i modernizaciju,
- c) održavanje odnosa između Oružanih snaga i civilnih vlasti.

(2) U okviru Zajedničkog štaba, zamjenik načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine za resurse odgovoran je za:

- a) ljudske resurse,
- b) snabdijevanje, održavanje, transport i usluge za štab,
- c) tehnološke informativne sisteme i komunikacije.

Član 24. (Postavljenja)

(1) Načelnika i zamjenike načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine predlaže ministar odbrane, a postavlja Predsjedništvo uz savjetovanje sa Stalnim komitetom za vojna pitanja. Parlamentarna skupština potvrđuje imenovanja u roku od 45 dana od dana kada joj Predsjedništvo dostavi svoju odluku o imenovanju.

(2) Predsjedništvo može smijeniti s dužnosti načelnika štaba i zamjenike načelnika štaba, na prijedlog ministra odbrane.

(3) Načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njegova dva zamjenika ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda niti će načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine biti iz reda istog konstitutivnog naroda kao komandant Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i komandant Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Ovi članovi propisuju nadležnosti i popunu Zajedničkog štaba Bosne i Hercegovine. Kao što je opisano u komentaru na član 14. ranije u tekstu, napravljene su izmjene u nadležnostima Zajedničkog štaba i načelnika Zajedničkog štaba da bi se uzela u obzir njegova organizacijska odvojenost od

Ministarstva odbrane. Mada je, kako je propisano, Zajednički štab i dalje podređen ministru odbrane u sklopu lanca komandovanja, Zajednički štab i njegov načelnik sada dobijaju odgovarajuće nadležnosti u skladu sa njegovom proširenom autonomijom. Šta više, nadležnosti Zajedničkog štaba su proširene uzimajući u obzir njegovu ključnu stratešku ulogu u sistemu odbrane, posebno u izradi vojnih strategija za implementaciju sigurnosne i odbrambene politike Bosne i Hercegovine.

Da bi se naglasilo da Zajedničkom štabu niko ne izdaje direktive za svakodnevno izvršavanje zadataka, odgovornosti načelnika Zajedničkog štaba su uvećane. Načelnik Zajedničkog štaba sada ima više direktnih ovlasti nad sebi podređenim vojnim osobljem. Članom 21. se propisuje nadležnost za predlaganje sastava i članstva u stalnom osoblju, a član 22. omogućava upravljanje i nadzor i dodjeljuje odgovornost za aktivnosti pripadnika Zajedničkog štaba. Izričito se spominje odgovornost načelnika Zajedničkog štaba za izdavanje naređenja kako bi se pojasnile komandne odgovornosti osobe na tom položaju. Načelnik Zajedničkog štaba dobio je i novu ulogu, i to da savjetuje ministra odbrane u vezi unapređenja i postavljenja pukovnika, brigadira i generala.

Član 24. je izmijenjen kako bi ministar odbrane bio izbrisan iz raspodjele visokih komandnih pozicija među konstitutivnim narodima Bosne i Hercegovine, a toj raspodjeli je pridodat komandant Komande za podršku. Zakon o odbrani iz 2003. godine je propisao da ministar odbrane, načelnik Zajedničkog štaba i komandant Operativne komande Bosne i Hercegovine budu iz reda različitih konstitutivnih naroda [i *ostalih*]. Ovo je moglo dovesti do situacije u kojoj bi politička smjena na mjestu ministra odbrane mogla povlačiti promjene na dvije najviše vojne pozicije. Uklanjanjem ministra odbrane iz nacionalne distribucije komandnih pozicija eliminira se ta mogućnost i omogućava izolacija Oružanih snaga od uobičajenih političkih promjena u Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, kao i onih do kojih bi moglo doći uslijed ustavnog uređenja Bosne i Hercegovine kao parlamentarne demokratije.

Prednosti razdvajanja visokorangiranih vojnih komandanata od promjena na mjestu ministra odbrane su dvojake: najprije, time se postiže veća stabilnost i

kontinuitet u sistemu odbrane i na ključnim generalskim pozicijama, a kao drugo, to znači da politika ima manje uticaja na generale, što će reći da niti će biti uvučeni u stranačke politike unutar vlasti niti će djelovati kao glasnogovornici nacije koju predstavljaju u vertikalnoj distribuciji pozicija.

Nova pozicija komandanta Komande za podršku zamijenila je ministra odbrane u novoj raspodjeli pozicija. Sada zakon propisuje da tri najviše vojne pozicije u oružanim snagama budu podijeljene između tri konstitutivna naroda Bosne i Hercegovine [i ostalih].

ODJELJAK G. - Operativna komanda Oružanih snaga Bosne i Hercegovine

Član 25.

(Komandant Operativne komande)

(1) Komandant Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine je:

- a) operativni komandant za sve taktičke jedinice u Oružanim snagama,
- b) operativni komandant za sve misije koje zahtijevaju razmjешtaj i upotrebu bilo kojeg operativnog dijela Oružanih snaga,
- c) komandant za obuku i multinacionalne vježbe koje zahtijevaju razmjешtaj ili upotrebu bilo kojeg dijela Oružanih snaga.

(2) Komandant Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine podređen je načelniku Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

(3) Komandant Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine ima dva zamjenika komandanta koji su mu podređeni u okviru operativne komande.

Član 26.

(Nadležnosti)

(1) Komandant Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine ima sljedeće nadležnosti u okviru lanca komandovanja, pod vrhovnom komandom i kontrolom Predsjedništva:

- a) izdaje naređenja podređenim komandama i snagama, neophodna za izvršavanje misija dodijeljenih komandi,
- b) sprovodi politike Zajedničkog štaba,
- c) priprema operativne planove na osnovu naređenja načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,
- d) propisuje rješenja taktičke komande i kontrole za komande i snage u okviru operativne komande,
- e) organizira komande i snage u okviru komande na način koji on smatra neophodnim za izvršavanje misija dodijeljenih komandi,
- f) angažira snage u okviru komande na način koji on smatra neophodnim za izvršavanje misija dodijeljenih komandi,
- g) postavlja komandante privremenih sastava za izvršenje misija,

- h) koordinira i odobrava one aspekte uprave i podrške uključujući kontrolu resursa i opreme, internu organizaciju i obuku, i discipline neophodne za izvršavanje misija dodijeljenih komandi,*
- i) izvještava načelnika Zajedničkog štaba o operativnim potrebama*
- j) predlaže inicijative za poboljšanje interoperabilnosti Oružanih snaga s oružanim snagama država članica NATO-a.*

(2) Komandant Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, vršeći tu dužnost, imat će čin general-majora.

Član 27.
(Postavljenja)

(1) Ministar odbrane predlaže komandanta Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njegova dva zamjenika, a postavlja ga Predsjedništvo uz savjetovanje sa Stalnim komitetom za vojna pitanja. Parlamentarna skupština potvrđuje imenovanja u roku od 45 dana od dana kada joj Predsjedništvo dostavi svoju odluku o imenovanju.

(2) Komandant Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njegova dva zamjenika ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda, niti će komandant biti iz reda istog konstitutivnog naroda kao načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine ili komandant Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

(3) Predsjedništvo, na preporuku ministra odbrane, može smijeniti s dužnosti komandanta Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njegova dva zamjenika.

Ovi članovi propisuju nadležnosti i odgovornosti Operativne komande i komandanta. Oni se nisu značajnije promijenili u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine, ali su ipak unesene neke promjene koje pojašnjavaju i popravljaju tekst. Napravljene su i manje izmjene kojima se jasnije naznačavaju odgovornosti Operativne komande za izvršenje operativnih i taktičkih zaduženja unutar hijerarhije institucija odbrane. U tu svrhu, Ministarstvo odbrane definira politiku, a kako je opisano u prethodnom dijelu, Zajednički štab donosi strategiju za ostvarenje politike koju uspostavlja Ministarstvo, dok Operativna komanda sprovodi strategiju Zajedničkog štaba na operativnom nivou. Član 25.1(a) je neznatno izmijenjen u smislu da je komandant Operativne komande operativni komandant svih taktičkih jedinica, dok je tekst iz 2003. propisivao odgovornost za operativne jedinice. Ova izmjena je unesena kako bi se naglasila vojnotehnička činjenica da operativne jedinice podrazumijevaju nivo korpusa i na više, a taktičke jedinice sve jedinice nižeg nivoa. Bez objašnjenja bi moglo izgledati kao da su nadležnosti komandanta smanjene, ali u stvari, sada tekst reflektira pune operativne nadležnosti predviđene za komandanta Operativne komande.

ODJELJAK H. – Komanda za podršku

Član 28.

(Komandant Komande za podršku)

(1) Komandant Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine je komandant za:

- a) personal,
- b) logistiku,
- c) obuku i doktrinu.

(2) Komandant Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine je podređen načelniku Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

(3) Komandant Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine ima dva zamjenika komandanta koji su mu podređeni u okviru Komande za podršku.

Član 29.

(Nadležnosti komandanta Komande za podršku)

(1) Komandant Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine ima sljedeće nadležnosti u okviru lanca komandovanja, pod vrhovnom komandom, uputstvima i kontrolom Predsjedništva:

- a) izdaje naređenja i uputstva podređenim upravama i snagama, neophodna za izvršavanje misija dodijeljenih Komandi, uključujući naređenja i uputstva nad svim aspektima individualne vojne obuke i logistike,
- b) provodi politike, propise i naredbe Ministarstva odbrane i Zajedničkog štaba vezane za personal, logistiku i obuku,
- c) priprema planove za podršku operacijama na osnovu naređenja načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,
- d) pruža podršku Operativnoj komandi na osnovu naređenja načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,
- e) organizira uprave i snage u okviru Komande na način koji on smatra neophodnim za izvršavanje misija dodijeljenih Komandi,
- f) pruža podršku u razmještanju ili preraspoređivanju Oružanih snaga,
- g) koordinira i odobrava one aspekte uprave i podrške uključujući kontrolu resursa i opreme, internu organizaciju i obuku, i discipline neophodne za izvršavanje misija dodijeljenih Komandi,
- h) izvještava i savjetuje načelnika Zajedničkog štaba o logističkim potrebama, te o standardima za obuku personala, opremanje i snabdijevanje Oružanih snaga,
- i) utvrđuje potrebe za obukom Oružanih snaga, izrađuje nacrt Doktrine obuke, te organizuje izvođenje individualne obuke,
- j) održava nepokretnu imovinu Oružanih snaga,
- k) izrađuje i provodi planove za upravljanje lokacijama za skladištenje municije i lokacijama za skladištenje oružja u skladu sa međunarodnim obavezama, odgovarajućim zakonima i propisima koje izda Ministarstvo odbrane i Zajednički štab,
- l) pruža savjete o nabavci roba i usluga za Oružane snage u skladu sa važećim zakonskim propisima,
- m) predlaže inicijative za poboljšanje interoperabilnosti Oružanih snaga s oružanim snagama država članica NATO-a,

n) odgovoran za upravljanje evidencijama o personalu u skladu sa propisom koji donosi ministar odbrane.

(2) Komandant Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, vršeći tu dužnost, imat će čin general-majora.

Član 30.
(Postavljenja i smjene)

(1) Ministar odbrane predlaže komandanta Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njegova dva zamjenika, a postavlja ga Predsjedništvo uz savjetovanje sa Stalnim komitetom za vojna pitanja. Parlamentarna skupština potvrđuje imenovanja u roku od 45 dana od dana kada joj Predsjedništvo dostavi svoju odluku o imenovanju..

(2) Komandant Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njegova dva zamjenika ne mogu biti iz reda istog konstitutivnog naroda, niti će komandant biti iz reda istog konstitutivnog naroda kao načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine ili komandant Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

(3) Predsjedništvo, na preporuku ministra odbrane, može smijeniti s dužnosti komandanta Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njegova dva zamjenika.

Član 31.
(Trajanje dužnosti)

Načelnik zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njegovi zamjenici, komandanti Operativne komande Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i njihovi zamjenici postavljaju se na period do četiri godine na istoj dužnosti.

Ovi članovi su novi dodaci Zakonu o odbrani i bave se ključnim elementom sistema odbrane i njegove sposobnosti da preuzme nove nadležnosti. Ove odredbe uspostavljaju Komandu za podršku u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine i definiraju njene nadležnosti unutar lanca komandovanja.

Komanda za podršku bi preuzela administrativne i logističke funkcije vezane za Oružane snage koje su se ranije obavljale na entitetskom nivou, a dodjeljuju joj se nadležnosti za pitanja ljudstva, logistike, obuke i doktrine. Imala bi primarnu odgovornost za realizaciju politika koje donose ministar odbrane i Zajednički štab, a tiču se upravljanja personalom, logistike i pojedinačnog obrazovnog i profesionalnog razvoja i obuke.

Komanda za podršku je podređena načelniku Zajedničkog štaba na istom nivou kao i Operativna komanda. Komandant Komande za podršku bi imao dva zamjenika. Kao i načelnik Zajedničkog štaba, komandant Operativne komande, komandant Komande za podršku i njihovi zamjenici podliježu vertikalnoj i

horizontalnoj raspodjeli pozicija među konstitutivnim narodima [i *ostalima*] Bosne i Hercegovine.

Član 31. je pridodat kako bi se konkretno izrazilo da će načelnik Zajedničkog štaba i komandanti Operativne komande i Komande za podršku i njihovi zamjenici služiti u trajanju do četiri godine. Ova nova odredba ima za cilj uspostaviti redovnu smjenu visokorangiranih oficira na najvišim komandnim pozicijama u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Time se omogućava dotok svježje krvi i energije u najviše pozicije, a doprinijelo bi i dinamičnoj i profesionalnoj radnoj etici.

ODJELJAK I. - Stalni komitet za vojna pitanja

**Član 32.
(Dužnosti)**

Stalni komitet za vojna pitanja obavlja sljedeće dužnosti ukoliko Predsjedništvo ne odluči drugačije:

- a) razmatra i pruža savjete o Sigurnosnoj politici i Odbrambenoj politici Bosne i Hercegovine, koje se pripremaju po uputstvu ministra odbrane,*
- b) pruža savjete Predsjedništvu o postavljenju načelnika i zamjenika načelnika Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, komandanata i zamjenika Operativne komande i Komande za podršku Oružanih snaga Bosne i Hercegovine,*
- c) kako svi članovi Stalnog komiteta za vojna pitanja s pravom glasa mogu podnijeti žalbu ukoliko Predsjedništvo ne odobri postavljenje ili smjenu oficira s činom generala, takve žalbe razmatra cijeli Stalni komitet za vojna pitanja i mogu se preinačiti u skladu s Poslovníkom Stalnog komiteta za vojna pitanja.*

Ova odredba većim dijelom ostaje ista kao i u Zakonu o odbrani iz 2003. Stav (b) je promijenjen radi uvođenja Komande za podršku, kao i da bi se naglasilo da Stalni komitet za vojna pitanja ima savjetodavnu ulogu kod postavljenja svih visokorangiranih vojnih zvaničnika u institucijama odbrane Bosne i Hercegovine.

POGLAVLJE III - SASTAV ORUŽANIH SNAGA BOSNE I HERCEGOVINE

ODJELJAK A. - Opće odredbe

**Član 33.
(Sastav Oružanih snaga)**

Oružane snage sastoje se od profesionalnog vojnog osoblja, pripadnika rezervnog sastava koji su angažovani u vojnu službu, civilnih lica i kadeta.

**Član 34.
(Dan Oružanih snaga)**

(1) Dan Oružanih snaga je 1. decembar.

(2) Ministar odbrane propisom utvrđuje dan pukova u Oružanim snagama.

Član 33. definira sastav ljudstva u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine i ostaje najvećim dijelom neizmijenjen u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine. Neznatne izmjene odnose se na kategoriju kadeta, kako bi i njihov status u Oružanim snagama bio uzet u obzir.

Član 34. propisuje da je dan Oružanih snaga Bosne i Hercegovine 1. decembar, tj. dan usvajanja Zakona o odbrani iz 2003. godine i formiranja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Ovaj član također propisuje nadležnost ministra odbrane da odredi dane pukova Oružanih snaga.

ODJELJAK B. - Rezervni sastav

Član 35. (Misija)

Oružane snage u svom sastavu imaju ljudstvo rezervnog sastava čija je misija pružanje podrške aktivnim mirnodopskim snagama, održavanje operativne gotovosti, dopuna operativnim potencijalima i poboljšanje održivosti redovnih snaga.

Član 36. (Popuna rezervnog sastava)

(1) Pripadnici rezervnog sastava su vojnici, podoficiri i oficiri kojima je prestala profesionalna vojna služba po ugovoru. Služba u rezervnom sastavu definira se Zakonom o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ _05).

(2) Ministar odbrane može regrutovati dodatne pripadnike rezervnog sastava, koji mogu biti bez prijašnjeg vojnog iskustva, kako bi popunio formacijska mjesta za koja su potrebni stručnost i iskustvo. Obaveza služenja u rezervnom sastavu takvih stručnjaka definira se ugovorom.

Član 37. (Veličina i struktura)

Predsjedništvo u skladu sa članom 12. ovog zakona određuje veličinu i strukturu rezervnog sastava za Oružane snage, koja će biti 50 % od odobrenog brojnog stanja profesionalnog vojnog sastava. Ministar odbrane odgovoran je za organiziranje, opremanje i obuku snaga rezervnog sastava.

Član 38. (Obuka)

Pripadnici rezervnog sastava koji nemaju prethodnog vojnog iskustva moraju proći vojnu obuku u skladu sa dodijeljenom vojno evidencijskom specijalnošću, odnosno pozicijom. Svi pripadnici rezervnog sastava moraju prolaziti redovnu obuku, kako bi ispunili zakonske obaveze.

Član 39. (Prava i odgovornosti)

Prava i odgovornosti pripadnika rezervnog sastava reguliraju se u skladu sa odredbama Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine i drugim propisima.

Ovaj dio zakona koji se bavi rezervom izmijenjen je u svrhu stvaranja manjih profesionalnih aktivnih rezervnih snaga koje bi bile potpuno integrirane u Oružane snage Bosne i Hercegovine.

Član 35. je dodat radi pojašnjavanja uloge rezervnih snaga i preciznog definiranja te uloge, kao elementa koji upotpunjuje operativnu spremnost Oružanih snaga.

Član 36. propisuje da će postojati dva tipa rezervista. Najveći dio rezervnih snaga bi činila profesionalna vojna lica koja okončaju svoju ugovornu obavezu u redovnoj vojnoj službi. Ovi potpuno obučeni profesionalci bi činili kičmu rezervnih snaga. Predlaže se da ovi pojedinci čine opću rezervu za popunjavanje planiranih i neplaniranih upražnjenih mjesta, na primjer upražnjenih mjesta koja se popunjavaju po potrebi, mjesta koja ostaju upražnjena uslijed bolesti ili drugih nepredviđenih događaja, ili vodova i četa koje služe kao pojačanje aktivnim jedinicama (kao što su pješadijske čete za pješadijske bataljone).

Ovaj član omogućava i regrutaciju drugog tipa rezervista, lica bez prethodne vojne obuke koja posjeduju posebne stručnosti kojih manjka u redovnim profesionalnim snagama. Predlaže se da ti pojedinci čine rezervu za pojačanje koja bi po potrebi ustupala posebne kapacitete, na primjer sanitetske jedinice i druge pojedince za popunu četa, vodova i specijalnih jedinica. Dio 3.2 ovog izvještaja detaljnije opisuje kako bi rezervni element Oružanih snaga BiH doprinosio profesionalnosti i održivosti vojnih kapaciteta.

Član 37. je izmijenjen u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine da bi se ograničila veličina rezervnih snaga. Ovom odredbom se propisuje da rezervne snage ne mogu prelaziti pedeset posto veličine profesionalnih snaga Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Omjer rezervnih snaga i redovnih snaga u skladu je sa praksom u drugim zemljama članicama NATO-a i Partnerstva za mir. Ograničenom veličinom rezerve će se postići propisno obučavanje i opremanje rezervnih snaga kako bi one mogle pružati podršku redovnim oružanim snagama na finansijski održiv način.

Članovi 38. i 39. propisuju da svo rezervno ljudstvo mora proći redovnu obuku, a prava i odgovornosti rezervista će se urediti u skladu sa Zakonom o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Ove odredbe su ključni elementi za stvaranje profesionalnih i sposobnih snaga. Ovaj koncept rezerve će pomoći u održavanju operativne spremnosti i dopunjavati operativne kapacitete, ali će i poboljšati održivost Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Ovo je suprotno postojećem sistemu rezerve koji nema vojne vrijednosti i nije priuštiv u kontekstu ograničenih resursa i budžetskih sredstava kojima raspolaže Bosna i Hercegovina.

POGLAVLJE IV - PROGLAŠENJE RATNOG STANJA ILI VANREDNOG STANJA

Član 40.

(Proglašenje ratnog stanja)

(1) *Predsjedništvo zahtijeva proglašenje ratnog stanja od Parlamentarne skupštine u slučaju direktnog napada na Bosnu i Hercegovinu. Vojni napad na bilo koji dio države putem bilo kakvih vojnih sredstava i u bilo kom obliku smatra se napadom na cijelu državu.*

(2) *U slučaju direktnog napada na Bosnu i Hercegovinu, Parlamentarna skupština sazvat će vanrednu sjednicu što je prije moguće kako bi se razmotrio zahtjev za proglašenje ratnog stanja.*

Član 41.

(Zahtjev za proglašenje vanrednog stanja)

Predsjedništvo zahtijeva proglašenje vanrednog stanja od Parlamentarne skupštine kada postoji prijetnja postojanju države, prijetnja normalnom funkcioniranju ustavnih institucija ili neposredna ratna opasnost.

Član 42.

(Proglašenje ratnog i vanrednog stanja)

(1) *Proglašenje ratnog ili vanrednog stanja razmatra Parlamentarna skupština, na zahtjev Predsjedništva, ukoliko ona zasjeda u vrijeme zahtjeva.*

(2) *Ukoliko Parlamentarna skupština ne zasjeda u vrijeme zahtjeva za proglašenje ratnog ili vanrednog stanja, Predsjedništvo može narediti angažovanje jedinica Oružanih snaga ili njihovu upotrebu.*

Član 43.

(Rokovi razmatranja)

(1) *Ako postoje opravdani razlozi za proglašenje vanrednog stanja, ili u slučajevima kada je Predsjedništvo, usljed hitnosti, naredilo angažovanje jedinica Oružanih snaga za uklanjanje uzroka za objavu vanrednog stanja, Parlamentarna skupština sazvat će specijalnu sjednicu u roku od 48 sati kako bi razmotrila zahtjev za proglašenje vanrednog stanja ili naredbu o upotrebi Oružanih snaga.*

(2) *Ako Parlamentarna skupština ne proglasi vanredno stanje u roku od 72 sata od zahtjeva Predsjedništva ili naredbe za angažovanje i upotrebu Oružanih snaga, zahtjev će se smatrati odbijenim, a naredba van snage.*

Ove odredbe reguliraju procedure za proglašenje ratnog stanja ili vanrednog stanja i jasno navode da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine može odrediti da li postoji prijetnja državi i podnijeti zahtjev Parlamentarnoj skupštini za proglašenje ratnog ili vanrednog stanja. Parlamentarna skupština se mora sastati i donijeti proglašenje u roku od sedamdeset i dva sata od podnošenja zahtjeva. Ove odredbe ostaju nepromijenjene u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine. Neke manje promjene su ipak napravljene radi pojašnjenja i popravljivanja teksta, uključujući spajanje ovih odredbi u manji broj članova.

POGLAVLJE V – PRIRODNE I DRUGE KATASTROFE I NESREĆE

Član 44. (Angažovanje)

(1) Ministar odbrane, po ovlaštenju Predsjedništva, može angažovati Oružane snage u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća, na zahtjev odgovarajućih civilnih organa iz države ili entiteta o čemu izvještava Parlamentarnu skupštinu.

(2) Jedinice Oružanih snaga mogu se razmjestiti kao pomoć civilnim vlastima u slučaju prirodnih i drugih katastrofa i nesreća u skladu s uputstvima koja donosi ministar odbrane.

Član 45. (Sadržaj misije)

Naredba kojom se razmještaju jedinice Oružanih snaga za pomoć civilnim vlastima sadrži:

- a) konkretnu prirodu misije,*
- b) jedinice i broj angažiranog ljudstva,*
- c) kome su jedinice odgovorne,*
- d) trajanje misije.*

Ovi članovi omogućavaju upotrebu Oružanih snaga radi pružanja podrške civilnim vlastima u slučaju prirodnih katastrofa ili nesreća. Zakon o odbrani iz 2003. godine davao je mogućnost entitetskim predsjednicima da odobre ograničenu upotrebu entitetskih vojski radi podrške u slučaju katastrofa ili nesreća. Pošto država preuzima nadležnosti nad odbranom, ovo je sada izbrisano. Osim toga, sadržaj ovih članova ostaje isti kao i u zakonu iz 2003. godine, uz neke manje tehničke izmjene.

POGLAVLJE VI – SUKOB INTERESA I PROFESIONALIZAM

Član 46. (Lice na službi)

Lice na službi u Oružanim snagama štiti i održava državnu imovinu i koristi je samo u ovlaštene svrhe. Dužnost lica na službi je i da iznese na vidjelo prevare i korupciju osoba u lancu komandovanja.

Član 47.
(Sukob interesa)

Profesionalna vojna lica na službi u Oružanim snagama neće:

- a) imati finansijski interes koji je u sukobu sa savjesnim obavljanjem njihovih dužnosti,*
- b) imati zaposlenje izvan Oružanih snaga ili vršiti bilo koje druge aktivnosti koji su u sukobu sa zvaničnim dužnostima i odgovornostima.*

Član 48.
(Političko i javno djelovanje)

(1) Pripadnici Oružanih snaga, uključujući generale, neutralni su u političkim pitanjima i neće se angažirati u bilo kojoj vrsti aktivnosti političkih stranaka niti biti izabrani ili imenovani na javnu dužnost.

(2) Ovaj član ne sprečava pripadnike Oružanih snaga da se registrišu za glasanje i glasaju ili da se kandidiraju za izbore u skladu s odredbama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04 i 20/04).

(3) Pripadnik rezervnog sastava, koji je izabran ili imenovan na javnu dužnost, nije obavezan dati ostavku na dužnost ukoliko je angažiran na redovnoj obuci.

Član 49.
(Podržavanje Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH)

Od vojnih lica očekuje se da podržavaju provođenje Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini. Aktivnosti protiv Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i opstrukcija smatraju se osnovom za smjenu s dužnosti.

Član 50.
(Zabrana službe)

(1) Oficirima s bilo kojim činom nije dozvoljeno da služe u Oružanim snagama ili da budu zaposleni u Ministarstvu odbrane nakon službe u oružanim snagama druge države.

(2) Pripadnici Oružanih snaga ne mogu pripadati oružanim snagama drugih država niti svim ostalim vojnim i paravojnim snagama i ne mogu biti regrutovani od drugih država.

(3) Odredbe stava (1) ovog člana ne odnose se na oficire s bilo kojim činom, koji su u profesionalnu vojnu službu vojski entiteta stupili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 51.
(Kodeks ponašanja)

Ministar odbrane može propisati kodeks ponašanja za pripadnike Oružanih snaga.

Ovaj dio definira odgovornosti pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine dok su u službi. Te odredbe se nisu suštinski promijenile u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine. Napravljene su samo manje izmjene da bi tekst bio jasniji i bolji.

Član 51. daje ministru odbrane nadležnost da donese kodeks ponašanja za pripadnike oružanih snaga. Riječ je o važnom elementu profesionalizacije i upravljanja personalom. Obaveza svih pripadnika Oružanih snaga da čuvaju

integritet i ponašaju se u skladu sa vrijednostima i etikom, detaljno je opisana u komentarima na Poglavlje osam Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

POGLAVLJE VII - GENERALNI INSPEKTORAT

Član 52.

(Generalni inspektorat)

- (1) Generalni inspektorat je organizaciona jedinica Ministarstva odbrane.
- (2) Generalnim inspektoratom rukovodi Generalni inspektor koji je profesionalno vojno lice u činu generala i postavlja se na dužnost u skladu sa ovim zakonom.
- (3) Generalni inspektor može, po odobrenju ministra odbrane i prema potrebi, angažovati dodatne inspektore u cilju obavljanja dužnosti Generalnog inspektorata.

Član 53.

(Nadležnosti)

- (1) Generalni inspektorat osigurava da vojna lica u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama budu upoznata i ponašaju se u skladu sa Poglavljem VI ovog zakona, kao i bilo kojim drugim kodeksom ponašanja ili propisima koje usvoji ministar odbrane, a koji se odnose na etičko ponašanje i profesionalizam.
- (2) Generalni inspektorat, u tom smislu, ima sljedeće nadležnosti:
 - a) Obuka i obrazovanje profesionalnih vojnih lica u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama u profesionalnom i etičkom smislu,
 - b) Iniciranje, sprovođenje, nadzor i nadgledanje ispitivanja i istraga tvrdnji o lošem vladanju profesionalnih vojnih lica u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama,
 - c) Pružanje savjeta ministru odbrane u vezi sa uklanjanjem uslova koji štete moralu, djelotvornosti i reputaciji Oružanih snaga,
 - d) Pružanje preporuka za propise i koordinacija uspostave profesionalnih standarda i pravila moralnog rukovođenja, kako bi se poboljšala profesionalnost, etičko ponašanje i lične sposobnosti vojnih lica u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama.

Član 54.

(Žalbe i pomoć)

- (1) Bilo koje profesionalno vojno lice Oružanih snaga, ili drugi državljani Bosne i Hercegovine, mogu uložiti žalbu ili zahtjev za pomoć Generalnom inspektoratu, a vezano za pitanja koja su u njegovoj nadležnosti.
- (2) Generalni inspektor predlaže ministru odbrane donošenje uputstava kojima se uspostavljaju odgovarajuće procedure za primjenu ovoga člana. Takva uputstva sačinjena su na način koji promovira povjerenje javnosti u etičko ponašanje i profesionalnost profesionalnih vojnih lica u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama.

Ovaj dio predstavlja novi dodatak u Zakonu o odbrani i uspostavlja Generalni inspektorat kao organizacijsku jedinicu Ministarstva odbrane i propisuje njegove nadležnosti i temelj sistema ulaganja žalbi i pružanja pomoći. Ovaj ured već postoji kao dio organizacije i sistematizacije Ministarstva odbrane Bosne i

Hercegovine, ali njegovo uključivanje u zakon je važno jer se time stvara zakonski okvir za njegove nadležnosti.

Generalni inspektorat je integralni dio profesionalizacije. Član 53. propisuje nadležnost za pružanje savjeta po svim aspektima rada koji se tiču etičkog ponašanja i profesionalizma pripadnika Oružanih snaga. To se posebno odnosi na nadležnost za preporučivanje propisa i koordinaciju uspostave profesionalnih standarda radi jačanja profesionalizma i ličnih sposobnosti vojnih lica, koja čini integralni dio efikasnih i efektivnih Oružanih snaga.

Generalni inspektorat je neovisan, objektivan i organiziran tako da vodi i nadzire ispitivanja i istrage navoda o lošem vladanju i zloupotrebi ovlasti u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Kao takav, on je važan element jačanja povjerenja javnosti u etičko ponašanje i profesionalizam svih vojnih lica u službi.

POGLAVLJE VIII – ZAKLETVA

Član 55. (Polaganje zakletve)

Osoba koja prvi put pristupa Oružanim snagama položiti će sljedeću zakletvu:

"Svečano se zaklinjem da ću braniti suverenitet, teritorijalni integritet, ustavni poredak i političku nezavisnost Bosne i Hercegovine i odgovorno i savjesno obavljati sve dužnosti potrebne za njenu odbranu."

Ovaj dio propisuje zakletvu koju moraju položiti svi pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine po prijemu u vojsku. Ovaj dio se nije promjenio u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine.

POGLAVLJE IX – ZASTAVE, HIMNE I VOJNA OBILJEŽJA

Član 56. (Zastava, himna i obilježja Oružanih snaga)

(1) Oružane snage imat će svoju zastavu, himnu i obilježja. Zastava i himna bit će zastava i državna himna Bosne i Hercegovine, a obilježje će biti zastava Bosne i Hercegovine.

(2) Obilježja će nositi svi pripadnici Oružanih snaga. Upotreba zastave i državne himne bit će obavezna za Oružane snage.

Član 57.
(Zastave i obilježja pukova, brigada, jedinica i institucija Oružanih snaga)

- (1) Pukovi će imati svoje vlastite zastave i obilježja.
- (2) Brigade, jedinice i institucije Oružanih snaga mogu imati svoje vlastite zastave i obilježja.
- (3) Oficiri u činu generala ne mogu nositi obilježja pukova.
- (4) Ministar odbrane donosi propise o izgledu zastava i obilježja iz stava (1) i (2) ovog člana.
- (5) Predsjedništvo je odgovorno za odobravanje zastava i obilježja iz stava (1) i (2) ovog člana na prijedlog ministra odbrane.

Član 58.
(Zabrana)

Nikome nije dozvoljeno reproducirati ili koristiti obilježja Oružanih snaga bez pisanog ovlaštenja ministra odbrane.

Ovaj dio propisuje zastavu, himnu i vojna obilježja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Nije se suštinski promijenio u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine, osim nekih manjih tehničkih izmjena. Član 57. je ipak izmijenjen kako bi odrazio stvaranje strukture pukova u Oružanim snagama i kako bi se omogućilo tim pukovima da imaju svoje zastave i obilježja. Brigade, jedinice i institucije Oružanih snaga mogu imati svoje vlastite zastave i obilježja, a ministar odbrane izdaje pravilnike o izgledu tih zastava i obilježja. Ovim članom se, također, propisuje i to da generali neće nositi obilježja pukova: ovo je uobičajeno pravilo u velikom broju vojski u svijetu koje pokazuje da se smatra da su generali napustili redove pukova iz kojih potiču i prešli na višu funkciju i generalski komandni položaj.

POGLAVLJE X – PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Ovo poglavlje sadrži prelazne i završne odredbe, a posebno regulira prenos nadležnosti nad odbranom i ljudstva sa entiteta na državu. Priroda i obim ovog prenosa su takvi da je potrebno objašnjenje.

Tranzicija u jedan sistem odbrane na državnom nivou zahtijeva zatvaranje entitetskih ministarstava i generalštabova/komandi. Ovo je izuzetno kompleksan proces koji za sobom povlači preuzimanje svih entitetskih funkcija u oblasti odbrane od strane odgovarajućih institucija odbrane na državnom nivou, kao i prelazak profesionalnog vojnog osoblja, državnih službenika i

drugih civilnih zaposlenika koji sada rade u entitetskim institucijama odbrane i vojskama, u radni odnos na državnom nivou.

Ovaj prenos se mora izvesti bez smanjene funkcionalnosti, sa što manje smetnji i na način koji će sačuvati stručnost koja sada postoji u entitetskim vojskama i institucijama odbrane. Prenos ovog obima, sa kompleksnim i međusobno povezanim personalnim, organizacijskim, operativnim, administrativnim, finansijskim i političkim faktorima, očito je potrebno pažljivo razmotriti kako bi se došlo do praktičnih metoda i procedura prenosa koje je moguće propisati zakonom. Nakon što je iscrpno razmotrila ovo pitanje, Komisija za reformu odbrane je došla do nečega što smatra optimalnim modelom transfera, uzevši u obzir obim zadatka i potrebu da se prenos izvrši sa minimumom smetnji, a da se postigne najviši nivo funkcionalnosti.

Ovo poglavlje zakona uključuje političku odluku da se istoga datuma izvrši prenos zakonske odgovornosti za sve državne službenike, profesionalna vojna lica, civilne zaposlenike i pripadnike entitetskih vojski koji su sada zaposleni u entitetima, na državni nivo. Ovo bi ljudstvo u početku ostalo na svojim sadašnjim pozicijama kako bi se omogućile opsežnije pripremne radnje, a kada se to okonča, oni bi pravno prešli u radni odnos na državnom nivou. Tokom faze tranzicije, ovo bi ljudstvo bilo postavljeno na pozicije u reorganiziranim i proširenim institucijama odbrane na državnom nivou putem internog odabira i procesa imenovanja. Skupa sa pravnim prelaskom ljudstva u radni odnos na državnom nivou, država bi preuzela i zakonsku odgovornost za sve funkcije odbrane koje trenutno vrše entiteti. Sadašnja organizacija vršenja tih funkcija se ne bi mijenjala na početku procesa tranzicije. Kada se reorganizirane i proširene institucije na državnom nivou razviju, one će preuzeti način na koji se vrše funkcije.

Proces tranzicije počinje sljedećim koracima. Kada Parlamentarna skupština usvoji Zakon o odbrani i Zakon o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, te nakon što oni stupe na snagu osam dana nakon objavljivanja u Službenom glasniku, uslijedit će vremenski period prije prenosa nadležnosti u

oblasti odbrane, ljudstva i finansijskih obaveza na državu. Ovaj prenos će se desiti 1. januara 2006. godine. Proces i period tranzicije počinju u tom trenutku.

Vremenski period nakon stupanja zakona na snagu, a prije izvršenja prenosa i početka procesa tranzicije, neophodan je iz više važnih razloga. On će omogućiti preduzimanje pripremnih mjera, kao što su izrada propisa, pravilnika, analiza, planova realizacije i rokova. Štaviše, sa stanovišta budžeta, ovako će se formalno preći iz tekuće budžetske godine u novu budžetsku godinu sa početkom u januaru 2006. godine. Ovaj period je važan i sa organizacijskog, administrativnog i proceduralnog stanovišta, jer ne treba podcijeniti obim potrebnih pripremnih radnji.

Konačno, bit će uspostavljen Stručni tim za provođenje tranzicije pod rukovodstvom Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine, koji će planirati, organizirati, pomagati i nadzirati proces prenosa i tranzicije. Tako bi Ministarstvo odbrane dobilo vrijedan namjenski resurs, a stručni tim bi se mogao baviti isključivo pitanjima vezanim za tranziciju.

ODJELJAK A. – Stručni tim za provođenje tranzicije

Član 59.

(Uspostavljanje i poslovi stručnog tima)

- (1) Ministar odbrane u skladu sa ovim zakonom uspostavlja Stručni tim za provođenje tranzicije (u daljem tekstu: Stručni tim) u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.*
- (2) Stručni tim je odgovoran ministru odbrane i po njegovim naređenjima i instrukcijama će obavljati sljedeće poslove:*
 - a) planira, organizira, pruža pomoć i nadgleda proces preuzimanja funkcija iz člana 66. ovog zakona u oblasti odbrane na državni nivo,*
 - b) dostavlja, u pisanoj formi, prijedloge i preporuke ministra odbrane o svim pitanjima vezanim za proces tranzicije,*
 - c) ostale dužnosti koje odredi ministar odbrane.*
- (3) Ministar odbrane će propisati dužnosti, zadatke, sastav i trajanje mandata.*
- (4) Stručni tim donosi Poslovnik o radu.*

Član 60.

(Izveštavanje o procesu tranzicije)

- (1) Stručni tim će o procesu tranzicije mjesečno i po potrebi izveštavati ministra odbrane.*
- (2) Ministar odbrane će na osnovu izvještaja iz stava (1) ovog člana izveštavati Predsjedništvo, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i nadležnu komisiju Parlamentarne skupštine.*

(3) Svo ljudstvo iz Ministarstva odbrane, Zajedničkog štaba, komandi i pripadnici Oružanih snaga će pružiti punu podršku Stručnom timu u skladu sa direktivama i uputstvima koje izda ministar odbrane.

Ovi članovi se bave uspostavom Stručnog tima za provođenje tranzicije i propisuju njegove nadležnosti i sastav.

Član 59. uspostavlja tim i definira njegove odgovornosti za planiranje, organizaciju, pomaganje i nadzor nad procesom prenosa funkcija odbrane na državni nivo. Stručni tim za provođenje tranzicije bi dao osoblje koje ima stručnost i resurse potrebne za izradu i realizaciju izvodljivih planova, kao i iskustvo i podršku sa visokog nivoa potrebnu za rješavanje kompleksnih pitanja na fleksibilan, smišljen i pragmatičan način. U svrhu maksimalne fleksibilnosti, ova odredba propisuje samo široko područje odgovornosti, dok će detaljan poslovnik, spisak zaduženja, trajanje mandata i procedure donijeti ministar odbrane. Time će se postići da ovo tijelo zadovolji potrebe i izvršava ministrova uputstva.

Ovaj član omogućava ministru odbrane da definira sastav tima. Predloženo je da se tim sastoji od manjeg broja stručnih lica sa osobljem za podršku. Bili bi uspostavljeni manji timovi za obavljanje konkretnih zadataka, a oni bi bili locirani na državnom nivou i u bivšim entitetskim ministarstvima odbrane, gdje bi radili u skladu sa planovima koje izradi glavno osoblje i pružali podršku Ministarstvu odbrane. Predlaže se da tim bude popunjen osobljem iz Ministarstva odbrane, stručnjacima iz drugih institucija, te raspoloživim stručnjacima iz međunarodne zajednice. Razmotrilo bi se i učešće bivših entitetskih ministarstava odbrane, komandi ili vojnog osoblja. Ipak, ministar odbrane bi imao isključivu nadležnost da odluči o sastavu ovog tima.

Član 60. uspostavlja obavezu tima da podnosi izvještaje, kao i obavezu ministra odbrane da izvještava Predsjedništvo, Vijeće ministara i Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine. Redovno podnošenje izvještaja tima ministru će omogućiti da tim zadovolji potrebe Ministarstva, dok je mehanizam redovnog izvještavanja koje će vršiti ministar prema političkim institucijama najvažnija karakteristika demokratskog nadzora.

ODJELJAK B. – Status državih službenika i zaposlenika

Član 61.

(Reguliranje statusa državih službenika i zaposlenika)

(1) Izuzetno od odredbi člana 19., stav (4) i člana 32a. Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH 19/02, 35/03, 14/04, 17/04, 26/04 i 37/04), 1. januara 2006. godine svi državni službenici iz ranijih Ministarstava odbrane entiteta postaju državni službenici u Ministarstvu odbrane, i na njih se primjenjuje Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine uz sljedeća izuzeća u primjeni:

- a) član 15. stav (1) tačke a) i d) ne primjenjuju se,
- b) poglavlje IV se ne primjenjuje osim člana 22., 30. i 31.,
- c) poglavlje V se ne primjenjuje osim članova 38., 39. i 41.,
- d) član 51. stavovi (1) i (2) ne primjenju se.

(2) Izuzeća navedena u stavu (1) ovog člana primjenjuju se do donošenja konačne odluke o statusu državih službenika u Ministarstvu odbrane od strane ministra, nakon procesa izbora predviđenog članom 63. ovog zakona.

(3) Dana 1. januara 2006. godine namještenici/radnici iz ranijih ministarstava odbrane entiteta postaju zaposlenici u Ministarstvu odbrane i na njih će se primjenjivati Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ 26/04 i 7/05).

(4) Danom propisanim u stavu (1) i (3) ovog člana Pravilnici o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji ministarstava odbrane entiteta postaju sastavni dio Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane. Državni službenici i zaposlenici iz stava (1) i (3) ovog člana nastavljaju obavljati prethodne poslove i zadatke u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti sa ovim zakonom, dok ministar odbrane Bosne i Hercegovine ne donese konačnu odluku o njihovom statusu u Ministarstvu odbrane nakon procesa izbora iz člana 63. ovog zakona.

(5) Državni službenici i zaposlenici iz stava (1) i (3) ovog člana zadržavaju svoju poziciju, platu i naknade sve dok ministar odbrane ne donese konačnu odluku o njihovom statusu u Ministarstvu odbrane nakon procesa izbora predviđenog u članu 63. ovog zakona.

(6) Državni službenici i zaposlenici u Ministarstvu odbrane koji su u slučaju razrješenja sa dužnosti nastalog usljed prekobrojnosti prema odluci ministra odbrane iz člana 64. ovog zakona, donesenoj nakon okončanja procesa izbora iz člana 63. ovog zakona, imaju pravo na otpremninu u iznosu od šest mjesečnih plaća, ili na otpremninu od 12 mjesečnih plaća u slučaju državih službenika sa najmanje 15 godina radnog iskustva.

Član 61. uređuje status zaposlenih i omogućava njihov prelazak u radni odnos na državnom nivou. On propisuje prelazak svih entitetskih državih službenika u status državih službenika na državnom nivou u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine, uključujući i privremena izuzeća od primjene Zakona o državnoj službi Bosne i Hercegovine potrebna za realizaciju prelaska. Također omogućava i prelazak svog drugog osoblja u službi u entitetskim vojskama i drugog civilnog osoblja zaposlenog u entitetima. Pravni prelazak svih zaposlenih će se desiti 1. januara 2006. godine. Zaposleni će nastaviti da izvršavaju svoje sadašnje zadatke, a osnova za to će se stvoriti stapanjem postojećih entitetskih

pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine. Ovaj pravilnik bi bio privremene prirode dok se ne izradi izmjenjeni pravilnik za reorganizirane institucije i radna mjesta, kao što je predviđeno članom 65. ovog zakona. Svi zaposleni bi zadržali svoj status i radna mjesta, kao što je predviđeno privremenim pravilnikom, kao i plate, sve do donošenja konačne odluke o njihovom statusu, uključujući postavljenja u reorganiziranim i prestrukturiranim institucijama. Od tog trenutka ne bi više bilo potrebno izuzimanje državnih službenika od primjene Zakona o državnoj službi Bosne i Hercegovine.

U periodu tranzicije, osoblje bi nastavilo obavljati svoje sadašnje poslove, sve do kraja procesa odabira i imenovanja (opisan ovdje niže, u komentaru člana 63.) koji bi se vršio interno unutar Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine. Ovaj bi proces smjestio osoblje bivših entitetskih ministarstava odbrane na odgovarajuće pozicije unutar prestrukturiranih i proširenih državnih institucija odbrane.

Član 62.

(Zabrana upošljavanja)

Od dana stupanja na snagu ovog zakona pa do dana preuzimanja državnih službenika i namještenika/radnika koji je propisan u članu 61, stav (1) i (3) ovog zakona, ministarstva odbrane entiteta i Ministarstvo odbrane neće moći primati nove državne službenike, namještenike/radnike i zaposlenike.

Član 63.

(Proces izbora)

(1) Ministar odbrane, na prijedlog Stručnog tima, imenuje jednu ili više komisija za izbor. U toku imenovanja ministar je dužan voditi računa o nacionalnoj strukturi, spolu, stepenu stručne spreme i stručnim sposobnostima osoba koje će biti imenovane u članstvo komisije za izbor. U sastav svake komisije ulaze po tri člana. Ministar odbrane donosi Odluku o radu Komisije za izbor kojom će regulisati sastav komisija za izbor, način rada, izborni kriteriji i postupak.

(2) Prije osnivanja Komisije za izbor shodno stavu (1) ovog člana, ministar odbrane vrši provjeru članova Komisije kako bi utvrdili da oni ispunjavaju uslove propisane u stavu (3) ovog člana.

(3) Komisija za izbor ima odgovornost da utvrdi da li državni službenici i zaposlenici u Ministarstvu odbrane ispunjavaju uslove za obavljanje radnog odnosa u Ministarstvu odbrane koji su utvrđeni relevantnim propisima, kao i druge kriterije koje je utvrdio ministar odbrane, a odobrilo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

(4) Ministar odbrane može imenovati međunarodne eksperte kao pridružene članove Komisije za izbor. Međunarodni eksperti će imati isključivo savjetodavnu ulogu u radu Komisije i neće imati pravo glasa prilikom donošenja odluka.

(5) Komisija za izbor dostavlja prijedloge za sve državne službenike i zaposlene u Ministarstvu odbrane, zajedno sa izvještajem, ministru odbrane na razmatranje prije nego što ministar donese odluku iz člana 64. i člana 65. ovog zakona.

Član 64.

(Odlučivanje o statusu državnih službenika i zaposlenika)

Nakon okončanja procesa izbora iz člana 63. ovog zakona ministar odbrane donosi odluke o statusu svih državnih službenika i zaposlenika u Ministarstvu odbrane u skladu sa izvještajem iz člana 63. stav (5) ovog zakona.

Član 65.

(Donošenje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji)

(1) Ministar odbrane će pripremiti i podnijeti Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na davanje saglasnosti novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

(2) Nakon usvajanja pravilnika iz stava (1) ovog člana, ministar odbrane vrši postavljenje na predviđena radna mjesta izabranih državnih službenika i zaposlenika.

Član 62. propisuje zabranu zapošljavanja novih državnih službenika i drugih zaposlenika od dana stupanja na snagu ovog zakona, pa do pravnog prelaska osoblja 1. januara 2006. godine. Ovim postupkom bi se omogućilo da zaposlenici imenovani i odabrani za nove pozicije u prestrukturiranim institucijama dolaze iz postojećeg stručnog fonda u entitetskim institucijama odbrane. Osim toga, ovako se neće povećati broj ljudi koji prelaze u radni odnos na državnom nivou, što je značajno sa stanovišta budžeta i organizacije.

Član 63. propisuje procedure procesa odabira, uspostavlja nadležnost ministra odbrane za formiranje komisija za izbor koje će razmatrati osoblje i podnositi svoje prijedloge ministru odbrane radi donošenja konačne odluke o imenovanjima i odabiru osoblja koje će popuniti pozicije. Ministar odbrane će donijeti poslovnik kojim se regulira sastav komisija, njihov način rada, kriterije za izbor i procedure. Komisije za izbor bi vršile procjenu svog osoblja u Ministarstvu odbrane na osnovu kriterija i procedura definiranih u pomenutom poslovniku, a svoje prijedloge i izvještaj bi podnosile ministru odbrane. Prestrukturirane i proširene institucije odbrane na državnom nivou bi se punile na osnovu ovih preporuka, a preostalo osoblje (ono koje nije izabrano) bi bilo proglašeno viškom i otpušteno. Otpušteno osoblje bi imalo pravo na otpremninu u skladu sa članom 61(6), do iznosa od šest ili dvanest mjesečnih plata, ovisno o godinama profesionalnog iskustva.

Član 64. dodatno propisuje da će, nakon što komisije za izbor dostave svoje prijedloge za imenovanje i izbor osoblja, ministar odbrane donijeti konačnu odluku o statusu svih državnih službenika i zaposlenika Ministarstva odbrane.

Član 65. propisuje da će ministar odbrane podnijeti izmjenjeni Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na odobrenje. U ovom pravilniku bi se nalazila konačna sistematizacija reorganiziranih i prestrukturiranih radnih mjesta u Ministarstvu odbrane, Zajedničkom štabu, Operativnoj komandi i Komandi za podršku. Na osnovu toga bi se osoblje raspoređivalo na nove pozicije.

ODJELJAK C. – Prenos funkcija

Član 66.

(Plan preuzimanja funkcija)

(1) Ministar odbrane, do 1. januara 2006. godine, na osnovu prijedloga Stručnog tima, donosi Plan preuzimanja funkcija.

(2) Nakon preuzimanja funkcija ministar odbrane će, uz pomoć Stručnog tima, osigurati punu implementaciju Plana iz stava (1) ovog člana.

Član 67.

(Lanac komandovanja u periodu tranzicije)

(1) Od 1. januara 2006. godine komandant Zajedničke komande Vojske Federacije BiH i načelnik Generalštaba Vojske Republike Srpske direktno su odgovorni načelniku Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine do ukidanja Zajedničke komande Vojske Federacije BiH i Generalštaba Vojske Republike Srpske.

(2) Komandant Zajedničke komande Vojske Federacije i načelnik Generalštaba Vojske Republike Srpske nemaju operativna komandna ovlaštenja.

Član 68.

(Privremeno upravljanje prijašnjim entitetskim ministarstvima odbrane)

Ministar odbrane, najkasnije do 1. januara 2006. godine, određuje po jednu osobu za svako ranije entitetsko ministarstvo odbrane da obavljaju one poslove i zadatke neophodne za efikasno upravljanje prijašnjim entitetskim ministarstvima do završetka procesa tranzicije.

Ovi članovi propisuju prenos nadležnosti nad odbranom koje sada izvršavaju entitetske institucije odbrane na državni nivo.

Član 66. propisuje da će Stručni tim za provođenje tranzicije izraditi prijedlog plana za preuzimanje funkcija koji će donijeti ministar odbrane. Prenos funkcija će se desiti 1. januara 2006. godine, a ministar odbrane će imati odgovornost da donese plan preuzimanja do tog datuma.

Kada država preuzme zakonsku odgovornost za vršenje funkcija, ministar odbrane Bosne i Hercegovine mora odlučiti kako će se svaka od bivših entitetskih funkcija ubuduće vršiti. U međuvremenu, bivše entitetske institucije odbrane bi nastavile vršiti funkcije na način na koji to sada rade. Ipak, kako će se sve funkcije odbrane i ljudstvo prebaciti na državni nivo, od datuma ovog preuzimanja, država će *de jure* i *de facto* vršiti ove funkcije.

Tokom perioda tranzicije, država bi reorganizirala vršenje funkcija kroz prestrukturirane institucije odbrane. Funkcije bi se i dalje preuzimale, sve dok se proces reorganizacije ne okonča, uključujući preraspodjelu osoblja i funkcija. Te institucije bi se popunjavale osobljem koje je već služilo na državnom nivou u vrijeme prelaska i osobljem koje je prebačeno sa entitetskog nivoa i potom postavljeno na pozicije kroz proces odabira i imenovanja opisan u prethodnom komentaru na član 63. Zakona o odbrani.

Član 67. propisuje lanac komandovanja tokom perioda tranzicije. Kao što je navedeno, 1. januara 2006. godine će država preuzeti svu zakonsku odgovornost za sve funkcije i osoblje. To bi značilo da će organizacijske jedinice entiteta, posebno entitetska ministarstva odbrane, prestati da postoje u pravnom smislu, pošto će postati dijelom državnog ministarstva odbrane. U skladu s tim, ovom se odredbom propisuje da će nekadašnji komandant Zajedničke komande Vojske Federacije Bosne i Hercegovine i načelnik Generalštaba Vojske Republike Srpske odgovarati direktno načelniku Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Tako bi i ostalo sve dok se osoblje i funkcije ne rasporede kao dio prestrukturiranih i reorganiziranih državnih institucija, a Zajednička komanda i Generalštab ne budu organizacijski rasformirani i inkorporirani u prestrukturirane institucije.

Član 68. opisuje upravljanje bivšim entitetskim ministarstvima odbrane nakon pravnog prenosa funkcija i osoblja. Dana 1. januara 2006. godine, pozicija entitetskog ministra odbrane više ne bi postojala niti bi on imao ovlasti da djeluje po pitanjima odbrane. Shodno tome, bio bi potreban zamjenski upravnik kako bi se omogućilo kontinuirano upravljanje bivšim entitetskim ministarstvima odbrane kao organizacijskim jedinicama koje su dio

Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine. Ovim se članom dopušta ministru odbrane Bosne i Hercegovine da imenuje privremenog upravnika u svako od bivših entitetskih ministarstava kojem će se prosljeđivati naredbe i uputstva. Ti privremeni upravnici bi preuzeli administrativne funkcije bivših ministara, te bi podnosili izvještaje i bili odgovorni Ministarstvu odbrane BiH po svim pitanjima. Ovi upravnici bi ostali na toj poziciji sve dok se funkcije i osoblje ne rasporede, kao dio prestrukturiranih i reorganiziranih državnih institucija.

ODJELJAK D. – Prenos imovine, aktive i arhive

Član 69.

(Prenos pokretne imovine, arhive, spisa i drugih dokumenata)

(1) Ministarstvo odbrane i ministarstva odbrane entiteta će danom stupanja na snagu ovoga zakona, na osnovu svih podataka o pokretnoj imovini početi sačinjavanje sveobuhvatnog popisa pokretne imovine u svom posjedu koja služi za potrebe odbrane, uključujući pored ostalog, arhivu, spise i drugih dokumenata (u daljem tekstu: pokretna imovina). Sveobuhvatni popis dostaviti će se Ministarstvu odbrane u roku od 30 dana.

(2) U roku od 30 dana od dana prijema sveobuhvatnog popisa pokretne imovine, Stručni tim će Ministarstvu odbrane predložiti plan za dalje postupanje svom pokretnom imovinom koja i dalje služi za potrebe odbrane, koji će sadržavati prijedlog načina, metoda i vremenske dinamike za konačno raspoređivanje na svim pravima i obavezama u odnosu na pokretnu imovinu.

(3) Ministarstvo odbrane će 1. januara 2006. godine preuzeti pravo posjeda nad svom pokretnom imovinom iz stava (2) ovog člana, uključujući arhive, spise i druga dokumenta, koja i dalje služe za potrebe odbrane.

Član 69. regulira prenos pokretne imovine sa entiteta na državu, uključujući arhive, dokumente i spise. Ovaj član propisuje da će prije datuma prenosa, tj. 1. januara 2006. godine, Ministarstvo odbrane i entitetska ministarstva sastaviti sveobuhvatan popis pokretne imovine koja služi odbrani, uključujući arhive, spise i dokumente. Stručni tim za provođenje tranzicije bi predložio plan za dalje postupanje sa svom pokretnom imovinom, uključujući način, metod i rokove za konačnu dodjelu svih prava. Dana 1. januara 2006. godine, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine bi preuzelo pravo posjeda nad svom pokretnom imovinom, uključujući arhive, spise i druge dokumente koji služe u odbrambene svrhe. Očito je da država mora preuzeti zakonsku nadležnost za upravljanje i korištenje sve pokretne imovine vezane za odbranu kako bi mogla efikasno obavljati svakodnevne poslove iz nadležnosti koje trenutno imaju entiteti unutar administrativnog lanca komandovanja. Ovo je važan faktor za stvaranje kapaciteta potrebnih za izvršavanje svih preuzetih nadležnosti.

Član 70.
(Prenos nepokretne imovine)

(1) Ministarstvo odbrane i entitetska ministarstva odbrane će danom stupanja na snagu ovog zakona, na osnovu svih podataka o nepokretnoj imovini početi sačinjavanje popisa nepokretne imovine koja služi za potrebe odbrane, a na kojoj pravo upravljanja i raspolaganja, pravo korištenja ili pravo vlasništva ima Federacija BiH, Vlada Republike Srpske, Vlada Federacije BiH, ministarstva odbrane, Vojska Republike Srpske, Vojska Federacije BiH ili neki drugi organ Bosne i Hercegovine ili bilo koje njene administrativne jedinice (u daljem tekstu: nepokretna imovina) Nadležne institucije dužne su u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona dostaviti sveobuhvatne popise nepokretne imovine Ministarstvu odbrane, ali u svakom slučaju najkasnije do 31. decembra 2005. godine.

(2) Stručni tim u roku od 30 dana od prijema sveobuhvatnog popisa nepokretne imovine predlaže ministru odbrane plan za konačno postupanje sa svom nepokretnom imovinom koja će i dalje služiti za potrebe odbrane, a u skladu sa važećim propisima.

(3) Ministarstvo odbrane će 1. januara 2006. godine preuzeti na korištenje i ući u posjed nepokretne imovine iz stava (2) ovog člana.

Član 70. regulira prenos nepokretne imovine sa entiteta na državu. Ova odredba propisuje da će prije datuma prenosa, tj. 1. januara 2006. godine, Ministarstvo odbrane i entitetska ministarstva odbrane sastaviti sveobuhvatan popis nepokretne imovine koja služi odbrani. Ta bi imovina obuhvatala svu nepokretnu imovinu nad kojom pravo upravljanja i raspolaganja, pravo korištenja ili pravo vlasništva imaju entiteti i druga tijela. Na osnovu ovog popisa, Stručni tim za provođenje tranzicije bi predložio plan u vezi konačnog statusa sve nepokretne imovine koja će i dalje služiti potrebama odbrane. Taj popis treba navoditi titulare imovine, ovlasti potrebne za raspolaganje, korištenje i pravnu zaštitu te imovine. Prijedlog bi trebao obuhvatiti i procjenu neophodnosti sve nepokretne imovine. Dana 1. januara 2006. godine, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine bi počelo koristiti i ušlo u posjed sve nepokretne imovine kao što je predviđeno planom koji će izraditi Stručni tim za provođenje tranzicije. Pitanja vlasništva nad nepokretnom imovinom rješavat će se na osnovu nalaza i preporuka Komisije za državnu imovinu Bosne i Hercegovine. Planovi i procedure za preuzimanje posjeda nad imovinom mogu se izraditi u skladu sa nalazima Komisije. Država mora preuzeti prava i vlasništvo nad nepokretnom imovinom kako bi efikasno obavljala preuzete nadležnosti, jer su kontrola, upravljanje i korištenje imovine, kao resursa odbrane, važni za efikasno funkcioniranje Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine i drugih institucija odbrane.

Član 71.
(Prenos drugih prava i obaveza)

(1) Ministarstvo odbrane i entitetska ministarstva odbrane će u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga zakona, sačiniti sveobuhvatan popis ostalih prava i obaveza ranijih entitetskih ministarstava odbrane i predložiti plan o prenosu ostalih prava i obaveza Ministarstvu odbrane, sa 1. januarom 2006. godine.

(2) Osim ukoliko nije drugačije predviđeno u planu za prenos ostalih prava i obaveza iz stava (1) ovog člana odobrenog u skladu sa članom 72. ovog Zakona, vlade entiteta su i dalje odgovorne za dugove, zaduženja i ostale obaveze ministarstava odbrane entiteta nastalih do 1. januara 2006. godine.

(3) Vlade entiteta ne mogu tražiti odštetu, doprinos ili obeštećenje od Bosne i Hercegovine u pogledu prenosa ostalih prava i obaveza, osim u slučaju ako je za to ovlasti Vijeće ministara Bosne i Hercegovine ili Parlamentarna skupština.

Član 71. uređuje prenos drugih prava i obaveza koje podrazumijevaju one elemente koji ne spadaju u pokretnu ili nepokretnu imovinu. Ta prava i te obaveze uključuju tekuće ugovore, pravo vlasništva i korištenja intelektualne imovine, kao i druge stvari koje se mogu javiti, a za sada nisu predviđene. Ova odredba propisuje da će, prije 1. januara 2006. godine, Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine sastaviti sveobuhvatan spisak drugih prava i obaveza bivših entitetskih ministarstava odbrane i predložiti plan za prenos drugih prava i obaveza Ministarstvu odbrane. Dana 1. januara 2006. godine, država bi preuzela odgovornost za ta prava i obaveze.

Ovaj član navodi da će svi dugovi, zaduženja i druge obaveze entiteta, nastale prije preuzimanja svih nadležnosti nad odbranom od strane države dana 1. januara 2006. godine, ostati na entitetima i neće biti prenesene na državu. Entitetske vlade ne bi imale pravo na odštetu, doprinos ili obeštećenje od države Bosne i Hercegovine u vezi prenosa ovih ostalih prava i obaveza, osim onih izuzetaka koje odobri Vijeće Ministara ili Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.

Član 72.
(Sporazum o prenosu imovinskih prava)

(1) Ministarstvo odbrane dostavlja plan o konačnom raspolaganju imovinom iz člana 69, stav (3), 70, stav (3) i 71. na odobrenje Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

(2) Nakon što Vijeće ministara Bosne i Hercegovine odobri plan, a u roku od 60 dana, ali u svakom slučaju najkasnije do 31. decembra 2005. godine, Ministarstvo odbrane podnosi Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine, vladama Republike Srpske i Federacije BiH na potpis sporazume, odluke, rješenja ili ostale relevantne instrumente potrebne za okončanje raspolaganja svim pravima i obavezama nad pokretnom i nepokretnom imovinom.

Član 73.
(Zabrana raspolaganja imovinom)

Od dana stupanja na snagu ovog zakona do dana stupanja na snagu sporazuma, odluke, rješenja ili drugog relevantnog instrumenta iz člana 72. ovog zakona kojim se okončava raspolaganje imovinskim pravima između ranijih ministarstava odbrane entiteta i Ministarstva odbrane, zabranjuje se bilo kakvo raspolaganje imovinom iz člana 69, stav (3), 70, stav (3) i 71. ovog zakona.

Ovi članovi uspostavljaju mehanizam za prenos imovinskih prava nad pokretnom i nepokretnom imovinom. Član 72. propisuje da će Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine predstaviti plan Vijeću ministara Bosne i Hercegovine za konačno preuzimanje nepokretne i pokretne imovine, arhiva, spisa i drugih dokumenata. U skladu s tim, kada Vijeće ministara odobri taj plan, Ministarstvo odbrane bi podnijelo sporazume i odluke potrebne za konačno preuzimanje svih prava i obaveza vezanih za svu imovinu. Sporazumi i odluke bi se podnijeli Vijeću ministara Bosne i Hercegovine i entitetskim vladama.

Član 73. uvodi zabranu na raspolaganje pokretnom i nepokretnom imovinom, kao i ostala prava i obaveze od dana stupanja na snagu ovog zakona, pa dok se ne sačine sporazumi i odluke za finalizaciju prenosa imovinskih prava sa bivših entitetskih ministarstava odbrane na državu.

ODJELJAK E. – Budžet i finansijska pitanja

Član 74.
(Budžet za odbranu za 2006. godinu)

(1) Počev od fiskalne 2006. godine, sve aktivnosti na pripremi budžeta, donošenju, izvršenju, računovodstvu, izvještavanju i nadzoru budžeta za Ministarstvo odbrane i Oružane snage obavljaju se u skladu sa Zakonom o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", br. 61/04)

(2) U skladu sa odredbama člana 11. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine, privremeno finansiranje za fiskalnu 2006. godinu obračunavat će se na osnovu "ukupnog budžeta za odbranu za Bosnu i Hercegovinu" za 2005. godinu kao što je to utvrđeno u članu 46. Zakona o odbrani ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 43/03).

Član 75.
(Entitetski budžeti za odbranu za 2005. godinu)

(1) Obaveze entiteta nastale i izvrštene u budžet do 31. januara 2006. godine kao predviđeni troškovi entitetskih budžeta za odbranu za 2005. godinu ostaju obaveza odgovarajućeg entiteta i neće ih na sebe preuzeti Bosna i Hercegovina osim ako se izričito ne postigne dogovor između Vijeća ministra Bosne i Hercegovine i vlade relevantnog entiteta.

(2) Obaveze entiteta nastale u 2005. godini, a koje nisu uvrštene u budžet za 2005. godinu bit će izmirene od strane entitetskih vlada – entitetsko Ministarstvo finansija. Ove obaveze na osnovu obrađene dokumentacije od strane osoba iz člana

68. ovog zakona bit će dostavljene na knjiženje i realizaciju entitetskim Ministarstvima finansija.

(3) Ministar odbrane pružit će pomoć entitetskim organima vlasti koji će preuzeti odgovornost za zatvaranje entitetskih budžeta za odbranu za fiskalnu 2005. godinu nakon 1. januara 2006. godine.

Član 76.

(Zabrana preuzimanja obaveza)

(1) Od dana usvajanja ovog zakona do 1. januara 2006. godine, entitetskim ministarstvima odbrane se zabranjuje zaključivanje ugovora i preuzimanje obaveza koje se ne mogu u potpunosti podmiriti iz sredstava budžeta za odbranu za 2005. godinu.

(2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovog člana, ministar odbrane može, u izuzetnim slučajevima, i kada je potrebno osigurati kontinuirano funkcioniranje i rad Oružanih snaga, dozvoliti zaključivanje takvih ugovora.

Član 77.

(Ostale finansijske obaveze)

Do 1. aprila 2006. godine, Stručni tim za provođenje tranzicije pripremit će analizu svih finansijskih pitanja koja nisu obuhvaćena odredbama zakona i predati ministru odbrane izveštaj i prijedloge za rješavanje tih pitanja.

Ove odredbe opisuju proces kojim država preuzima finansijske odgovornosti u vezi preuzetih odgovornosti za nadležnost i osoblje. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine će imati uvećane troškove, finansijske odgovornosti i zaduženja kao rezultat prenosa funkcija i osoblja, što se mora uplanirati u budžetu odbrane za 2006. godinu.

Član 74. uspostavlja nadležnost države za pripremu i izvršenje budžetskih odgovornosti u vezi odbrane, što bi se reguliralo članom 11. Zakona o finansiranju institucija Bosne i Hercegovine. Ovim se omogućava da, ukoliko Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine ne usvoji zakon o budžetu prije početka fiskalne godine, finansiranje bude privremeno, sve dok Zakon o budžetu za 2006. ne stupi na snagu. Obračun bi se vršio na osnovu ukupnog budžeta odbrane (država plus entiteti) za 2005. godinu.

Član 75. propisuje da će zaduženja koja steknu entiteti do 31. januara 2006. godine, a koja su uvrštena kao predloženi izdaci iz budžeta odbrane za 2005. godinu, ostati zaduženja entiteta i neće ih preuzeti država Bosna i Hercegovina, osim ako ne bude drugačije dogovoreno.

Iako bi država preuzela nadležnost nad svim funkcijama odbrane i osoblja na dan 1. januara 2006. godine, bilo bi još stavki koje bi trebalo platiti iz budžeta za prethodnu godinu, uključujući plate i druge troškove. Bio bi potreban kraći

vremenski period za realizaciju tih izdataka i zaključenje entitetskih budžeta iz 2005. godine. Zato je predložen 31. januar 2006. godine kako bi se ostavilo dovoljno vremena za to. Isto tako, sva zaduženja koja nisu uvrštena u budžet za 2005. godinu, a nastala su u entitetima, izmirili bi entiteti.

Od 1. januara 2006. godine, entitetska ministarstva odbrane više ne bi postojala, a pošto bi gorepomenuta zaduženja ostala odgovornost entiteta, možda bi bilo neophodno da Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine pruži administrativnu ili organizacijsku pomoć entitetima u izvršenju tih isplata. Ministarstvo odbrane bi bilo u dobroj poziciji za pružanje takve pomoći, pošto bi preuzelo stručno osoblje iz entitetskih ministarstava odbrane koje je radilo na entitetskim budžetima za 2005. godinu.

Član 76. propisuje zabranu entitetskim ministarstvima odbrane da sklapaju bilo kakve ugovore ili preuzimaju zaduženja koja ne mogu u potpunosti izvršiti u okviru entitetskih budžeta odbrane za 2005. godinu. Iz pragmatičnih razloga, ministar odbrane Bosne i Hercegovine ipak može propisati izuzetke kojima se dopušta sklapanje takvih ugovora.

Član 77. navodi potrebu da Stručni tim za provođenje tranzicije pripremi analizu svih finansijskih pitanja koja nisu obrađena ovim zakonom, zajedno sa preporukama za rješavanje tih pitanja, te da sve to preda na razmatranje ministru odbrane. To bi omogućilo fleksibilnost i pragmatičan pristup preuzimanju nadležnosti i osoblja, koje bi moglo dovesti do nepredviđenih finansijskih troškova i zaduženja.

ODJELJAK F. – Vojna obaveza

Član 78.

(Ukidanje vojne obaveze)

Vojna obaveza regulirana entitetskim zakonima se ukida na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine 1. januara 2006. godine.

Član 79.

(Evidencije u vezi sa vojnom obavezom)

(1) Evidencije o licima koja su regulisala vojnu obavezu u bilo kojem entitetu se prebacuju na odgovarajuće organe uprave u entitetima, kantonima ili općinama.

(2) Evidencije o profesionalnim vojnim licima kojima je prestala služba u Vojsci Republike Srpske, odnosno Vojsci Federacije Bosne i Hercegovine nakon 1. januara 2002. godine se prebacuju u Ministarstvo odbrane.

Član 78. propisuje ukidanje vojne obaveze koju su regulirali entitetski zakoni na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine na dan 1. januar 2006. godine.

Član 79. propisuje da će evidencije i registri svih lica koja su izvršila vojnu obavezu u bilo kojem od entiteta biti prebačeni odgovarajućem upravnom tijelu u entitetima, kantonima ili općinama. Evidencija profesionalnih vojnih lica čija je služba prestala nakon 1. januara 2002. godine, bila bi prebačena Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine, gdje bi služila kao regrutna baza za novi aktivni rezervni sastav.

ODJELJAK G. – Struktura i lokacije snaga

Član 80.

(Struktura i lokacije snaga)

(1) Veličinu, strukturu i lokacije novih Oružanih snaga će predložiti ministar odbrane, a usvojiti Predsjedništvo najkasnije 1. jula 2006. godine.

(2) Komande brigada, te njima dodijeljeni bataljoni će se formirati i razmjestiti najkasnije 1. jula 2007. godine.

(3) Pješadijski pukovi i njihove komande će se formirati i razmjestiti najkasnije 1. jula 2007. godine.

(4) Svi ostali pukovi i službe će se formirati i razmjestiti najkasnije 31. decembra 2007. godine

Član 80. predviđa da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine do 1. jula 2006. g. mora usvojiti veličinu, strukturu i raspored Oružanih snaga BiH. On također propisuje i rokove u kojima bi komande brigada, pješadijski pukovi i njihove komande i svi drugi pukovi i službe morali biti formirani i locirani. Rokovi su takvi da prepoznaju obim i veličinu zadatka reorganizacije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine u novu strukturu.

ODJELJAK H. – Pravni propisi

Član 81.

(Stavljanje zakonskih propisa van snage)

(1) Dana 1. januara 2006. godine u skladu sa važećom zakonskom procedurom staviti će se van snage Zakon o odbrani Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 21/96, 46/01 i 33/04), Zakon o vojsci Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske 31/96, 46/01 i 33/04), Zakon o odbrani Federacije BiH (Službene novine FBiH 34/04) i Zakon o službi u Vojsci FBiH (Službene novine FBiH 34/04).

(2) Drugi državni i entitetski zakoni i podzakonski akti koji zadiru u pitanja iz oblasti odbrane uskladit će se s odredbama ovog zakona. U slučaju da je bilo koji entitetski zakon ili podzakonski akt u suprotnosti sa odredbama ovog zakona, odredbe ovog zakona imaju prednost, a nedosljedne odredbe entitetskog zakona ili podzakonskog akta neće biti pravosnažne niti važeće.

(3) Entitetski zakoni i podzakonski akti uskladit će se s odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 82.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i vlade dvaju entiteta nastavit će aktivnosti da se Sporazum o subregionalnoj kontroli naoružanja i Sporazum o mjerama za izgradnju povjerenja i sigurnosti u Bosni i Hercegovini, kao i svi drugi međunarodni sporazumi, usklade s principima ovlaštenja državnog nivoa za komandu i kontrolu nad Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Član 83.

Parlamentarna skupština, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Predsjedništvo, te svi subjekti odbrane, u okviru vlastite ustavne i zakonske nadležnosti, provest će potrebne aktivnosti za prijem Bosne i Hercegovine u članstvo NATO-a.

Član 84.

(1) Početkom primjene ovog zakona stavlja se van snage Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ 43/03).

(2) Ovaj zakon stupa na snagu osam dana nakon objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", a primjenjivaće se od 1. januara 2006. godine, osim ukoliko nije drugačije propisano ovim zakonom.

Član 81. propisuje da će entitetski zakoni vezani za odbranu, a posebno Zakon o odbrani Republike Srpske, Zakon o Vojsci Republike Srpske, Zakon o odbrani Federacije Bosne i Hercegovine i Zakon o službi u Vojsci Federacije Bosne i Hercegovine prestati da se primjenjuju 1. januara 2006. godine u skladu sa odgovarajućim zakonskim procedurama. To znači da će biti potrebno pokrenuti zakonodavni postupak u entitetima za opoziv ovih zakona. Ovo je detaljnije objašnjeno u Poglavlju 4.4 ovog izvještaja.

Svi drugi državni i entitetski zakoni i podzakonski akti trebaju biti usklađeni sa odredbama ovog zakona. Ovaj član propisuje primat ovog zakona ako bi se neki entitetski zakon ili podzakonski akt našao u kontradikciji sa odredbama ovog zakona. Isto tako, ovaj član propisuje obavezu da se svi entitetski zakoni i podzakonski akti usklade sa odredbama ovog zakona u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog zakona.

Član 82. propisuje da bi se Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i entitetske vlade trebali potruditi da međunarodne sporazume usklade sa principima državnog komandovanja i kontrole nad Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Ovaj član se nije promijenio u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine.

Član 83. navodi da će državne političke institucije i institucije odbrane obavljati aktivnosti u sklopu svojih nadležnosti s ciljem pristupanja Bosne i Hercegovine NATO-u. Ovaj član se nije promijenio u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine i u skladu je sa Sigurnosnom politikom i Odbrambenom politikom Bosne i Hercegovine i izjavom Predsjedništva Bosne i Hercegovine iz februara ove godine.

Član 84. je standardna zakonska odredba za sve zakone državnog nivoa i nije se promijenio u odnosu na Zakon o odbrani iz 2003. godine.

4.3. Zakon o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine

4.3.1. Uvod

Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine iz 2003. godine je propisao zahtjev za izradu plana uspostave jedinstvenog personalnog sistema. U skladu sa članom 82, Zajednička komisija za personal je formirana u junu 2004. godine sa zadatkom da ispita pitanje upravljanja personalom i dostavi prijedloge za stvaranje jedinstvenog sistema za personal za Bosnu i Hercegovinu. Nakon intenzivnog perioda od šest mjeseci, Komisija je na kraju godine dostavila svoje nalaze ministru odbrane Bosne i Hercegovine.

Nalazi Komisije sadrže tri elementa: sveukupnu strategiju za upravljanje personalom, smjernice za upravljanje personalom i politike za upravljanje personalom. Strategija za upravljanje personalom je stvorila čvrstu osnovu za prijedloge, uspostavljajući sveobuhvatni okvir za razvoj sveobuhvatnog sistema za upravljanje personalom. Iz te strategije, Komisija je izradila niz smjernica kao osnovu za stvaranje detaljnih politika kojima bi se osigurali najvažniji elementi za izgradnju jedinstvenog sistema za personal. Te politike su se zasnivale na postojećim entitetskim sistemima za personal i zakonima o službi u vojsci, ugrađujući, tamo gdje je bilo moguće, najbolje prakse iz oba sistema i zakona. Tamo gdje postojeći sistemi nisu bili dostatni – posebno vezano za profesionalizaciju i modernizaciju oružanih snaga – iskorišteni su modeli Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije, Irske i Slovenije kao osnova za izradu odgovarajućih sistema za Bosnu i Hercegovinu.

Prije odluke Visokog predstavnika o produženju mandata Komisije za reformu odbrane i na 2005. godinu, namjera je bila izdati politike o upravljanju personalom u vidu ministrovih direktiva. Međutim, odluka Visokog predstavnika je promijenila situaciju tako što je postavila uslov postizanja interoperabilnosti i jednakih uslova službe u cijelim Oružanim snagama Bosne i Hercegovine, uključujući završetak izrade i primjenu sistema upravljanja plaćama, personalom i ljudskim resursima. Kao rezultat, donijeta je odluka da se u zakon na državnom nivou ugrade strategija, smjernice i politike. Prijedlog

Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine je proizvod rada Komisije za reformu odbrane i njene Radne grupe za pravna pitanja.

4.3.2. Obrazloženje

U prijedlogu novog Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o službi) ugrađeni su prijedlozi Komisije za reformu odbrane. Ako se usvoji, ovaj zakon bi olakšao državnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama. On predstavlja ključni dodatak prijedlogu novog Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine budući da omogućava državi da od entiteta preuzme administrativne nadležnosti koje se tiču personala. On posebno omogućava Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine da preuzme odgovornost za izradu, uspostavu i održavanje odgovarajućih procedura i struktura za upravljanje Oružanim snagama. Nadalje, Zakon o službi osigurava sveobuhvatan okvir za izradu jedinstvenog sistema plaća, upravljanja ljudskim resursima i personalom.

Glavni cilj ovog zakona je uređivanje profesionalne vojne službe, ljudstva rezervnog sastava i civila na službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Zakon bi definirao sastav Oružanih snaga i osigurao zajednički okvir za prava, obaveze i status personala. Štaviše, on bi standardizirao klasifikaciju, ocjenjivanje, unapređivanje ljudstva, te evidencije o ljudstvu kao i upravljanje karijerom vojnog personala. On bi propisao zajedničke činove i obilježja u oružanim snagama, te osigurao jednoobrazne standarde ponašanja za ljudstvo na službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Zakon o službi je ključni zakonodavni dio sistema odbrane. On osigurava ključnu povezanost između pojedinaca na službi i države. Baš kao što Oružane snage, u ime države, zahtijevaju određene profesionalne standarde i kodekse ponašanja, pojedinci na službi imaju pravo očekivati podršku za svoje potrebe i aspiracije. U tom smislu, Zakon o službi regulira obaveze između vojnika i države i obratno. Zakon o službi naglašava značaj *ljudi* u postizanju operativne sposobnosti; on prepoznaje i naglašava značaj ljudi kao resursa. Bez dobro obučenog, dobro motiviranog i dobro vođenog ljudstva, oružane snage ne mogu efikasno funkcionirati. Prema tome, ovaj zakon nije samo glavni temelj ovog

procesa profesionalizacije Oružanih snaga, već je i glavni element u postizanju sklada i interoperabilnosti unutar Oružanih snaga Bosne i Hercegovine kao jedne vojne sile. Budući da je Komisija za reformu odbrane težila da svi njeni prijedlozi budu u skladu sa NATO standardima, u Zakonu o službi je prepoznata potreba da Oružane snage razviju sposobnosti i interoperabilnost, da njihovi pripadnici rade zajedno sa predstavnicima mnogih zemalja članica NATO-a i partnerskih zemalja kako bi Bosna i Hercegovina ispunila svoje ciljeve: članstvo u programu Partnerstvo za mir i na kraju u samom NATO-u. U skladu s tim, Zakon o službi je integralni dio napora na uspostavljanju jedne vojne sile.

Zakon o službi bi omogućio Oružanim snagama Bosne i Hercegovine da angažira svo ljudstvo u svim rodovima i službama na osnovu čina i specijalnosti, što bi doprinijelo sveukupnoj održivosti i priuštivosti sistema odbrane Bosne i Hercegovine. Oružane snage trebaju imati takvu strukturu ljudstva, uz odgovarajuću raspodjelu činova, kao i zastupljenost profesija i stručnjaka, koja bi osigurala djelotvornost i doprinijela održivosti. Prilivom i odlivom ljudstva se mora upravljati na korektan način kako bi se osigurala struktura ljudstva koja je i održiva i izbalansirana. To podrazumijeva usklađivanje statusa ljudstva u smislu ukupnog broja oficira, podoficira i vojnika u različitim rodovima i službama, a u skladu sa NATO standardima. Isto tako, ovim se zahtjeva uspostava jedinstvenih standarda za unapređenje koji ne bi dozvolili vještačku iskrivljenu strukturu činova, a u svjetlu potreba strukture. U tom smislu bi Zakon o službi omogućio očuvanje i održivost Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Zakon o službi daje okvir za glavne elemente upravljanja personalom. Ovaj zakon stvara temelj za progresivni sistem upravljanja karijerom, uključujući sveobuhvatne procedure za razvoj i unapređenje, kao i ocjenjivanje vojnih lica. Dodatak ovome je i paket odredbi koje se tiču standarda ponašanja i reguliranja službe. Na kraju, kao glavna komponenta usklađivanja postojećih dijelova Oružanih snaga, Zakonom se predviđa zajednički sistem odlikovanja, pohvala i nagrada, kao i jednoobrazni činovi i obilježja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

4.3.3. Analiza dio po dio

U sljedećem odjeljku ovog Izvještaja data je analiza Zakona o službi. Metod koji je izabran za analizu je davanje objašnjenja za svaki dio, odnosno poglavlje Zakona, umjesto analize pojedinačnih članova. Ovaj metod je, za razliku od prethodnog poglavlja ovog izvještaja u kojem su dati komentari na Zakon o odbrani, izabran zbog toga što mnoge od ovih odredbi predstavljaju spajanje postojećih odredbi i koncepata u postojećim entitetskim zakonima o službi i zahtijevaju minimalna objašnjenja. Nove politike i koncepti, posebno oni koji bi olakšali profesionalizaciju i modernizaciju Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, obrađeni su u sljedećim komentarima. Integralni tekst zakona se nalazi u narednom odjeljku ovog Izvještaja.

I – Opće odredbe

U ovom odjeljku su date osnovne definicije, propisan sastav Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i uvrđene kategorije lica na službi u Oružanim snagama. U njemu se propisuje struktura Oružanih snaga unutar vidova, rodova, službi i pukova. Ovim se dijelom, naime, propisuje sastav i funkcije pukova i komandi pukova. Pukovi su odgovorni za njegovanje identiteta i vojnog naslijeđa jedinica i naroda od kojih potiču. Ovim se dijelom također propisuje i da pukovi nemaju operativne ni administrativne nadležnosti, ali mogu imati male, neoperativne štabove pod komandom komandanta najbliže brigade. Štab puka bio bi odgovoran za njegovanje naslijeđa i kulture datog puka. Svaki puk imao bi pravo da imenuje počasnog pukovnika na čelo puka. Učešće pukova na ceremonijama i paradama odobravalo bi se kroz lanac komandovanja, u skladu sa donesenim Pravilnikom o ceremonijama. Na ministru odbrane ostalo bi da donese dodatne propise kako bi se definirali organizacija i odgovornosti pukova, uključujući i imenovanje pukovnika puka i osoblja štabova. Sistem pukova i njihova primjena u Oružanim snagama BiH detaljnije je opisan u odjeljku 3.1 ovog Izvještaja.

II – Prijem u profesionalnu vojnu službu

U ovom odjeljku se propisuju uslovi za početni angažman pojedinaca u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine kao profesionalnih oficira, podoficira, vojnika ili rezervista. U njemu se utvrđuju uslovi prijema u službu, kao i metode i načini prijema za oficire, podoficire i vojnike. U njemu se postavljaju i uslovi stručne spremlje za sva lica koja se angažiraju za konkretne kategorije oružanih snaga.

Ove odredbe propisuju minimalne standarde koji se moraju zadovoljiti za prijem u Oružane snage. Osnovni kriterij je državljanstvo Bosne i Hercegovine; entitetski zakoni o službi su prethodno povezivali prijem sa teritorijom entiteta, a ta odredba više ne postoji. Od pojedinaca se očekuje da zadovolje standarde fizičke spremnosti za prijem u profesionalnu službu i te odredbe postavljaju uslov prema kojem sva buduća profesionalna lica moraju proći ljeakarski pregled kako bi se utvrdila njihova sposobnost i zdravstveno stanje. Nadalje, ove odredbe utvrđuju da profesionalno vojno lice nije osuđivano i da posjeduje potrebne kvalitete koje predstavljaju primjer najviših standarda vojne časti i discipline.

Sva lica bi bila primljena u Oružane snage isključivo na osnovu ugovora. To je veliki korak ka profesionalizaciji Oružanih snaga i pomak u odnosu na postojeći sistem prijema koji se vrši u entitetima po kojem se lice prima u Oružane snage po odsluženju redovnog vojnog roka.

Oglasi za upražnjena mjesta bili bi objavljeni za svaki dati puk, rod ili službu Oružanih snaga, uz tačan opis jedinice u kojoj treba popuniti mjesto i njenu lokaciju. Kandidati mogu podnijeti prijave za puk, lokaciju i jedinicu po svom izboru i njihov će se izbor ispoštovati, ako u puku i/ili službi po njihovom izboru postoji adekvatno upražnjeno mjesto. Ako takvo mjesto ne postoji u puku i/ili službi po njihovom izboru, kandidatu će se dati mogućnost da prihvati drugo mjesto u Oružanim snagama. Ako kandidat takvo, alternativno mjesto odbije, bit će otpušten iz službe, bez ikakvih daljnjih obaveza. Nijedan kandidat neće biti primoran služiti u puku i/ili službi protiv svoje volje.

Osnovni metod za prijem oficira je po završetku vojne akademije ili nakon sticanja visoke stručne spreme nakon čega slijedi osnovna oficirska obuka. Oficiri se primaju u Oružane snage u početnom oficirskom činu, a to je čin poručnika. Te odredbe bi omogućile i komandantima da odrede i predlože sposobne vojnike i podoficire koji posjeduju izvanredne vještine rukovođenja i imaju potencijal za oficirski čin.

Osnovni način na koji podoficir može biti primljen u Oružane snage je po završetku školovanja u vojnoj, odnosno civilnoj školi. Kao alternativa, komandanti mogu odrediti i predložiti sposobne vojnike koji posjeduju izvanredne vještine rukovođenja i imaju potencijal za podoficirski čin.

Glavni cilj ovih odredbi je uspostava jednoobraznih standarda za proces prijema profesionalnih oficira, podoficira i vojnika u Oružane snage Bosne i Hercegovine u cilju podrške jedinstvenom sistemu upravljanja personalom. Štaviše, svrha propisanog programa za prijem je doći do najboljih mogućih lica od cjelokupnog raspoloživog ljudstva u zemlji; odredbe koje se tiču minimalnih standarda zdravstvene sposobnosti, minimalnih standarda stručne spreme i starosne granice bi olakšale profesionalizaciju Oružanih snaga.

Adekvatnost programa prijema od ključnog je značaja za kapacitet i sposobnost cjelokupnih Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Iz perspektive upravljanja personalom, uspjeh u ostvarivanju ciljeva angažiranja je ključan u postizanju uravnotežene strukture ljudstva, te efikasnosti kapaciteta i uspješnosti sistema odbrane Bosne i Hercegovine.

III – Prava, dužnosti i odgovornosti lica na službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine

U ovom odjeljku su prikazana prava, dužnosti i odgovornosti vojnih i civilnih lica na službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Ove odredbe propisuju obaveze koje proizilaze iz službe. One daju osnovni okvir za izvršavanje dužnosti i temelj za upotrebu sile i oružja, što se treba dopuniti propisima koje donosi ministar odbrane Bosne i Hercegovine. Ovaj dio ne samo da uređuje dužnosti lica u smislu izvršavanja naređenja, već propisuje i da su svi komandanti dužni

poštivati zakon. Nadalje, ovaj dio propisuje obavezu po kojoj vojnici nisu izuzeti od zakona kada im se kaže da izvrše naredbu koja je u suprotnosti sa međunarodnim, odnosno domaćim krivičnim odredbama.

Ove odredbe uspostavljaju standarde kojima se postiže poštivanje i vrednovanje svakog pojedinca, bez obzira na njegov spol, bračno stanje, rasu, etničko porijeklo ili vjersko uvjerenje. To je dio zakonskih obaveza koje Oružane snage moraju ispuniti kao poslodavac. Te odredbe propisuju jednakost i jednake mogućnosti za sve. Jednake mogućnosti su ključni faktor u održavanju i postizanju potencijala ljudstva, pa su prema tome direktno povezane sa operativnom efikasnošću cjelokupnih Oružanih snaga.

Jednake mogućnosti, te sistem vrijednosti i okruženje za te mogućnosti su ključna komponenta profesionalizacije. Te odredbe bi učvrstile okruženje koje privlači visoko kvalitetno ljudstvo i do maksimuma iskorištava potencijal i timski rad svih lica koja su na službi u Oružanim snagama. Osim toga, kao jedan od najvećih poslodavaca u javnom sektoru u Bosni i Hercegovini, Oružane snage su i dužne uspostaviti najviše standarde u upravljanju i zapošljavanju raznolikog ljudstva.

Odredbe ovog dijela koje se odnose na jednake mogućnosti i vjerske slobode su u skladu sa međunarodnim odredbama o ljudskim pravima. Zadovoljavanje vjerskih potreba uređeno je članom 9. Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama. Ove odredbe bi garantirale da će odbrambena struktura Bosne i Hercegovine ponuditi okruženje u kojem ni pojedinci ni grupe nisu ograničeni u pružanju maksimalnog doprinosa operativnoj gotovosti svojim potencijalom. Nadalje, ovakve odredbe bi pomogle da se Oružane snage Bosne i Hercegovine prihvate kao moderan, brižan poslodavac bez diskriminacije, maltretiranja i zastrašivanja. Kao takve, ove odredbe su ključni element u procesu usklađivanja, ujedinjavanja i postizanja interoperabilnosti Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

IV – Zdravstvena zaštita i druga prava vojnih lica

Ovaj dio je uglavnom usvojen na osnovu postojećih odredbi iz entitetskih zakona i propisuje prava lica na službi na zdravstvenu zaštitu, kao i prava koja se tiču povrede na službi ili naknade u slučaju smrti. Tim članovima se osigurava i zdravstvena zaštita i druga prava za supružnike i članove porodica lica na službi. U ovim članovima se odražava specifičan karakter službe, pa oni trebaju izaći izvan okvira odredbi koje se generalno tiču drugih uposlenika – prije svega zato što moguće opasnosti službe moraju biti izbalansirane sa pružanjem skrbi koja odgovara tim mogućim opasnostima.

Iako se te odredbe uglavnom podrazumijevaju, one su ipak ključni dio ugovora između vojnika i države. Odredbe poput ovih su uobičajene u mnogim zemljama i zalaze u suštinske vrijednosti, kako u direktnom tako i u indirektnom smislu, koje su ključne u funkcionalnim i profesionalnim oružanim snagama.

U direktnom smislu, te odredbe se fokusiraju na gotovost snaga kao ključni aspekt oružanih snaga, s obzirom na to da zdravstveno spremne i sposobne snage predstavljaju glavnu komponentu operativne gotovosti i uspjeha. Štaviše, odredba o adekvatnoj zdravstvenoj zaštiti kao obnavljajućem i preventivnom faktoru znatno doprinosi spremnosti i sposobnosti snaga. Kao krajnji rezultat, takve odredbe o zdravstvenoj zaštiti povećavaju produktivnost i djelotvornost i pomažu u postizanju sposobnih, zdravih i zaštićenih oružanih snaga. Pored toga, one olakšavaju zadržavanje ljudstva u službi i pojedinačni razvoj pripadnika.

U indirektnom smislu, te odredbe bi doprinijele moralu i kolektivnom karakteru Oružanih snaga – posebno u smislu zajedništva i porodice, što je prisutno u mnogim etabliranim oružanim snagama, poput onih budućih NATO saveznika. Ne samo da su te odredbe ključni faktor koji doprinosi jedinstvu i lojalnosti, već doprinose i sveukupnom okruženju i sistemu vrijednosti procesa profesionalizacije i modernizacije.

V – Penzijsko i invalidsko osiguranje vojnih lica

Ovaj dio uređuje pravo na penziju i osiguranje vojnih lica na službi u Oružanim snagama. On daje prikaz uslova koje je potrebno ispuniti za ostvarenje prava na penziju i broj godina provedenih u službi potrebnih za dobivanje osiguranja. Također, ovaj dio propisuje način na koji se obračunavaju penzije lica na službi.

Prelazak otprilike 12.000 vojnih lica koja trenutno upošljavaju entiteti na državni nivo zahtijeva uspostavu usklađenih propisa koji definiraju uslove za penzionisanje i odredbe o penzijama profesionalnih vojnih lica. Penzijsko osiguranje je trenutno u nadležnosti entiteta, a postojeće odredbe o penzijama u entitetima znače da vojnici nemaju iste beneficije.

Komisija za reformu odbrane je razmatrala dva pitanja: prvo, s obzirom na to da nema državnog penzijskog fonda, da se osiguraju prava na penzije za lica na službi na državnom nivou; drugo, sistem koji bi predstavljao nagradu za teške uslove koje podnose lica na službi i koji bi premostio jaz između potrebnog penzijskog staža i starosne granice za penziju za vojna lica. Model sadržan u ovim odredbama se zasniva na postojećem sistemu koji se koristi za državne policijske službenike. S obzirom na to da se vojna lica moraju penzionisati u različitoj starosnoj dobi – na primjer oficiri sa pedeset i pet godina života – a po zakonu starosna dob za penzionisanje je šezdeset i pet godina, u ovom zakonu se predlaže da se jedna godina vojne službe za potrebe penzijskog staža obračunava kao duži vremenski period.

Ovim članovima bi se osiguralo da svi pripadnici Oružanih snaga Bosne i Hercegovine imaju beneficije za penzijski staž primjerene zahtjevima službe u Oružanim snagama.

VI – Radno vrijeme i godišnji odmor

Ovaj dio je u većem dijelu preuzet iz odredbi koje su sadržane u entitetskim zakonima i propisuje opća pravila za radno vrijeme i pravo na godišnji odmor i odsustvo, uključujući korištenje tih prava. U njemu su navedene okolnosti pod kojima komandant može izdati naredbu o dužem radnom vremenu, poput one kada se lice koje je na službi nalazi na operativnim, odnosno specijalnim

zadacima. Ovaj dio utvrđuje beneficije za osnovni godišnji odmor i odsustva, uključujući odredbu za poštivanje prava lica na službi na vjerske i kulturne potrebe. On, pored toga, utvrđuje pravo na porodijsko odsustvo u skladu sa primjenjivim, važećim civilnim zakonima, te omogućava postojanje posebnih okolnosti u kojima lice na službi može uzeti odsustvo. Osim toga, ove odredbe su u skladu sa članovima sadržanim u odjeljku 'Prava, dužnosti i odgovornosti lica na službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine', posebno kad je u pitanju namjera poštivanja evropskih zakona i konvencija o ljudskim pravima koje se tiču zadovoljavanja i poštivanja vjerskih i kulturnih prava.

Namjera ovog dijela je uspostava programa odmora kako bi se pripadnicima Oružanih snaga Bosne i Hercegovine omogućilo da koriste svoj odobreni godišnji odmor u najvećoj mogućoj mjeri. Odmor je važan dio jedinstvenog personalnog sistema i pozitivno djeluje na moral, nivo izvršavanja dužnosti i motivaciju za napredovanje u karijeri kod lica na službi. Zato je odmor ključni faktor za gotovost i sposobnost snaga. Štaviše, osim što propisuju pravo pojedinaca na odmor, ovi članovi ukazuju i na to da se odmor mora planirati kako bi se onemogućila njegova zloupotreba i osiguralo da on ne ograničava izvršenje zadataka, ne utiče na druga lica niti na funkcionalnost Oružanih snaga.

VII – Plaće, dodaci i druge naknade

U ovom odjeljku se utvrđuju propisi u vezi sa plaćama i pravima vojnih lica na službi u zemlji i inostranstvu, te propisuje opći okvir za obračun i isplatu plaća, dodataka i naknada. Postupci su uglavnom preuzeti iz postojećih odredbi entitetskih zakona, ali osnovni aspekt koji se njima uvodi je jedinstvena plaća.

Ovaj dio uređuje okolnosti u karijeri s kojima bi se lica na službi susretala, što je od posebnog značaja ako se uzmu u obzir zahtjevi službe u Oružanim snagama. Služba u Oružanim snagama često podrazumijeva odvojenost od porodica i mjesta stalnog boravka, kao i službu u inostranstvu – radi izvršavanja dužnosti poput operacija podrške miru, diplomatske misije ili za potrebe obrazovanja, odnosno obuke. Ove odredbe prepoznaju složenost, odgovornosti i opasnosti službe i osiguravaju odgovarajuću nadoknadu za okolnosti koje se javljaju kao rezultat službe u Oružanim snagama.

Ove odredbe su ključni dio jedinstvenog personalnog sistema. Trenutno postoje dva različita sistema plaća i dodataka u entitetskim strukturama u oblasti odbrane. Svaki od ovih sistema se finansira iz posebnih budžeta koje odobravaju entitetski parlamenti. Kao takve, ove odredbe osiguravaju temelj za jedinstven, usklađen sistem plaća i dodataka za sve pripadnike Oružanih snaga Bosne i Hercegovine i predstavljaju veliki korak ka ujedinjenju Oružanih snaga. Štaviše, uspostava jedinstvenog računa i jedinstvenog budžeta za odbranu, predstavljala bi ključni dio uspostave finansijske kontrole države nad plaćama i personalom Oružanih snaga.

Sistem Oružanih snaga Bosne i Hercegovine za plaće i dodatke mora biti uporediv sa plaćama i dodacima u državnom sektoru. Plaće moraju biti i dovoljno visoke kako bi se pojedinci zadržali u službi, a sistem bi trebao biti dovoljno motivirajući da ljudi napreduju u službi i teže unapređenju. Sistem plaća koji je primjeren složenosti posla koji se obavlja, odgovornostima, i činu je ključni dio profesionalizacije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

VIII – Standardi ponašanja

Ovaj dio ustanovljava temelj za standarde ponašanja za sva lica iz Ministarstva odbrane i vojna lica bez obzira na dužnost, odnosno čin. Te odredbe bi dopunili propisi i detaljan kodeks ponašanja kojeg treba donijeti ministar odbrane, a poštivanje kodeksa ponašanja bi nadzirao Generalni inspektorat.

U ovom odjeljku se nalaze detaljne odredbe vezane za standarde ponašanja, dužnost poštivanja zakona, te zabrane određenih aktivnosti i ponašanja, kao i za sukob interesa. On bi regulirao ponašanje svih lica i definirao minimalne standarde ponašanja koje trebaju zadovoljiti. Ti standardi su osmišljeni kako bi se omogućilo licima da izbjegnu sukob interesa i percepciju postojanja sukoba interesa između njihovih privatnih interesa i službenih dužnosti. Ovaj dio se oslanja na princip po kojem sva vojna lica podliježu civilnim zakonima Bosne i Hercegovine i obavezni su ih poštivati.

Ove odredbe propisuju obavezu svih pripadnika Oružanih snaga da teže postizanju i održavanju najviših profesionalnih i personalnih standarda, čime se

ojačava kako nadležnost tako i kohezija Oružanih snaga. One utvrđuju obavezu lica na službi da izbjegavaju sve aktivnosti zbog kojih bi u pitanje došla njihova profesionalna sposobnost, te svako ponašanje koje bi moglo narušiti moral i ugled oružanih snaga čime bi se rizikovalo povjerenje i poštivanje koje mora postojati između osoba koje ovise jedna o drugoj.

Sva lica u Oružanim snagama su dužna sama rješavati svoje privatne stvari i ponašati se na takav način da izbjegnu postojanje ili stvaranje dojma o postojanju bilo kakvog sukoba između njihovih javnih dužnosti i privatnih interesa, bilo da se radi o finansijskim ili političkim interesima. Ta obaveza se primjenjuje na sva lica, bez obzira na njihovu poziciju. Isto tako je svim licima zabranjeno koristiti svoje službene pozicije u svrhu nagovaranja, vršenja pritiska ili bilo kakvog uticaja na neko lice radi zadobijanja lične koristi za sebe ili druge.

Zbog dužnosti koju obavljaju, lica su obavezna izbjegavati situacije sukoba interesa koje se pojavljuju kada se njihovi lični, profesionalni ili finansijski interesi sukobljavaju sa njihovim zvaničnim odgovornostima, čime se stvara mogućnost da uposlenik ne poštuje ili zanemari svoju obavezu prema službi. Prema tome, te odredbe propisuju da licima nije dozvoljeno imati finansijske interese koji su u sukobu sa savjesnim obavljanjem njihovih dužnosti – što uključuje angažman na drugim poslovima ili bilo kojim aktivnostima, poput članstva u nevladinim udruženjima ili organizacijama, koje su u suprotnosti sa zvaničnim državnim dužnostima i odgovornostima. Isto tako, ove odredbe uređuju primanje poklona i honorara, kako bi se izbjegle okolnosti gdje to može uticati na objektivnu prosudbu uposlenika i ugroziti povjerenje javnosti u integritet vlasti i Oružanih snaga.

Glavni razlog za ove odredbe je da rad u Oružanim snagama zahtijeva i od vojnih i od civilnih lica da čuvaju svoj integritet i poštuju vrijednosti i moralna načela mnogo više nego što se to očekuje od civilnog sektora. To je zbog toga što Oružane snage postoje kako bi branile Bosnu i Hercegovinu i njene interese i mogu primijeniti smrtonosnu silu u njeno ime prema ovlastima koja su dodijeljena lancu komandovanja. Te jedinstvene okolnosti zahtijevaju ponašanje i disciplinski okvir koji se primjenjuje na sva lica i Oružane snage moraju zauzeti

poseban stav prema određenim vrstama ponašanja i odnosa koji bi se, u većini drugih profesija, mogli smatrati isključivo pitanjem ličnog izbora, odnosno moralnih principa. Unutar kohezivne vojne zajednice u kojoj se pripadnici međusobno pomažu, posljedice gubitka povjerenja su potencijalno velike, tako da takvo ponašanje ima dodatnu dimenziju. Ove odredbe su, prema tome, ključni dio procesa profesionalizacije, posebno budući da doprinose sveukupnom okruženju i, što je još važnije, sistemu vrijednosti profesionalnih standarda i ponašanja.

IX – Upravljanje personalnom evidencijom

U ovom odjeljku dat je osnov za uspostavljanje sveobuhvatnog sistema upravljanja personalnom evidencijom. U njemu su propisane nadležnosti ministra odbrane za uspostavljanje efikasnog sistema kontrole pojedinačne evidencije personala i personalne evidencije o izvršavanju dužnosti, kako bi nadležni komandanti imali sve podatke potrebne za ispunjavanje odgovornosti Oružanih snaga. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine imalo bi nadležnost za formiranje i održavanje glavnih evidencija personala za sva lica uposlena u Oružanim snagama i institucijama u oblasti odbrane. Ova nadležnost bi trebala uključiti planiranje, kontrolu, usmjeravanje, organizaciju, obuku i promociju aktivnosti vezanih za ažuriranje, održavanje, korištenje i raspolaganje evidencijom.

Ovim članovima se uspostavljaju pravila i smjernice za održavanje i upravljanje personalnom evidencijom, kao i za dokumente koje izrađuju jedinice unutar Oružanih snaga. Ove odredbe primjenjuju se na sve vojno i civilno osoblje uposleno u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine i institucijama odbrane.

Ove odredbe omogućavaju ministru odbrane i Oružanim snagama da stvore sistematičnu strukturu evidencije koja se odnosi na sve aspekte zaposlenja pojedinca na službi. Ta evidencija mogla bi uključiti dokumente o identifikaciji i kvalifikaciji, ugovore, dokumente o obrazovanju, ocjene o izvršavanju dužnosti, kao i druge podatke relevantne za zaposlenje u okviru sistema odbrane. Odredbe ovih članova također omogućavaju formiranje sistema pomoćne evidencije za uposlenike za potrebe upravljanja personalom i profesionalnog razvoja. To bi

bila evidencija koja podržava odluke nadležnih lica i organa vezano za školovanje, obuku, unapređenje i predlaganje za nova postavljenja vojnih lica.

Ove odredbe su ključne za zahtjev da se uspostavi jedan sistem upravljanja plaćama, personalom i ljudskim resursima. One bi uveliko unaprijedile usklađenost unutar Oružanih snaga i olakšale upravljanje uvjetima službe, kako bi se ostvarila ujednačenost. Pored toga, razvoj takvog sistema bi bio prilika da se modernizira sadašnji način upravljanja evidencijom, te predstavlja glavnu komponentu procesa modernizacije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

X – Sistem za klasificiranje vojnih lica

U ovom odjeljku propisuje se uspostavljanje i stvaranje jedinstvenih procedura klasificiranja i preklasificiranja za upravljanje karijerom oficira, podoficira i vojnika u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Sistem za klasificiranje bi se primijenjivao na sve pripadnike Oružanih snaga i rezervnog sastava. Ovaj sistem je važna komponenta procesa modernizacije i ključni je dio profesionalizacije i razvoja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

Ovim se odredbama također uspostavlja potreba za vođenjem evidencije o personalu i izvještavanju o jačini jedinice, kako bi lanac komandovanja imao informacije o ukupnoj jačini jedinice. Uspostavom sistema vođenja evidencije o personalu i izvještavanja o jačini jedinice vojnom rukovodstvu u Oružanim snagama se omogućava raspolaganje sa dovoljno podataka o jačini i broju ljudstva. Ovi podaci su ključni za provođenje administrativnih mjera i donošenje odluka, i predstavljaju bitan element efikasnog sistema upravljanja personalom. Od ključne je važnosti da svaka jedinica dostavi tačne podatke o statusu svakog lica na službi u toj jedinici. Ovi podaci bi služili kao osnov za odgovarajuću popunu upražnjenih mjesta u skladu sa odobrenom strukturom. Stoga oni predstavljaju ključni element osiguravanja pripravnosti i jačine.

Opći cilj ovih odredbi je da se stvori sistem koji omogućava efikasno upravljanje ljudstvom kako bi se uspješno ispunjavale misije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Sistem za klasificiranje ljudstva ključna je komponenta

upravljanja ljudstvom i koristi se za identificiranje i usklađivanje individualnih sposobnosti, ograničenja i sklonosti sa zahtjevima konkretnog radnog mjesta.

Cijeli sistem je zamišljen tako da se vojnim licima upravlja na način kojim se postiže efektivan rad. On predstavlja ključni instrument za postavljanje lica na pozicije koje odgovaraju njihovim sposobnostima i kvalifikacijama i stoga je od ključnog značaja za zadovoljavanje potreba Oružanih snaga. Vojno-evidencijska specijalnost lica se utvrđuje prema potrebama Oružanih snaga, obrazovanju, obučenosti i iskustvu, ličnim preferencama i sposobnostima, kao i drugim kvalifikacijama. Kada se uspostavi, ovaj sistem će svim licima na službi također stvoriti predstavu o njihovim profesionalnim mogućnostima i pomoći im u ostvarivanju ciljeva vezanih za karijeru. Ove odredbe su bitan dio procesa profesionalizacije i modernizacije i pomogle bi u stvaranju Oružanih snaga koje su u stanju obaviti misije i zadatke koje se od njih očekuju.

XI –Sistem upravljanja karijerom

U ovom odjeljku se predviđa uspostavljanje sistema upravljanja karijerom koji će omogućiti upravljanje pojedincima od njihovog stupanja na službu do odlaska u penziju ili prekida službe. Ovaj sistem se primjenjuje na sva profesionalna vojna lica u Oružanim snagama i institucijama u oblasti odbrane. Ovo je novi koncept i predstavlja glavnu komponentu procesa profesionalizacije i modernizacije.

Ovim odredbama bi se osiguralo da se ugovori o prijemu u službu vojnih lica produžavaju u skladu sa potrebama pojedinaca i zahtjevima Oružanih snaga. U ovim članovima se utvrđuju propisi vezano za vrijeme provedeno u službi za profesionalna vojna lica i pripadnike rezervnog sastava, i uspostavljaju procedure za produženje ugovora za profesionalna vojna lica, uključujući nadležnosti komisija za produženje ugovora, njihov sastav i procedure kojim se uređuje njihov rad.

Komisije za produženje ugovora su bitan dio sistema i procesa upravljanja karijerom. Iako terenski komandanti najbolje mogu izvještavati o licima pod njihovom direktnom komandom, oni nisu u mogućnosti da uporede rad njima

neposredno podređenih lica sa radom lica podređenih drugim komandantima. Ovu funkciju bi trebale obavljati neutralne komisije za izbor, čime bi se postiglo nepristrasno i objektivno odlučivanje u procesu produženja ugovora, kako bi se zadržalo najbolje ljudstvo. Ovo je od temeljne važnosti i predstavlja važan korak u razvoju personala profesionalnih Oružanih snaga.

Odredba da se komisije sazivaju po odluci ministra odbrane Bosne i Hercegovine, te da će postojati jedinstvena i centralna komisija od ogromne je važnosti za efikasan sistem i pomoći će da se izbjegne stvaranje paralelnih sistema.

Sveobuhvatan sistem upravljanja karijerom je ključna komponenta jedinstvenog personalnog sistema. Uspješna popuna Oružanih snaga zavisi od efikasne kontrole strukture ljudstva. Upravljanje karijerom pojedinaca je neophodno kako bi se osiguralo da lica na službi razviju svoj puni potencijal vezano za čin i sposobnosti, i osigurava da se pravi ljudi nađu na pravim mjestima što je u najboljem interesu organizacije u cjelini.

Nadalje, primarni proces upravljanja karijerom je razvoj punog pojedinačnog potencijala svakog oficira, podoficira i vojnika. Ovaj sistem bi omogućio da se ispune potrebe pojedinca radi ostvarivanja njegovih ambicija i dalje motiviranosti. Usklađivanje potreba Oružanih snaga s potrebama karijere pojedinca sastavni je dio nastojanja da Oružane snage budu operativno sposobne. Prema tome, ovo je bitan dio procesa profesionalizacije i olakšava razvoj Oružanih snaga u cjelini pošto se postavljenja ljudstva na pozicije vrše na osnovu njihovog iskustva, rezultata u radu i sposobnosti.

XII – Unapređenje

U ovom odjeljku je regulirano unapređenje vojnih lica i pripadnika rezervnog sastava Oružanih snaga do čina pukovnika, bez obzira gdje su raspoređeni. Ovim odredbama bi se stvorio jedinstven sistem napredovanja i unapređenja za Oružane snage Bosne i Hercegovine. Unapređenje oficira u činu generala regulirano je u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine i dio je nadležnosti Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Unapređenje na osnovu

spособnosti je vrlo bitno za osiguranje operativne sposobnosti i gotovosti Oružanih snaga, i omogućava Oružanim snagama da se razvijaju u skladu sa potrebama države i da obavljaju misije i zadatke utvrđene odbrambenom i sigurnosnom politikom. Meritoran sistem unapređenja je također vrlo bitan element koji doprinosi moralu i ponašanju jedinica i pojedinaca, i stoga je od primarnog značaja za koheziju i funkcioniranje jedinica.

Ovim odredbama se propisuju procedure za unapređenje vojnika, oficira, podoficira i pripadnika rezervnog sastava. Ovim članovima je predviđeno uspostavljanje komisija za unapređenje, kao i njihov sastav i procedure kojim se uređuje njihov rad. U njima je propisan najmanji vremenski period potreban za unapređenje i potrebni uslovi koji trebaju biti ispunjeni kako bi se razmatralo unapređenje. Pored toga, ovim odredbama se daje mogućnost privremenih unapređenja u skladu sa zahtjevima službe na posebnim zadacima, na prijedlog ministra odbrane i uz odobrenje Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Odredba da se komisije sazivaju po odluci ministra odbrane i da će biti jedinstvena i centralna komisija od ogromne je važnosti za efikasan sistem i pomoći će da se izbjegne stvaranje paralelnih sistema.

Jedinstven sistem unapređenja je vrlo bitan element procesa profesionalizacije i sistema upravljanja personalom. Ovaj sistem mora poduprijeti razvoj karijere pojedinaca i standardizirati mogućnosti za napredovanje zaslužnih pripadnika u službi. Sveukupni ciljevi jedinstvenog sistema unapređenja su da se formacijska mjesta popune kvalificiranim ljudstvom, da se osigura napredovanje u karijeri i proizvođenje u činove u skladu sa potencijalom pojedinaca i da se najkvalificiraniji pojedinci nagrađuju. Ove odredbe bi pomogle da se osigura da je sistem u potpunosti pravičan i transparentan i da se njime upravlja na pravedan i nepristrasan način, tako da se osigura da se unapređuju samo najzaslužnija vojna lica na osnovu prethodnih rezultata u radu i budućeg potencijala da služe na pozicijama koje nose veću odgovornost.

XIII – Ocjenjivanje

Odredbe ovog odjeljka predviđaju uspostavljanje jedinstvenog sistema ocjenjivanja rezultata u izvršavanju dužnosti radi podrške jedinstvenom sistemu upravljanja personalom i primjenjuju se na sva profesionalna vojna lica u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Ovim članovima se utvrđuju detaljna pravila, principi i procedure za provođenje procesa ocjenjivanja, kao i procedure nakon dobivanja rezultata ocjenjivanja, uključujući odredbu kojom se predviđa ulaganje žalbi i prigovora na dobivenu ocjenu.

Proces ocjenjivanja je vrlo bitan dio sistema upravljanja personalom i razvoja karijere pojedinaca. Proces ocjenjivanja ima utjecaj na ciljeve karijere, kroz njega se mjeri kvalitet oružanih snaga i on velikim dijelom utiče na određivanje višeg rukovodstva i među podoficirima i među oficirima. Izvještaji s ocjenama, potrebe oružanih snaga i kvalifikacije pojedinca se onda mogu zajedno koristiti kao osnova za aktivnosti vezane za ljudstvo, kao što su unapređenje, izbor za edukaciju i obuku, raspoređivanje i kvalitativno upravljanje. Ovim odredbama bi se osiguralo da se ovim sistemom upravlja na nepristrasan način za svo ljudstvo. Ovakav sistem je ključni element za uspostavljanje profesionalnih oružanih snaga i glavni je instrument za očuvanje morala i visokih standarda ponašanja.

Pored toga, sveobuhvatan sistem ocjenjivanja je koristan instrument kontrole kvaliteta i pomaže da se osigura da oružane snage zadovoljavaju potrebne standarde kako bi ispunile svoje misije i zadatke.

XIV – Odlikovanja, nagrade i pohvale

U ovom odjeljku utvrđene su procedure za dodjeljivanje odlikovanja, nagrada i pohvala licima u službi u Oružanim snagama, građanima i drugim pravnim licima za doprinos Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

U ovim članovima propisano je da će se dodjeljivanje odlikovanja urediti posebnim zakonom, dok će nagrade i pohvale urediti pravilnici koje donosi ministar odbrane Bosne i Hercegovine.

XV – Status u službi

U ovom odjeljku se utvrđuju procedure prema kojima oficiri, podoficiri i vojnici mogu biti postavljeni na dužnost kako bi se zadovoljile potrebe Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, a odnose se na sva profesionalna vojna lica i pripadnike rezervnog sastava. Ovdje se, također, utvrđuje mogućnost promjene roda ili službe profesionalnog podoficira ili oficira, bilo na njegov zahtjev bilo po potrebi službe ili Oružanih snaga. Odluke o promjeni roda ili službe donosi ministar odbrane Bosne i Hercegovine. Ove odredbe su neophodne pošto je mobilnost ljudstva unutar Oružanih snaga važan dio personalnog sistema i omogućuje komandantima i Ministarstvu odbrane da izbalansiraju ljudske resurse u odnosu na potrebe Oružanih snaga.

Ovaj odjeljak također uređuje situacije u kojima bi se vojna lica birala za školovanje ili profesionalno usavršavanje i određuju propisi kojim se uređuje odsustvo u slučaju bolesti, stavljanja na raspolaganje ili udaljenja sa dužnosti, odnosno iz službe.

Odredbe koje se odnose na profesionalno vojno obrazovanje i pojedinačnu obuku od ključnog su značaja pošto su to presudni faktori za budući razvoj Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Profesionalno vojno obrazovanje i pojedinačna obuka su centralni dijelovi jedinstvenog sistema za ljudstvo pošto postoji neraskidiva veza između školovanja, unapređenja, raspoređivanja, ostanka u službi, plaće, prekida službe i prekvalifikacije radi povratka u civilni život. Već etablirane Oružane snage shvataju ovaj koncept i smatraju ga glavnim načelom upravljanja ljudstvom. Osnovni razlog za to je da je kvalificirano ljudstvo, a naročito rukovodeći kadar, veoma važno za održavanje profesionalnih vojnih snaga. Maksimalno povećanje mogućnosti za obuku je bitan dio procesa profesionalizacije, a razvijanje kapaciteta i sposobnosti pojedinaca na službi pridonosi ukupnim kapacitetima Oružanih snaga.

U ovom odjeljku predviđa se mogućnost da Ministarstvo odbrane odobrava stipendije za studente kako bi se popunila formacijska mjesta, ili za upis kadeta na vojno-obrazovne institucije. U njemu su detaljno navedene obaveze kadeta,

profesionalnih vojnih lica i vojnih stipendista nakon završetka školovanja, te period obavezne službe u Oružanim snagama.

XVI – Činovi i obilježja Oružanih snaga Bosne i Hercegovine

Ovim odjeljkom se utvrđuju standardni činovi, oznake činova i oznake Oružanih snaga Bosne i Hercegovine. Ove odredbe primjenjuju se na sve pripadnike aktivnog i rezervnog sastava Oružanih snaga i institucija odbrane. Utvrđeni su činovi generala, oficira, podoficira i vojnika, kao i oznake činova i obilježja za generale, oficire i podoficire. Ovim odredbama se također propisuje da su sve maskirne uniforme Oružanih snaga Bosne i Hercegovine od istog ili sličnog materijala, sa istom maskirnom šarom. Ovim članovima bi se postiglo da pripadnici Oružanih snaga budu ujedinjeni u okviru istog sistema činova, oznaka i uniforme, čime se postiže ispunjenje bitnog elementa jedne vojne sile i ostvaruje usklađenost unutar Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

XVII – Disciplinska odgovornost

U ovom odjeljku se uređuje pitanje vojne discipline i disciplinske odgovornosti. U njemu se teže i blaže povrede discipline utvrđuju kao disciplinski prekršaji i prestupi, i propisuju sankcije i odabir vrste i mjera disciplinskih sankcija i kazni. U njemu su date osnovne odredbe o disciplinskim postupcima i utvrđuju procedure i odgovornosti nadležnih starješina da raspravljaju o učinjenim disciplinskim prekršajima i nadležnost disciplinskih komisija da raspravljaju i odlučuju o povredama discipline.

Ovim odredbama se lancu komandovanja daje ovlast da provodi i izvršava planove i odluke komandanata i Oružanih snaga u cjelini. Disciplina je od temeljne važnosti za funkcioniranje oružanih snaga pošto je od najvećeg značaja za koheziju oružanih snaga kao jedinice i vrlo bitna za pravilno funkcioniranje lanca komandovanja kroz cijelu vojsku. Reguliranje vojne discipline sastavni je dio funkcionalnih i operativno sposobnih oružanih snaga i predstavlja temelj profesionalne oružane sile. Malo je profesija koje zavise od discipline kao vojska. Priroda oružanih snaga kao skupa pojedinaca koji moraju ostaviti po strani svoje lične interese, brige i strahove kako bi težili ostvarenju kolektivnih ciljeva

grupe zahijeva strog režim koji može usmjeriti volju i talente pojedinaca u jednom pravcu. Ovo oružanim snagama omogućava da se suoče sa izazovima i preprekama u ostvarivanju ciljeva koji se mogu ostvariti samo kroz kolektivne i usklađene napore. U osnovi, osjećaj kohezije kao rezultat udruživanja pojedinaca stvara jedinstvo svrhe. On čuva i interese oružanih snaga i lica u službi, i treba se provoditi na način koji garantira ispravnost postupka i pravičnost.

XVIII – Prestanak vojne službe

U ovom odjeljku se utvrđuju pravila i smjernice za prestanak vojne službe profesionalnih oficira, podoficira i vojnika u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine. Ove odredbe se primjenjuju na sva profesionalna vojna lica i reguliraju prestanak vojne službe, dobrovoljni i nedobrovoljni prestanak službe, časn i nečasni otpust i prestanak obaveze službe u rezervnom sastavu. Ove odredbe se ne odnose na penzionisanje na kraju službe. Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine bi bilo nadležno za izradu uputstava i održavanje politike i standarda za profesionalna vojna lica čija služba prestaje.

Ove odredbe se zasnivaju na pretpostavci da je karijera profesionalnog oficira, podoficira i vojnika privilegija onih čije izvršavanje dužnosti, ponašanje, stavovi i potencijal za napredovanje zadovoljavaju najviše standarde. Odredbe o prekidi službe govore o povratku pojedinaca iz službe u Oružanim snagama u civilni život. Politika prekida službe je osmišljena tako da se zadržava i nagrađuje najkvalitetnije ljudstvo, a da se nastavak službe onemogući onima koji ne zadovoljavaju tražene standarde za Oružane snage.

Ove odredbe su neophodan dio personalnog sistema pošto postoji puno razloga zbog kojih profesionalnim pripadnicima snaga može bez njihove volje prestati služba u Oružanim snagama, a koji uključuju povredu dužnosti, izvršenje dužnosti koje ne zadovoljava standarde (kvalitativno upravljanje), nepostojanje upražnjenih mjesta (kvantitativno upravljanje) ili nepodobnost. Iako su ovi razlozi uglavnom standardni, sa stanovišta upravljanja personalom, pitanja kvalitativnog i kvantitativnog upravljanja su bitna. Prekidi službe usljed kvalitativnog upravljanja zasnivaju se na upražnjenim mjestima narednog višeg

čina. Oružane snage moraju donijeti odluku o tome na čemu će se zasnivati nastavak službe i dužina trajanja ugovora i uvjeti službe za njihovo profesionalno ljudstvo. Kvalitativno upravljanje ljudstvom direktno je povezano sa upravljanjem karijerom i potrebama oružanih snaga. Do prekida službe na osnovu kvantitativnog upravljanja može doći prilikom smanjivanja ukupnog broja ljudstva. U tim slučajevima se mora maksimalno nastojati da pravo ljudstvo pravih specijalnosti bude zadržano kako bi se zadovoljile potrebe oružanih snaga. Prema tome, do prekida službe može doći u nekim specijalnostima, a u nekim ne. U ovom slučaju, obično dolazi do smanjenja na osnovu kvalitativnih mjera na polju individualne karijere. Prema tome, ovi koncepti predstavljaju bitan dio procesa profesionalizacije Oružanih snaga Bosne i Hercegovine.

XIX – Ostale odredbe

U ovom odjeljku su sadržane odredbe koje se odnose na razna pitanja koja ne spadaju ni u jedno drugo poglavlje zakona. Ta pitanja uključuju prirodu naredbi, obavezu da se prijem akata koji sadrže tajne podatke potvrdi potpisivanjem, te druge postupke i propise.

XX – Prelazne i završne odredbe

U ovom odjeljku sadržane su odredbe koje se odnose na prenos funkcija u oblasti odbrane i prelazak ljudstva sa entitetskog na državni nivo. U suštini, odredbama ovog odjeljka se premošćuje jaz između starog i novog sistema i regulira način i procedure za prelazak ljudstva na državni nivo.

Preuzimanje nadležnosti za odbranu od strane države znači da bi entitetske institucije u oblasti odbrane pravno prestale da postoje, što znači da sva lica trenutno u službi u entitetima trebaju preći u službu na državnom nivou. Preuzeto ljudstvo zadržava prava i obaveze stečene na osnovu propisa koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovog zakona. Procedura zaključivanja novih ugovora sa preuzetim ljudstvom će se obaviti u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prelazak civilnog osoblja na službi u entitetima je regulirano prelaznim i završnim odredbama Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine. Ovaj odjeljak Zakona o službi regulira prelazak lica na službi u entitetskim vojskama.

Prelazak će se izvršiti na način da se odmah izvrši pravni prenos nadležnosti za funkcije, ljudstvo i druge obaveze u oblasti odbrane. Kada Parlamentarna skupština BiH usvoji Zakon o odbrani i Zakon o službi, ovi zakoni će zajedno stupiti na snagu osam dana nakon objavljivanja u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine. Međutim, postojat će jedan vremenski period nakon njihovog stupanja na snagu i stvarnog pravnog prenosa nadležnosti za funkcije, osoblje i druge obaveze. Detalji vezani za ovaj prenos nadležnosti detaljno su opisani u prethodnom poglavlju u odjeljku u kojem su dati komentari na prelazne i završne odredbe Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine. Prema tome, do konkretnog prenosa nadležnosti i prelaska ljudstva bi došlo 1. januara 2006. godine – zbog organizacijskih i budžetskih razloga objašnjenih u prethodnom poglavlju ovog Izvještaja.

U ovom poglavlju se posebno uređuju status i prava preuzetih vojnih lica, izdavanje i primjena propisa i zabrana da Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i entitetska ministarstva odbrane primaju nova lica na službu. Zabrana prijema novih lica na službu uvodi se imajući u vidu buduće potrebe za smanjenjem broja ljudstva i bit će na snazi dok se ne obavi prenos nadležnosti i prelazak ljudstva 1. januara 2006. godine, u skladu sa odredbama Zakona o odbrani i komentarima na taj zakon.

Ovim odredbama se, također, utvrđuje proces usklađivanja činova u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine na osnovu postojećih naziva činova.

4.3.4. Preporuke za izmjene i dopune zakona

ZAKON O SLUŽBI U ORUŽANIM SNAGAMA BOSNE I HERCEGOVINE

POGLAVLJE I – OPĆE ODREDBE

Član 1. (Predmet zakona)

Ovim zakonom uređuju se služba u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Oružane snage), sastav Oružanih snaga, prijem u službu, prava i obaveze lica na službi u Oružanim snagama, status lica tokom službe, sistem klasificiranja ljudstva, ocjene, unapređenja, upravljanje evidencijom personala i

karijerom vojnih lica, činovi i oznake u Oružanim snagama, standardi ponašanja i druga statusna pitanja lica na službi u Oružanim snagama.

Član 2.
(Oružane snage Bosne i Hercegovine)

Oružane snage podrazumjevaju sve vojne snage u Bosni i Hercegovini na način utvrđen Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj __/05), (u daljem tekstu: Zakon o odbrani).

Član 3.
(Lica na službi u Oružanim snagama)

- (1) Na službi u Oružanim snagama mogu biti vojna lica, civilna lica i kadeti. Vojna lica su profesionalna vojna lica i lica u rezervnom sastavu dok su na službi.
- (2) Profesionalna vojna lica su:
 - a) vojnici,
 - b) podoficiri,
 - c) oficiri,
 - d) generali.
- (3) Civilna lica na službi u Oružanim snagama su zaposlenici na koja se primjenjuju odredbe Zakona o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj 26/04)
- (4) Lica u rezervnom sastavu su:
 - a) rezervni vojnici,
 - b) rezervni podoficiri,
 - c) rezervni oficiri,
 - d) rezervni generali.
- (5) Pripadnici rezervnog sastava za vrijeme vršenja vojne službe imaju ista prava i obaveze kao i profesionalna vojna lica, osim ukoliko ovim zakonom nije drugačije propisano.
- (6) Pod vršenjem vojne službe u rezervnom sastavu podrazumjeva se vrijeme provedeno na obuci, vježbama i izvršenju misija.
- (7) Kadeti imaju prava i obaveze koje su propisane ovim zakonom i propisima koje donosi ministar odbrane.

Član 4.
(Vidovi, rodovi i službe)

Oružane snage se sastoje iz vidova, rodova i službi.

- a) Vidovi su:
 - 1) Kopnena vojska,
 - 2) Zrakoplovstvo i protivzračna odbrana.
- b) Rodovi su:
 - 1) Pješadija,
 - 2) Artiljerija,
 - 3) Artiljerijsko-raketne jedinice protivvazdušne odbrane,
 - 4) Oklopno-mehanizirane jedinice,
 - 5) Avijacija,

- 6) Inženjerija,
 - 7) Veza,
 - 8) Atomska biološka hemijska odbrana,
 - 9) Elektronsko izviđanje i protiv elektronska borba,
 - 10) Vazdušno osmatranje i javljanje,
 - 11) Vojnoobavještajni.
- c) Službe su:
- 1) Tehnička služba,
 - 2) Zrakoplovna tehnička služba,
 - 3) Služba vojne policije,
 - 4) Saobraćajna služba,
 - 5) Intendanska služba,
 - 6) Sanitetska služba,
 - 7) Veterinarska služba,
 - 8) Građevinska služba,
 - 9) Finansijska služba,
 - 10) Pravna služba,
 - 11) Geodetska služba,
 - 12) Informatička služba,
 - 13) Muzička služba,
 - 14) Vjerska služba.

Član 5. (Pukovi)

- (1) Pješadijski pukovi baštine identitet i vojno nasljeđe jedinica i naroda iz kojih potiču: ARBiH, HVO i VRS.
- (2) Pukovi i komande pukova nemaju operativne niti administrativne ovlasti.
- (3) Svaki puk ima malu, neoperativnu komandu puka i osoblje. Na čelu komande puka je oficir Oružanih snaga ispod čina OF-5. Broj dodatnog osoblja u komandi puka neće biti veći od 10 za svaki puk. Komandanti i osoblje pukova su pod komandom komandanta najbliže brigade.
- (4) Ljudstvo u komandama pukova su pripadnici Oružanih snaga i raspoređeni su u komande pukova u skladu sa sistemom upravljanja ljudstvom.
- (5) Komandama pukova administrativnu podršku pružaju komande najbližih brigada.
- (6) Zastupljenost pukova u paradama, svečanostima i posebnim događajima se odobrava kroz lanac komandovanja u skladu sa Pravilnikom o svečanostima.
- (7) Komande pukova mogu:
 - a) upravljati muzejom puka,
 - b) kontrolirati finansijski fond puka, koji se prikuplja kroz dobrovoljne članarine pripadnika i neprofitne aktivnosti, a što regulira Ministarstvo odbrane,
 - c) pripremati, istraživati i njegovati historiju puka,
 - d) objavljivati biltene puka,

- e) čuvati kulturno-historijsko nasljeđe puka,
- f) davati upute o održavanju posebnih svečanosti,
- g) davati upute o običajima, odjeći i ponašanju puka,
- h) voditi oficirske, podoficirske i vojničke klubove.

(8) Pukovi mogu u svom sastavu imati aktivnog, rezervnog ili penzionisanog oficira koji služi kao "pukovnik" puka. Pukovnik puka je isključivo počasna pozicija i nema operativne niti administrativne ovlasti.

(9) Ministar odbrane donosi propise koji dodatno definišu organizaciju i odgovornosti pukova, uključujući imenovanje pukovnika pukova i drugog osoblja u komandama pukova.

(10) Ministar odbrane imenuje pukovnike pukova, na prijedlog i savjet komandanta puka.

Član 6. (Primjenjivost akata)

(1) Ukoliko nije drugačije određeno ovim zakonom akti kojima se reguliše status profesionalnih vojnih lica, lica u rezervnom sastavu i civilnih lica u Oružanim snagama su upravni akti i donose se u skladu sa ovim zakonom, Zakonom o odbrani, Zakonom o upravi BiH („Službeni glasnik BiH“ 32/02), Zakonom o državnoj službi u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ 12/02, 8/03, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04 i 37/04), Zakonom o radu u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ 26/04 i 7/05), drugim važećim zakonima, kao i direktivama, propisima i naređenjima ministra odbrane Bosne i Hercegovine.

(2) U postupku donošenja akata iz stava (1) ovog člana, ako to nije zakonom drugačije određeno, primjenjuju se propisi kojima se uređuje upravni postupak.

(3) Protiv konačnih upravnih akata iz stava (1) ovog člana, može se pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 7. (Nadređeni i podređeni)

(1) Profesionalna vojna lica u službi Oružanih snaga, u skladu sa njihovom službom, mogu biti nadređeni i podređeni. U odnosu prema činu i službi ona mogu biti više i niže starješine.

(2) Nadređeno lice je lice koje, u skladu sa zakonom, ostalim propisima i nadležnošću za rukovođenje i komandovanje, rukovodi i komanduje vojnim komandama, štabovima, jedinicama i institucijama, kao i tijelima i personalom unutar njih.

(3) Viši starješina je lice sa višim činom. U slučaju da postoje dvije osobe istoga čina, viši starješina je lice za čije je formacijsko mjesto utvrđen viši čin. U slučaju da postoje dvije osobe istoga formacijskog čina, viši starješina je lice koje je ranije unapređeno.

POGLAVLJE II – PRIJEM U PROFESIONALNU VOJNU SLUŽBU

Član 8. (Opšti uvjeti prijema)

(1) U profesionalnu vojnu službu može biti primljeno lice koje ispunjava opšte uslove:

- a) da je državljanin Bosne i Hercegovine,
- b) da je zdravstveno sposobno za službu u Oružanim snagama,
- c) da nije osuđivano na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci,
- d) da nije prethodno otpušteno iz državne službe ili pravnog lica zbog povrede službene dužnosti u posljednje tri godine,
- e) da mu pravosnažnom presudom nije zabranjeno obavljanje određenih djelatnosti odnosno dužnosti za vrijeme trajanja takve zabrane,
- f) da se protiv njega ne vodi krivični postupak za krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti,
- g) da ima odgovarajuću stručnu spremu potrebnu za obavljanje određene dužnosti,

- h) da nije mlađe od 18 godina niti starije od 27 godina u periodu prijema osim ako gornja starosna granica nije zanemarena u skladu sa propisima koje donosi ministar odbrane Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: ministar odbrane),
 - i) da je odslužilo vojni rok ili na drugi način osposobljen za dužnost za koju se prima.
- (2) Pored općih uvjeta iz stava (1) ovog člana ministar odbrane će utvrditi posebne uvjete.

Član 9. (Objavljivanje konkursa i oglasa)

- (1) Prijem lica u profesionalnu vojnu službu u Oružanim snagama vrši se na osnovu konkursa, odnosno oglasa, izuzev kadeta i stipendista po završenom školovanju.
- (2) Prijem lica iz člana 11. ovog zakona u rezervni sastav Oružanih snaga vrši se na osnovu konkursa, odnosno oglasa. (3) Konkurs za Oružane snage se raspisuje za određeni puk, rod, odnosno službu a naznačava se i konkretna jedinica i lokacije gdje u tom trenutku postoji upražnjeno mjesto.
- (4) U konkursu kandidati apliciraju preferencu za pukove, lokacije i jedinice. Nakon završetka osnovne vojne obuke, kandidatu će se izaći u susret u vezi sa njegovom preferencom, ako je odgovarajuća pozicija u puku po njegovom izboru, odnosno službi upražnjena. Ako odgovarajuća pozicija u puku po njegovom izboru, odnosno službi nije upražnjena, kandidatu će biti ponuđena mogućnost da prihvati drugu poziciju unutar Oružanih snaga. Ako kandidat odbije alternativnu poziciju, oslobađa se službe bez ikakvih daljnjih obaveza. Ni od jednog kandidata se po završetku osnovne vojne obuke neće tražiti da se protiv svoje volje priključi nekom puku, odnosno službi.
- (5) Za obavljanje određenih zadataka i poslova posebno značajnih za obranu u profesionalnu vojnu službu može se primiti osoba i bez raspisivanja natječaja odnosno oglasa.
- (6) Poslove i zadatke iz stavka (5) ovog članka određuje ministar obrane.

Član 10. (Ugovori za profesionalna vojna lica)

- (1) Državljanin Bosne i Hercegovine koji ispunjava uslove iz člana 8. ovog zakona, može biti primljen u profesionalnu vojnu službu na određene dužnosti i na određeno vrijeme.
- (2) Prijem u službu vrši se na osnovu ugovora, a služba teče od dana stupanja na dužnost.
- (3) Lice iz stava (1) ovog člana prima se u profesionalnu vojnu službu na osnovu ugovora kojim se utvrđuju: čin, vojno evidenciona specijalnost, puk, plaća, dužnost, trajanje službe, obaveza služenja u rezervnom sastavu utvrđena članom 101. ovog zakona te ostala prava i obaveze tokom trajanja vojne službe.
- (4) Ugovor o prijemu u profesionalnu vojnu službu je na određeno vrijeme čije se trajanje regulira ugovorom. Ministar odbrane potpisuje ugovor u ime Ministarstva odbrane.

Član 11. (Ugovori za specijalnosti u rezervnom sastavu)

- (1) Lica bez prethodnog vojnog iskustva, ali sa posebnim zanimanjima, mogu se angažirati u rezervni sastav.
- (2) Lica iz stava (1) ovog člana koja ispunjavaju uslove iz člana 8. ovog zakona primaju se u rezervni sastav na osnovu ugovora.

Član 12. (Stručna sprema)

- (1) Odgovarajuća stručna sprema u skladu sa članom 8, stav (1) tačka g) ovog zakona je:
- a) vojnici – srednja stručna sprema-III stepen stečena u Bosni i Hercegovini,
 - b) podoficiri – od srednje stručne spreme IV stepen do više stručne spreme VI stepen stečene u Bosni i Hercegovini,
 - c) oficiri – visoka stručna sprema-VII stepen stečena u Bosni i Hercegovini,
- (2) Za potrebe tački (a), (b) i (c), stava (1) ovog člana nadležni organ izdaje propise kojima se definira nostrifikacija odnosno ekvivalentan stepen stručne spreme stečene izvan Bosne i Hercegovine.

Član 13.
(Metode i načini prijema)

(1) Vojnik se prima u Oružane snage u čin vojnika.

(2) Podoficir se prima u Oružane snage u početnom činu podoficira po završetku školovanja u vojnoj ili civilnoj školi. Izuzetno, podoficir može biti primljen u službu po preporuci svog komandanta, a na osnovu obavljanja vojničke dužnosti ukoliko ispunjava uslove iz člana 12, stav (1), tačka b) ovog zakona.

(3) Oficir se prima u Oružane snage u početnom činu oficira po završetku vojne akademije ili nakon sticanja stručne spreme u skladu sa članom 12, stav (1), tačka (c) ovog zakona i završetka osnovne oficirske obuke. Izuzetno, oficir može biti primljen po preporuci svog komandanta, a na osnovu obavljanja vojničke ili podoficirske dužnosti i nakon završetka osnovne oficirske obuke te ukoliko ispunjava uslove iz člana 12, stav (1), tačka c) ovog zakona.

POGLAVLJE III – PRAVA, DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI LICA NA SLUŽBI U ORUŽANIM SNAGAMA

Član 14.
(Dužnosti)

Profesionalno vojno lice u Oružanim snagama ima prava i dužnosti da:

- a) štiti suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine, u skladu sa Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim pravom,
- b) pridržava se Zakona o odbrani, direktiva, propisa i naređenja ministra odbrane i Sigurnosne politike i Odbrambene politike Bosne i Hercegovine,
- c) pridržava se važećih propisa u Oružanim snagama i pravila službe Oružanih snaga kao i drugih pravila i propisa važećih u Oružanim snagama i jačaju vojnu disciplinu,
- d) izgrađuje pravilne međuljudske odnose u vojnim jedinicama i vojnim ustanovama i propagiraju humana etička načela,
- e) njeguje i jača patriotizam,
- f) stručno se usavršava i pomaže usavršavanju drugih pripadnika Oružanih snaga,
- g) čuva naoružanje i druga materijalna sredstva koja su mu povjerena u službi,
- h) profesionalno i besprijekorno obavlja dužnosti i izvršava dobivena naređenja,
- i) ličnim primjerom discipline i hrabrosti i samopožrtvovanja utiče na druge pripadnike Oružanih snaga,
- j) iskazuje samoinicijativu i kreativnost u vršenju službe,
- k) posjeduje i nosi vojne iskaznice kojim dokazuje pripadnost Oružanim snagama i
- l) pridržava se i poštuje sve norme ponašanja u službi i van službe.

Član 15.
(Obaveza obuke za lica u rezervnom sastavu)

(1) Pripadnici rezervnog sastava su obavezni proći kroz planiranu obuku.

(2) Lica u rezervnom sastavu neće se pozivati na obuku u roku od 12 mjeseci nakon završetka svoje profesionalne vojne službe.

(3) Ministar odbrane će izdati propise koji regulišu učestalost, dužinu i sadržaj obaveze za obukom pripadnika rezervnog sastava.

Član 16.
(Dužnost poštivanja naređenja)

(1) Vojna lica dužna su da izvršavaju naređenja pretpostavljenih starješina koja su u vezi sa službom, osim naređenja koja imaju obilježja krivičnog djela.

(2) Kad prime naređenje koje ima obilježje krivičnog djela, vojna lica su dužna da o tome odmah izvjestie starješinu koji je pretpostavljen starješini koji je naređenje izdao.

Član 17.
(Pravo nošenja i korištenja oružja)

- (1) Vojna lica, saglasno pravilima službe, imaju pravo da nose i koriste oružje.
- (2) Pravila službe u Oružanim snagama donosi ministar odbrane kojim se uređuje postupak i uslovi pod kojima vojna lica mogu koristiti oružje u vršenju službe.
- (3) U izvršenju borbenih zadataka vojna lica koriste oružje prema pravilima o borbenim dejstvima koje donosi ministar odbrane.

Član 18.
(Propisi o upotrebi sile)

Ovlašteno vojno lice na službi u vojnoj sigurnosti ili u vojnoj policiji koristi oružje ili druga sredstva sile u skladu sa propisima kojima se uređuje primjena ovih sredstava u službi u Oružanim snagama, a koje donosi ministar odbrane.

Član 19.
(Nošenje uniforme)

Vojno lice je dužno nositi propisanu uniformu za vrijeme izvršavanja službe u skladu sa propisom koje donosi ministar odbrane.

Član 20.
(Pravo podnošenja pritužbe)

- (1) Vojno lice ima pravo da pretpostavljenom podnosi pritužbe i izvještaje u vezi sa svim pitanjima iz rada i funkcioniranja vojne jedinice odnosno ustanove u kojoj se nalazi na dužnosti.
- (2) Vojno lice koje podnese pritužbu protiv pretpostavljenog komandanta nije oslobođeno od obaveze da izvrši dobiveno naređenje, osim izuzetka iz člana 16. stav (1) ovog zakona.
- (3) Na pismene zahtjeve, prigovor, pritužbe, žalbe i druge podneske u upravnom postupku, u vezi sa službom u Oružanim snagama, ne plaćaju se administrativne takse.

Član 21.
(Udaljavanje u slučaju rata ili vanrednog stanja)

Vojno lice se za vrijeme ratnog ili vanrednog stanja, mjera povišene borbene gotovosti i pripravnosti Oružanih snaga može udaljiti iz vojne jedinice odnosno ustanove ili iz mjesta službovanja samo po odobrenju komandanta brigade, njemu ravnog ili višeg starešine.

Član 22.
(Putovanje u inostranstvo tokom ratnog ili vanrednog stanja)

U slučaju ratnog ili vanrednog stanja, profesionalno vojno lice može putovati u inostranstvo samo po odobrenju ministra odbrane.

Član 23.
(Vojne legitimacije)

- (1) Vojna lica posjeduju vojnu legitimaciju kojom dokazuju pripadnost Oružanim snagama.
- (2) Ovlaštena službena lica na dužnosti u vojno-obavještajnom rodu i službi vojne policije, pored legitimacije iz stava (1) ovog člana, posjeduju i legitimaciju ovlaštenog službenog lica kojom dokazuju pripadnost nekom od ovih sastava.
- (3) Oblik, sadržaj i postupak izdavanja vojnih legitimacija i posebnih isprava koje su predviđene Ženevskim konvencijama o zaštiti žrtava rata od 12. avgusta 1949. godine propisuje ministar odbrane.

Član 24.
(Strana odlikovanja i priznanja)

- (1) Vojno lice može primiti strano odlikovanje i isto može nositi u svečanim i drugim prilikama samo po odobrenju Predsjedništva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Predsjedništvo).
- (2) Ostala strana priznanja vojno lice može primiti i isto može nositi u svečanim i drugim prilikama samo po odobrenju ministra odbrane.

Član 25.
(Sindikalno i političko organiziranje)

Profesionalnim vojnim licima zabranjeno je sindikalno i političko organiziranje.

Član 26.
(Javna istupanja)

(1) Vojnim licima zabranjeno je javno istupanje u vezi sa stanjem i odnosima u Oružanim snagama bez pisanog odobrenja ministra odbrane.

(2) Stav (1) ovog člana se ne primjenjuje na vojna lica kada se od njih traži da daju izjavu parlamentarnoj komisiji ili na sudu.

(3) Vojno lice iz stava (2) ovog člana se pridržava odredbi Zakona o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“ ___/05).

Član 27.
(Jednake mogućnosti)

(1) Profesionalna vojna lica i lica koja žele biti primljena u Oružane snage se tretiraju sa punim poštovanjem principa transparentnosti, pravičnosti i jednakih mogućnosti. Neće biti diskriminacije ni po kojoj osnovi poput polne, rasne, zbog boje kože, jezika, vjeroispovjesti, političkih ili drugih mišljenja, etničkog ili socijalnog porijekla, povezanosti sa nacionalnim manjinama, imovnog stanja odnosno drugog statusa.

(2) Ministar odbrane osigurava da se u Oružanim snagama poštivaju obaveze iz stava (1) ovog člana.

Član 28.
(Vjerske aktivnosti i slobode)

(1) Vojno lice ima pravo obavljanja vjerskih aktivnosti u cilju ostvarivanja vjerskih sloboda u skladu sa specifičnostima svake od vjera.

(2) Organizacija i obavljanje vjerskih aktivnosti iz stava (1) ovog člana se zasnivaju na principu individualne slobode izražavanja i obavljanja vjerske službe pripadnika Oružanih snaga.

(3) Organizacija vjerskih aktivnosti u Oružanim snagama se prvenstveno zasniva na objektivnim vojnim potrebama.

(4) Ministarstvo odbrane, u saradnji sa zakonom priznatim crkvama i vjerskim zajednicama, propisuje organizaciju i način funkcioniranja vjerskih aktivnosti unutar Oružanih snaga i osigurava ostvarivanje vjerskih sloboda kako je utvrđeno u stavu (1) ovog člana.

Član 29.
(Krivična odgovornost)

(1) Lica na službi u Oružanim snagama odgovaraju za krivična djela po odredbama krivičnog zakona.

(2) Krivična odgovornost ne isključuje disciplinsku odgovornost osobe u službi u Oružanim snagama, ako djelo predstavlja i kršenje vojne discipline.

(3) Oslobođenje od krivične odgovornosti ne podrazumijeva i oslobođenje od disciplinske odgovornosti.

(4) Disciplinski postupak pokreće se i vodi bez obzira na tijek krivičnog postupka.

Član 30.
(Ovlaštene službene osobe za obradu lica u službi u Oružanim snagama)

Ovlaštena profesionalna vojna lica u službi u vojnoj policiji djeluju kao ovlaštene službene osobe prema zakonima o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini u vezi s operativnom i kriminalističkom obradom lica u službi u Oružanim snagama za koja postoje osnovi sumnje da su u službi ili u vezi sa službom počinila krivično djelo.

Član 31.
(Prekršajna odgovornost)

Lica u službi u Oružanim snagama odgovaraju za prekršaje prema općim propisima o prekršajima.

Član 32.

(Vojna disciplina i disciplinska odgovornost)

(1) Vojna disciplina je tačno, potpuno i pravovremeno vršenje vojne službe, odnosno obaveza i zadataka vojnih lica propisanih ovim zakonom i drugim propisima, naređenjima nadležnih osoba, te poštivanje pravila i načela ponašanja u vojnoj službi i van nje.

(2) Za povredu vojne discipline vojna lica podliježu disciplinskoj odgovornosti, sukladno Poglavlju XVII ovog zakona.

(3) Ministar odbrane će donijeti provedbeni propis o vojnoj disciplini i disciplinskom postupku u skladu sa ovim zakonom.

Član 33.

(Materijalna odgovornost)

(1) Pripadnik Oružanih snaga dužan je nadoknaditi štetu koju u vezi sa vršenjem službe učini državi Bosni i Hercegovini, namjerno ili iz krajnje nepažnje.

(2) Obaveza lica iz stava (1) ovog člana i odgovornost Bosne i Hercegovine za štete koje pripadnici Oružanih snaga u vezi sa vršenjem službe pričinu trećim licima utvrđuje se po općim propisima o naknadi štete, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Član 34.

(Postupak i naknada)

(1) Naknada štete utvrđuje se prema propisu kojim se uređuju obligacioni odnosi.

(2) Ministar odbrane donosi propis kojim se reguliše postupak i nadležnost za odlučivanje.

POGLAVLJE IV - ZDRAVSTVENA ZAŠTITA I DRUGA PRAVA VOJNIH LICA

Član 35.

(Pravo na zdravstvenu zaštitu i osiguranje)

(1) Profesionalno vojno lice kao i članovi njihovih porodica, ostvaruju zdravstvenu zaštitu i zdravstveno osiguranje u skladu sa važećim propisima o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju.

(2) Za vrijeme školovanja kadeti ostvaruju sve oblike zdravstvene zaštite na teret Ministarstva odbrane.

(3) Pripadnici rezervnog sastava kao i članovi njihovih porodica ostvaruju zdravstvenu zaštitu i zdravstveno osiguranje u skladu sa važećim propisima o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju na teret Ministarstva odbrane, ukoliko to pravo ne ostvaruju po drugom osnovu.

Član 36.

(Pravo na zdravstvenu zaštitu nakon otpuštanja)

(1) Vojno lice i nakon otpuštanja iz Oružanih snaga ima pravo na sve oblike zdravstvene zaštite na teret Ministarstva odbrane zbog povrede ili bolesti koje je zadobilo za vrijeme vršenja službe u Oružanim snagama.

(2) Lica iz stava (1) ovog člana imaju pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu nakon otpusta iz Oružanih snaga ako:

- a) prijave bolest ili povredu nadležnoj ljekarskoj komisiji,
- b) je bolest ili povreda nastala za vrijeme vršenja službe u Oružanim snagama kao posljedica službe.

(3) Lica iz stava (2) ovog člana, kod kojih se bolest otkrije nakon otpuštanja iz Oružanih snaga, a nadležna ljekarska komisija utvrdi da je bolest nastala za vrijeme službe u Oružanim snagama kao posljedica službe, imaju pravo na sve oblike zdravstvene zaštite na teret Ministarstva odbrane do izlječenja ili do stabilizacije bolesti.

Član 37.

(Zdravstvena zaštita za otpuštene kadete)

(1) Kadeti koji se otpuste sa školovanja, koji zbog pogoršanja oboljenja koje su imali prije stupanja na školovanje budu otpušteni sa školovanja imaju pravo na zdravstvenu zaštitu za to oboljenje do izlječenja,

odnosno stabilizacije oboljenja, a najduže dvije godine od dana otpuštanja sa školovanja ako pravo na zdravstvenu zaštitu ne ostvaruju po drugom osnovu.

(2) Kadeti nemaju pravo na zdravstvenu zaštitu iz stava (1) ovog člana ako su namjerno prikrili, odnosno nisu otkrili podatke o zdravstvenom stanju prilikom stupanja u Oružane snage.

Član 38. **(Prekid u školovanju)**

(1) Kadet kome se prekine školovanje zbog povrede ili bolesti koja je nastala za vrijeme školovanja, ima pravo na novčanu pomoć za nastavak redovnog školovanja u drugoj školi istog ranga.

(2) Iznos novčane pomoći utvrđuje se prema materijalnim mogućnostima kadeta i članova porodice sa kojima živi u zajedničkom domaćinstvu, kao i visini troškova redovnog školovanja, što se detaljno uređuje propisom ministra odbrane.

Član 39. **(Prava u slučaju smrti)**

(1) Članovi uže porodice vojnog lica u službi u Oružanim snagama i kadeta u slučaju smrti imaju pravo naknade pogrebnih troškova.

(2) Pravo iz stava (1) ovog člana pripada i članovima uže porodice umrlog penzionisanog profesionalnog vojnog lica u Oružanim snagama, koje je pravo na penziju ostvarilo neposredno nakon službe u Oružanim snagama.

(3) Naknada troškova iz stava (1) ovog člana pripada i profesionalnim vojnim licima u slučaju smrti člana njegove uže porodice ili smrti drugog člana porodice kojeg je izdržavao i sa kojim je živio u zajedničkom domaćinstvu.

(4) Članovima uže porodice smatraju se: bračni drug, djeca, roditelji, očuh, maćeha, usvojitelji i usvojenici.

(5) Prioritet u ostvarivanju prava na naknadu pogrebnih troškova utvrđuje se prema propisima o nasljeđivanju. Ukoliko je jedan od članova porodice sam snosio pogrebne troškove, tada se njemu isplaćuje propisana naknada.

Član 40. **(Naknada pogrebnih troškova)**

(1) Naknada pogrebnih troškova obuhvata:

- a) troškove prijevoza posmrtnih ostataka do mjesta sahrane,
- b) putne troškovi za dva pratioca,
- c) troškove grobnog mjesta, ukoliko porodica nema takvo mjesto,
- d) ostali troškovi uobičajeni u mjestu u kojem se obavlja sahrana.

(2) Uslove, iznos i postupak za ostvarivanje naknade pogrebnih troškova propisuje ministar odbrane.

Član 41. **(Jednokratna novčana pomoć)**

(1) Profesionalna vojna lica imaju pravo na jednokratnu novčanu pomoć:

- a) koja u miru, tokom vršenja službe ili u vezi sa službom, bez svoje krivice, zadobiju ranu ili povredu zbog koje nastupi oštećenje organizma od najmanje 20%,
- b) kojima bez njihove krivice nastupi tjelesno oštećenje od najmanje 20% zbog bolesti koja je nastala ili se pogoršala kao izravna posljedica vršenja vojne službe,

(2) Ako profesionalno vojno lice iz stava (1) ovog člana pogine ili umre usljed rane, povrede odnosno bolesti, jednokratna novčana pomoć pripada članovima njegove uže porodice.

(3) Krivicom u smislu stava (1) tačka b) ovog člana ne smatra se radnja učinjena iz nehata.

(4) Pravo na jednokratnu novčanu pomoć pripada članovima uže porodice lica poginulog prilikom odlaska ili dolaska na vojnu službu ili tokom postupka prijema i otpusta iz Oružanih snaga.

(5) Uslove, iznos i postupak za ostvarivanje jednokratne novčane pomoći propisuje ministar odbrane.

Član 42.

(Osposobljavanje bračnih drugova lica poginulih tokom službe)

(1) Bračni drug profesionalnog vojnog lica koje izgubi život pod uslovima iz člana 41. ovog zakona, a koji nema uslova za porodičnu penziju, može na lični zahtjev biti upućen na osposobljavanje radi sticanja IV stepena stručne spreme ako u momentu smrti nije imao nikakvu stručnu spremu niti je bio u radnom odnosu.

(2) Profesionalno vojno lice kod kojeg nastupi invaliditet tokom obavljanja vojne službe, zbog čega mu je donijet akt o prestanku vojne službe, ako ne ispunjava uslove za penziju može na lični zahtjev biti upućen na osposobljavanje radi sticanja odgovarajuće stručne spreme, ukoliko istu nije posjedovalo.

(3) Osposobljavanje iz stava (1) i (2) ovog člana može trajati najduže četiri godine.

(4) Uslove osposobljavanja lica, te iznos naknade za osposobljavanje propisuje ministar odbrane.

POGLAVLJE V – PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE VOJNIH LICA

Član 43.

(Definicija vojnog osiguranika)

Vojnim osiguranikom smatra se profesionalno vojno lice u Oružanim snagama koje ima to svojstvo u skladu sa ovim zakonom.

Član 44.

(Stož sa uvećanim trajanjem)

(1) Vojnim osiguranicima se svakih 12 mjeseci efektivno provedenih na službi računa kao 16 mjeseci staža osiguranja.

(2) Vojnim osiguranicima za svakih 12 mjeseci efektivno provedenih u službi u činu generala računa se kao 18 mjeseci staža osiguranja.

(3) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine će na prijedlog ministra odbrane donijeti propis kojim će regulisati na kojim formacijskim mjestima, zbog težine i složenosti posla, vojni osiguranik imati staž osiguranja sa uvećanim trajanjem većim od utvrđenog u stavu (1) ovog člana, ali ne veći od 18 mjeseci.

Član 45.

(Starosna penzija)

(1) Vojni osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kada navrši 55 godina života i najmanje 30 godina penzijskog staža.

(2) Vojni osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kada navrši 40 godina penzijskog staža, bez obzira na godine života.

Član 46.

(Prijevremena starosna penzija)

U slučaju racionalizacije i smanjenja brojčanog stanja Oružanih snaga, vojni osiguranik iz člana 43. ovog zakona stiče pravo na prijevremenu starosnu penziju kada navrši 45 godina života i najmanje 20 godina penzijskog staža, na prijedlog Ministarstva odbrane.

Član 47.

(Penzijski osnov i visina penzije)

(1) Izuzetno, na prijedlog Ministarstva odbrane, lice stiče uvjete za prijevremenu starosnu penziju, prema odluci Predsjedništva, ako ima najmanje 20 godina penzijskog staža i čin brigadira, bez obzira na godine starosti.

(2) Izuzetno, na prijedlog Ministarstva odbrane, lice stiče uvjete za starosnu penziju, prema odluci Predsjedništva, ako ima čin generala, bez obzira na godine starosti i godine penzijskog staža.

(3) Izuzetno, na prijedlog Ministarstva odbrane, lice stiče uvjete za starosnu penziju, prema odluci Predsjedništva, ako je u vrijeme rata vršio funkciju komandanta brigade-pukovnije ili funkciju komandanta višeg ranga najmanje 12 mjeseci.

Član 48.
(Penzijski osnov i visina penzije)

- (1) Penzijski osnov za sticanje prava na penziju utvrđuje se od mjesečnog prosjeka nevaloriziranih plaća ostvarenih u posljednjih pet godina prije godine u kojoj ostvaruje pravo na penziju.
- (2) Visina penzije ostvaruje se u procentu od penzijskog osnova prema dužini penzijskog staža i iznosi za 20 godina 55% od penzijskog osnova, a za svaku narednu navršenu godinu uvećava se za 2%, s tim da ne može iznositi više od 75% od penzijskog osnova.
- (3) Penzija vojnog osiguranika (general) iz člana 47. stav (3) ovog zakona iznosi 75% prosječne plaće tog vojnog osiguranika koju je ostvario u posljednjih pet godina prije godine u kojoj ostvaruje pravo na penziju.

Član 49.
(Posebni uvjeti za ostvarivanje prava na starosnu penziju)

- (1) Vojni osiguranik penziju ostvaruje pod uvjetima utvrđenim ovim zakonom, ako ima neprekidno najmanje 10 godina staža osiguranja u svojstvu vojnog osiguranika, i ako ima svojstvo vojnog osiguranika u vrijeme sticanja prava na penziju.
- (2) Vojnom osiguraniku koji je ostvario poseban staž u skladu sa važećim zakonskim propisima, a koji nema deset godina staža osiguranja u svojstvu vojnog osiguranika, za ostvarivanje prava na starosnu penziju uzet će se u obzir i poseban staž.

Član 50.
(Penzijski staž)

Penzijski staž ostvaren u bivšim republikama Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i u Zavodu za penzijsko-invalidsko osiguranje vojnih osiguranika do 6. marta 1992. godine, odnosno 1. marta 2002. godine, uzet će se u obzir vojnim osiguranicima za ostvarivanje i utvrđivanje obima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

Član 51.
(Invalidska i porodična penzija)

- (1) Vojni osiguranik koji je od ovlaštene ljekarske komisije proglašen nesposobnim za vojnu službu stiče pravo na invalidsku penziju prema uvjetima za sticanje prava na invalidsku penziju u skladu sa entitetskim zakonima o penzijskom i invalidskom osiguranju.
- (2) Porodica umrlog ili poginulog vojnog osiguranika ima pravo na porodičnu penziju prema uvjetima za sticanje prava na porodičnu penziju u skladu sa entitetskim zakonima o penzijskom i invalidskom osiguranju.
- (3) Penzijska osnovica za penzije iz stava (1) i (2) ovog člana utvrđuje se u skladu sa članom 48. ovog zakona.

Član 52.
(Osiguranje finansijskih sredstava)

Sredstva potrebna za ostvarivanje prava utvrđenih u ovom poglavlju ovog zakona osiguravaju se iz doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje vojnih osiguranika sukladno važećim zakonskim propisima i iz budžeta.

Član 53.
(Rješavanje ostalih pitanja)

Na sva pitanja iz penzijskog osiguranja koja nisu uređena ovim zakonom primjenjivat će se odredbe entitetskih zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

POGLAVLJE VI – RADNO VRIJEME I GODIŠNJI ODMOR

Član 54.
(Opća pravila)

- (1) Puno radno vrijeme je 40 sati sedmično.
- (2) Pri raspoređivanju radnog vremena mora se osigurati odmor u toku rada u trajanju od 30 minuta za puno radno vrijeme, dnevni odmor od najmanje 12 sati neprekidno između dva uzastopna radna dana i sedmični odmor od najmanje 24 sata neprekidno.

Član 55.
(Duže radno vrijeme)

(1) Komandant brigade, starješina istog ili višeg ranga može narediti da se radi duže od punog radnog vremena u sljedećim situacijama:

- a) kada su naređene mjere pripravnosti,
- b) u slučaju uzbune u vojnoj jedinici odnosno ustanovi,
- c) za vrijeme vojnih vježbi,
- d) kada je vojna jedinica angažovana na zadacima saniranja posljedica od elementarnih nepogoda i drugih opasnosti,
- e) za vrijeme dežurstva ili slične dužnosti,
- f) prilikom obavljanja zadataka čije bi obustavljanje ili prekidanje imalo štetne posljedice po borbenu gotovost ili bi nanijelo znatnu materijalnu štetu ili ugrozilo život i zdravlje vojnih i drugih lica,
- g) kada je potrebno da bi se ispunili uslovi direktiva, propisa i naređenja ministra odbrane.

(2) Izuzetno, komadant na položaju komadanta brigade ili višem položaju, može narediti rad duži od punog radnog vremena i zbog drugih vanrednih zadataka vojne jedinice odnosno ustanove.

(3) Rad iz stava (2) ovog člana može trajati najviše 30 dana tokom jedne kalendarske godine, a naređenje nadležnog komadanta za taj rad mora biti u pisanoj formi.

(4) Naredbe za rad nakon radnog vremena za profesionalna vojna lica izvršavaju se u skladu sa direktivama, propisima i naređenjima ministra odbrane.

Član 56.
(Osnovni godišnji odmor i odsustva)

(1) Profesionalna vojna lica imaju pravo na godišnji odmor što odgovara vremenu penzijskog staža:

- a) do 10 godina penzijskog staža – 20 radnih dana
- b) od 10 do 20 godina penzijskog staža – 25 radnih dana
- c) 20 i više godina penzijskog staža – 30 radnih dana

(2) U toku jedne kalendarske godine profesionalno vojno lice ima pravo do sedam radnih dana plaćenog odsustva po svim osnovama.

(3) Profesionalno vojno lice može u jednoj kalendarskoj godini odsustvovati četiri radna dana radi zadovoljavanja njegovih vjerskih, odnosno tradicijskih potreba, s tim da se odsustvo od dva dana koristi uz naknadu plaće-plaćeno odsustvo.

(4) Profesionalna vojna lica angažovana na posebnim dužnostima imaju pravo na dodatne dane odmora po odobrenju komandanta brigade, starješina istog ili višeg ranga, s tim da ukupan broj tih dodatnih dana ne može preći 36 radnih dana.

(5) Profesionalnom vojnom licu se može odobriti do sedam radnih dana neplaćenog odsustva u slučaju izuzetnih događaja u porodici, po odobrenju komandanta jedinice.

(6) Profesionalno vojno lice ima pravo do pet radnih dana odsustva za preseljenje porodice nakon premještanja u novo mjesto službe.

(7) Profesionalno vojno lice ima pravo na porodijsko odsustvo u skladu sa važećim zakonima.

(8) Profesionalnom vojnom licu se može odobriti do 30 dana neplaćenog odsustva po odobrenju komandanta brigade, starješine istog ili višeg ranga.

(9) Profesionalno vojno lice ima pravo koristiti jedan dan godišnjeg odmora u vrijeme koje sam odredi, ali je dužan i o tome obavijestiti nadležnog starješinu najkasnije tri dana prije korištenja radi dobijanja odobrenja.

**Član 57.
(Korištenje godišnjeg odmora)**

- (1) Godišnji odmor se u cjelosti koristi za vrijeme kalendarske godine.
- (2) Izuzetno od stava (1) ovog člana, godišnji odmor se može koristiti u dva dijela na osnovu ličnog zahtjeva ili prema potrebama službe.
- (3) Ako profesionalno vojno lice koristi odmor u dijelovima, prvi dio koristi bez prekida u trajanju od najmanje 10 radnih dana u toku kalendarske godine, a drugi dio najkasnije do 30. juna naredne godine.
- (4) Profesionalno vojno lice se ne može odreći prava na godišnji odmor niti mu se isti može uskratiti, niti mu isplatiti naknadu umjesto neiskorištenog godišnjeg odmora.
- (5) Profesionalno vojno lice koristi godišnji odmor u skladu sa Planom o korištenju godišnjih odmora.
- (6) Ukoliko profesionalno vojno lice nije započelo koristiti godišnji odmor u toku kalendarske godine dužno ga je u cjelosti iskoristiti do 30. juna naredne godine.

**Član 58.
(Prekid ili odgođeno korištenje odmora)**

Profesionalnom vojnom licu može biti prekinuto korištenje godišnjeg odmora ili odgođeno korištenje godišnjeg odmora ili mu može biti naloženo da se ne udaljava iz mjesta boravka, ako to zahtjeva neodložno obavljanje posla odbrane dok traju takvi razlozi, po odluci ministra odbrane.

**Član 59.
(Dodatni propisi)**

- (1) Ministar odbrane donosi propise kojima se utvrđuje raspored, početak i završetak radnog vremena u toku dana ili za duži period, prema uslovima rada i prirodi zadataka vojne jedinice odnosno ustanove.
- (2) Ministar odbrane donosi propise kojima se utvrđuju način i kriteriji za korištenje godišnjeg odmora i odgovarajuće administrativne procedure.

POGLAVLJE VII – PLAĆE, DODACI I DRUGE NAKNADE

**Član 60.
(Pravo na plaće, dodatke i druge naknade)**

Profesionalno vojno lice ima pravo na plaću, dodatke na plaću te druge naknade u skladu sa ovim zakonom.

**Član 61.
(Plaće i dodaci na plaću)**

- (1) Plaće profesionalnih vojnih lica sastoji se od osnovne plaće i dodatka na plaću.
- (2) Osnovna plaća profesionalnog vojnog lica čini vrijednost koeficijenta ličnog čina umnožen sa osnovicom za obračun plaće uvećan za 0,5% za svaku godinu navršenog ukupnog penzijskog staža.
- (3) Profesionalnom vojnom licu pripada uvećanje osnovne plaće u iznosu od 20% s tim da ne ostvaruje pravo na naknadu za rad duži od zakonom određenog redovnog radnog vremena, za rad noću, za rad u dane državnih praznika, dežurstvo, kao i za obaveznu prisutnost i pripravnost.
- (4) Profesionalnom vojnom licu, zbog težine i složenosti poslova, pored plate iz stavova (2) i (3) ovog člana pripadaju i dodaci na platu: posebni vojni dodatak (deminerski dodatak, letački dodatak, dodatak za službu na izdvojenim visinskim objektima, i drugim dužnostima na kojima su lica izložena dejstvima štetnim za zdravlje) i položajni dodatak.
- (5) Ministar odbrane će posebnim propisom utvrditi za koje dužnosti će pripadati dodaci na platu iz stava (4) ovog člana.
- (6) Plate i druga primanja profesionalnih vojnih lica uređuju se propisima koje donosi ministar odbrane.
- (7) Osnovicu plaće utvrđuje Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Član 62.
(Početak primanja plaće)

- (1) Profesionalnom vojnom licu nakon završetka vojne škole pripada plaća od dana prijema u profesionalnu vojnu službu.
- (2) Profesionalnom vojnom licu, koje se prima u Oružane snage po nekom drugom temelju, pripada plaća od dana stupanja na dužnost.

Član 63.
(Plaća vršioca dužnosti)

- (1) Vršiocu dužnosti pripada plaća i druga primanja prema formacijskom mjestu na koje je postavljen.
- (2) Prava iz stava (1) ovog člana imaju i profesionalna vojna lica koja obavljaju dužnost odnosno zamjenjuju odsutno vojno lice, ako obavljanje dužnosti odnosno zamjenjivanje traje više od 30 dana.

Član 64.
(Naknada za vrijeme udaljenja iz službe odnosno pritvora)

- (1) Profesionalnom vojnom licu, dok se nalazi u pritvoru, odnosno udaljenom od dužnosti, pripada naknada u visini 75% plaće, a ako izdržava porodicu 85% plaće, koja bi mu pripadala da nije udaljen iz službe, odnosno u pritvoru.
- (2) Puna plaća pripada profesionalnom vojnom licu od dana vraćanja u službu, odnosno ako je uvažena žalba na rješenje o udaljenju od prvog dana udaljenja.
- (3) Profesionalnom vojnom licu se isplaćuje obustavljeni dio plaće i u sljedećim slučajevima:
- a) ako je disciplinska mjera ili kazna poništena rješenjem, ali ne i ako se odluka zasniva na zastarjelosti gonjenja,
 - b) ako je pravosnažnom presudom u kaznenom odnosno u disciplinskom postupku oslobođen od odgovornosti ili je optužba odbijena ili odbačena, ali ne zbog nenadležnosti.
- (4) Za vrijeme izdržavanja kazne zatvora profesionalnom vojnom licu ne pripada pravo na plaću niti naknadu plaće.

Član 65.
(Plaće za vrijeme privremenog raspoređivanja)

Profesionalno vojno lice privremeno raspoređeno na drugu dužnost u Oružanim snagama, Ministarstvu odbrane ili u drugom organu državne uprave, državnoj agenciji, odnosno pravnom licu, ima pravo na plaću i druga novčana primanja na osnovu člana 61. ovog zakona, ako je to za njega povoljnije.

Član 66.
(Plaće za vrijeme vršenja diplomatske dužnosti)

Profesionalnom vojnom licu upućenom na dužnost u vojno izaslanstvo u inostranstvu pripada plaća i druga primanja prema propisima po kojima se isplaćuju plaće i druga primanja licima u diplomatskim i konzularnim predstavništvima Bosne i Hercegovine, u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine i propisima ministra odbrane.

Član 67.
(Dodatni propisi)

Ministar odbrane donosi propis o platama, dodacima na platu, naknadama i drugim pravima vojno-diplomatskih predstavništava, članova vojnih i mirovnih misija i drugih predstavnika u misijama koje imaju vojni i vojno-diplomatski karakter.

Član 68.
(Druge dužnosti u inostranstvu)

Profesionalnom vojnom licu i drugim pripadnicima Oružanih snaga koji budu upućeni u inostranstvo radi obavljanja dužnosti proisteklih iz međunarodnih ugovora, odnosno upućeni u vojne međunarodne misije, pripada plaća i druga primanja prema propisu kojeg će donijeti ministar odbrane.

Član 69.

(Plaće i stipendije za vrijeme školovanja i usavršavanja u inostranstvu)

- (1) Profesionalnom vojnom licu upućenom u inostranstvo radi školovanja ili usavršavanja pripada stipendija čiji iznos utvrđuje ministar odbrane.
- (2) Osim stipendije, licu iz stava (1) ovog člana, kojem porodica ostaje u Bosni i Hercegovini, pripada osnovna plaća koja bi mu pripadala da nije upućen u inostranstvo.

Član 70.

(Novčane nagrade za izuzetan rad)

Profesionalnom vojnom licu može biti dodijeljena novčana nagrada za izuzetne uspjehe u radu i djela važna za Oružane snage, a što će biti utvrđeno propisima ministra odbrane.

Član 71.

(Neopravdani izostanak sa dužnosti)

Profesionalnom vojnom licu ne pripada plaća i druga primanja za sate i dane neopravdanog izostanka sa dužnosti.

Član 72.

(Novčana primanja kadeta)

- (1) Novčana i druga primanja kadeta vojnih škola urediće se propisom ministra odbrane.
- (2) Novčana primanja kadeta upućenih na školovanje izuzeta su od sudskih i upravnih izvršenja.
- (3) Kadetima pripada besplatna vojna uniforma, lična oprema, ishrana i smještaj.

Član 73.

(Naknada troškova za službeno putovanje)

- (1) Profesionalnom vojnom licu pripada naknada troškova za službeno putovanje.
- (2) Uslove za ostvarenje prava i iznos naknade iz stava (1) ovog člana propisaće ministar odbrane.

Član 74.

(Naknada troškova prevoza za dolazak na posao i povratak sa posla)

Profesionalnom vojnom licu pripada naknada troškova prevoza za dolazak na posao i povratak sa posla. Uslove za ostvarenje prava i iznos naknade iz ovog člana propisat će ministar odbrane.

Član 75.

(Naknada za regres za godišnji odmor)

Profesionalno vojno lice ima pravo na naknadu na ime regresa za korištenje godišnjeg odmora u iznosu od najmanje 70% njegove plaće utvrđene rješenjem o plaći, odnosno najmanje u visini prosječne plaće isplaćene u Bosni i Hercegovini za prethodna tri mjeseca prije donošenja rješenja o regresu, ako je to za profesionalno vojno lice povoljnije.

Član 76.

(Otpremnina za odlazak u penziju)

Profesionalno vojno lice ima pravo na otpremninu prilikom odlaska u penziju u iznosu od šest njegovih plaća isplaćenih u prethodnih šest mjeseci ili šest prosječnih mjesečnih plaća isplaćenih u Bosni i Hercegovini prema posljednjem objavljenom podatku nadležnog statističkog zavoda, ukoliko je to za njega povoljnije.

Član 77.

(Troškovi premještaja)

- (1) Profesionalno vojno lice premješteno iz jednog mjesta službovanja u drugo, saglasno odredbama ovog zakona, ima pravo na naknadu selidbenih troškova.
- (2) Pravo iz stava (1) ovog člana ima profesionalno vojno lice kojem prestane služba zbog odlaska u penziju, ako se preseljava.

Član 78.

(Naknada troškova zbog odvojenog života)

Premješteno profesionalno vojno lice, izuzev premještaja po molbi, koje izdržava porodicu sa kojom živi u zajedničkom domaćinstvu, ima pravo na naknadu troškova zbog odvojenog života od porodice pod uslovima i u iznosu, što će biti utvrđeno propisom ministra odbrane.

Član 79.

(Naknada za topli obrok)

Profesionalnim vojnim licima za dane kada se nalaze na dužnosti pripada novčana naknada za troškove toplog obroka ukoliko nemaju besplatan obrok na radnom mjestu.

Član 80.

(Naknada troškova za privremeni smještaj)

(1) Profesionalna vojna lica, zbog specifičnosti službe imaju pravo na naknadu troškova privremenog smještaja od dana stupanja na dužnost, ako im je mjesto prebivališta udaljeno više od 60 km od mjesta službovanja.

(2) Način regulisanja naknade troškova smještaja iz stava (1) ovog člana regulisaće ministar odbrane posebnim propisom. Specifičnost službe nakon maksimalnog perioda kojeg definiira Ministarstvo odbrane smatrat će se trajnom promjenom mjesta službe, a ne privremenom službom. Kao takva, trajna promjena mjesta službe bit će predmet dodatnog propisa Ministarstva odbrane.

Član 81.

(Ostale naknade)

Lice koja se prvi put prima u profesionalnu vojnu službu ima pravo na besplatnu vojnu uniformu i jednokratnu novčanu naknadu za nabavku ostale lične opreme, u iznosu koji utvrdi ministar odbrane.

POGLAVLJE VIII – STANDARDI PONAŠANJA

Član 82.

(Održavanje najviših standarda ponašanja)

(1) Sva profesionalna vojna lica na službi u u Oružanim snagama obavezna su da postižu i održavaju najviše profesionalne i lične standarde utvrđene ovim zakonom, Zakonom o odbrani i Kodeksom ponašanja za pripadnike Oružanih snaga.

(2) Nadzor nad primjenom Kodeksa ponašanja iz stava (1) ovog člana vrši generalni inspektor.

Član 83.

(Dužnost poštivanja zakona)

(1) Sva vojna lica na službi u Oružanim snagama imaju dužnost podržavati i poštivati zakone Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

(2) Vojno lice na službi u Oružanim snagama neće poduzimati, usmjeravati niti predlagati aktivnosti za koje se zna, odnosno vjeruje da predstavljaju kršenje postojećih zakona, politika i propisa.

(3) Kada su razmještena za vrijeme operacije, vojna lica u Ministarstvu odbrane i Oružanim snagama obavezna su se pridržavati Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, policijskih službenika, državnih službenika i ostalih zaposlenika u operacijama podrške miru i drugim aktivnostima u inostranstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 14/05) poštuju zakone zemlje u kojoj obavljaju svoju dužnost.

(4) Sva vojna lica na službi u Oružanim snagama dužna su da se pridržavaju odredbi Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Član 84.

(Sukob interesa)

Sva profesionalna vojna lica na službi u Oružanim snagama u obavljanu privatnih poslova dužna su se ponašati na takav način da izbjegnu stvarni, odnosno očiti sukob između njihovih profesionalnih dužnosti i privatnih, političkih i finansijskih interesa.

Član 85.
(Posebne zabrane)

Kako bi se izbjegli stvarni, odnosno očiti sukobi interesa, profesionalnim vojnim licima na službi u Oružanim snagama se posebno zabranjuje:

- a) korištenje njihove zvanične pozicije u svrhu nagovaranja, vršenja pritiska ili bilo kakvog uticaja na neko lice kako bi zadobili ličnu korist finansijske ili druge prirode za sebe ili druge,
- b) da imaju finansijske interese koji su u sukobu sa savjesnim obavljanjem njihovih dužnosti,
- c) angažman na drugim poslovima ili bilo kojim aktivnostima koji su u sukobu sa zvaničnim državnim dužnostima i odgovornostima,
- d) pokušaj da utiču na javne zvaničnike kako bi stekli ličnu korist,
- e) korištenje državnog vlasništva za sticanje lične koristi, ili za bilo koju drugu svrhu osim odobrene,
- f) primanje i navođenje nekoga da primi poklon ili bilo šta drugo od materijalne vrijednosti od bilo kojeg lica ili organizacije koja od Oružanih snaga traži da poduzmu neku zvaničnu mjeru, sa njima ima poslovni odnos ili provodi neke aktivnosti, niti od onih na čije finansijske, profesionalne ili lične interese obavljanje ili neobavljanje dužnosti može imati značajan uticaj.

Član 86.
(Izuzeci na zabranu primanja poklona)

(1) Izuzetno od odredbi člana 85. stav (1), tačka f) ovog zakona profesionalna vojna lica na službi u Oružanim snagama mogu prihvatiti:

- a) poklone ponuđene od zvaničnih predstavnika strane zemlje, a u ime države ili Oružanih snaga. Takvi pokloni postaju zvanično vlasništvo države i nisu vlasništvo pojedinca koji je primio poklon, osim u nekim ograničenim izuzecima utvrđenim propisom koje donese ministar odbrane. Lica će prijaviti dobijanje takvih poklona svom nadređenom,
- b) čašćenje ili pokloni primljeni od bilo kojeg pojedinca ili organizacije za izvršenje profesionalne dužnosti, sve dok ukupna vrijednost primljenih predmeta ili usluga ne prelazi sumu od 100 KM. "Čašćenje" ili "pokloni" uključuju hranu, usluge, pokretne predmete, te stvari koje nemaju veliku vrijednost,
- c) pokloni od ili za podređene u prilikama kao što su unapređenje, penzionisanje, promjene komandne strukture ili druga profesionalna postignuća, sve dok ukupna vrijednost svih poklona zajedno ne prelazi sumu od 400 KM,
- d) pokloni od podređenih nadređenim u posebnim prilikama kao što su vjenčanja, rođendani, godišnjice i slični događaji, sve dok ukupna vrijednost ne prelazi ukupno 400 KM.

(2) Svi pokloni ili čašćenje primljeni u skladu sa ovim članom se prijavljuju nadređenom profesionalnog vojnog lica, kada se to traži saglasno propisu koji donese ministar odbrane.

Član 87.
(Posebne obaveze)

U cilju izbjegavanja stvarnih, odnosno očitih sukoba interesa, profesionalna vojna lica na službi u Oružanim snagama:

- a) donose odluke koje su u najboljem interesu Ministarstva odbrane i Oružanih snaga, bez obzira na lična uvjerenja ili odnose,
- b) ispunjavaju sve zakonske i finansijske obaveze i plaćaju poreze,
- c) štite i čuvaju državno vlasništvo,
- d) prijavljuju prevaru i korupciju.

Član 88.
(Članstvo u udruženjima)

(1) Profesionalna vojna lica na službi u Oružanim snagama mogu se uključiti u aktivnosti udruženja i nevladinih organizacija samo ako su te aktivnosti u skladu sa ovim zakonom.

(2) Profesionalno vojno lice može postati član stranog profesionalnog udruženja ili međunarodne organizacije samo po odobrenju ministra odbrane.

Član 89.

(Obuka o standardima ponašanja)

(1) Generalni inspektorat upoznaje sa pitanjima vezanim za standarde ponašanja sva lica koja se primaju prvi put na službu u Oružane snage.

(2) Svaka jedinica jednom godišnje održava obuku o standardima ponašanja kako bi se sva profesionalna vojna lica podsjetila na svoje odgovornosti.

POGLAVLJE IX – UPRAVLJANJE PERSONALNOM EVIDENCIJOM

Član 90.

(Definicije)

(1) “Glavna evidencija personala” predstavlja osnovnu evidenciju koja se odnosi na pojedinca zaposlenog kao profesionalno vojno lice u Oružanim snagama i lica u rezervnom sastavu. Ona obuhvata podatke i dokumente o identifikaciji i kvalifikaciji, ugovor, dokumente o obrazovanju, ocjene o njegovom izvršavanju dužnosti, kao i druge dokumente koji su bitni za angažovanje profesionalnih vojnih lica na službi u Oružanim snagama.

(2) “Vojna evidencija o izvršavanju dužnosti” predstavlja pomoćnu evidenciju za vojna lica za potrebe upravljanja personalom i profesionalnog razvoja. Ona sadrži kopije dokumenata iz glavne evidencije personala i druga dokumenta koja mogu poslužiti za donošenje odluke od strane nadležnog organa vezano za školovanje, obuku, unapređenje i predlaganje za nova postavljenja vojnih lica.

(3) “Upravljanje evidencijom” predstavlja aktivnosti planiranja, kontrole, usmjeravanja, organizacije, obuke i unapređenja, za ažuriranje, održavanje, korištenje i raspolaganje glavnom evidencijom personala i vojnom evidencijom o izvršavanju dužnosti.

Član 91.

(Upravljanje i kontrola evidencijama)

(1) Ministar odbrane uspostavlja efikasnu i sistematičnu kontrolu nad glavnim evidencijama personala i vojnim evidencijama o izvršavanju dužnosti kako bi se osiguralo da nadležne starješine imaju potrebne informacije.

(2) Upravljanjem evidencijama vojnih lica dokumentuje se evidencija o službi vojnih lica, od prijema do prekida službe, štiti se privatnost lica te prava i interesi Oružanih snaga. Upravljanje evidencijom personala obuhvata:

- a) formiranje pojedinačnih evidencija,
- b) osiguranje da se sve formirane evidencije održavaju i pohranjuju na odgovarajući način, da ih koriste samo ovlaštena lica i samo u službene svrhe,
- c) osiguranje da se glavne evidencije personala čuvaju, a sve ostale uništavaju.

Član 92.

(Odgovornost za glavne evidencije personala)

(1) Ministarstvo odbrane izrađuje propise i procedure za formiranje i održavanje glavnih evidencija personala za sva vojna lica u Oružanim snagama.

(2) Odjel za personal Komande za podršku je odgovoran za formiranje i održavanje glavnih evidencija personala za sva lica u Oružanim snagama u skladu sa propisima i procedurama koja donosi ministar odbrane.

Član 93.

(Odgovornost za vojne evidencije o izvršavanju dužnosti)

(1) Vojne evidencije o izvršavanju dužnosti formiraju se i održavaju u bataljonu, brigadi, njima ravnim i višim jedinicama.

(2) Ministarstvo odbrane formira i održava vojne evidencije o izvršavanju dužnosti za profesionalna vojna lica raspoređena u Ministarstvu odbrane.

**Član 94.
(Dodatni propisi)**

(1) Ministar odbrane donosi propise potrebne za implementaciju sistema upravljanja evidencije personala kojima se reguliraju pitanja formiranja, održavanja, korištenja i čuvanja glavne evidencije personala i vojne evidencija o izvršavanju dužnosti.

(2) Sistem upravljanja evidencijom personala obrađuje sljedeća pitanja:

- a) dokumente neophodne za formiranje personalnih evidencija i evidencija o izvršavanju dužnosti,
- b) održavanje i korištenje personalnih evidencija i evidencija o izvršavanju dužnosti,
- c) instrukcije potčinjenim komandama za dostavljanje dokumenata te održavanje i korištenje personalnih evidencija i evidencija o izvršavanju dužnosti,
- d) mjere sigurnosti kako bi se osigurala zaštita privatnosti podataka o svakom pojedincu,
- e) procedure za čuvanje evidencija,
- f) prenos dokumenata iz personalnih evidencija i evidencija o izvršavanju dužnosti u elektronske dosjee personala,
- g) mjere pozitivne kontrole nad personalnim evidencijama i evidencijama o izvršavanju dužnosti za obavljanje svakodnevnih aktivnosti unutar Ministarstva odbrane i Oružanih snaga.

POGLAVLJE X – SISTEM ZA KLASIFICIRANJE VOJNIH LICA

**Član 95.
(Klasificiranje vojnih lica)**

(1) Vojnim licima prilikom pristupanja Oružanim snagama određuje se vojno-evidencijska specijalnost.

(2) Kroz vojno-evidencijske specijalnosti određuju se grupe formacijskih radnih mjesta za koja su potrebne usko vezane sposobnosti. Profesionalna vojna lica koja su kvalificirana za jedno radno mjesto u okviru neke vojno-evidencijske specijalnosti, mogu obavljati poslove u okviru bilo kojeg drugog radnog mjesta koje je na istom nivou složenosti i težine.

(3) Vojno-evidencijska specijalnost određuje se za svako profesionalno vojno lice na osnovu faktora navedenih u članu 96. ovog zakona i navodi se u pojedinačnim ugovorima o vojnoj službi.

(4) U toku karijere u okviru Oružanih snaga, profesionalna vojna lica mogu biti dodatno klasificirana kako bi se zadovoljile potrebe Oružanih snaga.

**Član 96.
(Faktori za klasificiranje)**

Vojna lica klasificiraju se u određene vojno-evidencijske specijalnosti na osnovu sljedećih faktora:

- a) potreba Oružanih snaga kao primarnog faktora,
- b) obrazovanja, obuke i iskustva pojedinca,
- c) želja pojedinca,
- d) fizičkih sposobnosti i drugih kvalifikacija.

**Član 97.
(Uspostava Sistema za klasificiranje vojnih lica)**

(1) Ministar odbrane donosi propise potrebne za uspostavu Sistema za klasificiranje vojnih lica, a kojim se regulira:

- a) kriteriji i uslovi klasifikacija,
- b) procedure pri klasifikaciji,
- c) klasifikacija strukture vojnih lica.

(2) Propisima iz stava (1) ovog člana regulira se:

- a) spisak vojnih specijalnosti u okviru Oružanih snaga, uključujući i nazive formacijskih mjesta,
- b) definirane procedure za određivanje vojnih specijalnosti koje se koriste u toku procedure prijema vojnih lica u Oružane snage,
- c) uslove za određivanje dodatnih vojnih specijalnosti,
- d) procedure za vođenje evidencije o vojnim specijalnostima vojnih lica.

Član 98.

(Vođenje evidencije o personalu i izvještavanje o jačini jedinice)

- (1) Svaka jedinica vodi preciznu evidenciju o statusu za sve oficire, podoficire i vojnike koji se nalaze u toj jedinici kako bi lanac komandovanja imao informacije o ukupnoj jačini jedinice.
- (2) Sve jedinice redovno izvještavaju o činu i specijalnosti ukupnog personala u datim jedinicama, a u skladu sa propisima koje donese ministar odbrane.
- (3) Ministar odbrane donosi za Oružane snage propise za vođenje evidencije o personalu i izvještavanje o jačini jedinice.

POGLAVLJE XI - SISTEM UPRAVLJANJA KARIJEROM

Član 99.

(Definicija)

Sistem upravljanja karijerom pruža mogućnost da produženi ugovori o službi vojnih lica budu u skladu sa pojedinačnim potrebama lica i potrebama Oružanih snaga.

Član 100.

(Dužina trajanja profesionalne vojne službe)

- (1) Maksimalna dužina trajanja službe profesionalnih vojnih lica u Oružanim snagama je:
 - a) oficiri – 30 godina, ali najduže do 55. godine života,
 - b) podoficiri (OR-5-9) – 30 godina, ali najduže do 50. godine života, i
 - c) vojnici (OR-1-4) – 15 godina, ali najduže do 35. godine života.
- (2) Ukoliko se javi potreba službe ministar odbrane može oficirima i podoficirima produžiti trajanje službe i nakon godina života predviđenih u stavu (1), tačka a) i b) ovog člana

Član 101.

(Dužina trajanja službe u rezervnom sastavu)

- (1) Služba u rezervnom sastavu počinje nakon prestanka profesionalne vojne službe i traje:
 - a) oficirima – 10 godina, ali najduže do 55. godine života,
 - b) podoficirima (OR-5-9) – 7 godina, ali najduže do 50. godine života,
 - c) vojnicima (OR-1-4) – 4 godine, ali najduže do 35. godine života,
- (2) Dužina trajanja službe za specijalnosti u rezervnom sastavu angažirane u skladu sa članom 9. ovog zakona traje četiri godine, ali najduže do 55. godine života.
- (3) Služba u rezervnom sastavu iz stava (1) i (2) ovog člana može se promijeniti odlukom ministra odbrane u skladu sa potrebama Oružanih snaga.

Član 102.

(Periodi za donošenje odluka o produženju službe)

- (1) Produženje ugovora o službi profesionalnih vojnih lica razmatra se u sljedećim periodima:
 - a) oficiri – nakon 3, 6, 10, 15 i 20 godina službe,
 - b) podoficiri - nakon 3, 6, 10, 15 i 20 godina službe,
 - c) vojnici - nakon 3, 6 i 10 godina službe.

(2) Pripadnici rezervnog sastava koji nemaju prethodno vojno iskustvo a posjeduju određena stručna znanja zaključuju poseban ugovor koji se može produžiti u skladu sa članom 100, stav (2) ovog zakona.

**Član 103.
(Prinudno produženje ugovora)**

U slučaju ratnog stanja, vanrednog stanja ili da bi se spriječilo smanjenje operativne efikasnosti jedinice koja je na zadatku, ministar odbrane može naložiti produženje ugovora jednog, odnosno više pripadnika na period potreban kako bi se osigurala operativna efikasnost i do onog trenutka dok se ne mogne naći pogodna zamjena za tog pripadnika, odnosno pripadnike.

**Član 104.
(Komisije za produženje ugovora)**

(1) Komisije za produženje ugovora se sazivaju po odluci ministra odbrane. Jedinstvena, centralna komisija za produženje ugovora se saziva kako bi donosila odluke o produženju ugovora za sva profesionalna vojna lica, osim komisija koje donose odluke o produženju ugovora za lica u činovima OR-1 do OR-4 što se može uraditi na nivou brigade.

(2) Datum sazivanja komisije za produženje ugovora se objavljuje najmanje 6 mjeseci unaprijed, osim u slučaju produženja ugovora za lica u činovima OR-1 – OR-5 kada se komisije sazivaju 3 mjeseca unaprijed.

**Član 105.
(Sastav komisija za produženje ugovora)**

(1) Ministar odbrane imenuje članove Komisije za produženje ugovora.

(2) Komisija za produženje ugovora se sastoji od 5 članova. Predsjedavajući Komisije je najmanje dva čina viši u odnosu na lica koje se razmatra za produženje ugovora, a članovi Komisije najmanje istog višeg čina. Komisije se imenuju u sljedećem sastavu:

a) Komisije za produženje ugovora za vojnike (OR-1-OR-4), u sastavu:

- 1) OF-4 (Predsjedavajući),
- 2) OF-3,
- 3) OF-2 (x 2),
- 4) OR-9.

b) Komisije za produženje ugovora za podoficire (OR-5-OR-9) u sastavu:

- 1) OF-4 (Predsjedavajući),
- 2) OF-3,
- 3) OF-2 (x 2),
- 4) OR-9.

c) Komisije za produženje ugovora za oficire (OF-1-OF-3) u sastavu:

- 1) OF-5 (Predsjedavajući),
- 2) OF-4 (x 4).

d) Komisije za produženje ugovora za oficire (OF-4-OF-5) u sastavu:

- 1) OF-7 (Predsjedavajući),
- 2) OF-6 (x 2),
- 3) OF-5 (x 2).

(3) Sva tri konstitutivna naroda su zastupljena u svakoj komisiji, a odluke svake komisije se donose jednoglasno

**Član 106.
(Procedura)**

(1) Prilikom razmatranja kandidata za produženje ugovora, predsjedavajući komisija za produženje ugovora mora imati uvid u dosije koji sadrži sljedeće podatke o svakom kandidatu:

- a) godišnje ocjene,
- b) certifikate o pohađanim i završenim kursevima i školama,
- c) disciplinske kartone,
- d) kratak opis koji sadrži podatke o njegovim civilnim i vojnim kvalifikacijama,
- e) karton o njegovim postavljenjima, kao i dodijeljenim stimulativnim mjerama.

(2) Komisija za produženje ugovora razmatra svakog kandidata za produženje ugovora na osnovu dokumentacije koja im je dostavljena u skladu sa stavom (1) ovog člana i dostavlja ministru odbrane rang listu onih koji su predloženi za produženje ugovora.

(3) Ministar odbrane odobrava produženje ugovora prema rang listi koju dostavi Komisija za produženje ugovora.

**Član 107.
(Rad komisije)**

Komisije za produženje ugovora za podoficire i oficire se sastaju onoliko često koliko je potrebno i na osnovu odluke ministra odbrane.

**Član 108.
(Uslovi za produženje ugovora)**

Uslovi za produženje ugovora su sljedeći:

- a) odgovarajuća školska sprema,
- b) potrebno vrijeme provedeno u činu koji ima,
- c) završena potrebna vojna i civilna edukacija,
- d) prijedlog za produženje ugovora u zadnja dva ocjenjivanja.

**Član 109.
(Dodatni propisi)**

Ministar odbrane donosi propis koji određuje kriterije i procedure potrebne za djelotvorno funkcioniranje Sistema upravljanja karijerom.

POGLAVLJE XII - UNAPREĐENJE

**Član 110.
(Unapređenje)**

(1) Postupak za unapređenje profesionalnih vojnih lica u čin niži od čina generala provodi se na osnovu ovog zakona i drugih propisa koje donosi ministar odbrane. Procedure za unaprjeđenje profesionalnih vojnih lica su transparentne i omogućavaju da profesionalna vojna lica koja to najviše zaslužuju budu unapređena na osnovu dotadašnjeg rada i potencijala za buduće službe na pozicijama sa većom odgovornošću.

(2) Unapređenje oficira u činove generala sprovodi se u skladu sa Zakonom o odbrani.

(3) Unapređenja u činove se obavljaju u skladu sa godišnjim planom unapređenja, broju i strukturi činova za unapređenje.

**Član 111.
(Komisije za unapređenje)**

(1) Komisije za unapređenje odgovorne su za izbor profesionalnog vojnog lica predviđenog za unapređenje u sljedeći, viši čin.

(2) Komisije za unapređenje sazivaju se po odluci ministra odbrane. U cilju razmatranja svih kandidata za unapređenje u viši čin, saziva se jedinstvena, centralna komisija za unapređenje, a izuzetak su komisije koje razmatraju unapređenje od OR1 do OR4, a koja se mogu izvršiti na nivou brigade.

(3) Datum sazivanja Komisije za unapređenje objavljuje se najmanje šest mjeseci unaprijed, osim kada su u pitanju komisije koje rade na unaprijeđenjima od OR-1 do OR-5, kada se datum objavljuje najmanje tri mjeseca unaprijed.

Član 112.

(Sastav Komisija za unapređenje)

(1) Članove Komisije za unapređenje imenuje ministar odbrane.

(2) Komisija za unapređenje sastavljena je od 5 članova. Predsjedavajući komisije mora biti najmanje dva čina viši u odnosu na lice koje se razmatra za unapređenje, a članovi komisije za jedan čin viši.

(3) Komisije se imenuju u sljedećem sastavu:

a) Komisije za unapređenje vojnika (OR-2-OR-4), u sastavu:

- 1) OF-4 (Predsjedavajući),
- 2) OF-3,
- 3) OF-2 (x 2),
- 4) OR-9.

b) Komisije za unapređenje podoficira (OR-5-OR-9) u sastavu:

- 1) OF-4 (Predsjedavajući),
- 2) OF-3,
- 3) OF-2 (x 2),
- 4) OR-9.

c) Komisije za unapređenje oficira (OF-1/Poručnik-OF-3) u sastavu:

- 1) OF-5 (Predsjedavajući),
- 2) OF-4 (x 4).

d) Komisije za unapređenje oficira (OF-4-OF-5) u sastavu:

- 1) OF-7 (Predsjedavajući),
- 2) OF-6,
- 3) OF-5 (x 3).

(4) Sva tri konstitutivna naroda su zastupljena u svakoj komisiji, a odluke svake komisije se donose jednoglasno.

Član 113.

(Procedura)

(1) Prilikom razmatranja kandidata za unapređenje, Komisija mora imati uvid u evidencije koje sadrže sljedeće podatke o kandidatu:

- a) godišnje ocjene,
- b) certifikate o pohađanim i završenim kursovima i školama,
- c) disciplinske kartone,
- d) kratak opis koji sadrži podatke o njegovim civilnim i vojnim kvalifikacijama,
- e) karton o njegovim postavljenjima, kao i dodijeljenim stimulativnim mjerama.

(2) Komisija za unapređenje razmatra svakog kandidata za unapređenje na osnovu evidencije koja im je dostavljena u skladu sa stavom (1) ovog člana i dostavlja ministru odbrane rang listu onih koji se predlažu za unapređenje.

(3) Ministar odbrane unapređuje profesionalna vojna lica na osnovu rang liste koju mu je dostavila Komisija za unapređenja.

Član 114.
(Rad komisije)

(1) Komisije za unapređenje podoficira i oficira sastaje se najmanje jednom godišnje.

(2) Komisija za unapređenje vojnika sastaje se po potrebi.

Član 115.
(Uslovi za unapređenje)

Uslovi za unapređenje su sljedeći:

- a) odgovarajući stepen školske spremne,
- b) potrebno vrijeme provedeno u činu koji ima,
- c) potrebno vojno i civilno školovanje i usavršavanje, prema propisu koji donosi ministar odbrane,
- d) prijedlog za unapređenje u zadnja dva ocjenjivanja,
- e) postavljenje na formacijsko mjesto višeg čina ili da postoji upražnjeno formacijsko mjesto višeg čina,
- f) za unapređenje u čin OF-5 profesionalno vojno lice sa ličnim činom OF-4 mora provesti na formacijskom mjestu OF-5 najmanje godinu dana.

Član 116.
(Potrebni periodi za unapređenje)

Kako bi profesionalna vojna lica bila razmatrana za unapređenje moraju provesti u ličnom činu:

- a) OF-1 -3 godine
- b) OF-1 -3 godine
- c) OF-2 -4 godine
- d) OF-3 -5 godina
- e) OF-4 -5 godina
- f) OF-5 -5 godina
- g) OR-5 -3 godine
- h) OR-6 -3 godine
- i) OR-7 -4 godine
- j) OR-8 -5 godine

Član 117.
(Prijevremeno unapređenje)

Profesionalno vojno lice koje je tri puta uzastopno ocijenjeno ocjenom "odličan" vrijeme za unapređenje u viši čin skratit će se za jednu godinu u odnosu na vrijeme koje je potrebno provesti u činu.

Član 118.
(Vanredno unapređenje)

(1) Podoficir odnosno oficir, koji postiže izvanredne uspjehe u radu i pokazuje izuzetnu sposobnost, može biti vanredno unapređen u neposredno viši čin, ako je proveo dvije trećine vremena koje je ovim zakonom propisano za pojedine činove, te ako je proveo najmanje godinu dana na dužnostima višeg čina.

(2) Bliže uslove i postupak za vandredno unapređenje podoficira odnosno oficira, do čina pukovnika, iz stava (1) ovog člana, propisuje ministar odbrane.

Član 119.
(Unapređenje i služba van zemlje)

(1) U izuzetnim slučajevima profesionalna vojna lica, na službi u operacijama podrške miru, diplomatskim misijama, multilateralnim vojnim organizacijama van zemlje ili na drugim privremenim posebnim zadacima, može, za period trajanja takve službe, unaprijediti Predsjedništvo a na prijedlog ministra odbrane, u čin koji je najviše jedan čin iznad njihovog ličnog čina.

(2) Profesionalna vojna lica mogu u periodu trajanja takve službe, određene stavom (1), ostvariti sva prava koja im daje njihov privremeni čin.

(3) Po završetku službe u operacijama podrške miru, diplomatskim misijama, multilateralnim vojnim organizacijama van zemlje ili na drugim privremenim posebnim zadacima, profesionalnim vojnim licima bit će zagarantovana sva prava data kroz njihov lični vojni čin u skladu sa ovim zakonom.

Član 120.
(Unapređenja pripadnika rezervnog sastava)

Unapređenje pripadnika rezervnog sastava se obavlja u skladu sa odredbama ovog poglavlja ovog zakona.

POGLAVLJE XIII – OCJENJIVANJE

Član 121.
(Osnovna pravila i načela)

(1) Ocjene profesionalnih vojnih lica obavljaju se transparentno i nepristrasno i koriste se kao osnova za unapređenja i izbor profesionalnih vojnih lica za vojno obrazovanje.

(2) Pri ocjenjivanju cijeni se sposobnost, odgovornost, sposobnost rukovođenja, profesionalnost, obučenost i vojno vladanje.

(3) Ocjene su: „odličan“, „dobar“, „potrebno osposobljavanje“ i „loš“.

(4) Ocjenjivanje profesionalnih vojnih lica obavlja se svake kalendarske godine ili na osnovu potreba službe.

(5) Pripadnici rezervnog sastava se ocjenjuju nakon svakog vršenja aktivne vojne službe, uključujući i vježbe i operacije.

(6) Profesionalna vojna lica koja su u kalendarskoj godini bila na dužnosti manje od šest mjeseci se ne ocjenjuju, bez obzira na razloge njihovog odsustva sa dužnosti.

(7) Ocjene se potpisuju i ulažu u Glavnu evidenciju personala i Vojnu evidenciju o izvršavanju dužnosti. Potpisani primjerak svake ocjene mora se uručiti licu koje je ocjenjeno.

Član 122.
(Osnovne procedure)

(1) Svaka ocjena sastoji se iz dva dijela:

a) prethodne ocjene koju daje prvonadređeni, ili neka druga osoba koju odredi prvonadređeni kao osobu koja je najbolje upoznata sa dnevnim poslom koji obavlja osoba koja se ocjenjuje. U oba navedena slučaja, osoba koja ocjenjuje mora u trenutku ocjenjivanja biti u službi na trenutnom formacijskom mjestu najmanje 90 dana,

b) dodatnu ocjenu daje prvonadređeni osobe koja obavlja prvobitno ocjenjivanje. Ova osoba mora u trenutku ocjenjivanja biti u službi na trenutnom formacijskom mjestu najmanje 60 dana.

(2) Prije svakog ocjenjivanja osobe zadužene za ocjenjivanje objašnjeno u stavu (1) ovog člana će obaviti razgovor o ocjenjivanju i postići dogovor o sadržaju teksta iznesenog u ocjeni.

Član 123.
(Posljedice ocjenjivanja)

(1) Profesionalnom vojnom licu koje je ocjenjeno ocjenom „loš“, ili je tri puta uzastopno ocjenjeno ocjenom „potrebno osposobljavanje“ prestaje profesionalna vojna služba.

(2) Profesionalnom vojnom licu koje je tri puta uzastopno ocenjeno ocenom „odličan“ skraćuje se za godinu dana period potreban za unapređenje, u skladu sa članom 117. ovog zakona.

Član 124.
(Pravo na prigovor i žalbu)

- (1) Profesionalna vojna lica imaju pravo da ulože prigovor na ocjenu.
- (2) Rok za prigovor na ocjenu je 8 dana od dana primitka ocjene, a o njemu odlučuje osoba koja je obavila prvobitno ocjenjivanje. Odluka o ovom prigovoru mora biti donesena u roku od 30 dana.
- (3) Žalbu na odluku o prigovoru koja je spomenuta u stavu (2) ovoga člana potrebno je predati u roku od 15 dana, a o njoj odlučuje osoba prvonadređena osobi koja je obavila prvobitno ocjenjivanje. Odluka o ovoj žalbi mora biti donesena u roku od 60 dana.
- (4) Viši oficir za izvještavanje je odgovoran za osiguravanje da ukupna dužina procedure predaje prigovora, opisane u stavu (1) i stavu (2) ovoga člana, ne bude duža od 90 dana.
- (5) Protiv konačne odluke o ocjeni nije moguće pokrenuti upravni spor.

Član 125.
(Dodatni propisi)

Ministar odbrane donosi propis o kriterijima za ocjenjivanje, administrativne procedure i procedure podnošenja prigovora.

POGLAVLJE XIV - ODLIKOVANJA, NAGRADE I POHVALE

Član 126.
(Dodjeljivanje)

- (1) Odlikovanja, nagrade i pohvale profesionalnim vojnim licima mogu se dodjeljivati za izuzetnu hrabrost odnosno naročit uspjeh postignut u službi u jedinicama, komandama i ustanovama.
- (2) Građanima, stranim državljanima i drugim pravnim licima mogu se dodjeljivati odlikovanja, plakete i druga priznanja za doprinose Oružanim snagama.

Član 127.
(Vrste pohvale)

Pohvala može biti usmena i pisana. Profesionalno vojno lice pisano pohvaljuje i nagrađuje komandant na dužnosti komandanta brigade, istoj ili višoj dužnosti.

Član 128.
(Propisi)

- (1) Odlikovanja se utvrđuju posebnim zakonom.
- (2) Nagrade i pohvale utvrđuje propisom ministar odbrane.

POGLAVLJE XV – STANJA U SLUŽBI

Član 129.
(Stanje u toku službe)

U toku službe, profesionalna vojna lica u Oružanim snagama mogu biti:

- a) na dužnosti,
- b) na pripravičkom stažu,
- c) na školovanju ili usavršavanju,
- d) na bolovanju,
- e) na raspolaganju,
- f) udaljena od dužnosti.

**Član 130.
(Dužnost u okviru institucija)**

Profesionalno vojno lice može biti na dužnosti u štabovima, komandama, jedinicama, ustanovama Oružanih snaga i Ministarstvu odbrane.

**Član 131.
(Kriteriji za postavljenje)**

(1) Profesionalna vojna lica postavljaju se prema potrebi službe na odgovarajuća formacijska mjesta:

- a) prema stručnoj spremi,
- b) prema činu,
- c) prema ličnoj vojno-evidencionalnoj specijalnosti,
- d) prema posebnim sposobnostima predviđenim za dato formacijsko mjesto.

(2) Raspored na određeno formacijsko mjesto vojno-evidencionalne specijalnosti smatra se postavljenjem prema ličnoj vojno-evidencionalnoj specijalnosti.

**Član 132.
(Nadležnost za postavljenja)**

(1) Predsjedništvo postavlja sva profesionalna vojna lica na formacijska mjesta za koja je predviđen čin generala na osnovu prijedloga ministra odbrane.

(2) Sva ostala profesionalna vojna lica postavlja ministar odbrane.

**Član 133.
(Postavljenje na formacijska mjesta)**

(1) Profesionalno vojno lice se postavlja na formacijsko mjesto u puku, odnosno službi prema ličnom činu i vojno-evidencionalnoj specijalnosti.

(2) Profesionalno vojno lice koje pokazuje nadprosječnu sposobnost u vršenju dužnosti može biti raspoređeno na formacijsko mjesto višeg čina.

(3) U izuzetnim slučajevima, profesionalno vojno lice se po potrebi službe i uz pismeni pristanak može postaviti na formacijsko mjesto nižeg čina do dvije godine.

**Član 134.
(Postavljenje na formacijska mjesta nižih činova)**

Profesionalno vojno lice iz člana 133., stav (3) ovog zakona može biti postavljeno na formacijsko mjesto nižeg čina u slijedećim slučajevima:

- a) zbog ukidanja formacijskog mjesta ili zbog izmjene formacijskog čina u strukturi formacijskog mjesta,
- b) zbog premještanja na osnovu ličnog zahtjeva,
- c) kada je razriješeno dužnosti, a nema mogućnost postavljenja na formacijsko mjesto ličnog čina,
- d) kada se pojedina formacijska mjesta ne mogu popuniti, a interesi službe to nalažu,
- e) kada je ocjenom nadležne ljebarske komisije predložena promjena formacijskog mjesta, a nema mogućnosti za postavljenje na odgovarajuće formacijsko mjesto.

**Član 135.
(Konkursi i oglasi)**

(1) Upraznjena formacijska mjesta u okviru Oružanih snaga utvrđuju se na osnovu sistema za vođenje evidencije o personalu i izvještavanja o jačini jedinica iz člana 98., ovog zakona.

(2) Popuna upražnjenih formacijskih mjesta u okviru Oružanih snaga profesionalnim vojnim licima vrši se raspisivanjem konkursa odnosno oglasa, izuzev kadeta i stipendista po završenom školovanju.

(3) Izbor kandidata po raspisanom konkursu vrši komisija, koju imenuje ministar odbrane.

**Član 136.
(Postavljenje u drugi rod-službu)**

Profesionalno vojno lice može biti postavljeno na formacijsko mjesto u okviru drugog roda odnosno službe, po potrebi službe, i to u slučaju:

- a) ukidanja formacijskog mjesta na koje je raspoređeno ili zbog izmjene formacijskih elemenata u strukturi tog formacijskih mjesta,
- b) gubitka zdravstvene sposobnosti potrebne za obavljanje dužnosti formacijskog mjesta na koje je postavljeno, pod uslovom da ne postoji mogućnost postavljenja na odgovarajuće formacijsko mjesto.

**Član 137.
(Vršilac dužnosti)**

- (1) Profesionalnom vojnom licu koje je privremeno spriječeno da vrši dužnost određuje se vršilac dužnosti.
- (2) Vršilac dužnosti se može odrediti i na upražnjeno formacijsko mjesto.
- (3) Vršenje dužnosti može trajati najduže godinu dana od dana stupanja na dužnost.
- (4) Ukoliko je to uslov za unapređenje, vrijeme provedeno na dužnosti iz stava (1) i (2) ovog člana, računa se kao da je profesionalno vojno lice postavljeno na dato formacijsko mjesto.
- (5) Profesionalno vojno lice koje je određeno u skladu sastavom (1) i (2) ovog člana, zadržava status i sva prava njegovog predhodnog formacijskog mjesta, ukoliko je za njega to povoljnije.

**Član 138.
(Pripravnički staž)**

- (1) Radi sticanja prakse potrebne za samostalno vršenje dužnosti, nakon završetka školovanja, profesionalna vojna lica (liječnici, ekonomisti, pravnici i druga slična zanimanja) primaju se u svojstvu pripravnika.
- (2) Pripravnički staž iz stava (1) ovog člana može trajati najduže godinu dana.
- (3) Vrijeme provedeno u svojstvu pripravnika računa se u vrijeme provedeno u činu.
- (4) Ministar odbrane donosi propis za pripravnički staž iz ovog člana.

**Član 139.
(Školovanje i usavršavanje)**

- (1) Profesionalno vojno lice se odabire za školovanje ili usavršavanje.
- (2) Profesionalno vojno lice upućeno na školovanje ili usavršavanje razrješava se dužnosti ako školovanje ili usavršavanje traje duže od godine dana.
- (3) Profesionalno vojno lice upućeno na školovanje ili usavršavanja radi promjene vojno-evidencijske specijalnosti razrješava se dužnosti bez obzira na trajanje školovanja ili usavršavanja.
- (4) Profesionalnom vojnom licu vrijeme provedeno na školovanju ili usavršavanju računa se u vrijeme provedeno na službi, s pravom ličnog čina i dužnosti sa koje je upućen na školovanje ili usavršavanje, te se unapređuje uz uslove propisane ovim zakonom.
- (5) Propisom ministra odbrane uređuju se uslovi, postupak i nadležnost za odabir i upućivanje na školovanje ili usavršavanje profesionalnih vojnih lica.

**Član 140.
(Stipendiranje)**

- (1) Ministarstvo odbrane može dodijeliti stipendije studentima fakulteta i učenicima srednjih škola (u daljem tekstu: vojni stipendisti) kako bi popunilo formacijska mjesta ili uključilo kadete u vojne obrazovne institucije.
- (2) U cilju popune formacijskih mjesta u Oruzanim snagama, profesionalna vojna lica mogu biti upućena na fakultete, kao i druge vrste škola, kako u zemlji, tako i u inostranstvu.

- (3) Uslove i način stipendiranja vojnih stipendista propisuje ministar odbrane.

Član 141.

(Obaveze)

- (1) Kadeti, profesionalna vojna lica i vojni stipendisti koji pohađaju škole kako bi popunili formacijska mjesta u vojsci raspoređuju se, nakon završetka školovanja, na odgovarajuća formacijska mjesta.
- (2) Vojni stipendisti iz stava (1) ovog člana mogu svoje dužnosti obavljati u svojstvu civila, ako je tako regulisano ugovorom o stipendiranju.
- (3) Vojni stipendisti iz stava (1) ovog člana koji svojom krivicom nisu završili školovanje, ili koji ne stupe u vojnu službu po završetku školovanja, dužni su Ministarstvu odbrane nadoknaditi troškove školovanja.
- (4) Ministar odbrane određuje visinu troškova školovanja.

Član 142.

(Period vojne službe nakon školovanja)

- (1) Kadeti i vojni stipendisti koji su završili školovanje u srednjim školama i fakultetima dužni su provesti u službi vremenski period koji je dvostruko duži od perioda trajanja školovanja ili stipendiranja, ukoliko ugovorom nije regulisano drugačije.
- (2) Profesionalna vojna lica upućena na školovanje i usavršavanje dužna su stupiti u vojnu službu na vremenski period koji je dvostruko duži od perioda trajanja školovanja i usavršavanja, ukoliko ugovorom nije regulisano drugačije.
- (3) Izuzetak od stava (1) ovog člana su kadeti koji završe vazduhoplovne škole kao piloti, a koji su dužni stupiti u vojnu službu na vremenski period koji traje 10. godina od dana završetka školovanja, ukoliko ugovorom nije regulisan duži vremenski period.

Član 143.

(Bolovanje)

- (1) Profesionalna vojna lica za vrijeme spriječenosti za obavljanje službe iz zdravstvenih razloga nalaze se na bolovanju.
- (2) Profesionalno vojno lice koje zbog bolesti ne može obavljati dužnost na svom formacijskom mjestu razriješiće se dužnosti ako nadležna ljekarska komisija ocijeni da bi bolovanje moglo trajati duže od šest mjeseci.
- (3) U slučaju iz stava (1) ovog člana profesionalno vojno lice zadržava prava svog čina i unapređuje se uz uslove propisane ovim zakonom.

Član 144.

(Raspolaganje)

- (1) Raspolaganje nastaje isključivo kao posljedica reorganiziranja i smanjenja opsega poslova i ukidanjem formacijskih mjesta.
- (2) Profesionalno vojno lice koje je na raspolaganju, može se:
- a) rasporediti na novu dužnost,
 - b) ukoliko je ovo raspoređivanje nemoguće, profesionalnom vojnom licu se nudi prijevremeno penzionisanje, u skladu sa članom 46. ovog zakona odnosno posebnim zakonom,
 - c) ukoliko je prijevremeno penzionisanje nemoguće, profesionalna vojna osoba na raspolaganju bit će razješena dužnosti i određen joj status raspolaganja u trajanju od šest mjeseci.
- (3) Razriješeno profesionalno vojno lice s radnim stažom dužim od šest godina ima pravo na jedan dodatni mjesec raspolaganja za svaku dodanu godinu radnog staža, a najviše do 12 mjeseci. .
- (4) Za vrijeme raspolaganja profesionalno vojno lice ima pravo na plaću u visini plaće u posljednjem mjesecu u kojem je radilo.
- (5) Po isteku vremena raspolaganja iz stava (3) ovog člana prekida se služba profesionalnom vojnom licu.
- (6) Lice iz stava (5) ovog člana ima pravo na otpremninu u visini iznosa njegove šestomjesečne plaće.

**Član 145.
(Udaljenje od dužnosti)**

- (1) Profesionalno vojno lice udaljava se od dužnosti:
 - a) za vrijeme dok se nalazi u pritvoru,
 - b) za vrijeme izdržavanja kazne zatvora do šest mjeseci,
 - c) ako je zatečeno u izvršenju krivičnog djela ili disciplinskog prestupa u vezi sa službom,
 - d) za vrijeme trajanja disciplinskog odnosno krivičnog postupka, ukoliko bi njegovo zadržavanje u službi bilo štetno po interese službe.
- (2) Po prestanku razloga udaljavanja od dužnosti nadležni starješina dužan je odlučiti o daljem statusu vojnih lica.
- (3) Protiv rješenja o udaljenju sa dužnosti dozvoljena je žalba starješini pretpostavljenom starješini koji je donio rješenje u roku od osam dana od dana prijema rješenja.
- (4) Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.
- (5) Vrijeme udaljenja sa dužnosti ne računa se u vrijeme za unapređenje, osim ako se utvrdi da nije postojao razlog za udaljenje.
- (6) Udaljenje od dužnosti će se dokumentovati u pisanoj formi i jedna kopija se ulaže u personalni dosije i karton o radu profesionalnog vojnog lica.

**Član 146.
(Privremeno upućivanje)**

1. Profesionalno vojno lice, zbog potreba službe, može biti privremeno upućeno u štab, neku drugu komandu, jedinicu, ustanovu Oružanih snaga i Ministarstvo odbrane u istom ili drugom mjestu službovanja.
2. Privremeno upućivanje iz stava (1) ovog člana može trajati najduže godinu dana u toku trajanja jednog ugovora.

**Član 147.
(Premještaj)**

- (1) Profesionalna vojna lica u toku službe mogu biti premještena prema potrebama službe.
- (2) Ministar odbrane donosi propis kojim se reguliše postupak premještaja profesionalnih vojnih lica.
- (3) Premještajem, u smislu stava (1) ovog člana, smatra se promjena mjesta službovanja zbog postavljanja na novu dužnost, ukoliko to zahtijeva promjenu boravišta.
- (4) Premještaj se vrši iz slijedećih razloga:
 - a) potrebama službe,
 - b) zamjenom profesionalnog vojnog lica koje napušta službu ili odlazi u penziju,
 - c) potrebom profesionalnog usavršavanja profesionalnog vojnog lica,
 - d) uobičajenom rotacijom prema izmjenama u komandovanju,
 - e) unapređenjem,
 - f) ličnim zahtjevom.

**Član 148.
(Nadležnost za premještaj)**

- (1) Predsjedništvo premješta generale na osnovu prijedloga ministra odbrane.
- (2) Ministar odbrane premješta sva ostala profesionalna vojna lica.

Član 149.
(Pravo na izjašnjavanje)

Prije donošenja naredbe za premještaj i postavljenje, profesionalnom vojnom licu omogućit će se izjašnjavanje o istom.

Član 150.
(Vrijeme obavljanja komandne dužnosti)

- (1) Profesionalno vojno lice može istu komandnu dužnost, zaključno sa dužnosti komandanta brigade i njoj ravnoj dužnosti, obavljati najduže četiri godine.
- (2) Izuzetno, zbog potreba službe, dužnosti iz stava (1) ovog člana mogu se obavljati najduže šest godina.

Član 151.
(Premještaj iz zdravstvenih razloga)

Profesionalno vojno lice može biti premješteno zbog zdravstvenih razloga ako:

- a) nadležna ljekarska komisija utvrdi da bi daljnji boravak u mjestu službe zbog karaktera bolesti profesionalnog vojnog lica ili njegovog užeg člana porodice bio štetan,
- b) u mjestu službe ne postoji odgovarajuće formacijsko mjesto,
- c) prihvati postavljenje na niže formacijsko mjesto.

Član 152.
(Upućivanje u druge institucije ili pravna lica)

- (1) Profesionalno vojno lice može po potrebi službe biti upućeno u drugi organ državne uprave, instituciju, agenciju ili pravno lice.
- (2) Prava i dužnosti profesionalnih vojnih lica iz stava (1) ovog člana regulišu se ovim zakonom, važećim zakonima koji regulišu rad tijela iz stava (1) kao i propisima i naređenjima koje izda ministar odbrane.
- (3) Profesionalno vojno lice iz stava (1) ovog člana ima sva prava i obaveze profesionalnog vojnog lica, ako zakonom nije drugačije određeno.

Član 153.
(Promjena roda ili službe)

- (1) Profesionalnom oficiru ili podoficiru može biti promijenjen rod ili služba na lični zahtjev ili zbog potreba službe.
- (2) Licu iz stava (1) ovog člana može se promijeniti rod odnosno služba na lični zahtjev ako ima potrebne kvalifikacije i ako to dozvoljavaju potrebe popune. Licu iz stava (1) ovog člana mijenja se rod ili služba, na osnovu potreba Oružanih snaga, u slučaju ukidanja formacijskog mjesta na kojem je lice bilo u službi ili raspoređeno, ili radi popune slobodnih mjesta u drugom rodu odnosno službi, ako navedeno lice ima potrebnu stručnu spremu i da svoj pristanak na promjenu roda ili službe.
- (3) Akt o promjeni roda ili službe za lica iz stava (1) ovog člana donosi ministar odbrane.

POGLAVLJE XVI - ČINOVI I OBILJEŽJA ORUŽANIH SNAGA

Član 154.
(Činovi)

- (1) Činovi generala, oficira, podoficira i vojnika u Oružanim snagama su sljedeći:
- a) Činovi generala

1) Čin:	General pukovnik
NATO oznaka:	OF-8
Način obraćanja:	General
Skraćenica:	Gen. puk.

2)	Čin:	General major
	NATO oznaka:	OF-7
	Način obraćanja:	General
	Skraćenica:	Gen. maj.
3)	Čin:	Brigadni general
	NATO oznaka:	OF-6
	Način obraćanja:	General
	Skraćenica:	Brig.gen.

b) Činovi oficira

1)	Čin:	Brigadir
	NATO oznaka:	OF-5
	Način obraćanja:	Brigadir
	Skraćenica:	Brig.
2)	Čin:	Pukovnik
	NATO oznaka:	OF-4
	Način obraćanja:	Pukovnik
	Skraćenica:	Puk.
3)	Čin:	Major
	NATO oznaka:	OF-3
	Način obraćanja:	Major
	Skraćenica:	Maj.
4)	Čin:	Kapetan
	NATO oznaka:	OF-2
	Način obraćanja:	Kapetan
	Skraćenica:	Kap.
5)	Čin:	Poručnik
	NATO oznaka:	OF-1
	Način obraćanja:	Poručnik
	Skraćenica:	Por.
6)	Čin:	Potporučnik
	NATO oznaka:	OF-1
	Način obraćanja:	Potporučnik
	Skraćenica:	P. por.

c) Podoficirski činovi

1)	Čin:	Zastavnik I klase
	NATO oznaka:	OR-9
	Način obraćanja:	Zastavnik
	Skraćenica:	Zast. I kl
2)	Čin:	Zastavnik
	NATO oznaka:	OR-8
	Način obraćanja:	Zastavnik
	Skraćenica:	Zast..
3)	Čin:	Stariji vodnik I klase
	NATO oznaka:	OR-7
	Način obraćanja:	Stariji vodnik
	Skraćenica:	St. vod I kl
4)	Čin:	Stariji vodnik
	NATO oznaka:	OR-6
	Način obraćanja:	Stariji vodnik
	Skraćenica:	St. vod
5)	Čin:	Vodnik
	NATO oznaka:	OR-5
	Način obraćanja:	Vodnik
	Skraćenica:	Vod. .
- d) Vojnički činovi
1)	Čin:	Kaplar
	NATO oznaka:	OR-3/4
	Način obraćanja:	Kaplar
	Skraćenica:	Kpl.
2)	Čin:	Vojnik prve klase
	NATO oznaka:	OR-2
	Način obraćanja:	Vojnik
	Skraćenica:	Voj. I kl.
3)	Čin:	Vojnik
	NATO oznaka:	OR-1
	Način obraćanja:	Vojnik
	Skraćenica:	Voj.

Član 155.
(Obilježja činova)

(1) Obilježja oficira u činu generala sastoje se od grba Bosne i Hercegovine sa mačevima okruženim zlatnim vijencem od hrastovih listova i zlatnim zvjezdama sa 7 krakova na epoleti oivičenoj zlatnom prugom.

(2) Obilježja oficira (OF-1 – OF-2) sastoje se od srebrenih pruga na početku epolete (na ramenu) i srebrenih zvijezda, kako slijedi:

- (a) potporučnik (OF-1) – 1 zvijezda,
- (b) poručnik (OF-1) – 2 zvijezde,
- (c) kapetan (OF-2) – 3 zvijezde.

(3) Obilježja oficira (OF-3 – OF-5) sastoje se od mačeva na početku epolete oivičenih srebrenom prugom i srebrenih zvijezda, kako slijedi:

- (a) major (OF-3) – 1 zvijezda,
- (b) pukovnik (OF-4) – 2 zvijezde,
- (c) brigadir (OF-5) – 3 zvijezde.

(4) Obilježja podoficirskih činova (OR-5 – OR-9) sastoje se od oznake u obliku slova „V“ i žute pruge na početku epolete, kako slijedi:

- (a) vodnik (OR-5) – 1 uska pruga,
- (b) stariji vodnik (OR-6) – 2 uske pruge,
- (c) stariji vodnik I klase (OR-7) – 3 uske pruge,
- (d) zastavnik (OR-8) – 1 debela pruga i 1 uska pruga,
- (e) zastavnik I klase (OR-9) – 1 debela pruga i 2 uske pruge.

Član 156. (Maskirne uniforme)

Sve maskirne uniforme u Oružanim snagama su od istog ili sličnog materijala sa istom maskirnom šarom.

Član 157. (Obilježja)

(1) Obilježja treba da se nalaze se na kapi/beretci, desnom ramenu i u slučaju kad je to odobreno na lijevom ramenu uniforme svih pripadnika Oružanih snaga.

(2) Svi osim oficira u činu generala na kapi/beretci nose bedževe Kopnene vojske ili Zrakoplovstva i protivzračne odbrane Oružanih snaga. Na kapi/beretci oficira u činu generala nalazi se bedž grba BiH sa mačevima i zlatnim vijencem.

(3) Obilježje na desnom ramenu svih pripadnika Oružanih snaga je zastava BiH.

(4) Pripadnici pješadijskih pukova na lijevom ramenu nose obilježja koja predstavljaju njihov puk.

(5) Dodatna obilježja brigade, druge institucije, odnosno jedinice će se nositi ispod obilježja pješadijskog puka na lijevom ramenu, ako to odobri ministar odbrane.

(6) Pripadnici svih ostalih pukova, institucija, odnosno jedinica će nositi obilježja brigade, druge institucije, odnosno jedinice na lijevom ramenu, ako to odobri ministar odbrane.

(7) Svi osim oficira u činu generala mogu nositi najviše dva obilježja na lijevom ramenu.

(8) Oficiri u činu generala koji komanduju brigadama, odnosno institucijama će nositi obilježja brigade, odnosno institucije na lijevom ramenu. Oficiri u činu generala ne mogu nositi nikakvo drugo obilježje na lijevom ramenu.

POGLAVLJE XVII - DISCIPLINSKA ODGOVORNOST

Član 158. (Povreda vojne discipline i disciplinska odgovornost)

(1) Povreda vojne discipline je svako ponašanje suprotno odredbi člana 32, stava (1). ovog zakona.

(2) Povreda vojne discipline može biti lakša i teža.

(3) Lakša povreda vojne discipline je disciplinska pogreška. Teža povreda vojne discipline je disciplinski prijestup.

(4) Za povredu vojne discipline odgovaraju profesionalna vojna lica, lica u rezervnom sastavu i kadeti u vojnoj školi, ako su u tijeku obavljanja službe ili izvan nje vojnu disciplinu povrijedili s umišljajem ili iz nehata.

(5) Profesionalna vojna lica, lica u rezervnom sastavu i kadeti u vojnoj školi odgovaraju za povredu vojne discipline dok su u službi u Oružanim snagama.

Član 159. (Disciplinske pogreške)

Disciplinske pogreške su:

- a) nepravodobno ili nepotpuno izvršenje zapovijedi, odluka ili naredbi nadređenoga,
- b) učestalo kašnjenje u službu ili na dužnost ili raniji odlasci iz službe ili s dužnosti,
- c) neopravdani izostanak iz službe ili s dužnosti u trajanju od jednog dana,
- d) neobavješćivanje nadređenog o spriječenosti dolaska u službu ili na dužnost u roku od 24 sata,
- e) povreda propisa o nošenju vojne uniforme, vojničkom izgledu i osobnoj higijeni,
- f) neuljudan odnos prema suradnicima, podređenima i nadređenima,
- g) povreda propisa o pozdravljanju, obraćanju, predstavljanju i javljanju,
- h) konzumiranje alkohola tijekom službujućeg vremena ili tijekom dužnosti,
- i) spavanje na dužnosti,
- j) prikrivanje ili neprijavljivanje počinitelja disciplinskih pogreški,
- k) drugo postupanje suprotno propisima iz područja obrane, kojim se ne nanosi šteta imovini Bosne i Hercegovine ili drugih javnopravnih tijela.

Član 160. (Disciplinski prijestupi)

Disciplinski prijestupi su:

- a) neizvršenje ili odbijanje izvršenja zapovijedi, odluka ili naredbi nadređenoga,
- b) samovoljno napuštanje formacije ili ustanove,
- c) samovolja u obavljanju službe ili dužnosti,
- d) nesavjesno ili nemarno obavljanje službe,
- e) zloraba položaja ili prekoračenje službenih ovlasti,
- f) uporaba sile ili vatrenog oružja suprotno ovome zakonu i propisima donijetim na temelju ovoga zakona,
- g) povreda propisa o stražarskoj službi,
- h) opijenost ili stanje pod utjecajem alkohola, narkotika ili opijata prilikom dolaska na službu ili dužnost ili tijekom službujućeg vremena ili vremena na dužnosti,
- i) neovlaštena uporaba sredstava dodijeljenih ili povjerenih radi izvršavanja zadataka ili dužnosti,
- j) nanošenje štete vojnoj imovini ili drugoj imovini u vezi s obavljanjem službe,
- k) nepoduzimanje ili nedovoljno poduzimanje mjera iz okvira vlastite dužnosti, nužnih za sigurnost postrojenja, sredstava, osoba ili povjerenih ili dodijeljenih predmeta,
- l) prikrivanje od ovlaštenih vojnih lica činjenica o načinu izvršenja službene radnje ili uporabe sile,
- m) povreda propisa o tajnim ili povjerljivim podacima ili informacijama,

- n) neopravdani izostanak iz službe ili s dužnosti u trajanju duljem od jednog dana,
- o) zlouporaba bolovanja,
- p) krivotvorenje izvješća ili podnošenje lažnih izvješća,
- q) krivotvorenje, uništenje ili prikrivanje službenih dokumenata, službenih knjiga ili predmeta,
- r) nepoduzimanje propisanih, zapovjedenih, naređenih ili drugih mjera potrebnih za očuvanje života i zdravlja ljudi, ili za očuvanje ispravnosti postrojenja, objekata i tehnike te sredstava rada,
- s) postupak kojim se vrijeđa dostojanstvo podređenih ili mlađih ili koje je diskriminirajuće po spolu, rasi, boji kože, vjeri ili nacionalnosti, a osobito seksualno zlostavljanje ili uznemiravanje, odnosno bilo koji postupak kojim se krše prava koja im po propisima pripadaju,
- t) nedolično ponašanje koje nanosi štetu ugledu Ministarstva obrane ili Oružanim snagama, poglavito narušavanje javnog reda i mira, posebice nepristojnim ponašanjem ili sukobljavanjem na javnom mjestu, ili bilo koji drugi postupak koji remeti javni red i mir, bez obzira na mjesto i vrijeme događaja,
- u) sprječavanje, izbjegavanje ili odgađanje internog postupka prema sebi,
- v) prikrivanje ili neprijavljivanje počinitelja disciplinskih prijestupa,
- w) obavljanje djelatnosti suprotno odredbama ovog zakona i Zakona o odbrani ili bez prethodnog odobrenja ministra obrane
- x) povreda propisa o političkoj djelatnosti ili sindikalnom organiziranju u Oružanim snagama,
- y) ponavljanje disciplinskih pogreški, počinjenjem najmanje dvije disciplinske pogreške tijekom jedne kalendarske godine,
- z) počinjenje krivičnog djela ili postojanje osnovane sumnje da je krivično djelo počinjeno,
- aa) ostali postupci suprotni propisima iz područja obrane, kojima se nanosi šteta imovini Bosne i Hercegovine ili drugih javnopravnih tijela.

Član 161.
(Disciplinske sankcije)

- (1) Za povredu vojne discipline počiniteljima se izriču sljedeće disciplinske sankcije:
 - a) disciplinske mjere;
 - b) disciplinske kazne.
- (2) Za disciplinske pogreške izriču se disciplinske mjere, a za disciplinske prijestupe disciplinske kazne.
- (3) Iznimno od odredbe stava (2) ovoga člana, za disciplinske prijestupe kadeta i rezervnih vojnika izriču se disciplinske mjere.
- (4) Za jednu ili više povreda vojne discipline o kojima se istodobno odlučuje izriče se samo jedna disciplinska mjera ili jedna disciplinska kazna.

Član 162.
(Odabir vrste i mjere disciplinske sankcije)

- (1) Pri odabiru vrste i mjere disciplinske sankcije uzima se u obzir: vrsta povrede vojne discipline, posljedice povrede vojne discipline, stupanj krivnje osobe protiv koje se vodi postupak, pobude iz kojih je povrijeđena vojna disciplina, okolnosti u kojima je povrijeđena vojna disciplina, dotadašnje službovanje i ponašanje osobe protiv koje se vodi postupak, narav njezine službe i dužnosti, njezin odnos prema oštećeniku i naknadi štete prouzročene povredom vojne discipline te druge olakotne i otegotne okolnosti.
- (2) Načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine najmanje jednom godišnje predlaže ministru obrane donošenje obvezujućih uputa radi utvrđivanja jedinstvene disciplinske politike u provođenju disciplinskih postupaka.

Član 163.
(Disciplinske mjere)

(1) Disciplinske mjere su:

- a) opomena,
- b) ukor,
- c) prekoredna služba u trajanju do tri smjene,
- d) zabrana izlaska iz vojarne u trajanju do 10 dana,
- e) smanjenje plaće od 5% do 20% u trajanju od jednog do tri mjeseca,
- f) vojnički pritvor u trajanju do 15 dana.

(2) Disciplinska mjera prekoredne službe iz stava (1), točke c) ovog člana može se izreći samo kadetima i rezervnim vojnicima.

(3) Disciplinske mjere zabrane izlaska iz vojarne iz stava (1), točke d) i vojničkog pritvora iz stava (1), točke f) ovog člana mogu se izreći samo kadetima, rezervnim vojnicima i profesionalnim vojnicima.

(4) Disciplinska mjera smanjenja plaće iz stava (1), točke e) ovog člana ne može se izreći kadetima ni licima u rezervnom sastavu.

Član 164.
(Disciplinske kazne)

(1) Disciplinske kazne su:

- a) zaustavljanje u napredovanju u službi i promaknuću u trajanju od jedne do četiri godine,
- b) smanjenje plaće od 21% do 33% u trajanju od četiri do 12 mjeseci,
- c) vojnički pritvor u trajanju do 30 dana,
- d) prevođenje čina u neposredno niži čin,
- e) oduzimanje čina,
- f) smjenjivanje s dužnosti uz raspored na formacijsko mjesto neposredno nižeg čina u trajanju od jedne do tri godine,
- g) smjenjivanje sa zapovjedne odnosno voditeljske dužnosti uz zabranu imenovanja na takvu dužnost u trajanju od jedne do pet godina,
- h) gubitak profesionalne službe.

(2) Disciplinska kazna zaustavljanja u napredovanju u službi i promaknuću iz stava (1), točke a) ovog člana može se izreći samo profesionalnim vojnim licima, rezervnim oficirima i podoficirima.

(3) Disciplinske kazne smanjenja plaće iz stava (1), točke b) i vojničkog pritvora iz stava (1), točke c) ovog člana mogu se izreći samo profesionalnim vojnim licima.

(4) Disciplinske kazne prevođenja u neposredno niži čin iz stava (1), točke d) i oduzimanja čina iz stava (1), točke e) ovog člana mogu se izreći samo vojnim licima.

(5) Disciplinska kazna smjenjivanja s dužnosti uz raspored na formacijsko mjesto neposredno nižeg čina iz stava (1), točke f) ovog člana može se izreći svim licima na službi u Oružanim snagama, s tim da se oficira ne može rasporediti na formacijsko mjesto podoficira, a podoficira na formacijsko mjesto vojnika.

(6) Disciplinska kazna smjenjivanja sa zapovjedne, odnosno voditeljske dužnosti uz zabranu imenovanja na takvu dužnost iz stava (1), točke g) ovog člana može se izreći svim licima na službi u Oružanim snagama raspoređenima na zapovjedne odnosno voditeljske dužnosti.

(7) Disciplinska kazna gubitka profesionalne službe iz stava (1), točke h) ovog člana može se izreći profesionalnim vojnim licima.

Član 165.

(Zastara pokretanja i vođenja disciplinskog postupka)

(1) Pokretanje disciplinskog postupka zbog disciplinske pogreške zastarijeva nakon proteka tri mjeseca od dana kad je nadređena osoba postavljena na dužnost zapovjednika čete, njoj ravne ili više razine dužnosti saznala za izvršenu povredu i počinitelja, ali najkasnije u roku od šest mjeseci od dana izvršenja povrede, a postupak se mora završiti u roku od šest mjeseci od dana pokretanja.

(2) Pokretanje disciplinskog postupka zbog disciplinskog prijestupa zastarijeva nakon proteka 12 mjeseci od dana kad je nadređena osoba postavljena na dužnost zapovjednika brigade, njoj ravne ili više razine dužnosti saznala za disciplinski prijestup, ali najkasnije u roku od dvije godine od izvršenog prijestupa, a postupak se mora završiti u roku od dvije godine od dana pokretanja.

(3) Zastara pokretanja i vođenja disciplinskog postupka zbog disciplinskog prijestupa koji ima obilježja krivičnog djela te je u povodu toga krivičnog djela u tijeku postupak pred nadležnim tužiteljem ili sudom ili je krivični postupak već okončan pravomoćnom osuđujućom presudom, nastupa istodobno kad i zastara krivičnog progona.

Član 166.

(Zastara izvršenja disciplinske sankcije)

(1) Zastara izvršenja disciplinske mjere nastupa nakon proteka dva mjeseca od dana kad je odluka o disciplinskoj mjeri postala izvršna, a zastara izvršenja disciplinske kazne nakon proteka četiri mjeseca od dana kad je odluka o disciplinskoj kazni postala izvršna.

(2) Iznimno od odredbe stava (1) ovog člana, zastara izvršenja disciplinske kazne prestanka profesionalne službe nastupa nakon proteka šest mjeseci od dana kad je odluka o kazni postala izvršna.

(3) Zastara izvršenja disciplinske kazne prekida se svakom radnjom usmjerenom na izvršenje kazne.

(4) Zastara izvršenja disciplinske kazne nastupa u svakome slučaju kada protekne dvaput onoliko vremena koliko je propisano u stavu (1) i (2) ovog člana.

Članak 167.

(Pomilovanje za vojnodisciplinske sankcije)

(1) Pomilovanje za vojnodisciplinsku sankciju izrečenu pojedinom profesionalnom vojnom licu, licu u rezervnom sastavu ili kadetu u vojnoj školi može dati ministar obrane uz suglasnost Predsjedništva.

(2) Pomilovanjem se može odrediti potpuno ili djelomično oslobođenje od izvršenja disciplinske sankcije ili zamijeniti izrečena disciplinska sankcija blažom disciplinskom sankcijom.

(3) Pomilovanje se može dati samo povodom molbe za pomilovanje.

(4) Pomilovanje nema utjecaja na prava trećih osoba.

(5) Predsjedništvo obavještava Parlamentarnu skupštinu Bosne i Hercegovine do 31. marta svake godine o suglasnostima za pomilovanjima za vojnodisciplinske sankcije danim tijekom prethodne kalendarske godine.

Član 168.

(Brisanje iz vojnodisciplinske evidencije)

(1) Disciplinska mjera briše se iz vojnodisciplinske evidencije po proteku dvije godine od dana kada je disciplinska mjera izvršena, pod uvjetom da osoba nije počinila novu povredu vojne discipline u roku od jedne godine od dana kad je disciplinska mjera izvršena.

(2) Disciplinska kazna briše se iz vojnodisciplinske evidencije po proteku četiri godine od dana kada je disciplinska kazna izvršena, pod uvjetom da osoba nije počinila novu povredu vojne discipline u roku od dvije godine od dana kada je disciplinska kazna izvršena.

(3) Brisanje iz vojnodisciplinske evidencije obavlja se po službenoj dužnosti.

Član 169.

(Osnovne odredbe o disciplinskom postupku)

(1) Vojnodisciplinski postupak provodi se u skladu s odredbama ovog zakona i propisa iz člana 32, stav (3) ovog zakona.

(2) Svatko može podnijeti disciplinsku prijavu za povredu vojne discipline. Nadležna tijela mogu i po službenoj dužnosti pokrenuti disciplinski postupak.

(3) Disciplinski postupak mora biti fer i transparentan. Osoba koja odgovara u disciplinskom postupku ima sljedeća osnovna prava:

- a) pravo da bude na vrijeme obaviještena o navodima optužbe za povredu vojne discipline i o dokazima kojima se navodi optužbe potkrijepljuju te pravo da pisano odgovori na navode optužbe ili da se njezina usmena izjava zapiše,
- b) pravo na fer i javno saslušanje u razumnom roku,
- c) pravo da ne iskazuje protiv sebe, pravo prisustva na svakom saslušanju i pravo obrane protiv navoda optužbe uz stručnu pomoć branitelja po svom izboru,
- d) pravo na javno izricanje odluke,
- e) pravo na žalbu protiv odluke.

(4) Iznimno od stava (1), tačke b) ovog člana, javnost može biti potpuno ili djelomično isključena sa saslušanja ako to zahtijevaju interesi službe ili dužnosti, javnog reda i državne sigurnosti demokratskog društva, ili ako je to u interesu maloljetnika ili zaštite privatnog života. Javnost također može biti isključena do nužne mjere u okolnostima kad bi javnost ometala interese pravde prema mišljenju tijela koje vodi disciplinski postupak.

(5) Branitelj iz stava (3), tačka c) ovog člana može biti svaka osoba na službi u Oružanim snagama, a ukoliko nije na službi branitelj može biti samo odvjetnik ili odvjetnički pripravnik.

Član 170.

(Nadležnost u disciplinskom postupku)

(1) Opomena, ukor, prekovrednu službu u trajanju do tri smjene i zabranu izlaska iz vojarne u trajanju do pet dana izriče nadređeni starješina na položaju komandira voda, njemu jednakog ili višeg položaja.

(2) Ostale disciplinske mjere izriču:

- a) komandir čete – zabranu izlaska iz vojarne u trajanju od deset dana i vojnički pritvor u trajanju do tri dana,
- b) komandant bataljona i komandir samostalne čete - zabranu izlaska iz vojarne u trajanju od deset dana i vojnički pritvor u trajanju od deset dana,
- c) komandant brigade, samostalnog bataljona i starješine njemu ravnog ili višeg položaja - zabranu izlaska iz vojarne u trajanju od deset dana i vojnički pritvor u trajanju od 15 dana i smanjenje plaće od 5% do 20% u trajanju od jednog do tri mjeseca.

(3) Nadležne starješine raspravljaju i odlučuju o disciplinskoj odgovornosti za učinjene disciplinske greške i izriču disciplinske mjere.

(4) Vojnodisciplinska vijeća raspravljaju i odlučuju o disciplinskoj odgovornosti za učinjene disciplinske greške i izriču disciplinske kazne.

Član 171.

(Vojnodisciplinska vijeća)

(1) U Oružanim snagama za raspravljanje i odlučivanje o disciplinskim prijestupima vojnih lica u prvom i drugom stupnju osnivaju se vojnodisciplinska vijeća.

(2) Prvostepena vojnodisciplinska vijeća imenuje komandant brigade ili starješina istog ili višeg ranga i sastoje se od triju članova od kojih je jedan predsjednik vijeća.

(3) Drugostepeno vojnodisciplinsko vijeće rješava po žalbama na odluke prvostepenih vojnodisciplinskih vijeća i imenuje ga ministar odbrane i sastoji se od tri člana od kojih je jedan predsjednik vijeća.

POGLAVLJE XVIII – PRESTANAK VOJNE SLUŽBE

Član 172.

(Prestanak vojne službe)

(1) Profesionalnom vojnom licu služba prestaje:

- a) istekom ugovornog roka o prijemu u službu, ako se ugovor ne produži,
- b) zbog trajne zdravstvene nesposobnosti za vojnu službu,
- c) zbog ograničene sposobnosti, kada profesionalno vojno lice ne prihvati premještaj nastao zbog izmjenjenih sposobnosti,
- d) istekom vremena raspolaganja u skladu sa članom 144. ovog zakona,
- e) ako pet dana uzastopno neopravdano izostane sa dužnosti ili sedam dana u toku godine sa prekidima,
- f) ako je ocijenjeno konačnom ocijenom "loš",
- g) ako je tri puta uzastopno ocijenjeno ocijenom "potrebno osposobljavanje",
- h) zbog disciplinske kazne oduzimanja čina,
- i) zbog disciplinske kazne gubitka službe,
- j) ako je pravosnažno osuđeno na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci,
- k) sporazumno,
- l) na osnovu ličnog zahtjeva,
- m) ako je u vrijeme prijema u službu postojala smetnja za prijem, koju je profesionalno vojno lice prikrivalo,
- n) sticanjem uvjeta za penziju,
- o) smrću.

(2) Propise za uspostavljanje procedura za prekid službe profesionalnih vojnih lica donosi ministar odbrane.

Član 173.

(Ocjena zdravstvene sposobnosti)

(1) Ocjenu zdravstvene sposobnosti za vojnu službu utvrđuje nadležna ljekarska komisija, a na zahtjev profesionalnog vojnog lica ili po zahtjevu starješine ranga komandanta samostalnog bataljona ili višeg starješine.

(2) Ukoliko se profesionalno vojno lice nalazi na bolovanju šest mjeseci neprekidno, odnosno 12 mjeseci sa prekidima u posljednje dvije godine, nadležni komandant iz stava (1) ovog člana je obavezan takvo lice uputiti na ocjenu zdravstvene sposobnosti za vojnu službu, a koju daje nadležna ljekarska komisija.

Član 174.

(Postupak za prestanak službe)

(1) Prijedlog za prestanak službe profesionalnog vojnog lica podnosi nadležni starješina ministru odbrane, u roku od osam dana po nastupanju razloga za prestanak službe.

(2) Ministar odbrane donosi naredbu o prestanku službe u roku od 30 dana po prijemu osnovanog prijedloga za prestanak službe.

(3) Naredba o prestanku službe po zahtjevu profesionalnog vojnog lica donosi se najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja pismenog zahtjeva.

(4) Profesionalno vojno lice se razriješava dužnosti najkasnije u roku od sedam dana od dana donošenja naredbe o prestanku službe.

Član 175.

(Častan i nečastan otpust)

(1) Profesionalnom vojnom licu se u aktu o prestanku službe naznačava da je otpušteno uz "častan otpust" ili "nečastan otpust".

(2) "Nečastan otpust" dobijaju profesionalna vojna lica kojima je služba prestala zbog:

- a) neopravdanog izostanka sa posla,
 - b) službene ocjene "loš", ili ocjene "potrebno osposobljavanje" date tri puta uzastopno,
 - c) odbijanja premještaja i rasporeda,
 - d) disciplinske odgovornosti u skladu sa pravilima o vojnoj disciplini,
 - e) činjenice da je pravosnažno osuđeno na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci za krivično djelo,
 - f) prikrivanja činjenica prilikom stupanja u službu od kojih je zavisila odluka o prijemu.
- (3) U svim drugim slučajevima prestanka službe profesionalna vojna lica otpuštaju se uz "častan otpust".

Član 176.

(Posljedice "časnog otpusta" i "nečasnog otpusta")

- (1) Profesionalna vojna lica koje su iz službe otpuštena uz "častan otpust" zadržavaju pravo na službeni naziv čina, te pravo na nošenje vojne uniforme u svečanim prilikama.
- (2) „Nečastan otpust“ ima za posljedicu gubitak svih prava i povlastica, koja bi profesionalno vojno lice imalo nakon prestanka profesionalne vojne službe, kao što su:
- a) pravo na ponovni prijem u profesionalnu vojnu službu,
 - b) pravo na nošenje vojne uniforme u svečanim prilikama,
 - c) pravo na oslovljavanje činom.

Član 177.

(Prestanak obaveze službe u rezervnom sastavu)

- (1) Pripadniku rezervnog sastava služba prestaje:
- a) na osnovu ličnog zahtjeva,
 - b) zbog trajne zdravstvene nesposobnosti za vojnu službu,
 - c) zbog ograničene sposobnosti, ukoliko ne postoji mogućnost rasporeda,
 - d) ako je ocijenjeno konačnom ocjenom "loš",
 - e) ako je tri puta uzastopno ocijenjeno ocjenom "potrebno osposobljavanje",
 - f) zbog disciplinske kazne oduzimanje čina,
 - g) zbog disciplinske kazne gubitka službe,
 - h) ako je pravosnažno osuđeno na bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci,
 - i) sporazumno,
 - j) istekom ugovornog roka o prijemu u službu, ako se ugovor ne produži,
 - k) ako je u vrijeme prijema u službu postojala smetnja za prijem, koju je pripadnik rezervnog sastava prikrivao,
 - l) smrću.
- (2) Propise za uspostavljanje procedura za prekid službe pripadnika rezervnog sastava donosi ministar odbrane.

POGLAVLJE XIX – OSTALE ODREDBE

Član 178.

(Priroda naredbi)

- (1) Akt o unapređenju, premještanju i raspoređivanju oficira i podoficira, ne zahtijeva obrazloženje. Obrazloženje se daje samo u slučaju kada je zahtjev za redovno unapređenje odbijen.

(2) Žalba koju uloži profesionalno vojno lice na akt o postavljenju na dužnost, premještanju ili udaljavanju sa dužnosti ne odlaže izvršenje istog.

(3) Upravni spor se ne može pokrenuti protiv akta koji se odnosi na premještanje, unapređivanje, postavljenje i prestanak službe profesionalnog vojnog lica.

Član 179.
(Pravna akta)

Akta koja se odnose na službu profesionalnih vojnih lica u Oružanim snagama, a koja sadrže tajne podatke bit će saopštena takvim osobama nakon potpisivanja potvrde o prijemu. Datum potpisivanja se smatra datumom dostavljanja.

Član 180.
(Nadležnosti)

(1) U slučaju da zakonom ili propisom donesenim na osnovu ovog zakona, nije određena nadležnost drugog tijela, za rješavanje u upravnim stvarima u prvom stupnju nadležan je oficir na položaju komandanta samostalnog bataljona, odnosno jedinice istog ili višeg nivoa.

(2) U slučaju žalbe na prvostepenu odluku iz stava (1) ovoga člana, o žalbi rješava starješina jedinice direktno nadređen starješini koji je donio prvostepenu odluku.

Član 181.
(Upravni postupci)

(1) Za donošenje rješenja u upravnom postupku nadležan je komandant jedinice u kojoj se lice o čijem se pravu odnosno obavezi rješava nalazi u službi.

(2) Ako se rješava o pravu odnosno obavezi komandanta iz stava (1) ovog člana ili ako taj komandant po zakonu treba da bude izuzet od rješavanja iz drugih razloga, za donošenje rješenja mjesno je nadležan komandant koji mu je neposredno nadređen.

Član 182.
(Dodatni propisi)

Ministar odbrane, posebnim propisom, odredit će nadležnost starješina za donošenje upravnih i drugih akata, a u skladu sa Zakonom o odbrani i ovim zakonom.

POGLAVLJE XX – PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 183.
(Preuzimanje)

(1) Lica na službi u entitetskim vojskama postaju lica na službi u Oružanim snagama dana 1. januara 2006. godine u činu i položaju na kojem su se zatekli 31. decembra 2005. godine.

(2) Ministar odbrane je dužan u roku od godinu dana stupanja na snagu ovog zakona zaključiti ugovore sa licima iz stava (1) ovog člana u skladu i po proceduri propisanoj u Poglavlju XI ovog zakona.

Član 184.
(Statusna prava)

(1) Sva prava i obaveze stečena na osnovu propisa koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona, ostaju na snazi do rješavanja stanja u službi po ovom zakonu.

(2) Oficiri koja ne ispunjavaju uslove školske spreme po ovom zakonu, dužna su u roku od četiri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, da steknu odgovarajuću stručnu spremu u skladu sa ovim zakonom.

(3) Podoficiri koja ne ispunjavaju uslove školske spreme po ovom zakonu, dužna su u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, da steknu odgovarajuću stručnu spremu u skladu sa ovim zakonom

(4) Lica iz stava (2) i (3) obavezna su svake godine dostaviti dokaz iz kojeg se vidi da se školuju po sistemu godina za godinu.

Član 185.
(Usklađivanje činova)

(1) Sva profesionalna vojna lica će 1. januara 2006. godine preuzeti NATO čino ve na način utvrđen u članu 154. ovog zakona.

(2) U slučaju da prijašnji čin nema ekvivalentan čin u činovima NATO-a, primjenjuje se sljedeće:

- a) Lica koja su odslužila dvije trećine ili više na dužnosti u svom sadašnjem činu zaključno sa 31. decembrom 2005. godine ispunjavaju uslove za unapređenje u sljedeći viši čin,
- b) Lica koja su odslužila manje od dvije trećine na dužnosti u svom sadašnjem činu zaključno sa 31. decembrom 2005. godine se postavljaju na prvi niži čin, ali će im se služba u trenutnom činu uzimati u obzir prilikom unapređenja na sljedeći viši čin.

(3) Nijedno lice neće primati manju plaću usljed postavljenja u skladu sa stavom (2), tačka b) ovog člana.

Član 186.
(Donošenje propisa)

Nadležni organi u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona dužni su donijeti propise iz svoje nadležnosti u skladu sa ovim zakonom.

Član 187.
(Primjena propisa)

Propisi koji su bili na snazi do dana stupanja na snagu ovog zakona, ukoliko nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, primjenjuju se do donošenja novih.

Član 188.
(Zabrana prijema na službu)

Od dana stupanja na snagu ovog zakona pa do dana preuzimanja lica na službi u entitetskim vojskama koji je propisan u članu 183. ovog zakona, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo odbrane Republike Srpske i Federalno Ministarstvo odbrane neće vršiti prijem novih lica na službu, izuzev kadeta i stipendista zatečenih na školovanju.

Član 189.
(Stupanje na snagu)

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", a primjenjivaće se od 1. januara 2006. godine, osim ukoliko nije drugačije propisano ovim zakonom.

4.4. Ostale preporuke za izmjene i dopune zakona

4.4.1. Amandmani na ustave i zakone entiteta

U ovom dijelu izvještaja se daje pregled potrebnih amandmana na zakone na entitetskom nivou kako bi država lakše preuzela sve nadležnosti u oblasti odbrane. Preuzimanje tih nadležnosti i ukidanje nadležnosti entiteta u oblasti odbrane zahtijevat će stavljanje postojećih entitetskih zakona o odbrani i zakona o službi u vojsci van snage, kao i amandmane na entitetske zakone o ministarstvima, te neke manje amandmane na ustave entiteta. Proces daljnjeg usklađivanja postojećih entitetskih zakona sa odredbama Zakona o odbrani i Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine se mora obaviti kako bi se osigurala usklađenost sa novim odredbama i rješenjima u oblasti odbrane.

U ovom dijelu prikazane su oblasti zakona koje zahtijevaju dopunu, stavljanje van snage, odnosno usklađivanje. Zakonski prijedlozi za amandmane na ustave entiteta, stavljanje van snage zakona o odbrani i zakona o službi u vojsci, kao i amandmani na zakone o ministarstvima slijede u narednom dijelu ovog Izvještaja.

Amandmani na ustave

Bit će potrebni amandmani na ustave entiteta kako bi se ukinule sve nadležnosti, odnosno pozivanje na odbranu. Ti amandmani su sadržani u narednom dijelu ovog Izvještaja.

Amandmanima na Ustav Republike Srpske iz 2003. godine nisu u potpunosti ukinute nadležnosti, odnosno pozivanje na odbranu. Prema tome, potrebno je završiti posao na ukidanju nadležnosti i pozivanja u zakonu. Ustav bi trebao biti izmijenjen u sljedećim dijelovima: nadležnosti Republike, nadležnosti Narodne skupštine Republike Srpske, nadležnosti predsjednika Republike Srpske i poglavlje o odbrani.

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine se ne bi trebao puno mijenjati. Amandmanima usvojenim 2003. godine je ukinuto skoro svako pozivanje na odbranu kao nadležnost entiteta. Preostalo pozivanje na odbranu sadržano je u nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine da sklapa vojne sporazume.

Stavljanje entitetskih zakona o odbrani i službi (u vojsci) van snage

Kako bi država preuzela nadležnosti u oblasti odbrane i kako bi se te nadležnosti u potpunosti uključile u državne zakone potrebno je staviti postojeće entitetske zakone u oblasti odbrane van snage. Prema tome, Narodna skupština Republike Srpske bi trebala staviti van snage Zakon o odbrani i Zakon o službi u Vojsci Republike Srpske. Isto tako, Zakon o odbrani i Zakon o službi u Vojsci Federacije Bosne i Hercegovine trebala bi staviti van snage parlamentarna skupština ovog entiteta.

Ukidanje entitetskih ministarstava odbrane

Kako bi se završilo ukidanje entitetskih ministarstava odbrane, bilo bi neophodno izmijeniti entitetske zakone o ministarstvima kako bi se isključila ministarstva odbrane iz sastava vlade. Prema tome, Zakon o ministarstvima Republike Srpske i Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave se moraju izmijeniti.

Usklađivanje ostalih zakona

Preuzimanje nadležnosti u oblasti odbrane od države i potpuna i efikasna provedba Zakona o odbrani i Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine zahtijeva proces usklađivanja entitetskih zakona sa ovim novim odredbama na državnom nivou. U Zakonu o odbrani, kako u verziji iz 2003. godine tako i u ovoj novoj verziji, članom 81 se utvrđuje da će se svi entitetski zakonski i podzakonski akti uskladiti sa njegovim odredbama. Odredbe novih državnih zakona odrazit će se na više entitetskih zakona.

Početna analiza zakona na koje će uticati Zakon o odbrani i Zakon o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine otkrila je da će možda biti potrebno izmijeniti dole navedene dodatne zakone.

U Republici Srpskoj bilo bi neophodno uskladiti Zakon o civilnoj zaštiti s obzirom na to Ministarstvo odbrane Republike Srpske ne bi više postojalo. Isto tako će možda biti potrebno izmijeniti Zakon o penzionom i invalidskom osiguranju kako bi odražavao odredbe iz Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine vezano za odredbe o penzijama. Pored toga, možda će

trebati izmijeniti Zakon o lokalnoj samoupravi kako bi se omogućio prenos vojnih evidencija.

U Federaciji Bosne i Hercegovine Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i dobara od prirodnih i drugih katastrofa bi se trebao uskladiti s obzirom na to da entitetsko ministarstvo odbrane ne bi više postojalo. Možda će biti potrebno izmijeniti Zakon o penzionom i invalidskom osiguranju kako bi se uzele u obzir odredbe iz Zakona o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine vezano za odredbe o penzijama. Također će možda biti potrebno izmijeniti Zakon o javnom pravobranilaštvu kako bi se omogućilo ukidanje pozicije vojnog pravobranioca i prenos neriješenih sporova sa entitetskog ministarstva odbrane na Javno pravobranilaštvo. Isto tako, kao što je slučaj u Republici Srpskoj, možda će biti potrebno izmijeniti Zakon o lokalnoj samoupravi kako bi se omogućio prenos vojnih evidencija.

Međutim, Komisija za reformu odbrane shvata da će možda biti potrebna dodatna analiza i amandmani. Komisija shvata da su mnoga od ovih pitanja izvan djelokruga i nadležnosti njenog mandata, te poziva na daljnje razmatranje tokom i nakon parlamentarne faze usvajanja ovih amandmana. Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine predviđa ovaj proces i ostavlja period od šest mjeseci kako bi se izvršilo usklađivanje entitetskih zakona i podzakonskih akata sa njegovim odredbama.

4.4.2. Preporuke za izmjene i dopune zakona

Federacija Bosne i Hercegovine

Amandmani na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

Proglašavaju se amandmani CVI, CVII i CVIII koje je donio Parlament Federacije BiH na sjednici Zastupničkog doma, održanoj _____ 2005. godine i na sjednici Doma naroda, održanoj _____ 2005. godine.

AMANDMANI CVI, CVII I CVIII NA USTAV FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I AMANDMAN CVI

Član III.1 a) se briše.

AMANDMAN CVII

Član IV.A.7.20 (1)(i) se briše.

AMANDMAN CVIII

U članu IV.B.3.7 a) (I). riječi “oficira u armiji” brišu se.

II

Amandmani CVI, CVII i CVIII na Ustav Federacije Bosne i Hercegovine stupaju na snagu u ponoć 31. decembra 2005. godine.

Zakon o prestanku važenja Zakona o odbrani Federacije Bosne i Hercegovine

Z A K O N **O PRESTANKU VAŽENJA ZAKONA O ODBRANI** **FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

Član 1.

Zakon o odbrani Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH" broj 34/04) prestaje da važi dana 1. januara 2006. godine.

Član 2.

(1) Izuzetno od odredbi člana 19. stav 4. i člana 32a. Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" 19/02, 35/03, 14/04, 17/04, 26/04 i 37/04), dana 1. januara 2006. godine svi državni službenici Ministarstva odbrane Federacije BiH postaju državni službenici u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine, i na njih se primjenjuje Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(2) Dana 1. januara 2006. godine namještenici iz Ministarstva odbrane Federacije BiH postaju zaposlenici u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine i na njih će se primjenjivati Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" 26/04 i 7/05).

(3) Danom propisanim u stavu 1. i 2. ovog člana Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane Federacije BiH postaje sastavni dio Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine. Državni službenici i namještenici iz stava 1. i 2. ovog člana nastavljaju obavljati prethodne poslove i zadatke u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, dok ministar odbrane Bosne i Hercegovine ne donese konačnu odluku o njihovom statusu u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(4) Državni službenici i zaposlenici iz stava 1. i 2. ovog člana zadržavaju svoju poziciju, plaću i naknade sve dok ministar odbrane Bosne i Hercegovine ne

doneše konačnu odluku o njihovom statusu u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(5) Državni službenici i zaposlenici u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine u slučaju razrješenja sa dužnosti nastalog usljed prekobrojnosti prema odluci ministra odbrane Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine imaju pravo na otpremninu u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

Član 3.

(1) Od 1. januara 2006. godine komandant Zajedničke komande Vojske Federacije BiH direktno je odgovoran načelniku Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine do ukidanja Zajedničke komande Vojske Federacije BiH u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(2) Komandant Zajedničke komande Vojske Federacije BiH nema operativna komandna ovlaštenja.

Član 4.

Ministar odbrane Bosne i Hercegovine će u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, najkasnije do 1. januara 2006. godine odrediti osobu za Ministarstvo odbrane Federacije BiH da obavlja one poslove i zadatke neophodne za efikasno upravljanje prijašnjim Ministarstvom odbrane Federacije BiH do završetka procesa tranzicije.

Član 5.

(1) Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstvo odbrane Federacije BiH će izvršiti popise nepokretne i pokretne imovine, arhive, spisa i drugih dokumenata u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(2) Popis nepokretne imovine će se dostaviti Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine. Popis pokretne imovine, arhive, spisa i drugih dokumenata će se dostaviti u roku od 30. dana od dana stupanja na snagu Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine.

(3) Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine će u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine utvrditi imovinu koja će i dalje služiti za potrebe odbrane.

(4) Nepokretna imovina za koju se u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine utvrdi da neće služiti za potrebe odbrane ostaje i dalje u vlasništvu Federacije BiH.

(5) Pokretna imovina za koju se u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine utvrdi da neće služiti za potrebe odbrane ostaje i dalje u vlasništvu Federacije BiH i odluku o postupanju sa istom će donijeti Vlada Federacije BiH.

Član 6.

(1) Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstvo odbrane Federacije BiH će u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine sačiniti sveobuhvatan popis ostalih prava i obaveza Ministarstva odbrane Federacije BiH i predložiti plan o prenosu ostalih prava i obaveza Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine.

(2) Osim ukoliko nije drugačije predviđeno u planu za prenos ostalih prava i obaveza iz stava 1. ovog člana odobrenog u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije BiH je i dalje odgovorna za dugove, zaduženja i ostale obaveze Ministarstva odbrane Federacije BiH nastalih do 1. januara 2006. godine.

Član 7.

Na osnovu Plana o konačnom raspolaganju imovinom koji odobrava Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Federacije BiH sa Vijećem ministara Bosne i Hercegovine potpisuje sporazume, odluke, rješenja ili ostale relevantne instrumente potrebne za okončanje raspolaganja svim pravima i obavezama nad pokretnom i nepokretnom imovinom.

Član 8.

Budžetska i sva ostala finasijska pitanja vezana za Ministarstvo odbrane Federacije BiH i Vojsku Federacije BiH rješavaju se u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

Član 9.

(1) U skladu sa Zakonom o osnovama lokalne samouprave (Službene novine Federacije BiH broj: 6/95) i Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine evidencije o licima koja su regulisala vojnu obavezu u Federaciji BiH se prebacuju na općine u Federaciji BiH.

(2) Vlada Federacije BiH će u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti Uredbu kojom će detaljnije regulisati pitanja iz stava 1. ovog člana.

(3) Pri prenosu evidencija iz stava 1. ovog člana Vlada Federacije BiH će voditi računa o zaštiti osobnih podataka u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka ("Službeni glasnik BiH" 32/01).

Član 10.

Sva ostala pitanja vezana za Ministarstvo odbrane Federacije BiH i Vojsku Federacije BiH će se rješavati u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

Član 11.

Ovaj zakon stupa na snagu osam dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Zakon o prestanku važenja Zakona o službi u vojsci Federacije Bosne i Hercegovine

Z A K O N O PRESTANKU VAŽENJA ZAKONA O SLUŽBI U VOJSCI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Član 1

Zakon o službi u Vojsci Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH" broj 34/04) prestaje da važi dana 1. januara 2006. godine.

Član 2

Lica na službi u Vojsci Federacije BiH postaju, u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, lica na službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine dana 1. januara 2006. godine u činu i položaju na kojem su se zatekli 31. decembra 2005. godine.

Član 3

Sva prava i obaveze stečene na osnovu propisa koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona ostaju na snazi do rješavanja stanja u službi lica iz člana 2. ovog zakona u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine i Zakonom o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Član 4

Ovaj zakon stupa na snagu osam dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Zakon o izmjeni Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave

ZAKON O IZMJENI ZAKONA O FEDERALNIM MINISTARSTVIMA I DRUGIM TIJELIMA FEDERALNE UPRAVE

Član 1.

U Zakonu o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine Federacije BiH" 19/03 i 38/05) u članu 4. tačka 1. se briše.

Član 2.

Član 5. briše se.

Član 3.

U članu 22. u osamnaestom redu riječi: "izradu i donošenje svog plana odbrane" se brišu.

Član 4.

U članu 23. u šestom redu riječi: "geodetsko-kartografske poslove od značaja za odbranu" se brišu.

Član 5.

Ovaj Zakon stupa na snagu osam dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH", a primjenjivaće se od 1. januara 2006. godine.

Republika Srpska

Amandmani na Ustav Republike Srpske

AMANDMANI CXIV i CXVIII NA USTAV REPUBLIKE SRPSKE

Ovi amandmani čine sastavni dio Ustava Republike Srpske i stupaju na snagu danom njihovog proglašenja, a primjenjuju se od ponoći 31. decembra 2005. godine.

I

AMANDMAN CXIV (114)

U članu 68. zamijenjenim Amandmanom XXXII i izmijenjenim Amandmanom CVI u tački 2. riječi "odbranu i" brišu se.

II

AMANDMAN CXV (115)

U članu 80. stav 2. tačka 1. tekst dopunjen Amandmanom XL, a izmijenjen Amandmanom CVIII riječi "odbrane," brišu se.

U istom članu stav 2. dopunjen Amandmanom XL, a izmijenjen Amandmanom CVIII briše se.

III

AMANDMAN CXVI (116)

U članu 104. izmijenjenom Amandmanom CX stav 2. briše se.

IV

AMANDMAN CXVII (117)

Član 105. izmijenjen Amandmanom CXI briše se.

V

AMANDMAN CXVIII (118)

Član 106. izmijenjen Amandmanom CXII briše se.

Zakon o prestanku važenja Zakona o odbrani Republike Srpske

Z A K O N O PRESTANKU VAŽENJA ZAKONA O ODBRANI REPUBLIKE SRPSKE

Član 1.

Zakon o odbrani Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 21/96, 46/01, 31/03, 33/04 i 40/04) prestaje da važi dana 1. januara 2006. godine.

Član 2.

(1) Izuzetno od odredbi člana 19., stav (4) i člana 32a. Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH 19/02, 35/03, 14/04, 17/04, 26/04 i 37/04), 1. januara 2006. godine svi državni službenici Ministarstva odbrane Republike Srpske postaju državni službenici u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine, i na njih se primjenjuje Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(2) Dana 1. januara 2006. godine radnici iz Ministarstva odbrane Republike Srpske postaju zaposlenici u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine i na njih će se primjenjivati Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ 26/04 i 7/05).

(3) Danom propisanim u stavu (1) i (2) ovog člana Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane Republike Srpske postaje sastavni dio Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine. Državni službenici i radnici iz stava (1) i (2) ovog člana nastavljaju obavljati prethodne poslove i zadatke u mjeri u kojoj to nije u suprotnosti sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, dok ministar odbrane Bosne i Hercegovine ne donese konačnu odluku o njihovom statusu u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(4) Državni službenici i zaposlenici iz stava (1) i (2) ovog člana zadržavaju svoju poziciju, platu i naknade sve dok ministar odbrane Bosne i Hercegovine ne donese konačnu odluku o njihovom statusu u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(5) Državni službenici i zaposlenici u Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine u slučaju razrješenja sa dužnosti nastalog usljed prekobrojnosti prema odluci ministra odbrane Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine imaju pravo na otpremninu u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

Član 3.

(1) Od 1. januara 2006. godine načelnik Generalštaba Vojske Republike Srpske direktno je odgovoran načelniku Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine do ukidanja Generalštaba Vojske Republike Srpske u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

(2) Načelnik Generalštaba Vojske Republike Srpske nema operativna komandna ovlaštenja.

Član 4.

Ministar odbrane Bosne i Hercegovine će u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, najkasnije do 1. januara 2006. godine odrediti osobu za Ministarstvo odbrane Republike Srpske da obavlja one poslove i zadatke neophodne za efikasno upravljanje prijašnjim Ministarstvom odbrane Republike Srpske do završetka procesa tranzicije.

Član 5.

- (1) Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstvo odbrane Republike Srpske će izvršiti popise nepokretne i pokretne imovine, arhive, spisa i drugih dokumenata u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.
- (2) Popis nepokretne imovine će se dostaviti Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine. Popis pokretne imovine, arhive, spisa i drugih dokumenata će se dostaviti u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine.
- (3) Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine će u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine utvrditi imovinu koja će i dalje služiti za potrebe odbrane.
- (4) Nepokretna imovina za koju se u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine utvrdi da neće služiti za potrebe odbrane ostaje i dalje u vlasništvu Republike Srpske.
- (5) Pokretna imovina za koju se u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine utvrdi da neće služiti za potrebe odbrane ostaje i dalje u vlasništvu Republike Srpske i odluku o postupanju sa istom će donijeti Vlada Republike Srpske.

Član 6.

- (1) Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine i Ministarstvo odbrane Republike Srpske će u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Zakona o odbrani Bosne i Hercegovine sačiniti sveobuhvatan popis ostalih prava i obaveza Ministarstva odbrane Republike Srpske i predložiti plan o prenosu ostalih prava i obaveza Ministarstvu odbrane Bosne i Hercegovine.
- (2) Osim ukoliko nije drugačije predviđeno u planu za prenos ostalih prava i obaveza iz stava (1) ovog člana odobrenog u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske je i dalje odgovorna za dugove, zaduženja i ostale obaveze Ministarstva odbrane Republike Srpske nastalih do 1. januara 2006. godine.

Član 7.

Na osnovu Plana o konačnom raspolaganju imovinom koji odobrava Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Vlada Republike Srpske sa Vijećem ministara Bosne i Hercegovine potpisuje sporazume, odluke, rješenja ili ostale relevantne instrumente potrebne za okončanje raspolaganja svim pravima i obavezama nad pokretnom i nepokretnom imovinom.

Član 8.

Budžetska i sva ostala finansijska pitanja vezana za Ministarstvo odbrane Republike Srpske i Vojsku Republike Srpske rješavaju se u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

Član 9.

- (1) U skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi (Službeni glasnik Republike Srpske broj: 101/04) i Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine evidencije o

licima koja su regulisala vojnu obavezu u Republici Srpskoj se prebacuju na opštine u Republici Srpskoj.

(2) Vlada Republike Srpske će u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona donjeti Uredbu kojom će detaljnije regulisati pitanja iz stava (1) ovog člana.

(3) Pri prenosu evidencija iz stava (1) ovog člana Vlada Republike Srpske će voditi računa o zaštiti osobnih podataka u skladu sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka („Službeni glasnik BiH“ 32/01).

Član 10.

Sva ostala pitanja vezana za Ministarstvo odbrane Republike Srpske i Vojsku Republike Srpske će se rješavati u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine.

Član 11.

Ovaj zakon stupa na snagu osam dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske“.

Zakon o prestanku važenja Zakona o vojsci Republike Srpske

Z A K O N

O PRESTANKU VAŽENJA ZAKONA O VOJSCI REPUBLIKE SRPSKE

Član 1

Zakon o Vojsci Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 31/96, 46/01, 31/03, 33/04 i 40/04) prestaje da važi dana 1. januara 2006. godine.

Član 2

Lica na službi u Vojsci Republike Srpske postaju, u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, lica na službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine dana 1. januara 2006. godine u činu i položaju na kojem su se zatekli 31. decembra 2005. godine.

Član 3

Sva prava i obaveze stečene na osnovu propisa koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona ostaju na snazi do rješavanja stanja u službi lica iz člana 2. ovog zakona u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine i Zakonom o službi u Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

Član 4

Ovaj zakon stupa na snagu osam dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srpske“.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ministarstvima

Na osnovu člana 70. stav 1. tačka 2. i člana 97. Ustava Republike Srpske, Amandmana XXXII tačka 5., 10. i 11. na Ustav Republike Srpske, te člana 201. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske ("Službeni glasnik RS", broj 50/01), Narodna skupština Republike Srpske na sjednici održanoj dana ____
____2005. godine, donijela je

Z A K O N
O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O MINISTARSTVIMA

Zakonu o ministarstvima ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 70/02) mijenja se kako slijedi:

Član 1.

U članu 3., stav (1) briše se tačka 5.

Član 2.

Član 8. se briše.

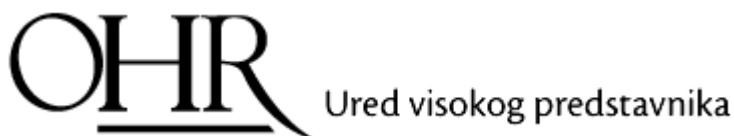
Član 3.

U članu 49. riječi "promet i nabavka naoružanja i vojne opreme za potrebe vojske" brišu se.

Član 4.

Ovaj Zakon stupa na snagu osam dana od dana objave u "Službenom glasniku Republike Srpske", a primjenjivaće se od 1. januara 2006. godine.

5.1. Odluka Visokog predstavnika od 31. decembra 2004. g

| FRIDAY, DECEMBER 31, 2004

Odluka kojom se produžava mandate Komisije za reformu u oblasti odbrane

Koristeći se ovlastima koje su visokom predstavniku date članom V Aneksa 10 (Sporazum o implementaciji civilnog dijela Mirovnog ugovora) Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini prema kojem je visoki predstavnik konačni autoritet u zemlji u vezi sa tumačenjem gore navedenog Sporazuma o implementaciji civilnog dijela Mirovnog ugovora; i posebno uzevši u obzir član II 1. (d) istog Sporazuma prema kojem visoki predstavnik “pomaže, kada visoki predstavnik to ocijeni neophodnim, u rješavanju svih problema koji se pojave u vezi s implementacijom civilnog dijela Mirovnog ugovora”;

Pozivajući se na stav XI.2 Zaključaka sa konferencije Vijeća za implementaciju mira održane u Bonu 9. i 10. decembra 1997. godine, u kojima je Vijeće za implementaciju mira pozdravilo namjeru visokog predstavnika da iskoristi svoj konačni autoritet u zemlji u vezi sa tumačenjem Sporazuma o implementaciji civilnog dijela Mirovnog ugovora, kako bi pomogao u iznalaženju rješenja za probleme u skladu sa gore navedenim “donošenjem obavezujućih odluka, kada to ocijeni neophodnim”, o određenim pitanjima, uključujući i (prema osnovu (c) stava XI.2) “mjere kojima se osigurava implementacija Mirovnog sporazuma na cijelom području Bosne i Hercegovine i njenih entiteta”;

Pozivajući se na član V.5(a) Ustava Bosne i Hercegovine, u kojem se navodi, između ostalog, da “svaki član Predsjedništva ima, po službenoj dužnosti, ovlast za civilnu komandu nad oružanim snagama” i da “Sve oružane snage u Bosni i Hercegovini djeluju u skladu sa suverenitetom i teritorijalnim integritetom Bosne i Hercegovine”;

Uzimajući u obzir član V.5(b) navedenog Ustava, u kojem se navodi da “članovi Predsjedništva biraju Stalni komitet za vojna pitanja s ciljem koordiniranja aktivnosti oružanih snaga u Bosni i Hercegovini”;

Svjesni obaveza Bosne i Hercegovine u skladu sa Kodeksom ponašanja o političko-vojnim aspektima sigurnosti Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi, uključujući i obaveze koje se odnose na demokratsko-političku kontrolu oružanih snaga;

Imajući na umu obaveze u oblasti odbrane koje su organi vlasti Bosne i Hercegovine preuzeli 28. januara 2003. godine u prisustvu političkih direktora

Upravnog odbora Vijeća za implementaciju mira, naročito obaveze da “se provedu reforme u oblasti odbrane koje će ubrzati integraciju BiH u evropsku porodicu država, te zemlju kao i širi region učiniti stabilnijim u dugoročnom periodu” te da “se ojačaju one institucije na državnom nivou koje vrše civilnu komandu i kontrolu nad vojnim snagama u BiH, u skladu sa najvišim međunarodnim standardima”;

Svjesni činjenice da je Komisija za reformu u oblasti odbrane, koja je uspostavljena 9. maja 2003. godine Odlukom visokog predstavnika, intenzivno i na profesionalan način radila kako bi izradila Zakon o odbrani BiH i izmjene i dopune na entitetske ustave koje je potom usvojila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, te zakonodavna tijela Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske;

Svjesni također činjenice da je Komisija za reformu odbrane načinila važne korake u daljoj implementaciji reforme u oblasti odbrane u 2004. godini;

Uzimajući u obzir činjenicu da je na sastanku zemalja članica Sjevernoatlantskog vijeća na ministarskom nivou održanom 9. decembra 2004. godine konstatirano da je Bosna i Hercegovina “u oblasti reforme odbrane ostvarila neke pomake od Istanbulskeg samita” ali da se “zahtijevaju poboljšanja u sigurnosnim strukturama i strukturama za provedbu zakona u Bosni i Hercegovini, u skladu sa zahtjevima iz Istanbula”.

Uzimajući dalje u obzir da su šefovi zemalja i vlada članica Sjevernoatlantskog vijeća, na samitu 28. juna 2004. godine, apelirali na Bosnu i Hercegovinu da ostvari “stalan napredak prema uspostavi jedinstvenih vojnih snaga”;

Dalje konstatirajući da je generalni sekretar NATO-a uputio pismo Predsjedništvu Bosne i Hercegovine 16. decembra 2004. godine u kojem je apelirao da se preduzmu sistemske reforme koje će Bosni i Hercegovini omogućiti da u potpunosti sarađuje sa Haškim tribunalom uključujući i to da brže počne jačati državni nivo komande i kontrole time što će nadležnost entitetskih ministarstava odbrane i komandi prenijeti na odgovarajuće državne odbrambene institucije;

Imajući u vidu Kominike od 3. decembra 2004. godine, kojim je Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira pružio podršku “produženju mandata Komisije za reformu u oblasti odbrane do kraja 2005. godine, pod kopredsjedavanjem ministra Radovanovića i dr. Raffija Gregoriana, pod operativnom odgovornošću štaba NATO-a u Sarajevu”;

Imajući dalje u vidu da bi ovo produženje mandata trebalo da se realizira u kontekstu sistematskog prenosa odgovornosti sa Komisije za reformu u oblasti odbrane na Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine kada to Ministarstvo postane u potpunosti operativno. U tom pogledu, Upravni odbor je apelirao na ministra Radovanovića da kao prioritet završi aktivnosti na kadrovskom popunjavanju Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine.

Imajući dalje u vidu da je Upravni odbor naglasio potrebu da se na temelju već postignutog naprave dalji pomaci te pozvao organe vlasti Bosne i Hercegovine da pojačaju svoje aktivnosti u osiguranju potrebnih sredstava kojima bi

Država Bosna i Hercegovina vršila punu i efikasnu komandu i kontrolu nad Oružanim snagama Bosne i Hercegovine putem operativnih i administrativnih lanaca komandovanja;

Prihvatajući da će biti potrebna pomoć organima Bosne i Hercegovine i njenim entitetima kao i koordinacija između njih ukoliko Bosna i Hercegovina želi realizirati NATO-ove uslove za pristup u Partnerstvo za mir i uspostaviti jedinstvene vojne snage, te da bi Komisija za reformu u oblasti odbrane trebalo da nastavi sa koordiniranjem međunarodnih i domaćih napora u oblasti reforme odbrane;

Uzevši u obzir, konstatirajući, te imajući na umu sve prethodno pomenuto, visoki predstavnik donosi sljedeću:

ODLUKU

KOJOM SE PRODUŽAVA MANDAT KOMISIJE ZA REFORMU U OBLASTI ODBRANE

Član 1.

Mandat Komisije za reformu u oblasti odbrane Bosne i Hercegovine (Odluke Visokog predstavnika br. 139/03, br. 188/04 i br. 212/04, Službeni list BiH, 14/03, 4/04 i 26/04, u daljem tekstu: "Komisija"), u sastavu kako je to definirano u članu 3. ove Odluke, ovom Odlukom se produžava i definira u skladu sa istom.

Mandat Komisije, između ostalog, uključuje pomoć Bosni i Hercegovini u pogledu dalje implementacije njenih preporuka i nadzor nad realizacijom zahtjeva Organizacije Sjevernoatlantskog saveza (u daljem tekstu NATO-a) u pogledu pristupa u Partnerstvo za mir i pomaka prema uspostavi jedinstvenih vojnih snaga za Bosnu i Hercegovinu.

Član 2.

Komisija će ispitati i predložiti zakonske i institucionalne mjere koje su potrebne da bi se unaprijedila kontrola i komanda na državnom nivou, promovirala saradnja sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu Tribunal u Hagu), postigla fiskalna stabilnost, ojačao parlamentarni nadzor i promovirala uspostava jedinstvenih vojnih snaga putem prenosa nadležnosti entitetskih ministarstava odbrane na Ministarstvo odbrane Bosne i Hercegovine, te implementirale dalje preporuke Komisije tako što će, *između ostalog*:

1. Donijeti mjere za jačanje komande i kontrole nad Oružanim snagama i institucijama odbrane Bosne i Hercegovine na državnom nivou.
2. Donijeti mjere da se osigura saradnja institucija odbrane i Oružanih snaga Bosne i Hercegovine sa Međunarodnim tribunalom.
3. Pratiti blagovremeno imenovanje osoblja na sve pozicije u Ministarstvu

odbrane Bosne i Hercegovine, Zajedničkom štabu Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, Operativnoj komandi Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, i zajedničkim jedinicama Bosne i Hercegovine, uključujući vojnu obavještajnu djelatnost i strukture za deminiranje.

4. Pružati podršku daljoj uspostavi novih institucionalnih struktura koje će stvoriti funkcionalan i savremen odbrambeni sistem. Ovo uključuje prenos nadležnosti sa entitetskih ministarstava odbrane, Generalštaba Vojske Republike Srpske i Zajedničke komande Vojske Federacije na nivo Bosne i Hercegovine, te, sukladno tome, i raspuštanje entitetskih ministarstava odbrane i komandi na nivou entiteta.

5. Pružati pomoć u izradi, usvajanju i provedbi jedinstvenog budžeta za odbrambenu strukturu Bosne i Hercegovine, čime će se omogućiti blagovremena implementacija preporuka Komisije i standarda za program Partnerstvo za mir na nivou Države Bosne i Hercegovine i entiteta, uključujući mjere koje će se usvojiti u skladu sa uvođenjem poreza na dodatnu vrijednost i jedinstvenog državnog računa.

6. Pružati pomoć organima vlasti Bosne i Hercegovine i entiteta u reorganizaciji nove strukture oružanih snaga BiH, uključujući utvrđivanje i eliminiranje materijalnih, institucionalnih i kadrovskih viškova između entiteta i između entiteta i Države Bosne i Hercegovine, razmatranje održivosti, svrhe i strukture rezervnih snaga i regruta, racionaliziranje institucija odbrane Bosne i Hercegovine na ekonomičan nivo u skladu sa standardima NATO saveza i izradu dugoročnog finansijskog plana koji će obezbijediti sistem za državni i entitetski budžet za odbranu i zajednički sistem upravljanja odbrambenim resursima.

7. Pružati podršku organima vlasti Bosne i Hercegovine i entiteta u ostvarivanju interoperabilnosti i jednakih uslova služenja unutar cjelokupnih Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, uključujući kompletno uvođenje i implementaciju sistema za upravljanje kadrovima i ljudskim resursima za Oružane snage Bosne i Hercegovine.

8. Pomagati u uspostavi i implementaciji operativnih standarda za Oružane snage Bosne i Hercegovine u izvršenju vojnih misija i operacija, uključujući i zajedničku politiku obuke, te program za rješavanje potreba kolektivne obuke (uključujući kako obuku osoblja i obuku jedinica tako i vježbe) u skladu sa standardima NATO-a.

9. Pružati pomoć u aktivnostima na ažuriranju Sigurnosne politike Bosne i Hercegovine i Odbrambene politike Bosne i Hercegovine u skladu sa reformama koje su preduzete ili odobrene.

10. Ustanoviti dodatne reforme potrebne za dalje uspostavljanje jedinstvenih vojnih snaga i stabilizaciju sveukupne sigurnosne situacije, uključujući i utvrđivanje buduće reforme za prenos vojnih potencijala i nadležnosti na državni nivo.

Član 3.

Komisija će se sastojati od dvojice kopredsjedavajućih, jednog

potpredsjedavajućeg, te sljedećih članova:

1. Predsjedavajući i dva zamjenika predsjedavajućeg Zajedničke komisije za sigurnost i odbranu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine;
2. Ministri odbrane Republike Srpske i Federacije Bosne i Hercegovine.

NATO, Evropska unija, vojna misija Evropske unije (EUFOR) se također pozivaju da imenuju po jednog predstavnika u Komisiju.

Kopredsjedavajući mogu imenovati nove članove u Komisiju nakon što zahtjev koji se u tu svrhu podnese visokom predstavniku bude odobren.

Član 4.

Ruska Federacija, Sjedinjene Američke Države i Turska, kao predstavnik Organizacije islamske konferencije, mogu imenovati po jednog stalnog posmatrača u Komisiju.

Kopredsjedavajući mogu također pozvati eksperte da pruže stručno mišljenje i dokaze na sastancima Komisije, ukoliko to budu smatrali neophodnim u cilju ispunjenja mandata Komisije kako je to predviđeno ovom Odlukom.

Član 5.

Načelnik Zajedničkog štaba Oružanih snaga Bosne i Hercegovine će biti glavni vojni savjetnik Komisije. Kopredsjedavajući mogu pozvati druge visoke vojne oficire da prisustvuju sastancima Komisije kao savjetnici.

Evropski centar za sigurnosne studije George C. Marshall će biti pozvan da u Komisiju imenuje člana sa statusom posmatrača.

Kopredsjedavajući mogu imenovati i druge savjetnike/posmatrače kako budu ocijenili potrebnim u svrhu ispunjenja mandata Komisije navedenog u ovoj Odluci.

Član 6.

Visoki predstavnik će imenovati kopredsjedavajućeg Komisije iz reda predstavnika NATO-a. Ministar odbrane Bosne i Hercegovine će biti drugi kopredsjedavajući Komisije. Direktor Odjela za sigurnost i saradnju Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi će vršiti dužnost potpredsjedavajućeg Komisije.

Član 7.

Kopredsjedavajući će biti odgovorni za rukovođenje radom Komisije. Oni pripremaju raspored rada i procedure rada, te sazivaju sastanke Komisije, koji se mogu održavati kako to bude potrebno na lokacijama na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine. Neće biti potreban nikakav određen kvorum da bi se održao sastanak Komisije.

Potpredsjedavajući će vršiti funkciju predsjedavajućeg u odsustvu kopredsjedavajućih.

Član 8.

Kopredsjedavajući mogu osnovati Komitet pomoćnika čiji će zadatak biti koordinacija podrške i pomoći Komisiji u vezi sa pitanjima koja se odnose na provedbu ove Odluke.

U slučaju da se Komitet pomoćnika osnuje u skladu sa stavom 1. ovog člana potpredsjedavajući Komisije za reformu u oblasti odbrane će vršiti dužnost predsjedavajućeg Komiteta pomoćnika. Kopredsjedavajući mogu imenovati zamjenika predsjedavajućeg ili zamjenike predsjedavajućih Komiteta pomoćnika, po potrebi.

Članove u Komitet pomoćnika imenuju kopredsjedavajući Komisije za reformu u oblasti odbrane.

Nije potreban nikakav određen kvorum da bi se održao sastanak Komiteta pomoćnika.

Član 9.

Kopredsjedavajući Komisije za reformu u oblasti odbrane mogu zatražiti formiranje radnih grupa i podgrupa kako budu ocijenili potrebnim u cilju ispunjenja mandata Komisije koji se navodi u ovoj Odluci.

Član 10.

Potrebe Komisije za pomoćnim osobljem i tehničkom pomoći utvrdiće se naknadno.

Član 11.

Komisija će nastaviti sa radom do kraja 2005. godine osim ako visoki predstavnik ne odluči drugačije.

Član 12.

Ova Odluka stupa na snagu odmah i biće odmah objavljena u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine.

Sarajevo , 31. decembar 2004. godine

*Paddy Ashdown
Visoki predstavnik*

5.2. Izjava Visokog predstavnika od 16. decembra 2004. g

Izjava visokog predstavnika, Paddy Ashdowna na današnjoj konferenciji za medije

OHR SARAJEVO | THURSDAY, DECEMBER 16, 2004

Hvala što ste došli.

Ovo je pres konferencija za koju sam se nadao da je neću morati sazvati.

Jer danas smo ovdje, kao što smo bili i poslije istambulskog samita u junu, da konstatujemo činjenicu da je NATO još jednom rekao “NE” šansama ove zemlje da uđe u članstvo u Partnerstvu za mir zbog upornog odbijanja da sarađuje sa Hagom.

Kažem da sam se nadao da neću morati biti ovdje zato što, uprkos tri mjeseca potrošena na praznike i izbore, zaista smatram da, u posljednje vrijeme, na nekim visokim položajima, postoje dokazi da je došlo do promjene stava – da neki u RS konačno počinju ovom pitanju pridavati ozbiljnu pažnju koju ono zaslužuje. Bolje ikad nego nikad.

Nakon istambulskog samita u junu, došlo je do nekih pozitivnih dešavanja.

Objavljivanje izvještaja o Srebrenici – i izvinjenje organa RS koje je uslijedilo – počeli su mijenjati stav javnosti u Republici Srpskoj.

Također smo bili svjedoci nedavnog hapšenja osam osoba optuženih za ratne zločine u BiH u skladu sa procedurama iz tzv. Pravila puta haškog tribunala. Hapšenje ovih osoba, i njihovo prebacivanje u Kantonalni sud u Sarajevu, organima vlasti Republike Srpske nije bilo lako izvesti, a nekim ljudima u RS prihvatiti. To je mali korak – ali je korak u pravom smjeru. I za taj korak oni zaslužuju pohvale.

Također smo bili svjedoci pojačanih aktivnosti organa vlasti RS u vezi sa pronalaženjem i hapšenjem haških optuženika. To je također dobrodošlo, i to sam uzeo u obzir kada sam odlučivao o mjerama koje danas objavljujem.

No ništa od toga do sada nije promijenilo činjenicu da Republika Srpska za devet godina nije uhapsila nijednu osobu koju je haški tribunal optužio za ratne zločine. Špekuliše se o tome da bi se ovo uskoro moglo promijeniti: no, to ćemo još vidjeti. Nadajmo se da će tako i biti. Ali za sada je situacija takva. stvari stoje tako i nikako drugačije.

To je ta nepobitna činjenica koja stoji između ove zemlje i njene evropske budućnosti. Sumorna nepobitna činjenica zbog koje RS – kao što je istakla Vlada SAD, bitno krši odredbe Daytonskog sporazuma, i u vezi s kojom, još jednom, nemam druge opcije nego da reagujem.

Uz to, i Carla Del Ponte, i Upravni odbor Vijeća za implementaciju mira, i NATO, naglasili su da postoje opstrukcije pojedinaca i sistemske slabosti u sigurnosnim i strukturama za provedbu zakona Republike Srpske.

Suočen sa tim, nemam druge opcije nego da reagujem.

Osobito zato što, sa svakom sedmicom koja prođe, na svjetlo dana izlazi sve više uznemiravajućih primjera takvih opstrukcija pojedinaca i sistemskih problema.

Prije dvije sedmice, otkriveno je da se u ličnom dosjeu Ratka Mladića navodi da je on bio pripadnik VRS sve do 2002. godine, kada je otpušten po naredbi tadašnjeg predsjednika RS, Mirka Šarovića. Vlasti RS su devet godina tvrdile da tragaju za Mladićem. Pa ipak tokom sedam od tih devet godina, oni su ustvari bili njegov poslodavac.

Onda su pouzdani izvori otkrili da je VRS, još ovoga ljeta, ustvari skrivala i štitila Mladića, u izolovanom vojnom skloništu u blizini Han Pijeska. I dok su organi u Banja Luci govorili svakome ko je htio slušati o svojim naporima na hapšenju ratnih zločinaca, pripadnici njihove sopstvene vojske su sjedili u njihovoj sopstvenoj vojnoj bazi, i slavili Dan VRS sa Ratkom Mladićem.

Onda je uslijedio slučaj Gojka Jankovića, haškog optuženika kojeg je policija RS pokušala uhapsiti u Foči u subotu, 30. oktobra ove godine. Ili smo mi tako mislili. Naknadno se pokazalo da su Jankovića upozorili viši dužnosnici MUP-a RS. Zato se on sasvim osjetio dovoljno opušteno da se pojavi u Foči dan prije racije i ponovo dan poslije racije, kada je prisustvovao jednoj sahrani sa svojom suprugom i sinom.

Svaki od ovih događaja sam po sebi predstavlja šokantan primjer institucionalnog saučesništva RS u nastojanjima haških bjegunaca da izbjegnu pravdu.

U nekim dijelovima Republike Srpske možda dolazi do promjene stava, ali tu promjenu ometaju opstrukcija pojedinaca i sistemske slabosti na drugim mjestima.

Karadžić, drugi haški optuženici i svi oni u RS koji im u posljednjih devet godina pomažu da izbjegnu pravdu, računali su s tim da će pritisak slabiti kako vrijeme prolazi. Pročitao sam pisma Karadžića upućena njegovim saradnicima, u kojima se upravo o tome govori.

Međutim, mi smo danas ovdje da istaknemo, kao što smo to uradili i u junu mjesecu, u kojoj su mjeri pogriješili oni koji su mislili da će do toga doći.

Što duže bude trajala nesarađnja RS sa Haškim tribunalom, to će duže građani BiH čekati da počnu uživati u prosperitetu i sigurnosti koje će im donijeti pridruživanje EU i NATO.

Što duže vlasti RS ne sarađuju sa Hagom, više će ugrožavati ne samo svoju karijeru nego i imovinu i nadležnosti same RS.

Dakle, ono što najavljujem danas nije događaj, nego proces – taj process trebate

posmatrati u cjelini – ne samo na osnovu mjera koje ću izložiti za nekoliko trenutaka, već i na osnovu onog što će uslijediti u narednim sedmicama.

To je proces koji je osmišljen tako da riješi sistemske slabosti sigurnosnih institucija RS. Odviјаće se tokom naredna četiri mjeseca.

Preporučiću NATO-u da u aprilu ponovo razmotre ovo pitanje.

Ukoliko do tada BiH po treći put dobije odbijenicu, preporučiću princip ‘tri puta precrtan – ispadaš’- ili drugim riječima, preporučiću NATO-o da više nerazmatra prijem BiH sve dok ne budu ispunjeni svi uslovi koji se odnose na saradnju sa Haškim tribunalom.

Međutim, ako se to desi – ako RS, a zbog nje i BiH, i treći put ne uspije, – onda moram jasno staviti do znanja da neću oklijevati da poduzmem mjere koje će direktno i snažno uticati na imovinu i institucije RS. A mogu vam već sada reći – nijedna opcija nije trenutno isključena ukoliko dođe do toga.

Što se tiče današnjeg dana, mjere koje najavljujem namijenjene su da onima za koje se čini da postaju ozbiljniji po pitanju hvatanja osumnjičenih za ratne zločine obezbijede vrijeme i sredstva i prostor da uspiju, djelimično uklanjanjem opstrukcionista koji rade protiv njih i dijelom rješavanjem sistemskih problema sa kojima se trenutno susreću.

Dakle mjere su sljedeće. Podijeljene su u dvije kategorije i ukupno ih je devet. Prva grupa je usmjerena protiv pojedinaca a druga protiv sistemskih slabosti u RS.

1. U okviru prve kategorije uslijediće nekoliko smjena koje su usmjerene protiv onih za koje imam dobre razloge da vjerujem da su pomagali osumnjičenim za ratne zločine i njihovim mrežama, odnosno koji u obavljanju svojih dužnosti nisu poduzeli aktivne korake u cilju hvatanja osumnjičenih za ratne zločine.

To su:

- 1. Milorad Marić** načelnik Centra javne bezbjednosti Zvornik
- 2. Milomir Mališ** komandir stanice javne bezbjednosti Foča
- 3. Zoran Ostojić** zamjenik komandira Stanice javne bezbjednosti Foča
- 4. Predrag Jovičić** službenik u Centru javne bezbjednosti Pale
- 5. Mrkša Skočajić** načelnik Centra javne bezbjednosti Trebinje
- 6. Petko Pavlović** komandir jedinice Državne granične službe Zvornik
- 7. Nade Radović** predsjednik Opštinskog odbora SDS- Foča, član Glavnog odbora SDS-a, poslanik u Domu naroda BiH
- 8. Milorad Bilbija** zamjenik načelnika operativne uprave Obavještajno sigurnosne agencije, Centrala Banja Luka
- 9. Čedomir Popović** šef Odjeljenja boračko-invalidske zaštite, Bileća u

Ministartvu rada i boračko-invalidske zaštite RS

2. Također sam, po istom osnovu, poduzeo mjere na blokiranju bankovnih računa sljedećih lica:

Miroslav Bralo

Ljubiša Beara

Vlastimir Djordjevic

Sreten Lukić

Vladimir Lazarević

Goran Hadžić

Također ću od premijera Mikerevića tražiti da osnuje grupu, pod nadzorom Policijske misije EU, koja će analizirati dokumentaciju koju je prikupila Komisija za Srebrenicu, i identificirati sve dužnosnike, sa naglaskom na onima koji su još zaposleni u organima vlasti RS, čija imena se spominju u povjerljivim aneksima. Očekujem da se to završi, te podnese izvještaj tužiocu BiH i meni do kraja februara. Ja ću tada odlučiti koje korake treba poduzeti da bi se zaštitio integritet institucija RS i BiH. Moje pismo premijeru Mikereviću će vam biti dostupno nakon ove pres konferencije.

Sve ove mjere su takve da se njima iz institucija RS – a pogotovo iz sigurnosnih struktura RS – uklanjaju oni koji snose pojedinačnu odgovornost za nesaradnju RS sa Haškim tribunalom.

Druga kategorija mjera se bavi sistemskim slabostima u RS.

Ako se prve mjere tiču zločina i kazne, ove mjere se tiču problema i rješenja. Ova rješenja, koja se u većini slučajeva predviđaju za naredne godine, su neophodna – da naglasim, sama po sebi, a u svakom slučaju su i zahtjev koji BiH mora ispuniti ukoliko želi da se pridruži Evropskoj uniji i NATO-u.

Prva se tiče sistemskih problema u VRS.

Već sam ranije spomenuo Han Pijesak. On je samo jedan simptom nedostatka kontrole države nad oružanim snagama. EUFOR je danas počeo proces stavljanja van upotrebe ovih i drugih sličnih objekata. Komandant EUFOR-a će uskoro iznijeti detalje o ovim operacijama.

Što se mene tiče, tražit ću da se vlasništvo nad ovim vojnim lokacijama, tamo gdje treba, prenese na državu BiH.

Danas sam i ministru odbrane BiH uputio pismo o pomoći koju su neki u VRS pružali bjeguncima koji su na slobodi. Do sada bi komanda i kontrola nad svim snagama u BiH trebale biti na državnom nivou. Incident u Han Pijesku jasno pokazuje da to nije slučaj sa RS. Stoga sam zatražio od ministra Radovanovića da utvrdi slabosti, istakne pojedinačne propuste i predloži mjere za jačanje državne kontrole i spriječi da se ovo ponovi. On će mi do 14. februara podnijeti izvještaj o tome. Pismo gospodinu Radovanoviću možete dobiti nakon ove pres

konferencije.

No, ovo su samo kratkoročne mjere. Stoga ću sada od vlasti BiH zatražiti da bez odugovlačenja krenu u narednu fazu reforme odbrane, što će zahtijevati prijenos funkcija koje sada obavljaju entitetska ministarstva odbrane na Ministarstvo odbrane BiH. Ovo se u svakom slučaju trebalo desiti u naredne tri godine. Sada će se to desiti tokom 2005. godine. Ovaj proces će nadgledati Komisija za reforme u oblasti odbrane, čiji će prvi zadatak biti priprema neophodnih zakona koje će razmatrati Parlament BiH i entitetski parlamenti. Očekujemo da se ti zakoni usvoje do 1. jula i provedu do jeseni 2005.

To će značiti da će do kraja iduće godine oba entitetska ministarstva odbrane prestati postojati, a njihove funkcije će vršiti država.

Ali sistemski problemi koji su optuženima omogućili da izbjegnu pravdi nisu ograničeni samo na vojsku. Oni se odnose i na policiju. Sada imamo rješenje – rješenje koje je pripremila Komisija za reformu policije kao odgovor na poziv NATO-a za sistemske promjene u oblasti provođenja zakona. Vidio sam sažetak prijedloga Komisije. Njime se preporučuje jedinstven policijski sistem, gdje će odgovornost za provođenje zakona biti na državnom nivou, a policijske regije napravljene na osnovu onoga šta je najbolje za hvatanje kriminalaca. Ovo su principi na kojima se mora organizirati restrukturiranje policije kako je Evropska komisija naglašavala nekoliko puta. Poznato vam je da je restrukturiranje policije jedan od 16 preduslova iz Studije izvodljivosti Evropske komisije. Evropska komisija je bila jasna u stavu da se mora ostvariti značajan progres u skladu sa ovim principima ukoliko BiH želi da se kreće dalje unutar procesa stabilizacije i pridruživanja. Prema tome, oni koji ovome stoje na putu, stoje na putu evropske budućnosti ove zemlje. Očekujem da se ove reforme usvoje početkom naredne godine.

Dalje, danas sam donio Odluke o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku BiH i Krivičnih zakona oba entiteta u kojim su sada izbrisane odredbe na osnovu kojih veliki dio rodbine haških optuženika nije bio obavezan pružiti pomoć policiji u provođenju istrage ili pružiti dokaze u suđenjima za počinjene ratne zločine. Ova odredba se s pravom treba odnositi na supružnike, roditelje i djecu. Međutim ona se ne bi trebala odnositi, kao što je to do sada bio slučaj, na dalje srodnike.

Konačno, uvest ću nove zahtjeve za javna strateška preduzeća u Republici Srpskoj. Niz revizija, uključujući i najnoviju reviziju u Srpskim šumama, pokazale su potpun nedostatak transparentnosti i pravilne procedure, što otvara vrata kriminalu, korupciji i finansiranju mreža ratnih zločinaca na širokoj osnovi. Samo u posljednjih nekoliko mjeseci započete su 24 krivične istrage i krivična postupka u vezi sa Srpskim šumama, a možda će ih biti još.

Rješavanje ovog problema zahtijeva ne samo krivične postupke protiv pojedinaца, nego i sistemske promjene.

Stoga sam donio i izmjene i dopune Zakona o reviziji RS kojima se od svih strateških preduzeća u RS traži da izvrše, plate i objave rezultate godišnje revizije koju će provesti glavni revizor RS. Već smo odredili prvih šest preduzeća u

kojima će se provesti revizija.

Ovo je bila duga izjava, sa dugom listom mjera. Nadam se, kao što sam rekao na početku, da će ovo biti posljednja konferencija za novinare na kojoj ću najaviti mjere koje sam poduzeo da bi rješavao problem neuspjeha organa vlasti Republike Srpske da, tokom devet dugih godina, ispune svoje obaveze vezane za ostvarivanje potpune saradnje sa Tribunalom u Hagu.

Nadam se da ću sljedeće godine, kada se obilježava deseta godišnjica od potpisivanja Dejtonskog sporazuma i, ne zaboravimo, deset godina od masakra u Srebrenici, moći da vas sve pozovem da pozdravimo činjenicu da se optuženi ratni zločinci više ne skrivaju, nego šalju u Hag.

Kažem da se nadam da ću to moći uraditi. Međutim, ne bih želio da bilo ko od vas ima bilo kakvih sumnji u pogledu načina na koji ću reagirati ukoliko se to ne ostvari.

Ovo je početak procesa. Ukoliko ovo ne bude ostvareno, ovaj proces će prouzrokovati posljedice po nadležnosti i imovinu Republike Srpske.

NATO Generalni sekretar
Jaap de Hoop Scheffer

SG(2004)1325
2004. godine

16. decembar

Poštovani gospodine Predsjedniče,

Bilo mi je zadovoljstvo prisustvovati ceremoniji obilježavanja okončanja SFOR-ove misije i početka misije EUFOR-a početkom ovog mjeseca. Lagani prelazak sa SFOR-a na EUFOR je za mene bio glavni prioritet i vjerujem da smo u tome i uspjeli. NATO-ova posvećenost je nesmanjena i ostat će i dalje takva. Ministri vanjskih poslova su prošle sedmice razmatrali nastojanja Vaše zemlje da stupi u Partnerstvo za mir. Saveznici su zabrinuti jer izgleda da je usporen raniji značajan napredak Bosne i Hercegovine u ispunjavanju NATO-vih standarda za ulazak u Partnerstvo za mir i čini se da je neophodan novi poticaj.

Kao što znate, NATO je spreman da Vam pomogne i drago mi je da je NATO preuzeo mjesto kopredsjedavajućeg Komisije za reformu odbrane. NATO štab u Sarajevu osigurat će vodeću ulogu u pitanjima reforme odbrane na svakodnevnoj osnovi, a pored toga sam imenovao i pomoćnika generalnog sekretara za odbrambeno planiranje i politiku, gospodina John-a P. Colston-a, kako bih osigurao da ja i saveznici možemo izbliza pratiti razvoj dešavanja.

Predloženo je mnogo dobrih ideja za dalji napredak, ali vaša podrška, kao Predsjedništva i vrhovnog komandanta Oružanih snaga Bosne i Hercegovine, bit će od ključne važnosti u najosjetljivijim pitanjima. Puna saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju bila je i ostaje presudna. Pozivam Vas da izvršite neophodne systemske reforme potrebne kako bi Bosna i Hercegovina mogla pokazati punu saradnju.

Vjerujem da će to značiti pružanje podrške daljnjim mjerama na ubrzanim aktivnostima jačanja komande i kontrole na državnom nivou putem prenošenja nadležnosti entitetskih ministarstava odbrane i komandi na odgovarajuće institucije Bosne i Hercegovine u oblasti odbrane, eliminiranja postojećeg viška osoblja, usvajanja jednog budžeta finansiranog na nivou Vlade Bosne i Hercegovine i preuzimanja entitetskog osoblja, obuke i logistike od strane komandi na nivou Bosne i Hercegovine. Entitetske oružane snage će i dalje postojati, prema potrebi. Smatram da će ove promjene također staviti BiH u bolju poziciju za savladavanje otpora u određenim strukturama tako da se ispune svi utvrđeni uslovi za članstvo u Partnerstvu za mir.

S poštovanjem,

/Potpis/
Jaap de Hoop Scheffer

G. Borislav Paravac
Predsjedavajući Predsjedništva BiH

5.4. Izveštaj BiH MO Visokom predstavniku – Sažetak preporuka

- Na osnovu Pisma Visokog predstavnika od 16. decembra 2004. godine, Ministarstvo odbrane BiH je provelo sveobuhvatnu istragu radi utvrđivanja sistemskih slabosti komande i kontrole nad Oružanim snagama BiH i izvještaj o istom je dostavljen Uredu Visokog prestavnika 14.02.2005. godine.
- Istraga se fokusirala na identificiranje potrebnih mjera koje će omogućiti efektivnu komandu i kontrolu nad OS u BiH sa državnog nivoa i koje će otkloniti mogućnost da dijelovi odbrambenog establišmenta pružaju pomoć licima optuženim za ratne zločine pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju.
- Istraga se, također, koncentrirala na utvrđivanje slabosti i lica uključenih u nezakonite aktivnosti pružanja podrške Ratku Mladiću.

Zaključna razmatranja

- Provedene istrage nedvosmisleno su potvrdile da su u sistemu odbrane BiH provedene krupne reforme čija je implementacija u toku. Komanda i kontrola nad Oružanim snagama BiH se od državnog nivoa proteže putem administrativnog i operativnog lanca komandovanja do svih jedinica u OS. Nizak stepen popunjenosti i funkcionalna neizgrađenost Ministarstva odbrane BiH, Zajedničkog štaba BiH i Operativne komande krupan su limitirajući faktor punog kapaciteta i efikasnosti komande i kontrole nad OS BiH sa državnog nivoa.
- Tokom implementacije reformskih rješenja, izrađeni su brojni sistemski dokumenti (doktrine, standardi, politike i smjernice). Za komandovanje i kontrolu od suštinskog značaja je usvajanje Politike za komandovanje, kontrolu i komunikacije, kao i reforma vojnog obavještano-sigurnosnog sistema.
- Tokom 2004. godine broj profesionalnih lica u vojskama entiteta je smanjen za 30%. Međutim, tempo smanjenja broja personala nije pratilo odgovarajuće smanjenje broja vojnih lokacija. Za dalje smanjenje vojnih lokacija i implementaciju Sistema upravljanja odbrambenim resursima bit će potrebna dodatna sredstva.

- Događaj iz pisma Viskog predstavnika koji se odnosi na otpust Ratka Mladića iz VRS od strane RS u 2002. godini provedenom istragom nije u potpunosti potvrđen. Nepobitno je potvrđeno da su na njegovo ime vršene isplate razlika plaća u periodu 01.07.1999. do 31.12.2002. godine. Ovaj događaj se desio prije izvršenih reformi u oblasti odbrane i prije uspostavljanja Ministarstva odbrane BiH. Spajanjem budžeta MO RS i VRS i usvajanjem Zakona o trezoru RS ove nezakonite radnje su prekinute.
- Boravak i skrivanje Ratka Mladića u vojnom objektu kod Han Pijeska u ljeto 2004. godine istraga nije mogla potvrditi i nije bilo moguće povezati bilo koje lice iz vojnog establišmenta RS i sa lokacije vojnog objekta kod Han Pijeska sa pružanjem takve podrške.
- Angažovana tijela za istragu imala su nesmetan pristup potrebnim dokumentima, objektima i licima. Saradnja u toku istrage bila je korektna, a posebnu pomoć su pružili OHR, OSCE i komanda EUFOR-a angažovanjem u tijela svojih eksperata i savjetnika.

Mjere koja će biti preduzete

Npr. neke od njih:

1. Mjere za sprečavanje pružanja pomoći licima optuženim za ratne zločine od strane vojnog establišmenta RS:

- Izvršiti pregled vojnog personala koje je u službi VRS da bi se potvrdilo da se lica koja su vezana za pružanje pomoći licima optuženim za ratne zločine ili vršenje protivdejtonskih aktivnosti ne nalaze u službi VRS.
- Provoditi osnovne sigurnosne provjere personala uključenog u osiguranje osjetljivih lokacija.
- Ubrzano razmotriti potrebu za svim vojnim lokacijama, zapečatiti nepotrebne.

2. Mjere da se komanda i kontrola na državnom nivou učini stvarnom i efikasnom koje se mogu preduzeti odmah:

- Izvršiti potpunu personalnu popunu Ministarstva odbrane BiH, Zajedničkog štaba BiH i Operativne komande BiH.
- Završiti popis infrastrukture (Tim 5 Komisije za reformu odbrane).

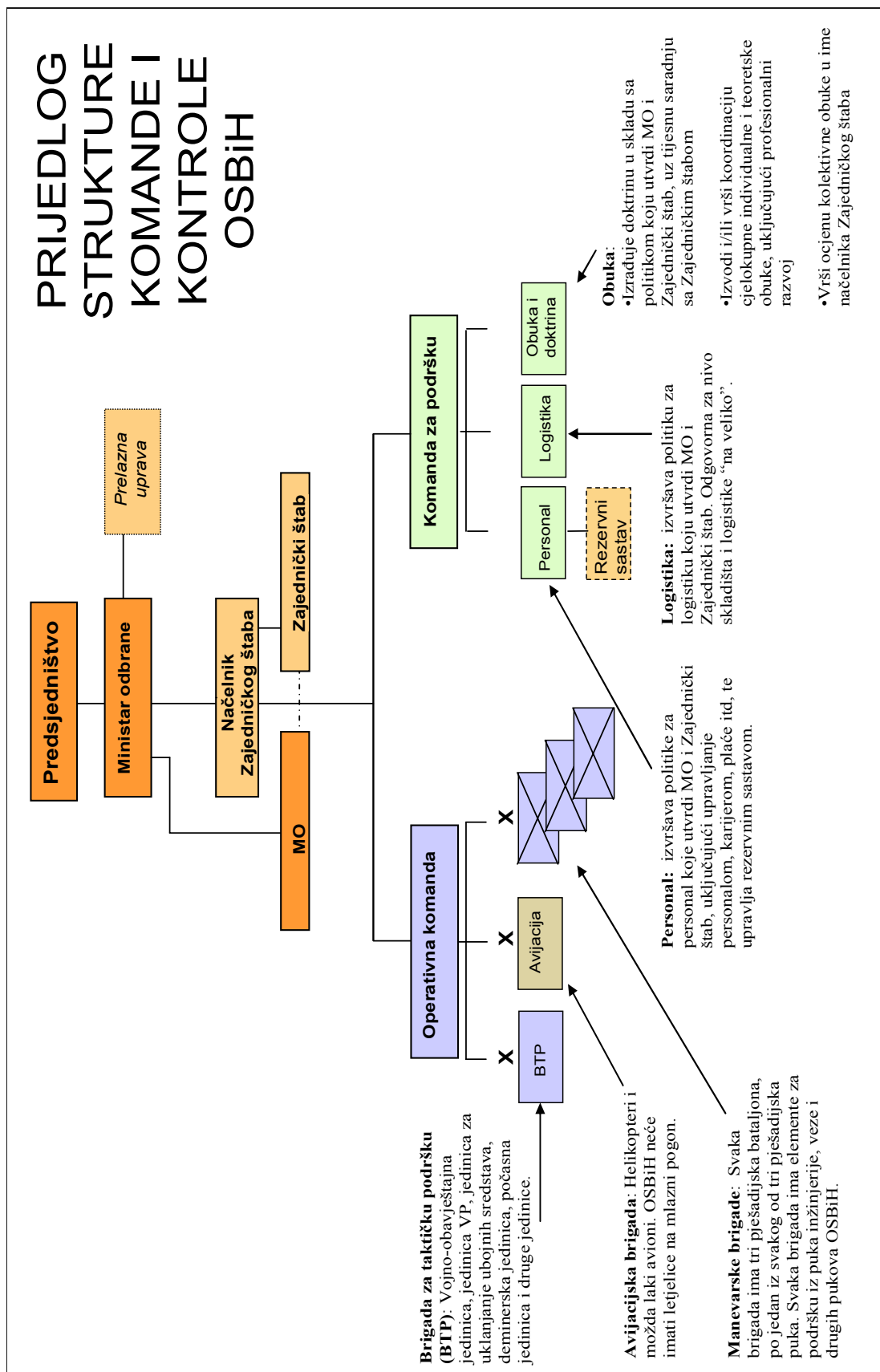
3. Mjere da se komanda i kontrola na državnom nivou učini stvarnom i efikasnom koje zahtijevaju dodatna finansijska sredstva:

- Implementirati koncept vojno-obavještajnih poslova po prijedlogu Komisije za reformu odbrane iz 2004. godine (Tim 9 Komisije za reformu odbrane).
- Uspostaviti finansijsku reviziju u Ministarstvu odbrane BiH koja je direktno odgovorna ministru odbrane BiH, prema članu 18. Zakona o odbrani BiH.
- Osposobiti sektor za finansiranje i budžet MO BiH po pitanju planiranja, programiranja, evidentiranja i izvršenja budžeta sistema odbrane BiH.

4. Mjere da se komanda i kontrola na državnom nivou učini stvarnom i efikasnom koje zahtijevaju izmjenu zakonskih propisa:

- Profesionalizirati vojsku kako bi se vojnicima omogućilo da imaju ugovore u skladu sa usvojenim politikama u cilju profesionalnog usavršavanja.
- Prebaciti sva ovlaštenja za strateške i operativne vojno-obavještajne poslove na državni nivo i uspostaviti jedinicu na državnom nivou kako je predložila Komisija za reformu odbrane u 2004. godini.
- Utvrditi koncept vojne policije.
- Razmotriti izradu nacrtu Zakona o službi u OS BiH.

5.5. Dijagram lanca komandovanja

5.6. Prijedlog lokacija brigada i pješadijskih pukova u BiH

Prijedlog lokacija brigada i pješadijskih bataljona

